

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2566

Vol 17 No. 3 September-December 2023

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Humanities & Social Sciences

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

ISSN 2985-2110 (Print)

ISSN 2985-2129 (Online)

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2566

Volume 17 No.3 September – December 2023

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ บทความปริทัศน์ บทความทั่วไป บทความหนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลาง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีขอบเขตเนื้อหาในสาขาภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุม สหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน
ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม
ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์สมพร โพธิ์นาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิต กำมันตะคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขอบฟ้า จันทร์เจริญ

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มารี เคน	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สืบชาติ อันทะไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณดี สุทธิวรการ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Professor Dr. William R. Barratt	Indiana State University
Professor Dr. Leslie B. Barratt	Indiana State University

สถานที่จัดพิมพ์

โรงพิมพ์ดกสื่การพิมพ์ โทรศัพท์ 088 560 8139

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขอบฟ้า จันทร์เจริญ	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ชาติปัญญา	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มงคล เอกพันธ์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณิธร วรวิพรรณ	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดา พลพุทธา	กรรมการ
อาจารย์ ดร.สุจิตรา ฤทธิมนตร์	กรรมการ
อาจารย์ ดร.ทิพย์สุตา ปรีดาพันธ์	กรรมการและเลขานุการ

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงส์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.จตุรงค์ ธนะสีลังกูร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ โสภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.วันดา ผาชนะดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.อังชรินทร์ ทองปาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ บุญโทแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล แสงพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูริศร์ พงษ์เพียจันทร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดาวรรุวรรณ ถวิลการ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขุม วสุนทรโสภิต	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพร วีระนาคินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำภาศรี พอค้า	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรียาภรณ์ เจริญบุตร	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพร หมูคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
อาจารย์ ดร.ปริญญ์ ปรีพุฒ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร.นพรัตน์ รัตนประทุม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์ ดร.แคทลียา ชาติประวี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.เพ็ญแข ภูผายาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.ชีวัน ทองสอดแสง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
	วิทยาเขตขอนแก่น

คณะกรรมการฝ่ายกลั่นกรองบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรารณ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ซาปัญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณัตร วรวิวัฒน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังธรรม พรทวีกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มงคล เอกพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.กัญญาวดี แสงงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.ทิพย์สุตา ปรีดาพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

คณะกรรมการตรวจรูปแบบบทความภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.หทัย น้อยสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.สิริกัญญา วรชิน พิสิษฐ์ไพบูลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

หมายเหตุ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (ชั้น 7)
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>
 Email: reru.journal101@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ฉบับปีที่ 17 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน – ธันวาคม 2566 จัดทำขึ้นโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อเผยแพร่บทความจากวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ ของนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งถือเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด ประสบการณ์และสร้างเครือข่ายเชิงวิชาการ และงานวิจัยสาขาต่าง ๆ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดฉบับนี้ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถผ่านการประเมินเป็นวารสารที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ ตามเกณฑ์คุณภาพของ TCI กลุ่ม 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีความยินดีรับบทความวิจัย (Research article) บทความทางวิชาการ (Academic article) บทความปริทัศน์ (Review article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ที่ยังไม่เคยเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณ คณะผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ช่วยเสนอแนะแนวคิดให้กับผู้เขียนและกองบรรณาธิการอย่างดียิ่ง ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัย และงานวิชาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ	หน้า
บทความวิจัย.....	1
Developing English Reading Comprehension Ability and Use of English Tenses through Question Generating Strategy Instruction of EFL Undergraduate Students at Thai-Nichi Institute of Technology, Bangkok <i>Pisit Jittisukpong</i>	3
ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี <i>เวธานี ศรแสง, ลลิตา มากมี, เบญจมาศ บุรีวัน, ชลิตา ชมลีดา และ ธิตพงษ์ สุขดี</i>	12
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ <i>ไชยพร ลำราญสุข และ สุรเชต น้อยฤทธิ์</i>	23
แนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด <i>ประภาภรณ์ รัตน์, อรุณ อธิมาตย์, หยกขาว สมหวัง และ สุขสันต์ ทับทิมหิน</i>	37
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด <i>วิรุทธ ชูติมารังสรรค์ และ ณัฐกานต์ ชูติมารังสรรค์</i>	48
การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร <i>ปาริฉัตร เนินสนิท, สัจธรรม พรทวีกุล และ พูนสุข จันทศิลป์</i>	63
รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด <i>สุนทร พุดมี และ สมใจ ภูมิพันธุ์</i>	76
ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 <i>พัฒนวิทย์ ยี่สารพัฒน์, ภัทรวรรณ คำแปล และ ยุวธิดา ขาปัญญา</i>	89
การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาตำบลโคงธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี <i>สาวิตรี จูเจีย, จิราวรรณ สมหวัง และ สนธยา สุขอิม</i>	104

สารบัญ (ต่อ)

บทความ	หน้า
บทความวิจัย.....	
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงออกแบบ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ทนันยา คำคุ้ม.....	119
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง วัชรินทร์ พรหมเกตุ และ ภรณ์นภัส เป็นท์.....	130
ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพ็ญยศ ปาปะภา, ธิรัตน์ จันทะหิน และ ชวนคิด มะเสนา.....	146
โวหารภาพพจน์และวรรณคดีในกวีนิพนธ์ เรื่อง ผูกนกเหนียววิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต สันติ ทิพนา.....	163
รูปแบบการจัดวางเรือนกลุ่มชาติพันธุ์แสงในเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ลัคนา อนุวงศ์ไชย และ อติศร ศรีเสาวนันท.....	176
ภาคผนวก.....	191
หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.....	193

บทความวิจัย

การพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการใช้รูปกาลภาษาอังกฤษ
โดยผ่านการสอนกลวิธีการตั้งคำถามของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนภาษาอังกฤษ
ในฐานะภาษาต่างประเทศ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น กรุงเทพมหานคร
Developing English Reading Comprehension Ability and Use of English Tenses
through Question Generating Strategy Instruction of EFL Undergraduate Students
at Thai-Nichi Institute of Technology, Bangkok

พิสิทธิ์ จิตติสุขพงษ์¹
Pisit Jittisukpong¹

Received : 12 เม.ย. 2566
Revised : 5 ต.ค. 2566
Accepted : 10 ต.ค. 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนกลวิธีการตั้งคำถามที่ผู้เรียนสร้างขึ้นโดยผ่านการสอนด้วยยุทธวิธี
การตั้งคำถามที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและการใช้รูปกาล โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการทดสอบก่อนและหลังเรียน
ดำเนินการโดยมีกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 30 คน ที่ได้ลงทะเบียนรายวิชาภาษาอังกฤษ
พื้นฐาน ในภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2564 คัดเลือกมาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่ม
เป็นกลุ่มควบคุม 15 คน และกลุ่มทดลอง 15 คน โดยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วยแบบทดสอบ
ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้านการใช้รูปกาล
ดำเนินการทดลองเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบ t-test ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลอง
ที่ได้รับการสอนยุทธวิธีการตั้งคำถาม มีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม ทั้งในด้านการอ่านและการใช้รูปกาล
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การอ่านภาษาอังกฤษ, รูปกาล, กลวิธีการตั้งคำถาม

Abstract

The purpose of this study was to investigate if the implementation of question-generating approach instruction, where students develop their questions, may enhance the reading comprehension skills and proficiency in English tenses of undergraduate learners studying English as a Foreign Language (EFL). The design of this study conducted a pre-and post-test study with two groups: a control group and an experimental group. The participants were 30 undergraduate students who had enrolled in the Basic English course during the first semester of the academic year 2021. The selection of participants was done using a purposive sample method.

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสื่อสารสากล สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น อีเมล: Jittisukpong.pisit@gmail.com

¹ Assistant Professor in English Department, Faculty of Global Communication, Thai-Nichi Institute of Technology,
Email: Jittisukpong.pisit@gmail.com

The participants were randomly assigned to two groups: a control group consisting of 15 individuals and an experimental group consisting of 15 individuals. The data collection process involves administering pre and post-examinations to assess English reading comprehension and proficiency in using tenses. The experiment was carried out over a duration of 4 weeks, and the hypotheses were evaluated through the application of a statistical t-test. The findings revealed that the experimental group achieved significantly higher scores on the post-tests of English tense usage and reading comprehension compared to the control group. ($p < .01$).

Keywords: English leading, English tenses, Question generating strategy

Introduction

The importance of the English language for Thai people has never been so elevated as the premier international language affirms its primary usage in science and technology, international trade, and international communications, which continue to develop in Thailand. English is becoming more and more important for those from Thailand who aim to participate in areas such as science and technology, social studies, politics, economics, and education in environments in other countries to improve their understanding of information and knowledge.

Of the four skills of English; speaking, listening, reading, and writing, reading can be allocated a disproportionately high level of importance as it forms the platform in which to learn other skills and is imperative in getting access to different types of data. So, it can be assumed that reading is a necessity for every generation to obtain information and knowledge from written mediums. The importance of reading is backed by research. Carrell (1988: 16) concluded that, of the four skills, reading has the most importance and is of most use for EFL students. Consequently, we can ascertain that the reason for reading is to be able to understand what the meaning of a written piece is, or at least what the implied meaning is from the writer (Mackenna & Stahl, 2009: 19) Consequently, comprehending what readers are reading will make them acquire knowledge and achieve the goal of reading.

The importance of reading is well-documented in research, but despite this, a significant proportion of Thai university EFL learners have reading comprehension skills that are sub-standard. The inference here is that the students aren't meeting the requirements of their academic studies. It can be assumed that English teachers will familiarize themselves with effective procedures to enhance the reading comprehension skills of students. Constructivist learning theory claims that reading is, in itself, a process that is interactive between the text and the reader with the result being comprehension (Song, 2016: 25) To understand the meaning of a text the reader utilizes skills, strategies, and knowledge. This meaning is hidden in the text in the form of letters, words, sentences, and paragraphs. Readers achieve success in their reading by being engaged actively as the act of reading ensures interaction and the construction of meaning. Generations of research have come together to herald the idea that the construction of meaning is involved in effective reading comprehension (Bae, Therriault, and Redifer, 2019) Question generation can be defined as the strategy of compelling the reader

to make questions while reading. This strategy is effective in creating engagement with L2 readers in active reading (Song, 2016). Therefore, if we can say that question generation is an effective way of improving reading comprehension in L2 readers, then we can also assume that it can guide L2 readers toward becoming competent and active readers (Bugg & McDaniel, 2012: 922–931) Student-generated questions and their importance have been used as the basis of modern-day studies of understanding in learning and teaching (Pardo, 2010). Student-generated questions has the back-up of research which reveals that those learners who apply this method post more positive results both during and after a reading session than those students who don't use it (Kamalizad & Jalizadehb, 2011:136-139) The methodology behind student-generated questions begins when users firstly identify the kind of data that possesses the relevant level of significance in order to form a question. Secondly, the data is formulated into a question and personally tested to determine if the question is answerable. Student-generated questions have a degree of flexibility in that, with training, learners can gain the skills to form questions at several skill levels.

Comprehension levels of learners can be assessed easily using student-generated questions either while the task is underway or after the unit of study has finished. Additionally, learners progress to higher levels of cognitive thought through the opportunity to reinforce learning objectives. Teachers make use of questions to aid students in learning the literal meaning of a text to make judgments on comprehension for this very reason.

Student-generated questions can be categorized into three groups - applied, inferential and literal questions in terms of reading comprehension (Song, 2016: 58-70) The former is a type of questions most often used in classrooms. Literal questions can be defined as questions where both the question and answer words can be found in the same sentence. An inferential question suggests an inference where the answer is not quoted but, instead, is inferred from reading 'between the lines'. This type of question requires the reader to read a minimum of two sentences in order to infer the answer by linking the information. What is interesting about applied questions is that they are unable to be answered through previous experience or general and background knowledge. A correct assertion can only be obtained by learners analyzing the information that is there in front of them in the form of the reading material. We can categorize inferential and applied questions as 'upper-level questions' as there is the need for readers to apply critical analysis strategies after a deep investigation of the material. The process of asking a question requires learners to do a number of things such as utilizing their attention selectively, focusing both on main ideas and details. They also hypothesize and determine connections between different sections of the text.

Attaining the skills to understand the kinds and forms of questions is a completely different ability to that using the correct tense within those questions. From personal experience the researcher found that the tenses used by learners were often incorrect despite the sorts and forms of questions usually being right. As an example of this, a sentence in the text could be in the past simple tense but the resultant student-generated question would be in the present simple. This meant that such questions had an underlying flaw. An assumption was made by the researcher that the practice of student-generated questions would, in turn, aid learners in choosing the right tense in their questions. Additionally, a lot of studies show that students

who participate in cooperative learning succeed more and have better relationships with one another. According to Pan and Richard (2018), cooperation does not mean giving a group of students to do, with one student doing all the work and the rest only signing their names. It is not having students sit side by side at the same table to talk with each other as they do their assignments as well. Instead of assigning each pupil a work separately and telling the fastest students to assist the slowest ones. Cooperative learning, on the other hand, is a teaching method in which small groups of students, each with varying degrees of competence, employ a range of learning activities to deepen their grasp of a particular subject. To foster a sense of accomplishment, each team member must not only absorb the material being taught but also assist colleagues in their learning. Students work on the work until each group member can comprehend it and finish it. For these reasons, the researcher decided to assign the students to work in groups during the experiment.

However, in reality and from a number of years' of experience teaching undergraduate learners in Thailand, it has become apparent that the majority of EFL learners in Thailand fail to use the correct tense when taking part in mid-term and final examinations. Additionally, further examples of incorrect tense usage can be witnessed in the lower-level English 1 foundation class. The curriculum request learners to generate questions from the reading section within each unit of the book. Only a small number of students had the ability to create questions of interrogation that were also of the correct tense. These personal experiences provided the inspiration for the researcher to carry out the current study.

Research Objectives

This research was motivated by the idea that student-generated questions through question generating strategy instruction are an effective tool in significantly improving the reading comprehension of learners. Resultant practice of this strategy was also believed to improve their knowledge of English tenses. The aim of this study was to test the effects on reading comprehension and English tenses by student-generated questions through question generating strategy instruction. Two hypotheses were used as a basis for this research:

1. In comparison, the learners who were trained in question-generating strategy would perform better than those who did not learn the strategy and this would be reflected in their post-reading comprehension test scores.
2. The pre-test scores of English tenses would be significantly lower than the post-test scores of English tenses of learners who were subjected to the question-generating strategy.

Conceptual Framework

In the synthesis of research conceptual framework, the researcher studied the research works related to scholars such as Kamalizad and Jalizadehb (2011), Bugg and McDaniel (2012), Nazari (2012), Dorkchandra (2013), Song (2016)

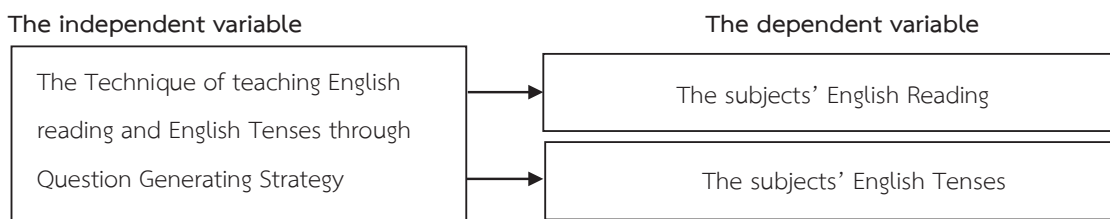

Figure 1 Conceptual Framework

Research Methodology

1. Research Participants

Thirty participants were purposively selected from two Foundation English classes during the first semester of academic year 2021. It was the course for those who got less than 40 marks for the TNI English Proficiency Standard Test. The purposive sampling method was used because the researcher knew very well about the characteristics of the subjects in terms of their English reading proficiency levels, reading strategy knowledge, and English tense ability, based on their previous introductory English course test scores and personal acquaintance with the researcher. The subjects were divided into an experimental group ($n = 15$) and a control group ($n = 15$) by means of ballot drawing.

2. Research Design

A quasi-experimental pre-test and post-test with a control group design was used in this study because the participants were from intact classes. The independent variable was the instruction of question-generating strategy. The dependent variables were the reading comprehension scores and English tense scores derived from the participants' post-test.

3. Research Instruments

The instruments used included a reading comprehension test and an English tense test. The two tests were used as both pre and posttests. For the reading comprehension test, there were 30 items in the test with 2 passages, each being accompanied by 15 statements which students needed to choose that were corresponding to each passage. The reading comprehension test was reviewed by 3 English language lecturers of the department before using it with 30 students who were not the target group to find out the level of difficulty. Difficulty (P) is between .35 and .75 and discriminant (r) values are between .20 and .80. The reading comprehension was determined using 25 percent of the high and the low groups, and the Kuder-Richardson (KR-20) reliability index was employed before the test was used with the actual target group. Therefore, the reliability coefficient value of the reading comprehension test was 0.88. Furthermore,

the English tense test was developed by the researcher. There were 15 items of 4 multiple-choice questions. It was also reviewed by 3 English language lecturers of the department before being used with 30 students who were not the target group in order to find out the level of difficulty. Difficulty (P) is between .52 and .57 and discriminant (r) values are between .37 and .44. The English tense test was determined using 25 percent of the high and the low groups, and the Kuder-Richardson (KR-20) reliability index was employed before the test was used with the actual target group. Therefore, the reliability coefficient value of the English tense test was 0.89. The last instrument used was lesson plans which were reviewed by 3 English lecturers as well in terms of grammar structure, content, and objectives.

4. Procedure

After the participants were chosen, the 60-minute pre-tests (comprehension and English tense) were given to them. Then, for 60 minutes, twice a week, for four weeks, the experimental group learned how to generate questions with the researcher teaching them, using the expository passages printed out from various sources on the internet and reliable English –test websites. During the instruction (during the after-class time in the evening) the students were asked to divide into 3 groups. Each group, cooperating, had to generate at least 6 literal questions and 6 inferential questions in writing, based on the given text. Then, each group handed the completely written questions to the researcher who corrected and circulated them among the students to check for misuse of tenses and question forms. Further explanations were given to bring the students' attention to what they had done wrongly in each question. The control group went to their normal class but received no instruction. Both groups received a post-test on reading comprehension and English tenses usage after four weeks.

Data Analysis

Descriptive statistics, means, standard deviations, and percentages were used to analyze the data from the pre-and post-test. An independent samples t-test was conducted to compare the pre-test means of the experimental group with those of the control group to test the hypotheses.

Results

1. Effect of question-generating strategy instruction on reading comprehension The results (Table 1) from comparing the pre and post-reading comprehension test means of the two groups showed that the reading comprehension test scores of the students in the experimental group ($M = 22.50$, $S.D. = 2.55$) were significantly different from those of the students in the control group ($M = 14.55$, $S.D. = 2.35$), $t = 8.560$, $p < .01$. Based on this finding, hypothesis 1 was consequently accepted. These results suggested instruction in question-generating strategy really affects reading comprehension.

Table 1 Comparing means and standard deviations of the post-reading comprehension test scores of the two groups

Group	Mean	S.D.	Max	Min	t	Sig.
Experiment (n=15)	22.50	2.55	26	18	8.560**	.000
Control (n=15)	14.55	2.35	20	11		

**p<.01

2. Effect of question-generating strategy instruction on the use of English tenses Regarding the effect of question-generating strategy instruction on the use of English tenses, it was hypothesized that the students who received question-generating strategy instruction would have significantly higher scores on the post-test of the use of English tenses. The results (Table 2) from comparing the post-test mean scores of the two groups on the use of English tenses showed that the students in the experimental group (M = 24.60, S.D. = 2.25) scored significantly higher than the students in the control group (M = 13.85, S.D. = 3.10), $t = 11.012$, $p < .01$.

Table 2 Comparing the post-test mean scores of the two groups on the use of English tenses

Group	Mean	S.D.	Max	Min	t	Sig
Experimental (n=15)	24.60	2.25	28	19	11.012**	.000
Control (n=15)	13.85	2.11	20	8		

**p<.01

Hypothesis 2 was, therefore accepted. These findings suggested that the instruction of question-generating strategy affects students' ability in the use of English tenses.

Discussion

From the results, we can clearly see that the strategy of student-generated questioning and its instruction considerably improves both the comprehension of English and English tense usage among undergraduate students of English. Justification for the use of student-generated questions is shown in the results where it can be concluded that it was worthwhile training learners to come up with literal and inferential questions. The data from this research corresponded with that of Dorkchandra (2013: 34-35) who also concluded that student-generated question training aided learners of EFL in the improvement of comprehension of reading. This research points to skills of reading comprehension and English tense usage increasing significantly when learners used student-generated questions to produce literal and inferential and the cooperative learning strategy for writing over speaking. According to previous research (Weinstein, McDermott, and Roediger, 2010), cooperative learning can positively affect learning as a useful teaching method and can lead to

progress in language development. Therefore, we can deduce that cooperative learning is important for learners. The confidence of learners was improved as their peers could assist them in the generation of questions and they did not feel isolated because of the cooperative learning process. In addition to this, learners had the opportunity to undertake conversation and ask one another questions based on their training in question generation and cooperative learning. This interaction led to, what is termed, 'positive interdependence' (Pan & Rickard, 2018: 710-756) where perceived success is dependent on the interchange of information with another learner.

Moreover, using the cooperative strategy to generate questions revealed that, when using five groups of learners to assist each other in generating questions of a literal and inferential nature, the learners improved their usage of English tenses significantly with five seeming to be a number that correlates optimally with this strategy. This significant development was witnessed when learners read the original text and then concentrated on their question generation where they then showed greater care in their selection of the correct tense. The significant improvement in question generation from the learners has, in turn, the effect of motivating them further and increasing their focus (Nazari, 2012: 281-288). Therefore, we can assume that there is a strong correlation between the strategy of question-generated learning and an improvement in the usage of English tenses by the learners.

Conclusion

Data analysis showed that using a question-generation strategy helped participants perform noticeably better in terms of reading comprehension and the use of English tenses. Additionally, in this study, experimental groups that received the treatment during instruction performed better in both reading comprehension skills and using English tenses. The findings of this study demonstrated that the question-generation strategy had a favorable impact on participants' learning from teachers' lessons because it can help participants pay closer attention to the content of the text, generate higher order questions, improve metacognition, and activate prior knowledge. Moreover, awareness of question-generation strategies can improve participants' reading comprehension. On the other hand, question-generation strategies can be effectively used to promote participants' reading comprehension in EFL classes so that the participants can become active and independent readers in the classroom. Therefore, both students and teachers can benefit from using this research as a positive learning experience when it comes to reading comprehension in EFL settings.

Recommendations

In order to have more accurate results, future researchers should think about using a larger sample. Additionally, no qualitative information about the students' perceptions or attitudes toward the teaching of the question-generating strategy was gathered for this study. As a result, future studies of this kind should include a qualitative component.

References

- Bae, C. L., Therriault, D. J. and Redifer, J. L. (2019). Investigating the testing effect: Retrieval as a characteristic of effective study strategies. *Learning and Instruction*, 60(2), 206–214.
- Bugg, J. M. and McDaniel, M. A. (2012). Selective benefits of question self-generation and answering for remembering expository text. *Journal of Educational Psychology*, 104(2), 922–931.
- Carrell, P. L. (1988). *Interactive text processing: Implication for ESL/Second Language Reading Classrooms*. New York: Cambridge University Press.
- Dorkchandra, D. (2013). The Effects of Question Generating Strategies Instruction on EFL Freshmen’s Reading Comprehension and Use of English Tenses. *Journal of Liberal Arts Prince of Songkla University*, 5(2), 33-45.
- Kamalizad, J. and Jalizadehb, K. (2011). On the Effect of Question-Generation Reading Strategy on the Reading Comprehension of Iranian Intermediate EFL Learners. *Int J Cur Bio Med Sci*, 1(4), 136-139.
- Mckenna, M. C. and Stahl, K. A. D. (2009). *Assessment for Reading Instruction* (2nd ed.). New York: Cambridge University Press.
- Nazari, M. (2012). The effect of cooperative student-generated questions on their achievements. *The Iranian EFL Journal*, 8(6), 281-288.
- Pan, S. C. and Rickard, T. C. (2018). Transfer of test-enhanced learning: Meta-analytic review and synthesis. *Psychological Bulletin*, 144, 710–756.
- Pardo, L. S. (2010). *What every teacher needs to know about comprehension*. In Cappello, M. and Moss, B.(eds) *Contemporary Readings in Literacy Education*, Thousand Oaks, California: Sage.
- Song, D. (2016). Student-generated questioning and quality questions: A literature review. *Research Journal of Educational Studies and Review*, 2, 58–70.
- Weinstein, Y., McDermott, K. B. and Roediger, H. L. (2010). A comparison of study strategies for passages: Rereading, answering questions, and generating questions. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 16(2), 308–316.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

Factors affecting the Creative Leadership of Students in the Faculty of Education,

Thailand National Sports University, Chon Buri Campus

Received : 5 ม.ค. 2566

Revised : 10 ส.ค. 2566

Accepted : 10 ส.ค. 2566

เวรานิ ศรีผลง¹, ลลิตา มากมี², เบญจมาศ บุรีวัน³, ชลิตา ชมเสิดา⁴ และ ธิติพงษ์ สุขดี⁵Wetanee Sornphlang¹, Lalita Magmee², Benjamas Burewan³, Chalita Chomseeda⁴ and Thitipong Sukdee⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2-5 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 200 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (IOC=0.60-1.00, $\alpha = 0.89$) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยด้านการจัดเรียนการสอน ความคิดสร้างสรรค์ และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด และแรงจูงใจ อยู่ในระดับปานกลาง 2) ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_4) ปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (X_2) และ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด (X_3) ซึ่งปัจจัย ทั้ง 3 นี้สามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ได้ร้อยละ 74.50 และได้ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

¹ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนวัดใหม่เนินพยอม อีเมล: kwang007872@gmail.com

² นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี อีเมล: Lali.ice13@gmail.com

³ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี อีเมล: porjungbanana022534@gmail.com

⁴ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนชลราษฎรอำรุง อีเมล: Chalita.Chomseeda@hotmail.com

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี อีเมล: peter_book_ja@hotmail.com

¹ Teacher of Health and Physical Education Department Watmainernpayom School, Email: kwang007872@gmail.com

² Master Student, Master of Education Program in Physical Education and Sports, Faculty of Education, Thailand National Sports University Chonburi Campus, Email: Lali.ice13@gmail.com

³ Master Student, Master of Education Program in Physical Education and Sports, Faculty of Education, Thailand National Sports University Chonburi Campus, Email: porjungbanana022534@gmail.com

⁴ Teacher of Health and Physical Education Department Chonradsadomrung School, Email: Chalita.Chomseeda@hotmail.com

⁵ Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Education, Thailand National Sport University Chon Buri Campus, Email: thitipong.petnsu@gmail.com

รูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$Y' = -0.283 + 0.426(X_4) + 0.356(X_2) + 0.317(X_3)$$

รูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z'_Y = 0.399(ZX_4) + 0.327(ZX_2) + 0.282(ZX_3)$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were to study correlation and create equations to predict the creative leadership of students in the Faculty of Education, Thailand National Sports University, Chon Buri Campus. The samples consisted of 200 students were selected using stratified random sampling from students at the Faculty of Education, Thailand National Sport University, Chon Buri Campus in academic years 2022. The research instrument was a rating-scale questionnaire (IOC=0.60-1.00, $\alpha = 0.89$). The data were then analyzed in terms of Stepwise Multiple Regression Analysis.

The research results found that 1) the factors learning management, creative thinking and creative leadership were at a high level. While student development activities, open learning environment and motivation were at a moderate level. 2) All factors had a positive correlation with creative leadership with statistical significance at the level of .01. 3) Indicated that the factors that could predict the creative leadership of students in the faculty of education, Thailand National Sports University, Chon Buri Campus with statistical significance at the level of .01 comprised these 3 factors arranged from the most impactful factors to the least.: creative thinking (X_4); student development activities (X_2); and open learning environment (X_3). These 3 factors could predict the creative leadership efficiency with a percentage of 74.50. The significantly predicted equations were as follows:

In term of raw scores were:

$$Y' = -0.283 + 0.426(X_4) + 0.356(X_2) + 0.317(X_3)$$

In term of standard scores were:

$$Z'_Y = 0.399(ZX_4) + 0.327(ZX_2) + 0.282(ZX_3)$$

Keywords: Leadership, Creative leadership, Students in the Faculty of Education

บทนำ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นบุคลิกลักษณะ หรือพฤติกรรมในการแสดงออกด้านการมีวิสัยทัศน์จินตนาการ และความยืดหยุ่น เรียกว่าเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กล้าที่จะเปิดใจ เรียนรู้ รับรู้ สิ่งใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ ความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดอารมณ์ตอบสนองต่อผู้ที่ประสบหรือมีส่วนร่วม ต้องหมั่นฝึกฝน เรียนรู้ เติบโตอยู่ตลอดเวลา ยอมรับความแตกต่าง ของบุคคล รับฟังความคิดของผู้อื่นแล้วนำมาคิดไตร่ตรองให้รอบคอบ มีเหตุผล พร้อมทั้งจะยอมเปลี่ยนวิธีการไปกับคนอื่นที่เห็นว่าถูกต้อง (Harris, 2009: 12; กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, จักรกฤษณ์ โปตาพล และวิไลพรรณ เสรีวัฒน์, 2556: 36) ซึ่งกล่าวได้ว่า เปรียบเสมือนหัวใจหลักของประสิทธิผลในการพัฒนาองค์กร ในปัจจุบันความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะกระตุ้นวิสัยทัศน์

วางแผนความคิดใหม่ ประดิษฐ์วิธีการที่หลากหลาย และผลิตผลงานที่เป็นนวัตกรรมใหม่ (Sohmen, 2015: 1) โดยการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์นั้น ส่วนใหญ่จะพบได้จากกลุ่มผู้บริหาร ควรปลูกฝังและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตั้งแต่วัยเยาว์เป็นนักศึกษา เพราะนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ต้องปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปใช้ในโรงเรียน สอดคล้องกับ ภทรพล เสริมทรง และธนวัฒน์ ชาวโพธิ์ (2564: 49) พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ภาคนอกเวลาราชการ (เสาร์-อาทิตย์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตศรีสะเกษ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี มีหน้าที่ผลิตครูพลศึกษาให้ตอบสนองกับความต้องการของสังคม ปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งนักศึกษาจะต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยนักศึกษาต้องบูรณาการความรู้และศาสตร์การสอน ในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และมีความเป็นนักคิด ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรม และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ชิ้นงาน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564: 19) ซึ่งการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์นั้น ควรเริ่มตั้งแต่รูปแบบการจัดการเรียนการสอน บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมในการเรียน การสนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์กิจกรรมของมหาวิทยาลัย ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม รับฟังความคิดเห็นอื่น ๆ สอดคล้องกับ คติพงษ์ อ่อนไชย, สติพร เขาวนชัย และวิทยา จันทร์ศิลา (2565: 65) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยอมรับและมองเห็นคุณค่าในความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์นั้น ส่วนใหญ่จะศึกษากับกลุ่มผู้บริหาร แต่การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษากับกลุ่มนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา และสาขาวิชาพลศึกษาและสาขาวิชาสุขศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ เพราะนักศึกษาจะมีการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 5 โดยเฉพาะชั้นปีสุดท้าย นักศึกษาจะต้องปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตลอดทั้งเทอม และจะต้องออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งวิเคราะห์ วางแผน สร้างเครือข่ายร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชน ในการพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จึงมีความจำเป็นต้องเกิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตั้งแต่เรียนในมหาวิทยาลัย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี โดยนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านแรงจูงใจ มาทำนายอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อศึกษาและนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ นำไปสู่แนวทางการผลิตครูพลศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

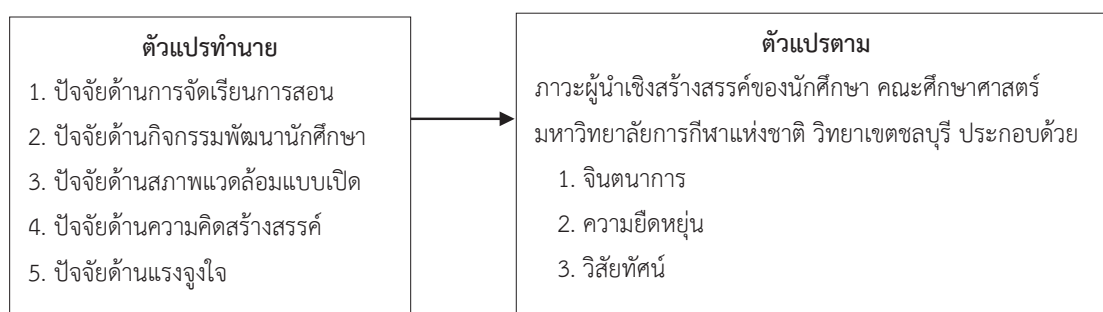
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิตต์กาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555: 22) และสไบแพร สัพโส อภิสิทธิ์ สมศรีสุข และวาโร เพ็งสวัสดิ์ (2562: 37) มากำหนดเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี (Y) ประกอบด้วย 1) จินตนาการ 2) ความยืดหยุ่น และ 3) วิสัยทัศน์ และได้ศึกษางานวิจัยที่ค้นพบปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากำหนดเป็นตัวแปรทำนาย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน (X_1) 2) ปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (X_2) 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด (X_3) 4) ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_4) 5) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (X_5) โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

สมมติฐาน

ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านแรงจูงใจ อย่างน้อยหนึ่งปัจจัยสามารถทำนายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เน้นการศึกษาปัจจัยที่สามารถทำนายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

นักศึกษา ชั้นปีที่ 2-5 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านการเรียนวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามาแล้ว จำนวน 406 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษา ชั้นปีที่ 2-5 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านการเรียนวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามาแล้ว จำนวน 200 คน โดยใช้กฎแห่งความชัดเจน (Rule of thumb)

ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์หัตถ์แปร ซึ่ง Hair et al. (2018) ได้แนะนำไว้ว่าควรมีอัตราส่วนระหว่างกลุ่มตัวอย่างต่อตัวแปรไม่ควรน้อยกว่า 10: 1 โดยการวิจัยครั้งนี้จะใช้อัตราส่วน 25: 1 ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แบ่งชั้นตามชั้นปี 4 ชั้นปี ๆ ละ 50 คน เท่าๆ กัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี จำนวน 40 ข้อ โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating scale (Likert, 1932: 5-6) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด (5 คะแนน) มาก (4 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) น้อย (2 คะแนน) และน้อยที่สุด (1 คะแนน) หากคุณภาพเครื่องมือโดยหาความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index) โดยกำหนด ค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ (Rovinelli & Hambleton, 1977: 49-52) และหาค่าความเชื่อมั่นจากการทดลองใช้จากประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach & Furby, 1970: 68) โดยค่า α มากกว่า 0.80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ ซึ่งเครื่องมือมีคุณภาพดังนี้

2.1 แบบสอบถามด้านการจัดการเรียนการสอน (IOC = 0.80-1.00, α = 0.92)

2.2 แบบสอบถามด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (IOC = 0.80-1.00, α = 0.90)

2.3 แบบสอบถามด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด (IOC = 0.60-1.00, α = 0.89)

2.4 แบบสอบถามด้านความคิดสร้างสรรค์ (IOC = 0.60-1.00, α = 0.88)

2.5 แบบสอบถามด้านแรงจูงใจ (IOC = 0.60-1.00, α = 0.89)

2.6 แบบสอบถามด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (IOC = 0.80-1.00, α = 0.90)

โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่า IOC ในภาพรวมเท่ากับ 0.60-1.00 และค่า α ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้เมื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้แล้ว ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการทำวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยให้ทราบ และนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองพร้อมผู้ช่วย ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้ช่วยวิจัยเป็นอย่างดี จึงรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ 200 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อป้องกันการเกิด Multicollinearity พบว่าอยู่ระหว่าง 0.316-0.969 ซึ่งตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรค่อนข้างน้อยถึงค่อนข้างมาก แต่ค่าไม่เกิน 0.80 จึงถือว่าผ่านข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมุติฐาน โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผล

1. ศึกษาระดับปัจจัย และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี พบว่าระดับของปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ความคิดสร้างสรรค์ และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด และแรงจูงใจ อยู่ในระดับปานกลาง ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน (X_1)	3.53	0.55	มาก
2. ปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (X_2)	3.39	0.60	ปานกลาง
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด (X_3)	3.47	0.58	ปานกลาง
4. ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_4)	3.65	0.61	มาก
5. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (X_5)	3.32	0.66	ปานกลาง
6. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Y)	3.58	0.66	มาก

จากตาราง 1 แสดงระดับของปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ความคิดสร้างสรรค์ และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด และแรงจูงใจ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี พบว่าทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในทางบวก ดังตาราง 2

ตาราง 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

ปัจจัย	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	
	Pearson Correlation	P
1. ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน	0.677**	0.000
2. ปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	0.728**	0.000
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด	0.732**	0.000
4. ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์	0.763**	0.000
5. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ	0.383**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี พบว่าปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ปัจจัยที่สามารถทำนายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี พบว่ามีทั้งหมด 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ดังตาราง 3-4

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
Regression	64.211	3	21.404	195.177**	.000
Residual	21.494	196	0.110		
Total	85.705	199			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่ามีทั้งหมด 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยทั้งหมด 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ดังตาราง 4

ตาราง 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

ตัวพยากรณ์	b	Std. Error	β	t	p
ค่าคงที่	-0.283	0.161	-	-1.754**	0.081
1. ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_1)	0.426	0.051	0.399	8.289**	0.000
2. ปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (X_2)	0.356	0.052	0.327	6.896**	0.000
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด (X_3)	0.317	0.056	0.282	5.655**	0.000
Adjusted R2 0.745					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงปัจจัยจำนวน 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_4) ปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (X_2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด (X_3) ซึ่งปัจจัย ทั้ง 3 นี้สามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ได้ร้อยละ 74.50 และได้ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ มาเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y' = -0.283 + 0.426(X_4) + 0.356(X_2) + 0.317(X_3)$$

จากสมการถดถอยแสดงว่าค่าคงที่ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีค่าเท่ากับ -0.283 โดยหากมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น 1 คะแนน คาดว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเพิ่มขึ้น 0.426 คะแนน หากกิจกรรมพัฒนานักศึกษาเพิ่มขึ้น 1 คะแนน คาดว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเพิ่มขึ้น 0.356 คะแนน และหากสภาพแวดล้อมแบบเปิดเพิ่มขึ้น 1 คะแนน คาดว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเพิ่มขึ้น 0.317 คะแนน สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z'Y = 0.399(ZX_4) + 0.327(ZX_2) + 0.282(ZX_3)$$

จากสมการถดถอยมาตรฐานแสดงว่า โดยหากมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น 1 คะแนน คาดว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเพิ่มขึ้น 0.399 คะแนนมาตรฐาน หากมีกิจกรรมพัฒนานักศึกษาเพิ่มขึ้น 1 คะแนนมาตรฐาน คาดว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเพิ่มขึ้น 0.327 คะแนนมาตรฐาน และหากมีสภาพแวดล้อมแบบเปิดเพิ่มขึ้น 1 คะแนนมาตรฐาน คาดว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเพิ่มขึ้น 0.282 คะแนนมาตรฐาน

อภิปรายผล

1. ระดับของปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ความคิดสร้างสรรค์ และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก เพราะในกระบวนการเรียนการสอนมีการเน้นให้นักศึกษาเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 มีการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้เรียนแบบร่วมมือกัน กิจกรรมกลุ่ม และมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนกัน นำความคิด ใหม่ ๆ มาใช้การแก้ปัญหา กระตุ้นให้เพื่อน ๆ ร่วมมือกันให้บรรลุเป้าหมายด้วยความคิดที่หลากหลายและคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ ยี่งู (2565: 482) ที่กล่าวว่า ผู้นำเชิงสร้างสรรค์นั้นจะแนะนำกระบวนการใหม่เพื่อที่จะทำให้ผู้มีส่วนร่วมสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับ ปาจริย์ เนรมิตพานิชย์ พรณวิไล ชมขิต และวันดี รักไร (2560: 146) กล่าวว่าพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการเรียน การออกแบบผลงาน การประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ส่วนปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด และแรงจูงใจ อยู่ในระดับปานกลาง เพราะกิจกรรมที่เสริมหลักสูตรในการพัฒนานักศึกษา บรรยายภาพที่เปิดรับความคิดเห็น และการสร้างแรงจูงใจอาจจะยังครอบคลุมบางประเด็น เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา

2. ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เพราะทุกปัจจัยส่งเสริมให้เกิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในทางบวก นักศึกษาที่มีปัจจัยดังกล่าวสูงจะมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สูงด้วย สอดคล้องกับ สำเร็จ คำโงะ (2565: 526) พบว่าความคิดสร้างสรรค์การสื่อสาร บรรยายภาพองค์การ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ได้ร้อยละ 96.20 อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกและนรีรัตน์ ศิริวัฒน์ และคณะ (2565: 193) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่

ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_1) ปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (X_2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด (X_3) ซึ่งปัจจัย ทั้ง 3 นี้สามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ได้ร้อยละ 74.50 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแต่ละปัจจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

3.1 ความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในทำนายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพราะนักศึกษาต้องใช้ความคิดในการทำให้งานนั้น ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยรวบรวมทำให้กระจ่างชัด สามารถมองเห็นภาพขั้นตอนความเชื่อมโยงของแต่ละส่วนได้อย่างชัดเจนหลายแง่มุม และเป็นความคิดที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่านำไปสู่การแก้ปัญหาในการดำเนินงานในมหาวิทยาลัย รวมทั้งนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำเร็จ คำโงะ (2565: 518) พบว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น สอดคล้อง สุกัญญา สายลวด, สุวรรณ ไขติสุกานต์ และอรสา จรูญธรรม (2564: 163) พบว่าผู้บริหารด้านผู้นำที่สร้างความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีทักษะการตัดสินใจที่รอบคอบ การคิดและแก้ปัญหาในการทำงานอย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานของเหตุและผลภายใต้หลักธรรมาภิบาล

3.2 กิจกรรมพัฒนานักศึกษาเป็นปัจจัยที่ 2 ในการทำนายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพราะคณะศึกษาศาสตร์มีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ระหว่างนักศึกษา โดยมีกลยุทธ์ให้นักศึกษาได้ออกแบบกิจกรรมที่สร้างสรรค์ มีรูปแบบใหม่ ๆ มีภาวะผู้นำ ผู้ตาม มีการทำงานเป็นทีมนำไปสู่ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ ปิยวรรณ รามศิริ, ทศนา แสงศักดิ์ และสมชาย เทพแสง (2561: 24) พบว่าความสามารถเปิดใจ เปิดรับประสบการณ์ แนวทางใหม่ ๆ วางแผนการทำงานเป็นทีม โดยยึดมติเสียงข้างมาก สามารถสนับสนุน ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในการทำงานเป็นทีม เป็นรูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และวรฤดี ศิริชนิดรา (2563: 69) พบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การเน้นให้ผู้นำเกิดการคิดและการปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น และ Sukdee (2021: 105) กล่าวว่า เมื่อนักศึกษาได้รับมอบหมายงาน หรือให้ทำกิจกรรมแล้ว ต้องมีการกระตุ้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเพื่อน ๆ ออกมา การกล้าเสี่ยง/กล้าลองกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีการใช้นวัตกรรม เข้ามามีส่วนช่วยในการดำเนินงาน

3.3 สภาพแวดล้อมแบบเปิดเป็นปัจจัยที่ 3 ในการทำนายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพราะนักศึกษาเห็นว่าสภาพแวดล้อมแบบเปิด เป็นการสนับสนุนให้นักศึกษามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถเสนอความคิดเห็นในการเรียนการทำกิจกรรมได้อย่างอิสระอย่างมีเหตุผล ไม่ปิดกั้นความคิดเห็นสามารถส่งเสริมให้เกิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ สมชาย รุ่งเรือง และธีระวัฒน์ จันทิก (2560: 29) การสร้างบรรยากาศในการทำงานที่แสดงถึงความไว้วางใจและสนับสนุน และกระตุ้นให้มีความคิดใหม่ ๆ รวมทั้งมีการให้ความรู้ในกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และการเสริมสร้างให้เกิดองค์ประกอบของผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับธนศ ศรพรหม (2563: 74) พบว่าความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ภายใต้สภาพแวดล้อมแบบเปิด สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สูงขึ้นทุกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และวิวัฒน์ มีสุวรรณ (2563: 220) พบว่าสภาพแวดล้อม ทรัพยากร มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครู มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ Blaskova And Trskova (2017: 24) พบว่าแรงกระตุ้นพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้รับอิทธิพลจากการสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจและการอำนวยความสะดวก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการวิจัย พบว่าความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมพัฒนานักศึกษา สภาพแวดล้อมแบบเปิดสามารถร่วมกันทำนวยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ได้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการวางนโยบายเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริม และการส่งเสริมความสามารถภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาปัจจัยดังกล่าว โดยมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ให้นักศึกษาเกิดความคิดสร้างสรรค์ เน้นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ นำความคิดแปลกใหม่ที่ผ่านการสังเคราะห์มาใช้ในการกิจกรรมนักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต่อยอดกับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วไปประกอบอาชีพครูหรือศึกษาเปรียบเทียบกับคณะอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขต เช่น คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ คณะศิลปศาสตร์ และควรมีการศึกษาภาวะผู้นำอื่น ๆ เช่น ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, จักรกฤษณ์ โปตาพล และวิไลพรรณ เสรีวัฒน์. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์: สิ่งทีควรค่าสำหรับทุกคนในอนาคต*. ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.
- กุสุมา ยี่ภู่. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารคุรุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะคุรุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 9(1), 482-490.
- คติพงษ์ อ่อนไชย, สติพร เชาวนชัย และวิทยา จันทร์ศิลา. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *Journal of Modern Learning Development*, 7(2), 65-76.
- ธเนศ ศรพรหม. (2563). การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ภายใต้สภาพแวดล้อมแบบเปิดสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 14(2), 74-87.
- นริรัตน์ ศิริวัฒน์, นริรัตน์ ศิริวัฒน์, พระมหาสุพจน์ สุเมโธ, สามิตร อ่อนคง และอรุณเกียรติ จันทร์สงแสง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 7(2), 193-206.
- ปจรรย์ เนรมิตพานิชย์, พรณวิไล ขมิชิต และวันดี รักไร่. (2560). การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เชิงความคิดสร้างสรรค์ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 11(2), 144-153.
- ปิยวรรณ งามศิริ, ทศนา แสงศักดิ์ และสมชาย เทพแสง. (2561). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 15(28), 12-25.

- ภัทรพล เสริมทรง และธนวัฒน์ ชาวโพธิ์. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
การปกครองภาคนอกเวลาราชการ (เสาร์-อาทิตย์) มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาเขตร้อยเอ็ด. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 1(1), 49-56.
- วรกฤต ศิริธนิตรา. (2563). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 17(1), 69-79.
- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษา สำหรับ
ปฏิบัติการสอน เครื่องช่วยมหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(1), 220-236.
- สมชาย รุ่งเรือง และธีระวัฒน์ จันทิก. (2560). รูปแบบการพัฒนาผู้นำสู่การสร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์. *Veridian E-Journal*,
Silpakom University, 10(1), 29-46.
- สุกัญญา สายลวด, สุวรรณ ไซตีสถานต์ และอรสา จรูญธรรม. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารและพฤติกรรม
การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. *วารสาร มจร*
บาศิศึกษาพุทธโศปปริทรรศน์, 7(2), 163-176.
- สำเร็จ คำโหมง. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 6(2), 518-528.
- สไบแพร สัพโส, อภิสิทธิ์ สมศรีสุข และวาโร เฟ่งสวัสดิ์. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*,
13(3), 37-45.
- Blaskova, M. and Trskova, K. (2017). Creative leadership and motivation of university employees. *New Trends
and Issues Proceedings on Humanities and Social Sciences*, 3(4), 23-34.
- Cronbach, L. J. and Furby, L. (1970). How we should measure" change": Or should we?. *Psychological bulletin*,
74(1), 68.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. and Black, W. C. (2018). *Multivariate Data Analysis* (8th ed.).
Upper Saddle River. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Harris, A. (2009). Creative leadership. *Journal of Management in Education*, 23(1), 9-11.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of psychology*, 22(140), 5-55.
- Rovinelli, R. J. and Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of
criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 1(2), 49-60.
- Sohmen, V. S. (2015). Reflections on creative leadership. *International Journal of Global Business*, 8(1), 1-14.
- Sukdee, T. (2021). The development of indicators for transformational leadership of Undergraduate students at
Thailand national sports university. *World Journal of Education*, 11(1), 94-106.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

Development of a Program to Enhance Transformational Leadership of School Administrators under Surin Secondary Educational Service Area Office

ไชยพร สำราญสุข¹ และ สุรเชต น้อยฤทธิ์²

Chaiyaporn Samransuk¹ and Surachet Noirid²

Received : 22 ม.ค. 2566

Revised : 19 ก.ค. 2566

Accepted : 21 ก.ค. 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) สร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ประกอบด้วย ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ Module 2 การสร้างแรงบันดาลใจ Module 3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา และ Module 4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 299 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่าผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรม, เสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

Abstract

This research aimed to; 1) study current conditions, desirable conditions, and the needs to enhance transformational leadership of school administrators and 2) develop the program to enhance

¹ นักศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อีเมล: aum.samransuk@gmail.com

² ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: surachet.n@msu.ac.th

¹ Master Student, Master of Education Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University, Email: aum.samransuk@gmail.com

² Ed.D., Lecturer in Faculty of Education, Mahasarakham University, Email: surachet.n@msu.ac.th

transformational leadership of school administrators under Surin Secondary Educational Service Area Office. It consisted of 4 modules: Module 1 was ideological influence, Module 2 was inspiration, Module 3 was stimulation of intellectual use, and Module 4 was consideration of individuality.

The samples were 299 school administrators, vice- administrators, and head of department selected by stratified random sampling. The instruments used in the research were questionnaires, semi-structured interview form, and evaluation forms of suitability and feasibility of the program. The data were analyzed by using mean, standard deviation, and needs index. The results showed that,

1. The current conditions of transformational leadership of school administrators were overall at the medium level. The desirable conditions of transformational leadership of school administrators were overall in the highest level. The needs assessment which arranged from the most importance to the least importance were ideological influence, individual consideration, inspiration, and the stimulation of intelligence usage.

2. The program to enhance transformational leadership of school administrators under Surin Secondary Educational Service Area Office in overall of the program evaluation found that the appropriate and the possibilities were at the highest level.

Keywords: Development of the Program, Enhance change leadership, Surin Secondary Educational Service Area Office

บทนำ

การก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ของสังคมโลก อันเนื่องมาจากการเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับผู้บริหารในยุคสังคมข้อมูลข่าวสาร คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศให้อยู่รอดและเจริญเติบโต มีศักยภาพการแข่งขันในระดับนานาชาติ แนวทางหลักในการพัฒนาดังกล่าว คือ การพัฒนาการศึกษาของประชากรในประเทศ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะที่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่ต้องอาศัยความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต สาเหตุดังกล่าวได้เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของประเทศส่วนใหญ่ทั้งในภูมิภาคอาเซียนและภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก นอกจากนี้ผลกระทบของเทคโนโลยีระดับสูงในระยะยาว ทำให้ผู้บริหารระดับนโยบายของประเทศต่าง ๆ ต้องคิดหาวิธีปฏิรูปการศึกษา เพื่อเตรียมคนรุ่นใหม่ให้มีความสามารถที่เผชิญกับความเจริญด้านต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ธวัช บุญยมณี, 2550: 15) การปฏิรูปการศึกษามีปัจจัยหลายปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่สำคัญในการขับเคลื่อนและมีอิทธิพลสูงเกี่ยวกับคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น จากระบบการศึกษาอาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ผู้บริหารนับว่าเป็นผู้นำที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษามักแปรปรวนไปตามผู้นำเสมอ จากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ที่กำลังระบาดอย่างรุนแรงในประเทศไทยและต่างประเทศทั่วโลก ส่งผลกระทบอย่างหนักกับระบบการศึกษาของประเทศ เพราะสถาบันการศึกษาทั่วประเทศไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนแบบสภาวะปกติได้ ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนมาเป็นรูปแบบออนไลน์และรูปแบบอื่น ๆ แทน ดังนั้นการปฏิรูปครูอาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเป็นนักวิชาการและเป็นผู้บำเพ็ญ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา และมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการบริหารงานในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ

การบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลักความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนที่สำคัญ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้บริหารต้องมีทักษะ ด้านการบริหารจัดการ และทักษะภาวะผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะบริบทการเปลี่ยนแปลงยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารประเภทนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อผู้ร่วมงาน ผู้นำจะพยายามทำให้ ผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับและไว้วางใจ เพื่อให้ผู้ตามปฏิบัติตาม ทั้งนี้ ศักยภาพของผู้นำยังมีผลต่อผู้ร่วมงานในด้านความเชื่อมั่น ศรัทธา ความนับถือ กำลังใจ และความอบอุ่นในการทำงาน ผู้นำจึงถือได้ว่าเป็นพลังร่วมให้เกิดความร่วมมือในไปสู่การเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรได้รับการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จ ตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหารคือดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ของการบริหารสถานศึกษา จะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารเป็นเสาหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และผลงานอันเป็นส่วนรวม คุณภาพ และบทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กับคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งมีผลสะท้อนต่อผลงานและวิธีปฏิบัติงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นอันมาก ผู้บริหาร สถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษามาก โดยเฉพาะในด้านวิชาชีพ เพราะสถานศึกษาเป็นระบบย่อยของ ระบบการศึกษาและระบบสังคม การจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจ และสังคมรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ชำนาญ ทางการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ, 2554: 20-21)

ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนแปลงทั้งองค์กรจากสภาวะหรือวัฒนธรรมหนึ่ง ไปเป็นสภาวะหรือวัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่ง ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงจะเกี่ยวพันกับความเป็นผู้นำเชิงบริหารมีสูงมาก เพราะ ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงจะสร้างความรู้สึกของความไว้วางใจและความศรัทธาที่เข้มแข็ง ผู้นำสามารถกระตุ้นการปฏิรูปหลายอย่าง ภายในขององค์กรได้ ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงจะปฏิบัติงานที่สำคัญหลายอย่าง จะเพิ่มความตระหนักของผู้ตามต่อปัญหา และผลที่ตามมาของปัญหาขององค์กร สมาชิกองค์กรจะต้องเข้าใจปัญหาที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อองค์กรว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น ถ้าปัญหาไม่ได้ถูกแก้ไขให้สำเร็จ ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงจะสร้างวิสัยทัศน์ของสิ่งที่องค์กรควรจะเป็น โดยสร้างความผูกพัน ต่อวิสัยทัศน์นั้นทั่วทั้งองค์กร และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทั่วทั้งองค์กร ที่สนับสนุนวิสัยทัศน์องค์ประกอบที่สำคัญของ กระบวนการปฏิรูป (สมยศ นาวิการ, 2540: 225-226) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลผ่านทาง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ตามในการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดการสร้างความร่วมมือและการที่ผู้ตามทำงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ ที่กลุ่มหรือองค์กรจะได้รับ และมองข้ามผลประโยชน์ส่วนตน สร้างแรงจูงใจและการคาดหวังที่สูงเพิ่มขึ้นให้กับผู้ตาม และตลอดจน การที่ผู้นำพยายามกระตุ้นให้ผู้ตามรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลง และยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในกลุ่มหรือในองค์กร

จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสทรินทร์ (สพม. 33 เดิม) ได้สรุปปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงานมา 4 ด้านหลัก ๆ คือ 1) ด้านผู้เรียน มีอุปสรรคในความเสี่ยง ด้านยาเสพติด อุบัติเหตุ อุบัติภัย ปัญหาเด็กนักเรียนไม่จบตามกำหนดเวลา เนื่องจากออกกลางคัน ติดศูนย์ ติด ร มส. และนักเรียน บางส่วนขาดแรงบันดาลใจ และขาดเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนในการเรียน 2) ด้านครูผู้สอน ครูไม่จัดการเรียนการสอนตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ของหลักสูตร ครูไม่ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดทำแผนการเรียนรู้ ครูไม่ได้วัดผลประเมินผล ตามมาตรฐานตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ของหลักสูตร ครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดจิตสำนึกในวิชาชีพ และครู ยังไม่ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย 3) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาอุปสรรคดังนี้ การบริหาร ในแต่ละโรงเรียนยังมีเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาค โรงเรียนขนาดเล็กยังขาดครูผู้สอนที่ตรงกับวิชาเอก ผู้บริหารบางส่วน ยังไม่ให้ความสำคัญกับการใช้แผนปฏิบัติการประจำปีเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ และข้อมูลสารสนเทศบางส่วนไม่เป็นปัจจุบัน ถูกต้องครบถ้วน 4) ด้านงบประมาณ โรงเรียนขนาดเล็กมีงบประมาณไม่เพียงพอ ผู้รับผิดชอบงานด้านงบประมาณขาดความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญโดยตรงในการปฏิบัติงาน และมีการเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบด้านงบประมาณบ่อยครั้ง ดังนั้นผู้บริหาร

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ควรให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งด้านนักเรียนที่ขาดแรงบันดาลใจ เป้าหมายในชีวิต ด้านครูผู้สอนที่ไม่ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ไม่ใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ และด้านงบประมาณในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีไปอย่างรวดเร็วเช่นนี้

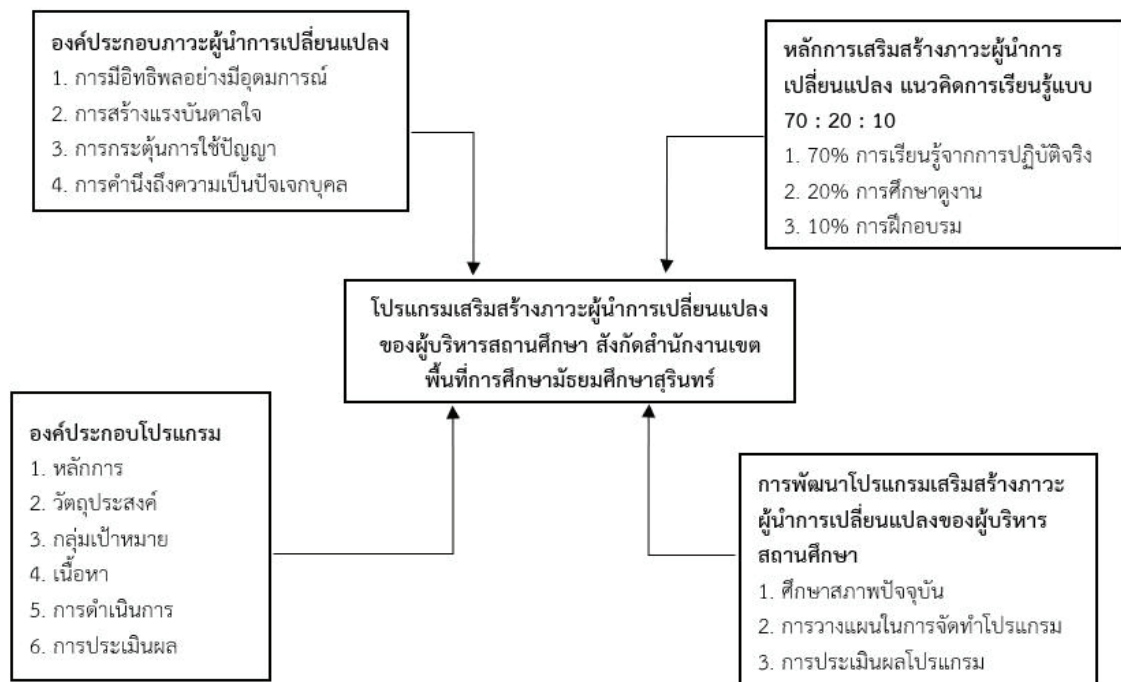
จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาได้สรุปปัญหาได้ว่า การพัฒนาเทคโนโลยีในปัจจุบันที่กำลังก้าวหน้าอย่างมาส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนในกระบวนการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้เรียนที่ถูกสิ่งยั่วยุจากภายนอก สิ่งแวดล้อม สังคม ทำให้ผู้เรียนมีความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นยาเสพติด การออกเรียนกลางคัน หรือการขาดเป้าหมายในชีวิต ในด้านครูผู้สอน การที่ครูไม่ยอมปรับเปลี่ยนสภาพการทำงาน เช่น ไม่ยอมปรับการสอนโดนประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยี ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง หรือขาดวิสัยทัศน์ในการทำงาน ก็จะทำให้การพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาเกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารจะต้องตระหนักและสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับครู เพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาต่อไป ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของ Bass and Avolio (1990: 137) ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบ 70: 20: 10 ของ Lombardo and Eichinger (1996: 4) ร่วมกับการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบโปรแกรม ของ อารัง บัวศรี (2542: 6-7), สุมิตรา พงศธร (2550: 15-23) และการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ของ Barr and Keating (1990: 67), Styles (1990 : 52), Knowles (1980: 63), Boone (1992: 49) โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 1,105 คน จากทั้งหมด 85 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน หัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 92 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 184 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จากทั้งหมด 23 โรงเรียน ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา เป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท ด้านการบริหารการศึกษา เป็นผู้บริหารในหน่วยงานการศึกษาตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่ขึ้นไป และมีตำแหน่งทางการบริหาร ตั้งแต่ระดับรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารสถานศึกษา เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางด้านการบริหารการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมี 3 ชนิด ได้แก่

2.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวนรวม 30 ข้อ เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 299 คน พบว่ามีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (IOC) ตั้งแต่ 0.80-1.00 ทุกข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.815

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ข้อ เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 5 คน พบว่ามีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของสัมภาษณ์ (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

2.3 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 18 ข้อ เพื่อนำไปประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่ามีค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม ตั้งแต่ 0.80-1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ระยะ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3.1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3.1.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมส่งแบบสอบถาม ไปยังโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 299 คน รวม 23 โรงเรียน โดยการประสานด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ พร้อมนัดวันและเวลาในการตอบกลับภายใน 3 สัปดาห์ เพื่อเก็บข้อมูลในระยะที่ 1

3.2 ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3.2.1 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

3.2.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์และเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตัวเองตามวันและเวลาที่นัดหมายกับผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 5 คน

3.2.3 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2.4 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ค่าความถี่ และร้อยละ

4.2 ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 124-126)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	สภาพปัจจุบัน หรือสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	สภาพปัจจุบัน หรือสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในระดับมาก
2.51 – 3.50	สภาพปัจจุบัน หรือสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	สภาพปัจจุบัน หรือสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	สภาพปัจจุบัน หรือสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในระดับน้อยที่สุด

4.3 หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified) ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

4.4 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ สรุปประเด็น และวิเคราะห์การเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการสร้างโปรแกรมต่อไป

4.5 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา ทฤษฎี องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในการสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และประเมินถึงความเป็นไปได้ในการนำโปรแกรมไปใช้เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ซึ่งประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 124-126)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	มีความเหมาะสม หรือความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีความเหมาะสม หรือความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	มีความเหมาะสม หรือความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	มีความเหมาะสม หรือความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	มีความเหมาะสม หรือความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจก การสร้างแรงบันดาลใจ และการกระตุ้นการใช้ปัญญา

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) เนื้อหา 5) การดำเนินการ 6) การประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ Module 2 การสร้างแรงบันดาลใจ Module 3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา และ Module 4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

จากผลการวิจัยสามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55-2.75$) และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68-4.75$)

ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

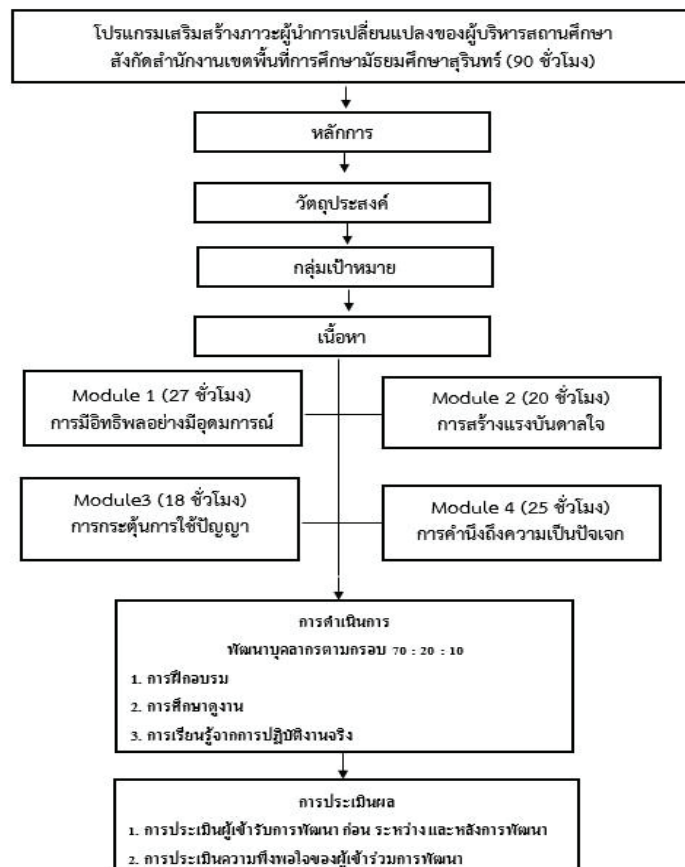
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	2.55	0.50	ปานกลาง	4.75	0.43	มากที่สุด
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	2.71	0.45	ปานกลาง	4.71	0.45	มากที่สุด
3. ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา	2.75	0.43	ปานกลาง	4.68	0.47	มากที่สุด
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	2.57	0.51	ปานกลาง	4.72	0.45	มากที่สุด
โดยรวม	2.61	0.49	ปานกลาง	4.72	0.45	มากที่สุด

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (PNI_{modified} = 0.86) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (PNI_{modified} = 0.84) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (PNI_{modified} = 0.74) และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา (PNI_{modified} = 0.69)

ตาราง 2 ความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

องค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง	ระดับปฏิบัติ			
	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	2.55	4.75	0.86	1
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	2.71	4.71	0.74	3
3. ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา	2.75	4.68	0.69	4
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	2.57	4.72	0.84	2
โดยรวม	2.61	4.72	0.81	

3. โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มี 6 องค์ประกอบ คือหลักการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหา การดำเนินการ และการประเมินผล

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

4. โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) และโปรแกรมมีความเป็นไปได้โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60-5.00$)

ตาราง 3 ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ						
1.1 หลักการของโปรแกรม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2 ความเหมาะสมกับสภาพปัญหา	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
1.3 ความจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรม	4.60	0.55	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์						
2.1 เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2.2 ความครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3. กลุ่มเป้าหมาย						
3.1 มีความครอบคลุม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3.2 มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
4. เนื้อหา						
4.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
4.2 เนื้อหากับระยะเวลา	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
4.3 Module 1 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
4.4 Module 2 การสร้างแรงบันดาลใจ	4.20	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
4.5 Module 3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
4.6 Module 4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
5. การดำเนินการ						
5.1 การฝึกอบรม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
5.2 การศึกษาดูงาน	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
5.3 การเรียนรู้จากกรณีศึกษาจริง	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6. การประเมินผล						
6.1 การประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
6.2 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
โดยรวม	4.69	0.47	มากที่สุด	4.78	0.42	มากที่สุด

อภิปรายผล

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่าสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องใหม่และอาจจะถูกมองข้ามไปสำหรับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ทั้งนี้อาจเกิดมาจากวัฒนธรรมองค์กรเดิมที่เคยเป็นมา รูปแบบการทำงานเดิมที่บุคลากรในสถานศึกษามีความคุ้นเคยเคยชินและยากที่จะเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Bass and Avolio (1990: 19) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) ความเสน่ห์ (Charisma) หมายถึง พรสวรรค์ความเสน่ห์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำที่มีความสามารถชักนำผู้อื่นได้ดี 2) การดลใจ (Inspiration) การดลใจมีความใกล้ชิดกับเสน่ห์ เป็นวิธีการที่ผู้นำอธิบายเป้าหมายในอนาคตขององค์กร ซึ่งผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ 3) กระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual Stimulation) เป็นวิธีการที่ผู้นำแบบที่เปลี่ยนสภาพช่วยผู้ตามให้แก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ และมียุทธศาสตร์ในการคิด 4) การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน (Individualized Consideration) การมุ่งสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม และส่งผลถึงความพอใจของผู้ตาม และเน้นเป็นรายบุคคล อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการ (2550: 8-11) ยังได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) ตามแนวคิดของ Bass and Avolio ว่าเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม โดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ของทีม และองค์การจูงใจให้ผู้ร่วมงาน และผู้ตามมองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มองค์กรหรือสังคม

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา จะเห็นได้จากการปรับนโยบายจากทางกระทรวงศึกษาธิการ รูปแบบการสอน รูปแบบและขั้นตอนการทำงาน ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความต้องการอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น และเห็นถึงการพัฒนาภาวะผู้นำ

เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสมรรถนะของผู้บริหารเป็นดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา จะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี ผู้บริหารเป็นเสาหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และผลงานอันเป็นส่วนรวม ผู้บริหาร สถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษามาก โดยเฉพาะในด้านวิชาชีพ เพราะสถานศึกษาเป็นระบบย่อยของ ระบบการศึกษาและระบบสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2554: 20-21) การจัดการศึกษา ในสถานศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้า ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ชำนาญทางการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ดังนั้น ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลักความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนที่สำคัญ เพราะบริบท การเปลี่ยนแปลงยุคปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารประเภทนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อผู้ร่วมงาน ผู้นำจะพยายามทำให้ผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับและไว้วางใจ เพื่อให้ผู้ตามปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย ผุสรรัตน์ ดอนสถิต (2561: 187) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพ ที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย พชรินทร์ สงครามศรี (2561: 111) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสรินทร์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) เนื้อหา 5) การดำเนินการ 6) การประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ Module 2 การสร้าง แรงบันดาลใจ Module 3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา และ Module 4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผลการประเมิน โปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรม เป็นชุดกิจกรรมที่เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำเอาองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิดทฤษฎี ที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร หรือรูปแบบที่ใช้ใน การเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเชษฐา คำคล่อง (2557: 120) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบไปด้วย หลักการและความสำคัญ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและเครื่องมือการพัฒนา และการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ศักดิ์ดา คำใส (2557: 80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจทีมงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบ ของโปรแกรมการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจทีมงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบ ทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธดำเนินการ และการประเมินผลโปรแกรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย พชรินทร์ สงครามศรี (2561: 57) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่าองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหา การดำเนินการ การประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ควรได้รับการสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจากผู้บริหารต้นสังกัด

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพิจารณาปรับทศวรรษที่ 10 ไปกับการการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปใช้ในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรให้มีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอีกอย่างเป็นระยะ ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยทั้งที่เป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยที่มีอิทธิพลเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับปัญหา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ* สำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2554). *การบริหารงานวิชาการ และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้*. มหาสารคาม: อภิชิตการพิมพ์.
- เชษฐา คำล่อง. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อวิช บุญยณ. (2550). *ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อึ้ง บั้วศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุรัตน์ ดอนสถิตย์. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา* โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- พัชรินทร์ สงครามศรี. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา* โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์คำ คำโส. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจทีมงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมยศ นาวิการ. (2540). *การบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สมิตรา พงศธร. (2550). *สรุปเรื่องของหลักสูตร. วารสารสภาการศึกษาภาคทอกลีแห่งประเทศไทย*, 2(79), 15-23.
- Barr, M. J. and Keating, L. A. (1990). *Introduction: Elements of Program Development: Developing Effective Student Services Program*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Bass, B. J. and Avolio, B. J. (1990). *Transformational Leadership Development*. California: Consulting Psychologists.
- Boone, E. J. (1992). *Developing Program in Adult Education*. New Jersey: Prentice Hall.
- Knowles, M. D. (1980). *The Modern Practice of Adult Education from Pedagog to Andragogy*. New York: The Adult Education Company.

- Lombardo, M. M. and Eichinger, R. W. (1996). *The Career Architect Development Planner*. Minneapolis: Lominger.
- Styles, M. H. (1990). *Effective Models of Systematic Program Planning*. San Francisco: Jossey-Bass.

แนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Guidelines for Development and Value-Added Cultural Capital of Nasang Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province

ประภาภรณ์ รัตน์¹, อรัญ อรัญมัตย์², หยกขาว สมหวัง³ และ สุขสันต์ ทับทิมหิน⁴

Prapaporn Ratano¹, Aran Aranyamat², Yokkhaw Somwang³ and Suksan Tapthimhin⁴

Received : 7 ธ.ค. 2565

Revised : 8 พ.ค. 2566

Accepted : 15 พ.ค. 2566

บทคัดย่อ

จังหวัดร้อยเอ็ดมีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและมีเป้าประสงค์ที่จะพัฒนาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าทางวัฒนธรรมสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ตำบลนาแซง อำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดมีทุนทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นทั้งด้านความเชื่อ ประเพณี และหัตถกรรม การวิจัยแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรม และเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ กลุ่ม อสม. นักวิชาการด้านการสื่อสารการตลาดชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาจากกรอบแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่าทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีศักยภาพที่โดดเด่น เช่น องค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทอเสื่อ ประวัติศาสตร์ความเป็นมา แหล่งทรัพยากรธรรมชาติการรวมกลุ่มอาชีพงานบุญประเพณี ศาสนสถาน โอกาสที่จะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ทุนทางวัฒนธรรม เช่น นโยบายทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศที่ส่งเสริมด้านทุนทางวัฒนธรรม สถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเชิงพื้นที่บูรณาการกับการเรียนการสอน กระแสความนิยมผลิตภัณฑ์หัตถกรรม สถานการณ์โควิด 19 ทำให้เกิดการย้ายกลับถิ่นของวัยทำงานในพื้นที่ เทคโนโลยีการสื่อสารเอื้อต่อการสื่อสารการตลาด แนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดสามารถสรุปด้วยห่วงโซ่มูลค่าทางวัฒนธรรม I3C ประกอบด้วย การค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชน (Community Identity) การทำงานร่วมกัน (Collaboration) นวัตกรรม (Innovation) และการสื่อสาร (Communication)

คำสำคัญ: ทุนทางวัฒนธรรม, การสร้างมูลค่าเพิ่ม, ร้อยเอ็ด

¹ อาจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการสื่อสารและการจัดการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: prauey@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการสื่อสารและการจัดการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: aran.ya@reru.ac.th

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: yokkhaw@reru.com

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: suksantap@reru.com

¹ Ph.D., Lecturer, Program in Innovative Communications and Information Management, Roi Et Rajabhat University, Email: prauey@gmail.com

² Lecturer, Program in Innovative Communications and Information Management, Roi Et Rajabhat University, Email: aran.ya@reru.ac.th

³ Lecturer, Program in Chinese, Roi Et Rajabhat University, Email: yokkhaw@reru.com

⁴ Lecturer, Program in Chinese, Roi Et Rajabhat University, Email: suksantap@reru.com

Abstract

Roi Et province is unique in its culture and aims to develop and add value to cultural products to concretely improve the quality of life of the local people. Na Saeng sub-district, Selaphum district, Roi Et province has a cultural capital that is outstanding in terms of beliefs, traditions, handicrafts. Guidelines for development and value-added cultural capital of Nasang subdistrict, Selaphum district Roi Et province has objectives to analyze the potential of cultural capital and to create guidelines for developing and creating value-added cultural capital in Nasang sub-district, Selaphum district, Roi Et province. It is qualitative research. Data were collected by interviewing and focus group discussion. Key informants included community leaders, village philosophers, representative of the professional group, and community marketing communications academics. Content analysis was applied based on conceptual frameworks, theories, and related research and synthesized the information presented in a descriptive form.

The results of the research revealed that the cultural capital of Na Saeng sub-district, Selaphum district, Roi Et province had outstanding potential such as knowledge from local wisdom scholars, local wisdom on Suea Kok (mat weaving), history, natural resources, professional groups, tradition, religious places. Opportunities that lead to adding value to cultural capital, such as provincial-level policies at the national level that promotes cultural capital, educational institutions in the area that can develop spatial integration with teaching and learning. Popular trend of handicraft products, the COVID-19 situation caused the migration of working age people in the area, communication technology facilitates marketing communication. Guidelines for development and creation of added value cultural capital of Na Saeng sub-district, Selaphum district, Roi Et province can be concluded with the cultural value chain I3C consisting of searching for community identity, collaboration, innovation and communication.

Keywords: Cultural capital, Value-added, Roi Et

บทนำ

วิถีชีวิตของผู้นคนในจังหวัดร้อยเอ็ดถูกถ่ายทอดผ่านทุนทางวัฒนธรรม ทั้งในรูปแบบจับต้องได้ เช่น ผ้าทอ งานจักสาน โบราณสถาน อาหารพื้นถิ่น และทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ประเพณี ดนตรีพื้นถิ่น ตำนานเรื่องเล่า ศิลปะการแสดง พื้นบ้าน ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น การมีวิถีชีวิตร่วมกันผ่านทุนทางวัฒนธรรม อันหมายถึง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ แบ่งตามรูปธรรมและนามธรรมออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือที่จับต้องได้ (Tangible) และที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) ซึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดไว้มี 7 สาขา ได้แก่ 1) ศิลปะการแสดง 2) งานช่างฝีมือดั้งเดิม 3) วรรณกรรมพื้นบ้าน 4) กีฬาภูมิปัญญาไทย 5) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล 6) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล และ 7) ภาษา (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2558: 8-16)

การมุ่งเป้าพัฒนาและยกระดับด้านวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ด ปรากฏให้เห็นในแผนพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2561-2565 เป้าหมายในการพัฒนา “ร้อยเอ็ดเมืองอัจฉริยะด้านเกษตร ข้าวหอมมะลิ เมืองสุขภาพดี และศูนย์กลางการท่องเที่ยววัฒนธรรมอีสาน” ระบุประเด็นในการพัฒนา ยกระดับการท่องเที่ยว การบริการการค้าและการลงทุน เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมด้านการค้าและการลงทุนสร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้า OTOP รายได้จากการท่องเที่ยว (สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด,

2562: 40) สืบเนื่องต่อกับแผนพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2566–2570 เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด (ระยะ 5 ปี) ตั้งเป้าหมาย “ร้อยเอ็ดเมืองเกษตรอัจฉริยะ ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ วัฒนธรรมสร้างมูลค่า สังคมพัฒนาอย่างยั่งยืน” ที่ยังคงระบุประเด็นการพัฒนาเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการค้า การลงทุน การบริการและการท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์ด้านการยกระดับการบริการและการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมให้มีมาตรฐาน เป็นที่รู้จักและดึงดูดนักท่องเที่ยว นำมาสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจของจังหวัด แนวทางการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมครัวเรือน วิสาหกิจชุมชน และ SMEs ให้มีขีดความสามารถทางการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งยกระดับวัฒนธรรมพื้นถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ พัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นไปสู่มาตรฐานสากลเพื่อสร้างเศรษฐกิจในชุมชนให้เติบโตยิ่งขึ้น พัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจแห่งอนาคต (สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564: 94-96) จากแผนการพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561–2570 แสดงให้เห็นว่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและมีเป้าประสงค์ที่จะพัฒนาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าทางวัฒนธรรมสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องทุนทางวัฒนธรรม พบว่ามีการศึกษาทุนทางวัฒนธรรม ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ซึ่ง ภัยญารัตน์ แก้วกมล, นิตติคุณ ท้าวทอง, สุวิทย์ รสรัตน์, อนุศิษฐ์ เพชรเชนทร์, อมรรัตน์ รัตนสุภา และจันทรี ภูติธริวัฒน์ (2564: 75) กล่าวว่าทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันมีมูลค่าและมีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ มีการสั่งสมอย่างยาวนาน และมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน ทุนวัฒนธรรมยังมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การที่จะทำให้อำเภอมีทุนทางวัฒนธรรมมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ ส่งเสริมให้ทุนบุคคล มีบทบาทเพิ่มขึ้น มีการถ่ายทอดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผ่านศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และให้ประชาชนทุกหมู่บ้าน มีส่วนร่วมการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชน จะทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (อัญธิชา มั่นคง, 2560: 90) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในมิติการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นฐานราก ด้วยการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพ การกำหนดแนวทางในการพัฒนาเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (อนันต์ คติยะจันทร์, สมุห์กฤติพิสิฐ จำพันธ์ และสุวรรณ์ ปูนอ่อน, 2564: 188)

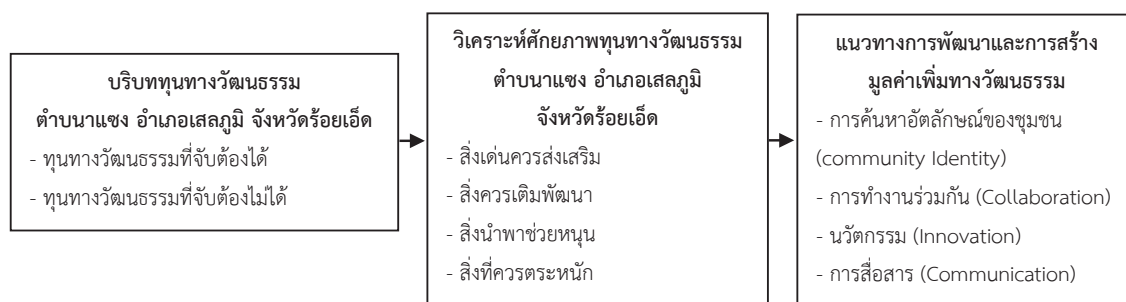
ตำบลนาแซงเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน 18 ตำบลของอำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ห่างจากที่ว่าการอำเภอสเลภูมิ ไปทางทิศเหนือประมาณ 13 กิโลเมตร ปัจจุบันมีหมู่บ้านในการปกครอง 14 หมู่บ้าน อาชีพหลักคือ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริม งานหัตถกรรมทอเสื่อ (เทศบาลตำบลนาแซง, 2561: 17) ลักษณะต้นทุนทางวัฒนธรรมของตำบลนาแซง คือ สภาพภูมิประเทศที่มีแหล่งน้ำเอื้อต่อการเกษตร ประชาชนชาวบ้านที่มีองค์ความรู้ด้านหัตถกรรม คือ การทอเสื่อ มีการรวมกลุ่มผู้ทอเสื่อทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล รวมถึงศาสนสถานและบุญประเพณีที่มีความโดดเด่น เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีออกพรรษา การแปรรูปอาหารท้องถิ่นจากปลาน้ำจืด เช่น ปลาร้า ปลาร้าบอง ประเด็นปัญหาที่พบจากการลงพื้นที่ คือ ขาดการวิเคราะห์ศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรม ให้กลายเป็นสินค้าที่มีความโดดเด่นนำไปสู่การสร้างรายได้ของคนในพื้นที่ คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าว จึงได้ศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ เพื่อสำรวจ วิเคราะห์ศักยภาพทุนทางวัฒนธรรม และสร้างแนวทางการสื่อสารและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด นำไปสู่การสร้างรายได้และการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิด

การศึกษาแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยศึกษาตามบริบททุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลนาแซง ทั้งทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จากเอกสารทุติยภูมิ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมด้วยวิธีการ SWOT Analysis และวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรม

ภาพประกอบ 1 แนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม ตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษารั้งนี้ คือ พื้นที่ตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านนาแซง (1)	หมู่ที่ 2 บ้านนาแซง (2)
หมู่ที่ 3 บ้านโนนปลาขาว	หมู่ที่ 4 บ้านบึงเป้า
หมู่ที่ 5 บ้านไค่นุ่น	หมู่ที่ 6 บ้านหนองสิม
หมู่ที่ 7 บ้านหนองบัวบาน	หมู่ที่ 8 บ้านห้วยเจริญ
หมู่ที่ 9 บ้านใหม่สามัคคี	หมู่ที่ 10 บ้านโนนสวรรค์
หมู่ที่ 11 บ้านนาแซง (3)	หมู่ที่ 12 บ้านใหม่สามัคคีพัฒนา
หมู่ที่ 13 บ้านนาแซง (4)	หมู่ที่ 14 บ้านคำสร้างเสือ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ของตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด การวิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2563-กุมภาพันธ์ 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยใช้แบบสัมภาษณ์และการสร้างข้อคำถามในการสนทนากลุ่มในรูปแบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบในการวิจัย และสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยลงพื้นที่ประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลบริบทของชุมชนจากเอกสารทุติยภูมิ
4. การสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) จำนวน 14 กลุ่ม เพื่อสำรวจ วิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรม ตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด
5. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาสร้างแนวทางในการพัฒนา และสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรม ตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการสนทนากลุ่ม ที่สามารถเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ด้านทุนทางวัฒนธรรม ทั้งในมิติที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในพื้นที่ของตนเอง หมู่บ้านละ 10–12 คน ทั้งหมด 14 กลุ่ม จาก 14 หมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มอาชีพหรือผู้แทนจากกลุ่มอาชีพ ประชาชนชาวบ้าน กลุ่ม อสม. โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจากความเกี่ยวข้องกับชุมชน ด้านปกครอง ด้านอาชีพ ด้านสุขภาวะ ด้านองค์ความรู้ภายในชุมชน และสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการด้านการสื่อสารการตลาดชุมชน จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แนวคำถามเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มย่อย ในการวิเคราะห์ศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ แบ่งออกเป็น ข้อคำถามเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น ศาสนสถาน โบราณสถาน งานหัตถกรรม อาหาร แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ประเพณี ภูมิปัญญา การวิเคราะห์จุดเด่นในแต่ละพื้นที่ โอกาส แนวทางการส่งเสริม

2.2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางทางการพัฒนา และสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรม ตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประสานผู้นำชุมชน บุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อกับรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ กลุ่ม อสม. หมู่บ้านละ 10–12 คน ทั้งหมด 14 กลุ่ม จาก 14 หมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรม ตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นักวิชาการด้านการสื่อสารการตลาดชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางการสื่อสารและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งมีแนวคำถามจากงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigation Triangulate) ด้วยวิธีการใช้ผู้วิจัยจำนวน 4 คน ในการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลวิจัย จากการสนทนากลุ่ม นำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis Kotler and Armstrong (2018, อ้างถึงในธนภณ นิธิเชาวกุล, 2565: 110) การวิจัยนี้ปรับประยุกต์และนำเสนอ 4 ประการ ได้แก่ Strength (จุดแข็ง) นำเสนอในหัวข้อ สิ่งเด่นควรส่งเสริม, Weakness (จุดอ่อน) นำเสนอในหัวข้อ สิ่งควรเติมพัฒนา, Opportunities (โอกาส) นำเสนอในหัวข้อ สิ่งน่าพาให้ช่วยหนุน และ Threats (ความเสี่ยง) นำเสนอในหัวข้อ สิ่งที่ควรตระหนัก จากนั้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างแนวทางการสื่อสารและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรม ตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

สรุปผล

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

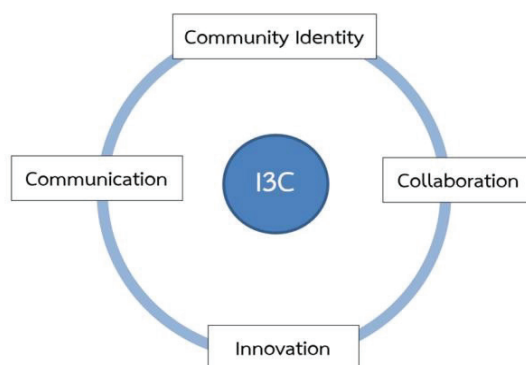
จากการสำรวจทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ศักยภาพ สรุปผลได้ดังนี้

ตาราง 1 การวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

สภาพแวดล้อมภายใน	
สิ่งเด่นควรส่งเสริม	สิ่งควรเติมพัฒนา
1. องค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการทอเสื่อ การแปรรูปอาหารจากปลา การเกษตรผสมผสาน 2. ประวัติศาสตร์ความเป็นมา 3. แหล่งทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะแหล่งน้ำโดยรอบในพื้นที่ เช่น หนองนาแซง หนองยาง หนองปลาขาว 4. หนองโพธิ์ไต้-เหนือ หนองสิม หนองกระทุ่ม หนองผือ ห้วยไฟไหม้ ห้วยใหญ่ 5. ความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มสตรีทอเสื่อกก 6. งานบุญประเพณี ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีออกพรรษา 7. ศาสนสถาน เช่น วัดสุวรรณศาสดาราม วัดโนนสว่างชัยศรี สำนักสงฆ์โนนเมต วัดเกาะแก้วเจติยาราม	1. การสร้างอัตลักษณ์ให้โดดเด่น 2. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 3. สร้างผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 4. การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล
สภาพแวดล้อมภายนอก	
สิ่งนำพาให้ช่วยหนุน	สิ่งที่ควรตระหนัก
1. นโยบายในระดับจังหวัด ระดับประเทศที่ส่งเสริมด้านทุนทางวัฒนธรรม 2. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเชิงพื้นที่บูรณาการกับการเรียนการสอน 3. กระแสความนิยมผลิตภัณฑ์หัตถกรรม 4. สถานการณ์โควิด 19 ทำให้เกิดการย้ายกลับถิ่นของวัยทำงานในพื้นที่ 5. เทคโนโลยีการสื่อสารเอื้อต่อการสื่อสารการตลาด	1. ความคล้ายคลึงของสินค้าทางวัฒนธรรมในพื้นที่อื่น ๆ 2. สถานการณ์โควิด 19 ทำให้รูปแบบการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป 3. ความเจริญด้านเทคโนโลยีทำให้เยาวชนสนใจสืบทอดด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นน้อยลง

2. แนวทางการสื่อสารและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม ทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปด้วยห่วงโซ่คุณค่าทางวัฒนธรรม I3C ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้วยห่วงโซ่คุณค่าทางวัฒนธรรม I3C ตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากแผนภาพด้านบน แนวทางในการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม ทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยห่วงโซ่คุณค่าทางวัฒนธรรม I3C ประกอบด้วย

2.1 การค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชน (Community Identity) จากการวิเคราะห์ พบว่าตำบลนาแซงควรค้นหาอัตลักษณ์ร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาสู่การสร้างเอกลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมให้มีความโดดเด่น เช่น ลวดลายการทอเสื่อกก ลายต้นแซง ลายบังไฟ เพื่อสร้างลายการทอเสื่อที่มีความโดดเด่นเป็นลายเฉพาะ จะสามารถช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้ การพัฒนาสูตรปลาร้าบองของกลุ่มอาชีพแม่บ้านเกษตรกร การสร้างสรรค์การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ที่อยู่ในพื้นที่โดยเฉพาะประเพณีตามฮีต 12 ของชาวอีสานบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อหนุนเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น เช่น ประเพณีบุญบังไฟ ประเพณีออกพรรษาและกวนข้าวทิพย์

“การค้นหาอัตลักษณ์เป็นการสร้างการมีส่วนร่วม ชุมชนได้เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการคิด รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญในการสร้างผลิตภัณฑ์ อาจจะสะท้อนออกมาในรูปแบบชื่อแบรนด์ ตราสัญลักษณ์ บรรจุภัณฑ์ เพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย”(นักสื่อสารการตลาดชุมชน2, 2564: สัมภาษณ์)

“อัตลักษณ์ คือ การสร้างความต่าง แตกต่างแบบสร้างสรรค์ จากสิ่งที่มีและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ได้ กิจกรรมในการค้นหาอัตลักษณ์เกิดได้จากการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนในมิติต่าง ๆ เช่น ประเพณีอาชีพ ลักษณะทางภูมิศาสตร์” (นักสื่อสารการตลาดชุมชน1, 2564: สัมภาษณ์)

2.2 การทำงานร่วมกัน (Collaboration) การพัฒนาและการสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมนั้นไม่สามารถขับเคลื่อนได้เพียงองค์ประกอบเดียว การทำงานร่วมกันในบริบทของผลการวิจัยนี้ หมายถึง การทำงานที่ประกอบด้วย ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดการพัฒนา และการสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ตั้งแต่ระดับนโยบายทั้งจากบนลงล่าง คือ นโยบายสู่การปฏิบัติ และจากล่างขึ้นบน คือ จากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชนสู่การออกแบบนโยบายขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมของตนเอง

รวมทั้งการเปิดพื้นที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาทำงานแบบบูรณาการ เช่น สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ทำงานร่วมกับชุมชน ในลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานในชุมชนเป็นฐาน (Community base project learning) เป็นการสร้างโอกาสในการพัฒนาจุดแข็งทุนทางวัฒนธรรมของตำบลนาแซง สู่การสร้างรายได้และการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ในการช่วยชุมชนต้องมีหลายภาคส่วน เพื่อให้แต่ละส่วนเติมเต็ม และประกอบให้การทำงานในชุมชนประสบความสำเร็จ ซึ่งแต่ละภาคส่วนก็จะมีจุดมุ่งหมายในการทำงานที่ต่างกัน มหาวิทยาลัยที่อยู่ใกล้ชุมชนสามารถบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน (นักร้องสารการตลาดชุมชน 1, 2564: สัมภาษณ์)

2.3 นวัตกรรม (Innovation) คือ การพัฒนาให้เกิดสิ่งใหม่หรือต่อยอดสร้างการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่มีอยู่เดิม เช่น สร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นมาใหม่ หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์เก่าให้ดีกว่าเดิม โดยผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นของตำบลนาแซง คือ เสื้ออก ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย เช่น กระเป๋า ของตกแต่งบ้าน กล้องกระดากหิซซุ นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์จากเสื้ออกแล้วยังมีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากปลาน้ำจืด เช่น การทำปลาร้าบอง ปลาแดดเดียว ซึ่งนวัตกรรมที่นำมาใช้นั้นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

นวัตกรรมมีความสำคัญ และความเป็นนวัตกรรมต้องขายได้ ทำอย่างไรไม่ใช้การขายเพียงอย่างเดียว ผลิตภัณฑ์มีการสร้างจุดต่างอย่างไร และการสร้างนวัตกรรมนั้นจะต้องมีความยั่งยืนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและอยากจะทำต่อไป (นักร้องสารการตลาดชุมชน 1, 2564: สัมภาษณ์)

2.4 การสื่อสาร (Communication) การสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรมการสื่อสาร เป็นอีกปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง โดยดำเนินการสื่อสารแบบคู่ขนานทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ และการขยายฐานกลุ่มเป้าหมาย การสื่อสารทุนทางวัฒนธรรมของตำบลนาแซง แต่เดิมมีการสื่อสารในรูปแบบออฟไลน์ คือ การสื่อสารผ่านการจัดกิจกรรมในชุมชนในรูปแบบของโครงการต่าง ๆ โดยกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในชุมชน แนวทางในการพัฒนาและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง สามารถใช้ช่องทางการสื่อสารในรูปแบบออนไลน์ให้เกิดศักยภาพ ในขณะเดียวกันต้องปรับการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างกลุ่มผู้รับสารใหม่ กระตุ้นให้เกิดการสื่อสารที่สร้างประสบการณ์ร่วมทั้งออนไลน์และออฟไลน์เพื่อเป็นสายป่านต่อยอดทางวัฒนธรรมทั้งกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ภายในและภายนอกชุมชน

การสื่อสารชุมชนต้องทำทั้งออนไลน์และออฟไลน์ควบคู่กัน กลุ่มผู้รับสารจะมีทั้งกลุ่มเฉพาะที่มีความสนใจและประชาชนทั่วไป ข้อดีของออนไลน์ คือ สามารถส่งไปได้ไกล แต่ออฟไลน์ คือ ส่งสารได้ลึก สร้างความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ร่วมกันได้ (นักร้องสารการตลาดชุมชน 2, 2564: สัมภาษณ์)

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถอภิปรายผลข้อค้นพบใน 2 ประเด็นที่สำคัญทั้งด้านการวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรม และแนวทางการสื่อสารและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. การวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการสำรวจทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง

จากผลการวิจัย พบว่า จุดแข็งหรือสิ่งเด่นควรส่งเสริมของทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง สอดคล้องเทียบกับแนวคิดของ Throsby (2001, อ้างถึงใน อัญธิชา มั่นคง, 2560: 92) ได้จำแนกกลุ่มไว้ ดังนี้ ทุนวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (Tangible Culture) จัดเป็นประเภททุนทางวัฒนธรรมที่เราสามารถมองเห็นและจับต้องสัมผัสได้ เช่น ศาสนสถาน การทอเสื้อ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และทุนวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (Intangible Culture) คือ ความคิด การยึดถือปฏิบัติ ความเชื่อ และค่านิยมที่ได้สืบทอดกันมาในกลุ่มชุมชน ขบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ เช่น องค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา งานบุญประเพณี ธรรมเนียมหมู่บ้าน ทิวทัศน์วัฒนธรรมเหล่านี้จัดเป็นทุนที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ ประเทศที่มีวัฒนธรรมหรือจารีตประเพณีที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่ และมีความน่าสนใจ

การวิเคราะห์ศักยภาพยังพบโอกาสในการพัฒนาทุนวัฒนธรรมในตำบลนาแซงสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม สอดคล้องกับนโยบายในระดับจังหวัด ระดับประเทศที่ส่งเสริมด้านทุนทางวัฒนธรรม สถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเชิงพื้นที่ บูรณาการกับการเรียนการสอน กระแสความนิยมผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เทคโนโลยีการสื่อสารเอื้อต่อการสื่อสารการตลาด กระแสความนิยมผลิตภัณฑ์หัตถกรรม สอดคล้องกับ กัญญารัตน์ แก้วกมล และคณะ (2564: 75-91) กล่าวถึงประโยชน์ของทุนทางวัฒนธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สินค้าและบริการของท้องถิ่นเป็นสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ เกิดการรวบรวมและถ่ายทอดองค์ความรู้ของท้องถิ่น ผ่านการศึกษาและนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาชุมชน

2. แนวทางการสื่อสารและสร้างมูลค่าเพิ่ม ทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม ทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถดำเนินการด้วยห่วงโซ่คุณค่าทางวัฒนธรรม I3C ประกอบด้วย การค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชน การทำงานร่วมกัน นวัตกรรม และการสื่อสาร สอดคล้องกับ ชวติ โกศล (2561: 64-73) ได้กล่าวถึงการนำทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความหลากหลายทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมาเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน และเสริมสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน โดยใช้กลยุทธ์บูรณาการความร่วมมืออนุรักษ์สืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชน รวมทั้งรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้คนภายนอกรับรู้ ส่งเสริมให้มีครูภูมิปัญญา ราชัญชาวบ้าน ถ่ายทอดองค์ความรู้ นำอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรม และความหลากหลายของสินค้าทางวัฒนธรรม แนวทางขั้นตอนการดำเนินงานด้วยการแสวงหาจุดร่วม ค้นหาอัตลักษณ์ของตน ชุมชนค้นหาอัตลักษณ์ชุมชนทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนด้วยการร่วมคิด การแสวงหาเครือข่ายชุมชนต้องประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งในและนอกพื้นที่ร่วมสนับสนุนการดำเนินงานทั้งด้านความรู้ทางวิชาการ บุคลากร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ รวมถึงการแต่งตั้งคณะทำงาน กำหนดบทบาทและภารกิจ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนชุมชนพลังของทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางการเมือง ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัย พบว่าแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยทุนทางวัฒนธรรม ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนให้กับผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นนั้นเป็นการสร้างเอกลักษณ์ของแบรนด์ โดย Jain (2017: 2) ได้กล่าวถึงเอกลักษณ์ของแบรนด์ต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม คุณค่า และนำเสนอบุคลิกของแบรนด์ ทั้งนี้ชุมชนจะต้องร่วมกันค้นหาอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน นำไปสู่การสร้างแบรนด์และสื่อสารแบรนด์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้ ความสนใจและความต้องการของผู้บริโภค (เมธาวี จำเนียร, 2564: 1) แสดงให้เห็นว่านอกจากแบรนด์ และผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์แล้วจะต้องมีการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและการสื่อสารควบคู่ไปด้วย สามารถนำเสนอได้หลายรูปแบบ เช่น การออกแบบเครื่องหมายการค้า โลโก้ บรรจุภัณฑ์ สอดคล้องกับ Chandhasa (2017: 59) ได้กล่าวถึงผลการศึกษาการออกแบบเครื่องหมายการค้าและบรรจุภัณฑ์ของสินค้าชุมชน พบว่าการออกแบบต้องตอบสนองความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้บริโภค มีรูปแบบที่สามารถสื่อสารได้ชัดเจน มีเอกลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์กับชื่อแบรนด์ สะท้อนให้เห็นจุดเด่นของพื้นที่มาของผลิตภัณฑ์ อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้วยห่วงโซ่คุณค่าทางวัฒนธรรม I3C ทุกองค์ประกอบมีบทบาทหน้าที่ และมีความสำคัญต้องดำเนินการให้สอดคล้องไปด้วยกัน

นอกจากนี้รูปแบบแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม ตำบลนาแซงด้วยห่วงโซ่คุณค่าทางวัฒนธรรม I3C ยังสอดคล้องกับอนันต์ คติยะจันทร์, สมุห์กฤติพิสิฐ จำพันธ์ และสุวรรณ์ ปูนอ่อน (2564: 188-200) กล่าวถึง การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นฐานราก พื้นที่ชายแดนไทยจังหวัดหนองคาย ที่สร้างความรู้คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน

และด้านคุณค่าทุนทางวัฒนธรรม ชาวชุมชนพื้นที่ชายแดนไทยมีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ จึงให้ความเคารพในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ตามพื้นถิ่นของตน มีจิตสำนึกของชุมชนร่วมกัน และปลูกฝังความเชื่อของชุมชนต่อชนรุ่นหลัง ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักในการมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งตามแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้วยห่วงโซ่คุณค่าทางวัฒนธรรม I3C ที่มุ่งเน้นให้เกิดการทำงานร่วมกัน การพัฒนาและการสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมไม่สามารถขับเคลื่อนได้เพียงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง หรือภาคส่วนใด ภาคส่วนหนึ่งเท่านั้น เพราะจุดหมายสำคัญ คือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สู่การออกแบบนโยบายขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมของตนเองที่แตกต่างตามบริบททางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ เชื่อมโยงไปถึงการลดข้อจำกัดด้านอาณาเขตทางวัฒนธรรม ให้อยู่บนโลกคู่ขนานทั้งพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และการอภิปรายผลตามแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ข้อค้นพบจากการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่ง พบว่า ตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพโดดเด่น ด้านองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการทอเสื่อ การแปรรูปอาหารจากปลา การเกษตรผสมผสาน ประวัติศาสตร์ความเป็นมา แหล่งทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะแหล่งน้ำโดยรอบ ความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มอาชีพ งานบุญประเพณี ศาสนาสถาน รวมถึงแนวทางในการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม ต้องอาศัยการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร การค้นหาอัตลักษณ์ที่สร้างความโดดเด่นแตกต่างร่วมกับการใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อน จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาชุมชน สถานศึกษาในพื้นที่ สามารถนำข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซงไปใช้ในการจัดทำนโยบาย และกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เช่น การวิเคราะห์อัตลักษณ์เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมการส่งเสริมทางการตลาด

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม การสนับสนุนงบประมาณ การสร้างสรรค์กิจกรรมในมิติที่แตกต่าง หนุนให้เกิดการขับเคลื่อนในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ตามห่วงโซ่ I3C

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาแนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ จากงานวิจัย ค้นพบศักยภาพทุนทางวัฒนธรรม และแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ อย่างไรก็ตามยังสามารถศึกษาในแนวลึกทุนทางวัฒนธรรมในแต่ละประเภท และใช้กรอบแนวคิดระเบียบวิธีวิจัยอื่นเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลในหลายมิติ ตามข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยเฉพาะเรื่องทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถขยายขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยเพื่อศึกษามิติอื่นเพิ่มเติม เช่น ทุนทางสังคม ศักยภาพกลุ่มอาชีพ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการศึกษาเจาะลึกทุนทางวัฒนธรรมในแต่ละประเด็น เช่น การทอเสื่อ การสืบทอดประเพณี

2.2 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน เช่น การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2558). *คู่มือการเสนอขอขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ*. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2565, จาก <http://ich.culture.go.th/images/stories/ich-pdf/guidelineich.pdf>
- กัญญารัตน์ แก้วกมล, นิติคุณ ท้าวทอง, สุวิทย์ รสรีน, อนุศิษฐ์ เพชรเชนทร์, อมรรัตน์ รัตนสุภา และจันทร์ศร ภูติอริยวัฒน์. (2564). การใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 11(1), 75-91.
- ชาติ โกศล. (2561). การบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์*, 6(2), 64-73.
- เทศบาลตำบลนาแซง. (2561). *แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2565*. ร้อยเอ็ด: เทศบาลตำบลนาแซง.
- ชนกชน นิธิเชาวกุล. (2565). การวิเคราะห์ SWOT Analysis กับสถิติ. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 18(1), 108-120.
- นักสื่อสารการตลาดชุมชน 1. (10 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์. นักวิชาการด้านสื่อสารการตลาดชุมชน.
- นักสื่อสารการตลาดชุมชน 2. (10 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์. นักวิชาการด้านสื่อสารการตลาดชุมชน.
- เมธาวี จำเนียร. (2564). อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การสร้างและสื่อสารแบรนด์กรณีศึกษา การแสดงรำไท่นกพิทิต. *วารสารราชพฤกษ์*, 19(2), 1-12.
- สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด. (2562). *แผนพัฒนาของจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2561-2565 ฉบับปีทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2565, จาก http://www.roiet.go.th/ckfinder/userfiles/images/PDF/plan_2565/plan_1year_2564.pdf
- สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด. (2564). *แผนพัฒนาของจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2566-2570*. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2565, จาก http://www.roiet.go.th/ckfinder/userfiles/images/PDF/plan_2565/sub-2566.pdf
- อนันต์ คติยะจันทร์, สมุห์ฤทธิพิสิฐ จำพันธ์ และสุวรรณี ปูนอ่อน. (2564). การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นฐานรากในพื้นที่ชายแดนไทย จังหวัดหนองคาย. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 8(1), 188-200.
- อัญธิชา มั่นคง. (2560). บทบาทของทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาชุมชนในตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 12(39), 90-100.
- Chandhasa, R. (2017). The Community-Enterprise Trademark and Packaging Design in Ban Dung District in Udonthani, Thailand. *Asian Soc. Sci*, 13(11), 59-70.
- Jain, R. (2017). Basic branding concepts: brand identity, brand image and brand equity. *International Journal of Sales & Marketing Management Research and Development*, 7(4), 1-8.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์สำหรับนักศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Effects of Collaborative Online Learning Technique Activities

for Students in Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

วิรุยท ชุติมารังสรรค์¹ และ ณัฐกานต์ ชุติมารังสรรค์²

Werayut Shutimarrungson¹ and Nattakarn Shutimarrungson²

Received : 25 เม.ย. 2566

Revised : 22 ส.ค. 2566

Accepted : 28 ส.ค. 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ให้เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ 3) เพื่อศึกษาทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ 4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 28 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งมีความเชื่อมั่น 0.86 แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมซึ่งมีความเชื่อมั่น 0.79 และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ ซึ่งมีความเชื่อมั่น 0.82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ เท่ากับ 81.99/78.93 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนที่เรียนด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน, การเรียนรู้ออนไลน์

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อีเมล: werayutsh2@gmail.com

² อาจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อีเมล: nattakarn@msu.ac.th

¹ Assistant Professor, Ph.D., Lecturer in Graduate Diploma in Teaching Profession, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: werayutsh2@gmail.com

² Ph.D., Lecturer in Business Computer, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University,
Email: nattakarn@msu.ac.th

Abstract

The objectives of this research were: 1) to create collaborative online learning activities for students in the faculty of education at Roi Et Rajabhat University, based on the 80/80 criteria; 2) to compare the academic performance of students using collaborative online learning activities; 3) to examine the teamwork skills of students in relation to collaborative online learning activities; and 4) to investigate the opinions of students regarding collaborative online learning activities. The research sample consisted of 28 first-year students in the faculty of education, selected via cluster sampling. The research utilized several instruments, including collaborative online learning technique activities, a learning achievement test with a reliability level of 0.86, a teamwork assessment with Cronbach's Alpha coefficient of 0.79, and a questionnaire on collaborative online learning technique activities with a Cronbach's Alpha coefficient of 0.82. The data were examined by mean, percentage, standard deviation, and t-test dependent. The results of the research were as follows: 1) the efficiency of collaborative online learning activities for students in the Faculty of Education at Roi Et Rajabhat University was 81.99/78.93, which meets the criteria of 80/80, 2) the posttest results for learning achievement were significantly higher than the pretest results at a significance level of 0.05, 3) the teamwork skills of students in relation to the collaborative online learning activities were at a very high level, 4) the opinions of students regarding the collaborative online learning activities were at a high level.

Keywords: Learning activities, Collaborative learning technique, Online learning

บทนำ

ยุทธศาสตร์ของชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ อีกทั้งยังมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง โดยคนไทยต้องได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาทั้งทางร่างกายและสติปัญญา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน จำเป็นต้องมีการพัฒนาการที่รอบด้าน มีการส่งเสริมและพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561: 30) และยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาระบบการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อการจัดการเรียนการสอน การเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้และการใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงมีการสร้างความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นับเป็นสิ่งจำเป็นต่อการศึกษา ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงปัญหาหลายอย่างส่งผลกระทบต่อการศึกษา การเรียนการสอนเกิดความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ทรัพยากรที่เพียงพอมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างและยกระดับคุณภาพทางการศึกษา จำเป็นต้องมีการบริหารทรัพยากรและการกระจายอย่างเป็นธรรม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559: 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสและเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสาร มาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการศึกษา

ในปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับวงการศึกษาสามารถทำได้ในหลายด้าน ได้แก่ การบริหารการจัดการ การบริการวิชาการและการเรียนการสอน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553: 22-23) กล่าวว่า การเรียนการสอนจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อความเสมอภาค

และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน อีกทั้งมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรียังได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านทักษะดิจิทัลที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองสำหรับการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล และมีความสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้ถูกพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความเร็วในการประมวลผลของคอมพิวเตอร์และความเร็วในการสื่อสารที่สูงขึ้น กระทั่งดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมให้มีการส่งเสริมและพัฒนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชนในประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2561: 1)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ในช่วงที่ผ่านมา ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบปกติได้ มีความจำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ ซึ่งจำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาวิธีการสอนในรูปแบบออนไลน์ วิธีการสอนและสื่อต้องมีความหลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน วิถีปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal Situation) มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วพบว่าในช่วงที่ผ่านมา มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนและผู้สอนต่างต้องปรับตัวให้คุ้นชินกับการเรียนการสอน มีการประยุกต์ใช้สื่อการสอนทางคอมพิวเตอร์และระบบออนไลน์เพื่อนำเสนอเนื้อหา ภาพประกอบและคลิปวิดีโอ (สุริยะ วชิรวงศ์ไพศาล, วิบูลย์ ผกามาศ, ปรางทิพย์ เสยกระโทก, ประพัฒน์พงศ์ สนทฤทธิ์ และพงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, 2565: 80-81) รวมถึงมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์ เช่น โปรแกรม Google meet โปรแกรม Google classroom ซึ่งมีข้อดีที่การใช้งานได้ง่าย มีประสิทธิภาพสูงในการจัดการบริหารชั้นเรียน อีกทั้งไม่มีค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังพบว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นสูง ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัย สามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งการเรียนการสอนออนไลน์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะในการสื่อสารการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าแสวงหาองค์ความรู้ การสร้างความรู้และการรู้เท่าทันสื่อ อันเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (วิทยา วาโย, อภิรติ เจริญบุญกุล, ฉัตรสุดา กานากันต์ และจรรยา คนใหญ่, 2563: 287)

เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning Technique) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมมือและการทำงานเป็นกลุ่ม เทคนิคการสอนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมความรับผิดชอบทางการเรียนของตนเองและกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Johnson & Johnson, 2004: 758-811) โดยที่สมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมในความสำเร็จของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่าสมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2545: 34) รวมถึงมีการใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากความรู้ที่ได้รับมอบหมายตามหัวข้อที่กำหนดพร้อมนำข้อค้นพบมาสรุปเป็นสาระความรู้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ ส่งเสริมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นแล้ว ยังพบว่ามีส่วนในการช่วยส่งเสริมทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และสามารถส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียน รวมไปถึงการพัฒนาทักษะทางสังคมที่เป็นพื้นฐานการทำงานในอนาคต (เรวดี ศรีสุข, 2561: 6)

การทำงานเป็นทีมเป็นอีกทักษะที่จำเป็นและมีความสำคัญในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและถือว่าเป็นลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการรวมเอาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความแตกต่างกัน ในด้านความรู้ความสามารถและศักยภาพมารวมเข้าด้วยกัน (หนึ่งฤทัย มะลาไว, อรพินทร ชูชม และนริสรา พิงโพธิ์สภ, 2565: 429) และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงานกลุ่มจะส่งผลให้เกิดการสร้างความรู้ความเข้าใจสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลในสังคมได้ การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมจึงเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมที่เป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ทำให้เกิดความคิดที่รอบคอบ

เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยพบว่าการทำงานเป็นทีม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ รู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม เข้าใจบทบาทของตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเติบโตไปเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ (ประภาภรณ์ พลเยี่ยม, 2561: 2-3)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีปณิธานการเป็นศูนย์กลางของการผลิตและพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา สู่ความเป็นครูมืออาชีพ โดยมีพันธกิจผลิตบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่น ให้เป็นครูที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาวิธีในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ที่ต้องมุ่งเน้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลาย มีการนำเครื่องมือต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน รวมถึงต้องมุ่งพัฒนาส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงานเป็นทีม อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในวิชาชีพครูและมีมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

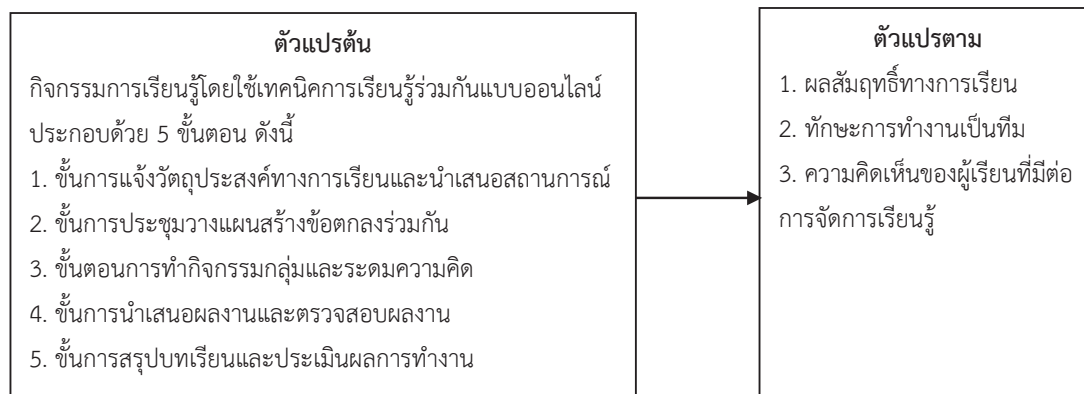
จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นและความมุ่งหวังในการพัฒนาผู้เรียนตามปณิธานของคณะครุศาสตร์ ทำให้ผู้วิจัยสนใจ การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ในรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา เรื่องการออกแบบและสร้างสื่อการสอน โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันประยุกต์กับการเรียนการสอนออนไลน์และดิจิทัลแพลตฟอร์มต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อการจัดการเรียนเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าในการทำวิจัยครั้งนี้จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ผู้เรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีม สามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ให้เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ระหว่างก่อนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดของ เชเมญ์กูธ มังคีริธรรม (2554: 439-440) และวิธีในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการแจ้งวัตถุประสงค์ทางการเรียนและนำเสนอสถานการณ์ 2) ขั้นการประชุมวางแผน สร้างข้อตกลงร่วมกัน 3) ขั้นตอนการทำกิจกรรมกลุ่มและระดมความคิด 4) ขั้นการนำเสนอผลงานและตรวจสอบผลงาน และ 5) ขั้นการสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงาน โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

สมมติฐาน

นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่ได้รับการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

นักศึกษาคณะครุศาสตร์ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2565 จำนวน 11 สาขาวิชา 21 หมู่เรียน รวมทั้งสิ้น 565 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาคณะครุศาสตร์ชั้นปีที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 28 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีลักษณะการจัดการเรียนในรูปแบบออนไลน์ การชี้แจงการเรียน การนำเสนอเนื้อหา การทำกิจกรรมกลุ่มและการนำเสนอผลงาน โดยผ่านโปรแกรม Google Classroom โปรแกรม Google Meet โปรแกรม Jam Board และโปรแกรม Padlet

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์

2.1.2 ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหา รายวิชาวันวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

2.1.3 กำหนดวัตถุประสงค์และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยขั้นตอนตามแนวคิดของ เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม (2554: 435-444) ดังนี้ 1) ขั้นการแจ้งวัตถุประสงค์ทางการเรียนและนำเสนอสถานการณ์ โดยสร้างเนื้อหา สถานการณ์ในโปรแกรม Google Classroom 2) ขั้นการประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน ใช้โปรแกรม Google Meet 3) ขั้นตอนการทำกิจกรรมกลุ่มและระดมความคิด แบ่งกลุ่มและทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือใช้โปรแกรม Google Meet และใช้โปรแกรม Jam Board ให้ความช่วยเหลือในการทำงาน 4) ขั้นการนำเสนอผลงานและตรวจสอบผลงาน และ 5) ขั้นการสรุป บทเรียนและประเมินผลการทำงานใช้โปรแกรม Padlet

2.1.4 นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเพื่อทำการประเมินความเหมาะสม ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อทำการประเมินในด้านเนื้อหา ด้านการแบบและการใช้งานของระบบออนไลน์ ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการจัด การเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล เครื่องมือในการประเมินเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น 5 ระดับ ซึ่งเมื่อนำ ข้อมูลมาวิเคราะห์ พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ ร่วมกันแบบออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านผ่านเกณฑ์ 3.5 คะแนนขึ้นไปทุกด้าน ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.33 อยู่ในระดับมาก) ด้านการออกแบบและการใช้งานของระบบออนไลน์ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.30 อยู่ในระดับมาก) ด้านกระบวนการและขั้นตอน ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.33 อยู่ในระดับมากที่สุด) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.30 อยู่ในระดับมาก)

2.1.5 นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาซึ่งไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 28 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ E1/E2 ไว้ที่ 80/80 ผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ ร่วมกันแบบออนไลน์ มีเท่ากับ 81.99/78.93 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เรื่องการออกแบบและสร้างสื่อการสอน ประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน โดยมีลักษณะเป็นชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก 1 ชุด จำนวน 30 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหารายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

2.2.2 ศึกษาทฤษฎีและวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย

2.2.3 วิเคราะห์เนื้อหา คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดจำนวนข้อสอบให้ครอบคลุม เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยข้อสอบมีการวัดพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า

2.2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ

2.2.5 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินและตรวจสอบความตรงของข้อสอบกับวัตถุประสงค์ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

2.2.6 นำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพซึ่งไม่ใช่กลุ่มทดลอง

2.2.7 นำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนนแล้ววิเคราะห์ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก โดยได้ค่าความยากง่ายของข้อสอบระหว่าง 0.25 ถึง 0.76 ส่วนค่าอำนาจจำแนก มีค่าตั้งแต่ 0.22 ถึง 0.69 และค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร Kuder-Richardson (KR-20) เท่ากับ 0.86

2.2.8 คัดเลือกข้อสอบที่ผ่านการหาความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกที่เป็นไปตามเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ

2.2.9 จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นฉบับจริงเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3 แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม

การสร้างและการหาคุณภาพแบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.3.1 ศึกษาแนวคิด หลักการและวิธีการสร้างแบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 กำหนดกรอบเนื้อหาและขอบข่ายโครงสร้างของคำถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับทักษะการทำงานเป็นทีม ประกอบไปด้วย ด้านการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือผู้อื่นในการทำงาน ด้านการเสริมแรงให้กำลังใจเพื่อนสมาชิกกลุ่ม ด้านการปรับตัวเข้ากับสมาชิกกลุ่ม ด้านการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน และด้านการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง

2.3.3 ร่างแบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

2.3.4 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงของเนื้อหาความสอดคล้องของประเด็นคำถามและความเหมาะสมในการใช้ภาษาและการสื่อความหมายเพื่อขอรับการเสนอแนะในการปรับปรุง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

2.3.5 นำแบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพซึ่งไม่ใช้กลุ่มทดลอง หาค่าความเชื่อมั่นโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคได้เท่ากับ 0.79

2.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามความคิดเห็น ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.4.1 ศึกษาแนวคิด หลักการและวิธีการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.2 กำหนดกรอบเนื้อหา แนวคิดและขอบข่ายโครงสร้างของคำถามซึ่งประกอบด้วย ด้านเนื้อหาด้านการออกแบบสื่อการสอน ด้านการใช้งานของระบบออนไลน์ ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล

2.4.3 ร่างแบบสอบถามความเห็นของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

2.4.4 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงของเนื้อหา ความสอดคล้องของประเด็นการสำรวจ และความเหมาะสมในการใช้ภาษาและการสื่อความหมายเพื่อขอรับการเสนอแนะในการปรับปรุง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

2.4.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพซึ่งไม่ใช้กลุ่มทดลอง หาค่าความเชื่อมั่นโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคได้เท่ากับ 0.82

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 เตรียมความพร้อมและชี้แจงกับนักศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ทำการทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้จำนวน 30 ข้อ

3.3 ดำเนินการทดลองโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เวลาในการทดลองจำนวน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เริ่มต้นโดยผู้สอนนำเสนอเนื้อหาในโปรแกรม Google classroom โดยมีการมอบหมายงานและดำเนินการแบ่งกลุ่ม ผู้เรียนจะทำกิจกรรมกลุ่มและระดมความคิดโดยใช้โปรแกรม Google meet และโปรแกรม Jam Board การนำเสนอผลงานจะใช้โปรแกรม Google meet และการสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงาน ใช้โปรแกรม Padlet และประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ ด้วยแบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมที่พัฒนาขึ้น

3.4 เมื่อสิ้นสุดการทดลองจึงทำการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน และสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ ด้วยแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติ โดยดำเนินการดังนี้

4.1 การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ ประกอบด้วย การประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และการหาค่าประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์โดยกำหนดประสิทธิภาพ E1/E2 ของเกณฑ์ไว้ที่ 80/80 (ประสาธน์ เนืองเฉลิม, 2558: 214)

4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ Paired Sample t-test

4.3 การวิเคราะห์ทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลผลเทียบกับเกณฑ์ประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 103) โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

4.51-5.00 หมายความว่า ทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายความว่า ทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายความว่า ทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายความว่า ทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายความว่า ทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลผลเทียบกับเกณฑ์ประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 103) โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

4.51-5.00 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับมาก

2.51-3.50 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

สรุปผล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) (สุวิมล ตีรพานันท์, 2549: 24) เพื่อพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยทำการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง สรุปผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ ตามเกณฑ์ E1 / E2 กำหนดไว้ที่ 80/80

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์

คนที่	คะแนนระหว่างเรียน ครั้งที่							คะแนน หลังเรียน (30)
	1 (10)	2 (10)	3 (10)	4 (10)	5 (10)	6 (20)	รวม (70)	
1	8	9	8	8	9	17	59	25
2	7	7	7	7	7	18	53	16
3	9	9	10	10	9	18	65	28
4	9	9	9	10	9	18	64	27
5	7	7	8	8	9	17	56	26
6	7	8	8	8	9	17	57	27
7	4	7	8	6	6	15	46	16
8	9	9	9	9	10	18	64	24
9	7	7	8	9	9	17	57	26
10	7	9	9	8	9	17	59	24
11	5	7	6	7	6	15	46	16
12	10	10	10	9	9	18	66	28
13	8	10	10	10	9	18	65	27
14	7	7	9	9	7	17	56	26
15	8	9	9	9	9	18	62	26
16	7	8	8	8	9	17	57	25
17	7	8	7	7	6	17	52	26
18	9	9	10	10	10	18	66	27
19	5	6	5	6	7	15	44	16
20	7	6	6	6	7	17	49	18
21	5	7	7	7	7	17	50	25
22	8	9	9	9	9	17	61	26
23	9	9	10	10	10	18	66	26
24	9	9	9	10	10	18	65	26

ตาราง 1 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระหว่างเรียน ครั้งที่							คะแนน หลังเรียน (30)
	1 (10)	2 (10)	3 (10)	4 (10)	5 (10)	6 (20)	รวม (70)	
25	6	5	7	8	7	15	48	17
26	7	9	9	8	9	17	59	24
27	7	6	6	8	7	17	51	18
28	9	9	9	9	10	18	64	27
รวม	207	224	230	233	234	479	1,607	663
ค่าเฉลี่ย							57.39	23.68
S.D.							6.98	4.24
ร้อยละ							81.99	78.93

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนระหว่างเรียนของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ มีค่าเฉลี่ย 57.39 คิดเป็นร้อยละ 81.99 และคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 23.68 คิดเป็นร้อยละ 78.93 ดังนั้น ประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ เท่ากับ 81.99/78.93 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด โดยแผนการจัดการเรียนรู้มีจำนวน 5 แผน แต่ละแผนประกอบด้วย รายละเอียดของรายวิชา ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง วัดดูประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สื่อการเรียนรู้และวิธีการประเมินผล

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค การเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์

ตาราง 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค การเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t-test	Sig (1 tailed)
ก่อนเรียน	28	30	15.64	0.562	5.847*	.000
หลังเรียน	28	30	20.32	0.657		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนหลังเรียน ($\bar{X}$ หลังเรียน = 20.32) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ ก่อนเรียน = 15.64) แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ทักษะการทำงานเป็นทีมโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนที่เรียนด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์

ประเด็นการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
ด้านการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือผู้อื่นในการทำงาน	4.65	0.29	มากที่สุด
ด้านการเสริมแรงให้กำลังใจเพื่อนสมาชิกกลุ่ม	4.41	0.62	มาก
ด้านการปรับตัวเข้ากับสมาชิกกลุ่ม	4.57	0.27	มากที่สุด
ด้านการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน	4.53	0.44	มากที่สุด
ด้านการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง	4.43	0.53	มาก
ภาพรวม	4.52	0.43	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่าผลการวิเคราะห์ทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนที่เรียนด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือผู้อื่นในการทำงานมีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.29) รองลงมา คือ ด้านการปรับตัวเข้ากับสมาชิกกลุ่ม ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.27) และด้านการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันกลุ่ม ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์

ประเด็นการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
ด้านเนื้อหา	4.30	0.53	มาก
ด้านการออกแบบสื่อการสอน	4.52	0.63	มากที่สุด
ด้านการใช้งานของระบบออนไลน์	4.24	0.73	มาก
ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน	4.66	0.40	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.32	0.59	มาก
ภาพรวม	4.41	0.58	มาก

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนมีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.40) รองลงมา คือ ด้านการออกแบบสื่อการสอน ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.63) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.64/78.93 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ มีการใช้สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยี และระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (Learning Management System) ในการสร้างเนื้อหาการเรียน การนำเสนอเนื้อหาการเรียน สื่อการเรียนการสอน นักศึกษาสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้โดยสะดวกรวดเร็ว ทั้งนี้มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ เช่น Google Classroom, Google meet, Jam Board, Padlet มาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน มีช่องทางในการสื่อสารและระดมสมอง การนำเสนอผลงานและการสรุปบทเรียน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชญนันท์ นิลสุข (2547: 2-4) ที่กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ในระบบออนไลน์ ที่ต้องประกอบด้วย เนื้อหา ระบบจัดการเนื้อหารายวิชา สื่อการเรียนรู้ ช่องทางการสื่อสารและเทคโนโลยีที่ใช้ในการสื่อสาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลลักษณ์ แซ่โล้ว, พิชญาภา ยวงสร้อย และภาสกร เรืองรอง (2565: 109-110) ที่พัฒนาการเรียน การสอนออนไลน์โดยรูปแบบ TPACK เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สำหรับนิสิตปริญญาตรี โดยพบว่าการประยุกต์ใช้ Google Classroom มาเป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนในระบบ NU Apps for Education ของมหาวิทยาลัยนเรศวร มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและช่วยในการติดต่อสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุริยะ วชิรวงศ์ไพศาล และคณะ (2565: 88-89) ที่ได้พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ วิชาการบัญชีเบื้องต้น โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกับการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับอาชีวศึกษา โดยพบว่า ในการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์จะต้องมีเครื่องมือ ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือตรวจสอบผลลัพธ์การเรียนรู้ ทั้งในส่วนของเนื้อหา การค้นคว้าประมวลผล การสนทนา การฝึกปฏิบัติ การคิดเชิงวิพากษ์ และการหาบทสรุปร่วมกัน

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนและก่อนเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด พบว่านักศึกษาที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ เป็นวิธีการเรียน เชิงรุกที่มีการใช้ระบบออนไลน์มาเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบกิจกรรมมีกระบวนการ ในการจัดการเรียนการสอนมีขั้นตอนที่เหมาะสม ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของตนเอง โดยมีการใช้กระบวนการกลุ่มในการระดมสมอง และทำงานร่วมกัน สามารถนำเสนอผลงานและตรวจสอบผลงานของกลุ่มรวมถึงสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มได้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาทางการเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ประกอบกับการเรียนรู้แบบร่วมมือมีส่วนช่วย ส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nickel (2010: 3-4) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ ร่วมมือแบบออนไลน์สามารถพัฒนาทักษะทางปัญญาของผู้เรียน และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของมนสิชา เปล่งเจริญศิริชัย (2558: 962-963) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนแบบผสมผสานร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ โดยพบว่าประโยชน์ ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้แก่ การส่งเสริมให้สมาชิกได้มีโอกาส คิด พุด แสดงความคิดเห็นและลงมือกระทำอย่างเท่าเทียม ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันค้นหาข้อมูลในการวิเคราะห์และตัดสินใจ ส่งเสริมทักษะทางสังคมซึ่งสิ่งเหล่านี้ ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

3. ทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนการสอนมีกระบวนการ

ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสทำงานและเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน มีการทำกิจกรรมกลุ่ม และระดมความคิด การนำเสนอผลงานและตรวจสอบผลงานและการสรุปทบทวนและประเมินผลการทำงานร่วมกัน สมาชิกในกลุ่ม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการวางแผนการทำงานและกำหนดหน้าที่ของสมาชิกที่ชัดเจนจนสามารถสร้างผลงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Palloff and Pratt (2010: 6) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ร่วมกับแบบออนไลน์จะเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนแนวคิดที่สร้างสรรค์และประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย รักบำรุง (2565: 94-114) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์ร่วมกับการใช้สถานการณ์จริงเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีการศึกษาพบว่าคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมในการฝึกอบรมออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากกิจกรรมการอบรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ผู้เรียนมีการนำทฤษฎีที่ได้จากการอบรมออนไลน์มาใช้ในสถานการณ์จริง ได้ฝึกการแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ มีการประยุกต์ความรู้มาปฏิบัติจริงซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อทักษะในการทำงานเป็นทีม

4. ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ เป็นการเรียนที่ผู้เรียนได้ร่วมมือการทำงานผ่านวิธีการออนไลน์ ซึ่งมีความสะดวกรวดเร็วการปฏิสัมพันธ์ มีหลายช่องทางทำให้ประหยัดเวลา การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างไม่จำกัด ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือกันเพื่อให้การเรียนเกิดความสำเร็จและมีความสุขกับการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา ถ้ำแก้ว และคณะ (2565: 159-160) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์: วิชาวัสดุวิศวกรรม พบว่าความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นผลมาจากวิธีการเรียนเป็นการบูรณาการเทคโนโลยีกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ลดข้อจำกัดในด้านเวลาและสถานที่ มีสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนการสอน ส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา และสอดคล้องกับธงชัย เกตุมณฑล (2560: 103) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ เรื่องการออกแบบกราฟิก ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีต่อความสามารถในการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์ประชาอุทิศพิทยาคาร พบว่าการพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ เป็นการเรียนที่ตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา สะดวกต่อการเรียน ส่งเสริมให้มีการเรียนแบบร่วมมือ โดยที่รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในอดีต อาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ในยุคสังคมสารสนเทศเนื่องจากสังคมสารสนเทศต้องการผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตลอด จนเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผลจากการศึกษาความพึงพอใจแสดงให้เห็นว่าเรียนรู้สะดวกและง่ายต่อการใช้งาน ทุกที่ ทุกเวลา และเป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มส่งผลต่อความเข้าใจในเนื้อหา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้สอนควรชี้แจงและแนะนำวิธีการใช้งานโปรแกรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ Google Classroom, Google meet, Jam Board และ Padlet และควรคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต

1.2 ผู้สอนควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความร่วมมือกันในการเรียน มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เน้นให้ผู้เรียนได้อภิปราย ลงปฏิบัติจริงและมีการสะท้อนผลการเรียน

1.3 สื่อที่ใช้ในการนำเสนอควรมีเนื้อหาที่น่าสนใจ มีความชัดเจนและมีความเหมาะสมกับผู้เรียน คำนึงถึงความเหมาะสม ความถนัดและความชอบของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์กับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น

2.2 ควรมีการนำแพลตฟอร์มดิจิทัลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ มาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอและเข้าถึงเนื้อหาสารสนเทศทางการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2561). *กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2565, จาก http://www.mdes.go.th/uploads/tiny_mce/source/รายงานผลการดำเนินงาน
- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2554). การบูรณาการวิธีการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกัน. *วารสาร Veridian E-Journal SU*, 4(1), 435-444.
- จินตนา ถ้ำแก้ว, ภาควิชา อักษรศาสตร์, พนิดา หอมแพน และกนกศักดิ์ ศรีเมฆ. (2565). การออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์: วิชาวัสดุวิศวกรรม. *วารสาร วิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้* 1, 7(1), 152-161.
- จิตติชัย รักบำรุง. (2565). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์ร่วมกับการใช้สถานการณ์จริงเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีมสำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีการศึกษา: The Development of Online Training with Real Situations to Encourage Team Working for Undergraduate Students in Educational Technology Major. *HRD JOURNAL*, 13(1), 94-114.
- ธงชัย แกละมงคล. (2560). การพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ เรื่อง การออกแบบกราฟิก ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีต่อความสามารถในการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์ประชาอุทิศ พัทลุง. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภาภรณ์ พลเยี่ยม. (2561). การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประสาธน์ เนืองเฉลิม. (2558). *การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2547). อีเลิร์นนิง (e-Learning). *วารสารวิทยบริการ*, 15(2), 1-6.
- มนสิชา เปล่งเจริญศิริชัย. (2558). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนแบบผสมผสานร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 8(2), 950-966.
- เรวดี ศรีสุข. (2561). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative learning) ในการออกแบบจัดการเรียนการสอน. *วารสารวิทยาลัยการพยาบาลบรมราชชนนี*, 2(1), 5-16.
- วิทยา วาโย, อภิรัตน์ เจริญนุกุล, ฉัตรสุตา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19: แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. *วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 14(34), 285-298.
- วิไลลักษณ์ แซ่โล้ว, พิษณุภา ยวงสร้อย และภาสกร เรืองรอง. (2565). การเรียนการสอนออนไลน์โดยรูปแบบ TPACK เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สำหรับนิสิตปริญญาตรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 15(2), 102-116.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (พ. 2 Ed.)*. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). *การจัดสรรทรัพยากรสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้อย่างไร*. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2565, จาก <http://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2016-1>
- สุริยะ วชิรวงศ์ไพศาล, วิบูลย์ ผกามาศ, ปราณีทิพย์ เสยกระโทก, ประพัฒน์พงศ์ สนทฤทธิ์ และพงษ์ศักดิ์ ผกามาศ. (2565). การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์วิชาการบัญชีเบื้องต้น โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกับการเรียนการสอนกรณีศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับอาชีวศึกษา. *วารสารครูสภาวิจารณ์*, 3(2), 79-93.
- สุวิมล ติรกานนท์. (2549). *การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขฉบับเพิ่มเติม ครั้งที่ 3 (2553)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- หนึ่งฤทัย มะลาไวย์, อรพินทร์ ชูชม และนริศรา พึ่งโพธิ์สก. (2565). การทำงานเป็นทีมของนักเรียน: ปัจจัยเชิงสาเหตุข้อเสนอแนะในการวิจัย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(3), 425-438.
- Johnson, D. W. and Johnson, R. T. (2004). Cooperation and the Use of Technology. In D. H. Jonassen (Ed.), *Handbook of research on educational communications and technology*.
- Nickel, C. E. (2010). *The effects of cooperative and collaborative strategies on student achievement and satisfaction in blended and online learning environments*. Norfolk: Old Dominion University.
- Palloff, R. M. and Pratt, K. (2010). *Collaborating online: Learning together in community* (32nd). New York: John Wiley & Sons.

การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

The Development of English Listening Skill of Grade 4 Students by the Theory of Communicative Language Teaching Approach

ปาริฉัตร เนินสนธิ¹, สัจธรรม พรทวีกุล² และ พูนสุข จันทศิลป์³

Parichat Noensanti¹, Satjatham Phorntaweekul² and Poonsuk Chantasin³

Received : 14 มิ.ย. 2565

Revised : 23 ธ.ค. 2565

Accepted : 26 ธ.ค. 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป และ 2) เพื่อศึกษาคะแนนพัฒนาการทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวงรอบปฏิบัติการวิจัย 3 วงรอบ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตดวงทิพย์ หัถกมลวิชาลัย อำเภอนองพอกจังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 18 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจำนวน 10 แผน และ แบบทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 ข้อ และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนและแบบสัมภาษณ์นักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) การทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารวงรอบปฏิบัติการที่ 1 พบว่านักเรียนมีคะแนนทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษคิดเป็นร้อยละ 64.44 มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 วงรอบปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนทักษะการฟังภาษาอังกฤษคิดเป็นร้อยละ 69.63 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนมีคะแนนทักษะการฟังภาษาอังกฤษคิดเป็นร้อยละ 82.59 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ดังนั้นการทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนในวงรอบที่ 3 จึงผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีคะแนนพัฒนาการด้านทักษะฟังภาษาอังกฤษวงรอบปฏิบัติการที่ 1 และวงรอบปฏิบัติการที่ 2 มีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยร้อยละ 34.63 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์พัฒนาการระดับกลาง ส่วนคะแนนพัฒนาการด้านทักษะ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

อีเมล: Parichat.jeab08@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: kaireru@hotmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

อีเมล: poonsukjantasins@gmail.com

¹ Master Student, Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: Parichat.jeab08@gmail.com

² Assistant Professor of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: kaireru@hotmail.com

³ Assistant Professor of English Language Teaching, Faculty of Liberal arts and Science, Roi Et Rajabhat University, Email: poonsukjantasins@gmail.com

การฟังภาษาอังกฤษวงรอบปฏิบัติการที่ 2 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 มีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยร้อยละ 67.26 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์พัฒนาการระดับสูง

คำสำคัญ: การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร, ทักษะการฟังภาษาอังกฤษ, คะแนนพัฒนาการ

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop English language listening skill of grade 4 students according to the theory of communication language teaching approach with a passing score of 70 percent or more and 2) to study the Gain Score of English listening skills of grade 4 students. Data were research design by using the Action Research Procedure comprising 3 spirals of action. The target groups used in this research were 18 grade 4 students of Duangluthai Thaikamonwichalai school, Nong Phok district, Roi Et province, the first semester of the 2020 academic year, selected by purposive sampling. There were 2 kinds of research instrument including: 1) reflection tool which consisted of 10 lesson plans by the theory of communication language teaching approach and 30 item of English listening skills test and 2) reflection tool which consisted of a student studying behavior observation form and a student interview form. The statistics used for data analysis consisted of percentage, mean, and standard deviation. The research findings found that.

1) Testing English listening skills of grade 4 students by organizing learning activities according to the theory of communicative language teaching approach of in the first operating cycle found that the students made a mean score on English language listening skill of 64.44% and 7 of them, or 38.89% of the group, passed the passing criterion. In the second operating cycle, the students made a mean score on English language listening skill of 69.63 % and 10 of them, or 55.56% of the group, passed the passing criterion. In the third operating cycle, the students made a mean score on English language listening skill of 82.59% and 18 of them, or 100% of the group, passed the passing criterion in the third operating cycle. Therefore, the English listening skills test of students in round 3 passed the specified criteria which met the prescribed. 2) Students who received learning management according to the development scores in English listening skills for the first operating cycle and the second operating cycle had growth score among the students shown that 34.63% of them were at medium level. While the second operating cycle and the third operating cycle had growth score among the students 67.26% which was at a high level.

Keywords: Communicative language teaching, English language listening skill, Growth score

บทนำ

ปัจจุบันภาษาอังกฤษมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันเนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่คนทั่วโลกใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล การค้าขาย การศึกษา การท่องเที่ยว เทคโนโลยีรวมถึงการทำธุรกิจระหว่างประเทศ การเรียนภาษาอังกฤษช่วยให้ผู้เรียนสามารถติดต่อกับชาวต่างชาติได้อย่างถูกต้องและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ด้วยเหตุนี้ภาษาอังกฤษจึงถูกบรรจุลงในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และถูกกำหนดให้เป็นภาษาต่างประเทศที่เรียน

ตลอดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 190) เมื่อผู้เรียนมีการเรียนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องจากระดับประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษา ผู้เรียนจะเกิดความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้นและสามารถใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยเข้าร่วมประชาคมอาเซียนซึ่งภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาบังคับอันดับแรกที่ประชาชนพลเมืองใน 10 ประเทศอาเซียนจะต้องฝึกฝน พัฒนาขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพราะจะต้องใช้ภาษาอังกฤษกันมากขึ้นแน่นอน เนื่องจากประชาชนของประเทศอาเซียนจะต้องติดต่อสัมพันธ์ทำความรู้จัก เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เดินทางท่องเที่ยว เดินทางข้ามพรมแดนเพื่อหางานทำ และแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าให้กับชีวิต ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่สองของชาวอาเซียน เคียงคู่ภาษาที่หนึ่งอันเป็นภาษาประจำชาติของตน ซึ่งสอดคล้องกับ กฎบัตรอาเซียนข้อ 34 ได้บัญญัติว่า “The Working Language of ASEAN Shall Be English” ที่กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาในการทำงานของอาเซียน นั้นหมายถึงภาษาอังกฤษจะเป็นภาษาที่ใช้ในระหว่างการประชุม การติดต่อทางจดหมาย การจัดทำรายงานการประชุมผลการพิจารณาและมติที่ประชุม ตลอดจนการจัดทำคำแถลงการณ์และปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ของอาเซียน ทั้งนี้เพื่อให้ประชากรของประเทศอาเซียนสามารถติดต่อสื่อสารได้โดยตรงและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการที่จะทำให้ประชาคมอาเซียนสามารถมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ในเวทีระหว่างประเทศที่กว้างออกไปอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554: 1-28) และในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างชาติต่าง ๆ และได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทย โดยเฉพาะสถานการณ์ปัจจุบันคนไทยต้องปรับตัวให้ทันกับโลก จึงต้องให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น และต้องเรียนภาษาอังกฤษให้ได้ในระดับที่ผู้เรียนสามารถจะสื่อสาร และใช้ภาษาอังกฤษแสวงหาความรู้เป็นสากลได้ (กรมวิชาการ, 2561: ออนไลน์) ถึงแม้ภาษาอังกฤษจะเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยแต่ยังส่งผลให้นักเรียนไม่เข้าใจ จำประโยคที่ต้องพูดไม่ได้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นสิ่งสำคัญทั้งในชีวิตการเรียน การทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน สำหรับคนไทยหลาย ๆ คน ภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่น่าสะพรึงกลัวและมักจะหลีกเลี่ยงการต้องพูดสื่อสารภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติหรือการพูดภาษาอังกฤษต่อหน้าคนอื่น ๆ เพราะขาดความมั่นใจและขาดทักษะด้านต่าง ๆ บางคนกังวลว่าสำเนียงไม่ดี ไวยากรณ์ไม่ได้จึงไม่กล้าที่จะฝึกพูด

ในการเรียนภาษาอังกฤษนั้นทักษะพื้นฐานมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันประกอบไปด้วย ทักษะการฟังเป็นทักษะในการรับสารที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะก่อนที่มนุษย์เราจะเริ่มมีการสื่อสารกันมนุษย์จะต้องเริ่มต้นที่ทักษะแรกเสียก่อน นั่นคือทักษะการฟัง เพราะมนุษย์จะเริ่มรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเข้ามาภายในสมองแล้วจัดการกระทำกับข้อมูลที่ได้รับเข้ามานั้นให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อจะตอบสนองออกมาเป็นทักษะในการส่งสารเพื่อให้การสื่อสารในครั้งนั้น ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ ทักษะการฟังจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ว่าทักษะอื่น ๆ (รูปทอง กว้างสวัสดิ์, 2549: 123) ทักษะการฟังเป็นความสามารถในการจับประเด็นใจความหลักจากสิ่งที่ฟังได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนซึ่งเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน เพราะผู้เรียนต้องเข้าใจสาระสำคัญจากสิ่งที่พูด อารมณ์และความคิดเห็นของผู้พูดและสามารถตอบสนองระบุดความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดหรือบริบทของการฟัง ดังนั้น ในการเรียนการสอนนักเรียนจึงควรได้รับการฝึกฝนทักษะการฟังอย่างเพียงพอ และจริงจัง ซึ่งการฟังเป็นทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุดและเป็นทักษะพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะอื่น ๆ หากผู้เรียนไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนเองฟัง ก็จะไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ ดังนั้น ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการสอนทักษะการฟังเป็นพิเศษ และเป็นทักษะแรกที่ต้องทำการสอน เพราะผู้พูดจะต้องฟังให้เข้าใจเสียก่อนจึงจะสามารถพูดได้ตอบอ่าน หรือเขียนได้ (ฉนิรัตน์ วรรณิกา, 2561: 2)

โรงเรียนสาธิตดวงฤทัย วิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กำลังประสบปัญหาในด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เนื่องจากครูผู้สอนยังขาดนวัตกรรมและเทคนิคการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งนักเรียนไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และนักเรียนไม่มีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มีเพียงนักเรียนบางส่วนเท่านั้นที่สามารถสื่อสารได้

ตามสถานการณ์จริง และจากการสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในปีการศึกษา 2562 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นไปตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด คือ 74.78 ในปีการศึกษา 1/2562 (โรงเรียนสาธิตดวงฤทัย หัยกมลวิชาลัย, 2562: 11) 61.11 ในปีการศึกษา 2/2562 (โรงเรียนสาธิตดวงฤทัย หัยกมลวิชาลัย, 2562: 18) ตามลำดับถึงแม้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะอยู่ในเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดในปีการศึกษา 1/2562 แต่มีข้อสังเกต คือนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงทุกภาคการศึกษาจากการสังเกตและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และนักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ ความสามารถด้านการฟังที่นักเรียนยังขาด เช่น การจำแนก การจำคำศัพท์ การบอกความหมายของคำที่ได้ยิน ไม่เข้าใจคำพูดหรือประโยคที่ได้ยิน เป็นต้น จากการที่นักเรียนขาดความสามารถด้านการฟังจึงส่งผลกระทบต่อความสามารถด้านการสื่อสารด้วยเช่นกัน เช่น นักเรียนออกเสียงคำและประโยคไม่ชัดเจน ไม่สามารถตอบคำถามได้เมื่อนักเรียนไม่สามารถฟังภาษาอังกฤษได้ จึงส่งผลให้นักเรียนขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ และทำให้การเรียนภาษาอังกฤษไม่ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตดวงฤทัย หัยกมลวิชาลัย พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ดีเท่าที่ควร ผู้เรียนขาดความสามารถด้านทักษะการฟัง และขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ครูผู้สอนยังมีวิธีการสอนไม่หลากหลาย ขาดการกระตุ้นให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรม รวมไปถึงสื่อการสอนที่ใช้ไม่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ลดลง และขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) จัดเป็นแนวการสอน (Approach) มากกว่าทฤษฎีสอน เพราะหมายถึงหลักการที่หลากหลายที่สะท้อนมุมมองในการสื่อสารและการเรียนภาษา ซึ่งสามารถใช้การสนับสนุนความหลากหลายของกระบวนการในชั้นเรียน (Richards & Rodgers, 1999) ซึ่งเป้าหมายของการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หรือวิธีการสอนแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น คือ การทำให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารในภาษาที่เรียนได้ โดยการจะทำเช่นนั้นได้ จะต้องมีความรู้เรื่องของโครงสร้างทางภาษา ความรู้เรื่องความหมายและความเข้าใจ เรื่องของหน้าที่ของภาษาที่ใช้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องเลือกรูปแบบของภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร บริบท ตลอดจนบทบาททางสังคมของผู้ร่วมสนทนา (Larsen-Freeman, 2000: 128-132) การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารยังเน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ กล่าวคือ ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาให้มากที่สุด การให้ผู้เรียนสนทนาพูดแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน โดยให้เลือกใช้ภาษาตามต้องการ และให้ประเมินการสื่อสารด้วยตนเองเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อสารจริง วิธีดังกล่าวนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจที่จะใช้ภาษาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารของหลายท่าน เช่น วาสนา สิงห์ทองลา (2555: 83-85) ได้พัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และวราพรรณ จิตรัมย์ (2559: 93-94) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการเรียนรู้เทคนิค (Communicative Language Teaching: CLT) พบว่าผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือหลังจากที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวภาษาเพื่อการสื่อสารแล้ว ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และจุฑามาศ ชนะภัย (2561: 106-107) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถ ด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวการสอนภาษาแบบสื่อสารมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดและความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การฟัง และการพูดตามแนวการสอนภาษาแบบสื่อสารสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับทักษะการฟัง เพราะเป็นทักษะในการรับสารที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกก่อนที่มนุษย์เราจะเริ่มมีการสื่อสารกัน มนุษย์จะต้องเริ่มต้นที่ทักษะแรกเสียก่อน นั่นคือทักษะการฟังเพราะมนุษย์จะเริ่มรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเข้ามาภายในสมองแล้วจัดการกระทำกับข้อมูลที่ได้รับเข้ามานั้นให้เกิดประสิทธิภาพ

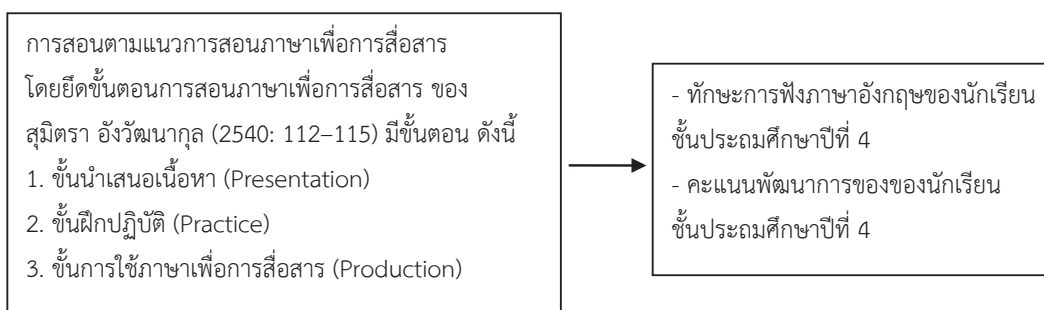
เพื่อจะตอบสนองออกมาเป็นทักษะในการสื่อสารเพื่อให้การสื่อสารในครั้งนั้น ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยมุ่งหวังว่าการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษจะช่วยให้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษที่เพิ่มสูงขึ้น และนักเรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลต่อผู้เรียนในการเรียนรู้ทักษะการฟังตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการสื่อสาร และเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยได้พัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารในระดับชั้นต่าง ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป
2. เพื่อศึกษาคะแนนพัฒนาการทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยยึดขั้นตอนการสอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ของ สุมิตรา อังวัฒนากุล โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยยึดขั้นตอนการสอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตดวงฤทัย ห้วยกมลวิชาลัย อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทั้งหมด 10 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ใช้เวลา 10 ชั่วโมง ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.86 และแบบทดสอบทักษะการฟัง

ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและแบบสัมภาษณ์นักเรียนที่มีต่อแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นแบบประเมินรายบุคคล นำผลคะแนนที่ได้มาแปลผลจัดอันดับคุณภาพ 4 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1988: 11) ประกอบด้วยกิจกรรมการวิจัยที่สำคัญ 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การวางแผนเพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Planning) 2) ลงมือปฏิบัติการตามแผน (Action) 3) สังเกตการณ์ (Observation) และ 4) สะท้อนกลับ (Reflection) กระบวนการและผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน (Re-Planning) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม ดังขั้นตอนปฏิบัติการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผนเพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Planning) เป็นขั้นที่ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อหาแนวทางในการวางแผนและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร แบบทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษ

ขั้นที่ 2 ลงมือปฏิบัติการตามแผน (Action) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยลงมือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดการปฏิบัติไว้ 10 แผน ใช้เวลา 10 ชั่วโมง จำนวน 3 วงรอบปฏิบัติการ ดังนี้ 1) วงรอบปฏิบัติการที่ 1 ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่ 1-3 2) วงรอบปฏิบัติการที่ 2 ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่ 4-6 3) วงรอบปฏิบัติการที่ 3 ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่ 7-10

ขั้นที่ 3 สังเกตการณ์ (Observation) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงของผู้เรียนที่เกิดขึ้น ขณะผู้วิจัยปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ การสังเกตนี้ยังรวมถึงผลการปฏิบัติด้วยการฟังและการใช้เครื่องมือ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกเหตุการณ์ขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน 2) การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนกลุ่มละ 3 คน 3) เมื่อสิ้นสุดแต่ละวงรอบให้นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยท้ายวงรอบ เพื่อวัดทักษะการฟังแต่ละวงรอบเพื่อนำไปปรับปรุงในวงรอบต่อไป

ขั้นที่ 4 สะท้อนกลับ (Reflection) ประกอบด้วย 1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปอภิปรายเพื่อใช้ในการพัฒนาแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารในวงรอบปฏิบัติการต่อไปให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น 2) นำข้อมูลที่ได้มาวางแผนการจัดการเรียนรู้ในลำดับต่อไป

3.2 การดำเนินการวิจัย

วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 เตรียมการก่อนการทดลองการวิจัย การจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเตรียมตัวผู้วิจัย และการเตรียมผู้เรียน

3.2.2 ดำเนินการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามแผนทั้งหมด 10 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ใช้เวลา 10 ชั่วโมง โดยแบ่งออกเป็น 3 วงรอบปฏิบัติการ ดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-3 เป็นวงรอบปฏิบัติการที่ 1 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4-6 เป็นวงรอบปฏิบัติการที่ 2 3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7-10 เป็นวงรอบปฏิบัติการที่ 3

3.2.3 สะท้อนผลหลังการสอนหลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ในแต่ละวงรอบปฏิบัติการจะมีการประเมินพฤติกรรมการเรียนหลังจบแผนที่ 3 แผนที่ 6 และแผนที่ 10 การสัมภาษณ์นักเรียนรวมทั้งทดสอบท้ายวงรอบเพื่อให้ได้ข้อมูลมาสะท้อนผลการปฏิบัติ ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในวงรอบปฏิบัติการต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ผลคะแนนการทำแบบทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคะแนนพัฒนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังจากการได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยใช้สูตรคะแนนพัฒนาการและแปลคะแนนตามเกณฑ์ระดับพัฒนาการ โดยใช้เกณฑ์ของศิริชัย กาญจนวาสี (2552: 266-267)

สรุปผล

1. การทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart ซึ่งผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 วงรอบปฏิบัติการ มีคะแนนการทดสอบทักษะการฟังในแต่ละวงรอบปฏิบัติการ ดังตาราง 1 และสรุปผลคะแนนการทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษท้ายวงรอบปฏิบัติการที่ 1-3 ดังตาราง 2

ตาราง 1 คะแนนการทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษท้ายวงรอบปฏิบัติการที่ 1-3

ลำดับที่	คะแนนการทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษ								
	วงรอบปฏิบัติการที่ 1 (30 คะแนน)			วงรอบปฏิบัติการที่ 2 (30 คะแนน)			วงรอบปฏิบัติการที่ 3 (30 คะแนน)		
	คะแนน ที่ได้	ร้อยละ	การ แปลผล	คะแนน ที่ได้	ร้อยละ	การ แปลผล	คะแนน ที่ได้	ร้อยละ	การ แปลผล
1	21	70.00	ผ่าน	17	56.67	ไม่ผ่าน	23	76.67	ผ่าน
2	12	40.00	ไม่ผ่าน	10	33.33	ไม่ผ่าน	21	70.00	ผ่าน
3	26	86.67	ผ่าน	27	90.00	ผ่าน	28	93.33	ผ่าน
4	11	36.67	ไม่ผ่าน	17	56.67	ไม่ผ่าน	21	70.00	ผ่าน
5	29	96.67	ผ่าน	29	96.67	ผ่าน	30	100.00	ผ่าน
6	22	73.33	ผ่าน	23	76.67	ผ่าน	27	90.00	ผ่าน
7	16	53.33	ไม่ผ่าน	15	50.00	ไม่ผ่าน	23	76.67	ผ่าน
8	29	96.67	ผ่าน	28	93.33	ผ่าน	30	100.00	ผ่าน
9	16	53.33	ไม่ผ่าน	22	73.33	ผ่าน	24	80.00	ผ่าน
10	20	66.67	ไม่ผ่าน	25	83.33	ผ่าน	28	93.33	ผ่าน
11	17	56.67	ไม่ผ่าน	23	76.67	ผ่าน	26	86.67	ผ่าน
12	7	23.33	ไม่ผ่าน	15	50.00	ไม่ผ่าน	21	70.00	ผ่าน
13	28	93.33	ผ่าน	26	86.67	ผ่าน	24	80.00	ผ่าน
14	20	66.67	ไม่ผ่าน	16	53.33	ไม่ผ่าน	23	76.67	ผ่าน
15	15	50.00	ไม่ผ่าน	16	53.33	ไม่ผ่าน	21	70.00	ผ่าน

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	คะแนนการทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษ								
	วงรอบปฏิบัติการที่ 1 (30 คะแนน)			วงรอบปฏิบัติการที่ 2 (30 คะแนน)			วงรอบปฏิบัติการที่ 3 (30 คะแนน)		
	คะแนน ที่ได้	ร้อยละ	การ แปลผล	คะแนน ที่ได้	ร้อยละ	การ แปลผล	คะแนน ที่ได้	ร้อยละ	การ แปลผล
16	14	46.67	ไม่ผ่าน	22	73.33	ผ่าน	23	76.67	ผ่าน
17	30	100.00	ผ่าน	30	100.00	ผ่าน	21	70.00	ผ่าน
18	15	50.00	ไม่ผ่าน	15	50.00	ไม่ผ่าน	28	93.33	ผ่าน
Σx	348	64.44	-	376	69.63	-	446	82.59	-
$\bar{x}$	19.33	-	-	20.89	-	-	24.78	-	-
S.D.	6.86	-	-	5.90	-	-	3.35	-	-

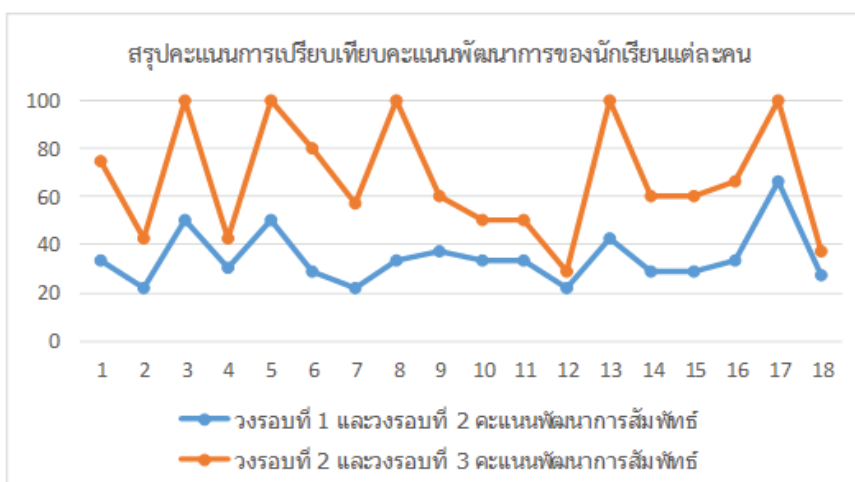
ตาราง 2 สรุปผลคะแนนการทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษท้ายวงรอบปฏิบัติการที่ 1-3

วงรอบที่	จำนวน นักเรียน	คะแนน			คะแนน เฉลี่ย	จำนวนนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์		คะแนนนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์	
		เต็ม	สูงสุด	ต่ำสุด		จำนวน	ร้อยละ	คะแนนรวม	ร้อยละ
1	18	30	30	7	19.33	7	38.89	348	64.44
2	18	30	30	10	20.89	10	55.56	376	69.63
3	18	30	30	21	24.78	18	100.00	446	82.59

จากตาราง 1 และ 2 สรุปผลการทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษท้ายวงรอบปฏิบัติการที่ 1-3 จากคะแนนเต็ม 30 ในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 วงรอบปฏิบัติการที่ 2 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 สรุปได้ดังนี้ คะแนนสูงสุดในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 วงรอบปฏิบัติการที่ 2 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 เท่ากับ 30 และคะแนนต่ำสุดในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 เท่ากับ 7 คะแนน วงรอบปฏิบัติการที่ 2 เท่ากับ 10 คะแนน และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 เท่ากับ 21 คะแนน คะแนนเฉลี่ยวงรอบปฏิบัติการที่ 1 เท่ากับ 19.33 วงรอบปฏิบัติการที่ 2 เท่ากับ 20.89 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 เท่ากับ 24.78 คะแนน และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 จำนวน 7 คน วงรอบปฏิบัติการที่ 2 จำนวน 10 คน และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ในแต่ละวงรอบปฏิบัติการ ดังนี้ วงรอบปฏิบัติการที่ 1 เท่ากับ 38.89 วงรอบปฏิบัติการที่ 2 เท่ากับ 55.56 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 เท่ากับ 100 และมีคะแนนของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษคิดเป็นร้อยละในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 เท่ากับ 64.44 วงรอบปฏิบัติการที่ 2 เท่ากับ 69.63 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 เท่ากับ 82.59 จะเห็นได้ว่านักเรียนมีพัฒนาการการทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนในแต่ละวงรอบเพิ่มขึ้นในทุกวงรอบ และในวงรอบปฏิบัติการที่ 3 มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 18 คน มีค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เท่ากับ 100 และคะแนนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละเท่ากับ 82.59 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด คือร้อยละ 70 แสดงให้เห็นว่า

เมื่อจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารครบทั้ง 3 วงรอบปฏิบัติการ สามารถพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคะแนนผ่านเกณฑ์และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้

2. การพัฒนาความก้าวหน้าด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีคะแนนพัฒนาการด้านทักษะฟังภาษาอังกฤษวงรอบปฏิบัติการที่ 1 และวงรอบปฏิบัติการที่ 2 มีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยร้อยละ 34.63 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์พัฒนาการระดับกลาง และคะแนนพัฒนาการด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษวงรอบปฏิบัติการที่ 2 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 มีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยร้อยละ 67.26 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์พัฒนาการระดับสูง ดังนั้นสรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีคะแนนพัฒนาการด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษในวงรอบปฏิบัติการที่ 2 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 สูงกว่าคะแนนพัฒนาการวงรอบปฏิบัติการที่ 1 และวงรอบปฏิบัติการที่ 2 กล่าวคือ จากคะแนนพัฒนาการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนในวงรอบปฏิบัติการที่ 2 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 มากยิ่งขึ้นทำให้มีคะแนนพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาคะแนนพัฒนาการแล้วทำให้รู้ว่านักเรียนแต่ละคนมีคะแนนพัฒนาการเพิ่มขึ้น ซึ่งอยู่ในเกณฑ์พัฒนาการระดับกลาง พัฒนาการระดับสูงและพัฒนาการระดับสูงมาก นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจในการเรียนและความถนัดของนักเรียนแต่ละบุคคล เพราะความสนใจและความถนัดของนักเรียนแต่ละคนไม่เท่ากัน จึงส่งผลให้นักเรียนมีระดับคะแนนด้านพัฒนาการที่แตกต่างกันออกไป ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 สรุปคะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป สามารถอภิปรายผลของการวิจัยได้ ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีคะแนนการทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษท้ายวงรอบปฏิบัติการที่ 1-3 ดังนี้ วงรอบปฏิบัติการที่ 1 คะแนนเต็ม 30 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.33 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เท่ากับ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 วงรอบปฏิบัติการที่ 2 คะแนนเต็ม 30 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.89 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เท่ากับ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 คะแนนเต็ม 30 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.78 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เท่ากับ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จึงสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษา

เพื่อการสื่อสารมีคะแนนการทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษรอบปฏิบัติการที่ 3 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้ฝึกใช้ความสามารถด้านภาษาในทุก ๆ ด้านและทุกขั้นตอน โดยไม่จำกัดความสามารถของนักเรียนไว้เพียงแค่ความรู้ด้านโครงสร้างไวยากรณ์เท่านั้น แต่สนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการใช้ภาษาทุกทักษะโดยเชื่อมความสามารถทางไวยากรณ์เข้ากับยุทธศาสตร์การสื่อสารด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ และในชีวิตจริงนักเรียนต้องสัมผัสการสื่อสาร ซึ่งเป็นการใช้รูปแบบต่าง ๆ มากมาย (Littlewood, 1990: 45) อีกทั้งจากการศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) เป็นขั้นที่นักเรียนได้ทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ การทบทวนความรู้เดิมที่เรียนผ่านมา เรียนรู้คำศัพท์ การฝึกอ่านประโยคที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสถานการณ์ต่าง ๆ โดยฟังจากครู และมีการใช้สื่อที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ บัตรคำ บัตรภาพ แถบประโยค การเล่นเกม การร้องเพลง 2) ขั้นฝึกทักษะ (Practice) เป็นขั้นการฝึกทักษะการฟังโดยการฟังจากครู มีการฝึกการสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน โดยการฝึกเป็นคู่ และฝึกเป็นกลุ่ม โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงทำให้นักเรียนเกิดความสุข สนุกสนาน เกิดความมั่นใจและกล้าแสดงออก 3) ขั้นนำไปใช้ (Production) เป็นขั้นที่นักเรียนได้นำความรู้และทักษะการฟังที่ได้จากการเรียนการฝึกมาใช้ในการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เล่นเกม การตอบคำถามและการทำใบงาน ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์จริงส่งผลให้นักเรียนได้รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความกระตือรือร้น ความตั้งใจ ความสนุกสนานและกล้าแสดงออก ดังนั้นวิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงมุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อความหมายได้ และสามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม เป็นการสอนแบบทักษะสัมพันธ์ ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ดีแล้ว ผู้เรียนยังได้ฝึกใช้ความคิดและมีความกล้าในการใช้ภาษา ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีวินัยและมีความรับผิดชอบ สมิตรา อังวัฒนากุล (2540: 112-115) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา สิงห์ทองลา (2555: 83-85) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบภาษาเพื่อการสื่อสาร มีคะแนนทักษะการฟังภาษาอังกฤษเฉลี่ย 24.20 คิดเป็นร้อยละ 80.67 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รมย์ภรณ์ สุขเกษม (2554: 74) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่เน้นการฟังพูด และเสริมแรงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของจุฑามาศ ชนะภัย (2561: 106-107) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวการสอนภาษาแบบสื่อสารมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ การฟังและการพูดตามแนวการสอนภาษาแบบการสื่อสาร สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีคะแนนพัฒนาการด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 และวงรอบปฏิบัติการที่ 2 มีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยร้อยละ 34.63 อยู่ในเกณฑ์พัฒนาการระดับกลาง พบว่านักเรียนจำนวน 1 คน มีพัฒนาการระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 5.54 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนจำนวน 17 คนมีพัฒนาการระดับกลาง คิดเป็นร้อยละ 94.44 ของนักเรียนทั้งหมด คะแนนพัฒนาการด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษวงรอบปฏิบัติการที่ 2 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 มีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยร้อยละ 67.26 อยู่ในเกณฑ์พัฒนาการระดับสูง พบว่านักเรียนจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีพัฒนาการระดับสูงมาก นักเรียนจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีพัฒนาการระดับสูง และนักเรียนจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีพัฒนาการระดับกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Ma (2009: 8) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังของผู้เรียนระดับวิทยาลัย โดยเริ่มกระตุ้นความรู้พื้นฐานเข้ากับทักษะต่าง ๆ รวมถึงการฟัง-พูด โดยการใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารพบว่าการสอนเช่นนี้มีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการฟัง-พูดได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงศักดิ์ ฐานะกอง (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความรู้ด้านไวยากรณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า 1) หลังการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร นักศึกษามีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับดี 2) หลังการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนักศึกษามีความรู้ทางด้านไวยากรณ์เพิ่มขึ้น และงานวิจัยของ Escola (1980: 1985-1986-A) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารที่มีผลต่อการพัฒนาการด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้แบบทดสอบ Modern Language Association-Cooperative Language Test โดยเปรียบเทียบผลการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชาวเยอรมันระดับ 2 และระดับ 4 ซึ่งกำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษาในมลรัฐแมริแลนด์ จำนวน 61 คน โดยแบ่งกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 31 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ พบว่าความสามารถของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม พัฒนาการด้านการฟัง-พูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการฟังและการพูดมากขึ้น ดังนั้นเมื่อนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีคะแนนพัฒนาการด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษอยู่ในระดับที่เพิ่มขึ้นทุกระดับ ตั้งแต่พัฒนาการระดับกลางจนถึงพัฒนาการระดับสูงมาก นั้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนทุกคนมีระดับพัฒนาการด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้นทุกระดับ เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษา เพื่อการสื่อสารช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถในด้านทักษะการฟังเพิ่มขึ้น สามารถสื่อความหมายได้โดยกิจกรรมที่อยู่ในขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ฝึกทักษะการฟังโดยการได้ฝึกการใช้ภาษาจากกิจกรรมการเรียนการสอน งานที่ได้รับมอบหมาย และสอดคล้องกับ Richards and Rodgers (2003: 161) ที่กล่าวว่า ในส่วนของงานที่มอบหมายกล่าวได้ว่ากิจกรรมการใช้ภาษาที่มีการฝึกปฏิบัติหรือทำงานอย่างมีความหมายจะส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้เรียนได้รับมอบหมายงานโดยต้องใช้ภาษาผ่านชิ้นงานหรือภาระงานเหล่านั้น ทั้งในรูปแบบการฟัง การพูด การอ่าน รวมถึงเขียนอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลทางด้านภาษา คำศัพท์ ประโยคโดยการอธิบาย และให้ผู้เรียนได้เห็นตัวอย่างการใช้ภาษาจากการฟัง การอ่าน คำศัพท์ ประโยค บทสนทนา และตอบคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ ผู้เรียนจึงได้ฝึกการใช้ภาษาจากงานที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นเมื่อผู้เรียนได้ใช้ภาษาจากทักษะต่าง ๆ จึงทำให้ความสามารถในด้านทักษะการฟังดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ก่อนการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรได้ศึกษาทฤษฎีหลักการและแนวปฏิบัติให้เข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมตัวก่อนสอน ครูผู้สอนต้องสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้ครบถ้วน กำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน ตลอดจนวิธีการวัด และประเมินผลให้ชัดเจนเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรขยายเรื่อง ขึ้นฝึกปฏิบัติเป็นคู่และเป็นกลุ่ม รวมถึงให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงไม่ว่าจะเป็นนักเรียนเรียนเก่ง เรียนปานกลาง และเรียนอ่อน โดยการจัดกลุ่มละความสามารถให้ทุกคนมีความเสมอภาคกัน สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

1.3 ควรสะท้อนผลการปฏิบัติงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน จะส่งผลให้นักเรียนทราบข้อดี และข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการทำงานและพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปใช้แก้ปัญหาอื่นที่พบ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีทักษะภาษาเพื่อการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2561). นโยบายและจุดเน้น ศธ.ระดับประถมศึกษา. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565, จาก <https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). การประกันคุณภาพของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เกรียงศักดิ์ ฐานะกอง. (2559). การใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษและความรู้ด้านไวยากรณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการเรียนรู้. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฑามาศ ชนะภัย. (2561). การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อุบลทอง กว่างสวาสดี. (2549). คู่มือการสอนภาษาอังกฤษ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มนีรัตน์ กรณิกา. (2561). การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้รายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รมย์ภรณ์ สุขเกษม. (2554). ผลการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่เน้นการฟัง-พูด และการเสริมแรงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- โรงเรียนสาธิตดวงฤทัย หัยกมลวิชาลัย. (2562). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2562. ร้อยเอ็ด: โรงเรียนสาธิตดวงฤทัย หัยกมลวิชาลัย.
- วราพรรณ จิตรัมย์. (2559). ผลการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการเรียนรู้เทคนิค CLT. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วาสนา สิงห์ทองลา. (2555). การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). วิธีสอนภาษาอังกฤษ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Escola, Y. H. (1980). *Certain Effects of Selected Activities of Communicative Competence Training on the Development of German: A Case Study*. Dissertation Abstracts International, 41: 1985-A.
- Kemmis, S. and McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planer* (3rd ed.). Victoria: Deakin University.

- Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching* (2nd ed.). Oxford: OUP.
- Littlewood, W. (1990). *Communicative Language Teaching: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ma, T. (2009). *An empirical study on teaching listening in CLT*. Retrieved June 25, 2015, from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1065671.pdf>
- Richards, J. C. and Rodgers, T. S. (2003). *Approaches and methods in language teaching*. New York: Cambridge University Press.
- Richards, J. C. and Rodgers, S. T. (1999). *Approaches and Methods in Language Teaching* (5th ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

A Model of Learning Resource Management for Support Learning Environment of
Schools in the Secondary Educational Service Area Office Roi Et

สุนทร พุดมี¹ และ สมใจ ปุมิพันธุ์²

Soonthorn Putmee¹ and Somjai Pumipuntur²

Received : 29 มี.ค. 2566

Revised : 31 ต.ค. 2566

Accepted : 4 พ.ย. 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการแหล่งเรียนรู้ 2) สร้างและประเมินรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 234 คน 2) สร้างรูปแบบการจัดการแหล่งเรียน และตรวจสอบรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน และ 3) ประเมินรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ คือ ด้านบุคลากร การจัดการ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ตามลำดับ 2) รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 44 ตัวบ่งชี้ และ 46 กลไก และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้, การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

อีเมล: soon1330@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: spumpun@hotmail.com

¹ Doctoral Student, Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: soon1330@gmail.com

² Assistant Professor, Ph.D., Lecturer in Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: spumpun@hotmail.com

Abstract

This research aimed: 1) to explore the needs of learning resource management, 2) to construct and verify the model of learning resource management for support learning environment of schools in the Secondary Educational Service Area Office Roi Et, and 3) To evaluate the learning resource management model to enhance the learning environment of schools in the Secondary Educational Service Area Office Roi Et. The research divided into three phases: 1) exploring the needs of learning resource management, the samples were 234 school administrators and teachers; 2) constructing the model of learning resource management for support learning environment of schools in the Secondary Educational Service Area Office Roi Et and verify the model by focus group discussion of 8 experts; 3) evaluating the model of learning resource management by 7 experts. The research instruments were a questionnaire of learning resource management conditions, take-note form of focus group discussion, and an evaluation form of a model of learning resource management. Statistics used to analyze data were mean, standard deviation, and Modified priority needs index. Research results were: 1) the needs of learning resource management of schools in the Secondary Educational Service Area Office Roi Et, ranked from high to low was the aspect of personnel, management, materials, and budget, respectively; 2) a model of learning resource management for support learning environment of schools in the Secondary Educational Service Area Office Roi Et, composed of 4 main components 44 indicators and 46 mechanism; and 3) a model of learning resource management for support learning environment of schools in the Secondary Educational Service Area Office Ro-Et was evaluated overall at the highest level. The highest mean score was usefulness.

Keywords : A model of learning resource management, Strengthening the learning environment in school, Secondary Educational Service Area Office Roi Et

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคในโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีชีวิตของทุกคนในสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวในการจัดการเรียนรู้ปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปสู่ตลาดแรงงานและการดำรงชีวิตประจำวัน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ นักเรียนนอกจากจะต้องมีความรู้สาระวิชาหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพ ยังต้องมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (วิจารณ์ พานิช, 2555: 25-31)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยเฉพะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจผู้อื่นสามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา วิธีการเรียนรู้ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน โดยใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย

เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และเรียนรู้แบบบูรณาการ ดังนั้นสถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้ครูและครูสอน เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียน ในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548: 14-5) เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี มีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย และมีความรักชาติมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้ตอบสนองจุดมุ่งหมายข้างต้นโรงเรียนที่เป็นหน่วยจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีวิธีการที่หลากหลาย ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมีความจำเป็นที่ต้องมีการจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เพื่อก้าวสู่การศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น แหล่งเรียนรู้จึงถือเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและสถานศึกษาควรดำเนินการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อการศึกษาค้นคว้าและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 1-15)

อย่างไรก็ตามแหล่งเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งที่จะสามารถเสริมสร้างกระบวนการเรียนการสอนและพัฒนาศักยภาพให้มีคุณภาพ แหล่งเรียนรู้จำเป็นต้องมีรูปแบบของการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ เพราะหากไม่มีรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ดีแล้ว ความคุ้มค่าและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่ง Joy, O'Neill and Howie (2005: 187-210) ได้สรุปไว้ว่า การนำระบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการนั้น ๆ และทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค เพื่อให้ระบบการจัดการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อครูและนักเรียน โดยภาพรวมโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดส่วนใหญ่การจัดการแหล่งเรียนรู้ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ความร่วมมือจากชุมชนและผู้ปกครอง แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ เนื่องจากมีปัญหาด้านบุคลากร และด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ การกำหนดนโยบายและแนวทางของฝ่ายบริหารในการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพไม่ต่อเนื่องและไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

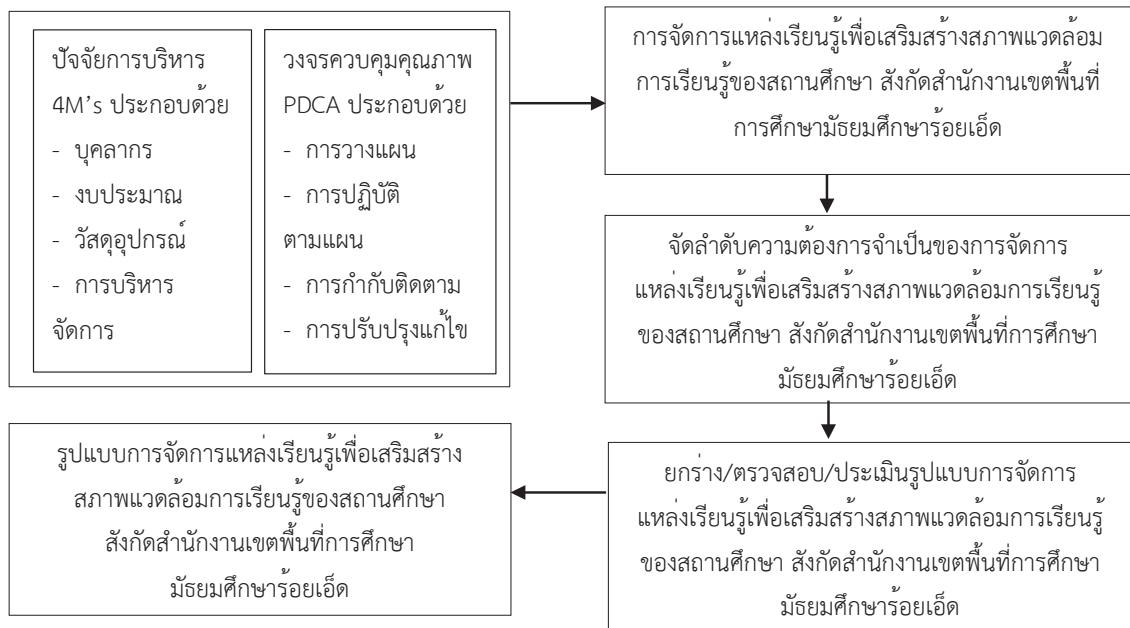
ดังนั้นการศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามความเหมาะสม และสภาพบริบทของแต่ละโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตลอดจนหน่วยงาน องค์การทางการศึกษาที่สนใจนำไปเสริมสร้างกระบวนการจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา และต่อผู้เรียนในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิด

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) มีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 จัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด กำหนดขอบเขตการจัดการแหล่งเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร (Man) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) และด้านการจัดการ (Management) การจัดการแหล่งเรียนรู้ แต่ละด้านบริหารจัดการโดยใช้วงจรควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย การวางแผน (P: Plan) การปฏิบัติตามแผน (D: Do) การกำกับติดตาม (C: Check) และการปรับปรุงแก้ไข (A: Act) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้างานวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 234 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มตามสัดส่วน (Proportional Allocation) ตามตำแหน่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าดัชนีลำดับความต้องการ

จำเป็นของการจัดการแหล่งเรียนรู้โดยใช้สูตร $PNI\ modified = (I-D)/D$ โดย I = ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และ D = ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ยกร่างรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผู้วิจัยยกร่างรูปแบบโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ระยะที่ 1 และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ตรวจสอบรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และศึกษานิเทศก์ จำนวน 8 คน โดยมีคุณสมบัติดังนี้ ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์ และครูหัวหน้า กลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 4 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสนทนากลุ่ม เพื่อระดมความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงร่างรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นความเรียง

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยใช้แบบประเมินแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ แบบประเมินได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60–1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยตั้งเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ไว้ที่ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 60 คน ครูหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 60 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 480 คน รวมประชากรทั้งหมด จำนวน 600 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 60 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้างานวิชาการและครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน และทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มตามสัดส่วน (Proportional Allocation) ตามตำแหน่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามสภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร (Man) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ด้านการจัดการ (Management) โดยการจัดการแหล่งเรียนรู้แต่ละด้านจะบริหารด้วยวงจรคุณภาพ ประกอบด้วย การวางแผน (Plan: P) การดำเนินการตามแผน (Do: D) การกำกับติดตามและประเมินผล (Check: C) และการปรับปรุงแก้ไข (Act: A) โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 121) ดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติ/ต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปฏิบัติ/ต้องการอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ปฏิบัติ/ต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติ/ต้องการอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติ/ต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อนำมากำหนดขอบข่ายเนื้อหาของตัวแปรที่ต้องการศึกษา กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร และสร้างแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมตามนิยามศัพท์

พิจารณาประเมินความสอดคล้อง (IOC: Index of Congruence) ของเนื้อหาว่ามีความสอดคล้อง กับนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปรที่ศึกษาหรือไม่ โดยกำหนดเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 70-72) ดังนี้

+1	เมื่อผู้เชี่ยวชาญ แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ
0	เมื่อผู้เชี่ยวชาญ ไม่แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ
-1	เมื่อผู้เชี่ยวชาญ แน่ใจว่าข้อความวัดได้ไม่ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

2.2.2 นำผลการประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยจะคัดเลือกข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.60 ขึ้นไป เป็นข้อความที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการวิจัยและนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งพบว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

2.2.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน วิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 116-117) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ว่ามีคุณภาพเชื่อถือได้แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 1 ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ถึงสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากผู้บริหารและครู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 234 ฉบับ

3.2 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมดภายใน 15 วัน นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ โดยจำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม แล้วนำเสนอในรูปตาราง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ แล้วนำเสนอในรูปตาราง

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าความถี่ และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบเกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121)

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 จัดลำดับความต้องการจำเป็นของสภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยการหาค่าดัชนีเรียงลำดับความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index (PNI modified) ในกรณีที่มีค่าเท่ากันจะพิจารณาจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) ประกอบ โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 275-279)

สูตรการคำนวณดัชนีเรียงลำดับความต้องการจำเป็น

$$PNI \text{ modified} = (I-D)/D$$

สูตรการคำนวณดัชนีความต้องการจำเป็น

$$PNI = (I-D)*I$$

เมื่อ I = คะแนนสภาพที่พึงประสงค์

D = คะแนนสภาพปัจจุบัน

สรุปผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สภาพปัจจุบันการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผลการวิจัยดังรายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

การจัดการแหล่งเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านบุคลากร (Man)	3.29	0.63	ปานกลาง	4.66	0.35	มากที่สุด	0.42	1
2. ด้านงบประมาณ (Money)	3.42	0.69	ปานกลาง	4.70	0.34	มากที่สุด	0.37	4
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	3.44	0.60	ปานกลาง	4.73	0.33	มากที่สุด	0.38	3
4. ด้านการจัดการ Management)	3.39	0.59	ปานกลาง	4.75	0.33	มากที่สุด	0.40	2
โดยรวม	3.39	0.60	ปานกลาง	4.71	0.32	มากที่สุด		

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ รองลงมา คือ ด้านงบประมาณ และด้านการจัดการ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านบุคลากร ผลการจัดลำดับความต้องการ จำเป็นในการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านบุคลากร (PNI_{modified}=0.42) รองลงมา คือ ด้านการจัดการ (PNI_{modified}=0.40) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (PNI_{modified}=0.38) และด้านงบประมาณ (PNI_{modified}=0.37) ตามลำดับ

2. ผลการสร้างรูปแบบ ผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ และ 38 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 บุคลากร (Man) มี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 งบประมาณ (Money) มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 วัสดุอุปกรณ์ (Materials) มี 10 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 การจัดการ (Management) มี 9 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบ ดำเนินการบริหารจัดการโดยใช้กระบวนการ PDCA ในการขับเคลื่อน

ผลการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบฯ และได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ 44 ตัวบ่งชี้ และ 46 กลไก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 บุคลากร (Man) มี 11 ตัวบ่งชี้ และ 13 กลไก องค์ประกอบที่ 2 งบประมาณ (Money) มี 9 ตัวบ่งชี้ และ 9 กลไก องค์ประกอบที่ 3 วัสดุอุปกรณ์ (Materials) มี 11 ตัวบ่งชี้ และ 11 กลไก และองค์ประกอบที่ 4 การจัดการ (Management) มี 13 ตัวบ่งชี้ และ 13 กลไก

3. ผลการประเมินรูปแบบฯ พบว่า โดยรวม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุด โดยความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ โดยรวม และรายองค์ประกอบ รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

รูปแบบการจัดการ แหล่งเรียนรู้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. บุคลากร (Man)	4.62	0.37	มากที่สุด	4.62	0.87	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
2. งบประมาณ (Money)	4.66	0.34	มากที่สุด	4.65	0.32	มากที่สุด	4.77	0.34	มากที่สุด
3. วัสดุอุปกรณ์ (Material)	4.69	0.30	มากที่สุด	4.66	0.35	มากที่สุด	4.81	0.31	มากที่สุด
4. การจัดการ (Management)	4.66	0.42	มากที่สุด	4.62	0.37	มากที่สุด	4.71	0.52	มากที่สุด
โดยรวม	4.66	0.05	มากที่สุด	4.64	0.26	มากที่สุด	4.79	0.09	มากที่สุด

ความเหมาะสม ของรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัสดุอุปกรณ์ รองลงมา คือ งบประมาณ

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัสดุอุปกรณ์ รองลงมาคือ งบประมาณ

ความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากร รองลงมา คือ วัสดุอุปกรณ์

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดโดยรวมและรายด้านพบว่า ความต้องการจำเป็นของการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านบุคลากร (PNI_{modified}=0.42) รองลงมา คือ ด้านการจัดการ (PNI_{modified}=0.40) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (PNI_{modified}=0.38) และด้านงบประมาณ (PNI_{modified}=0.37) ตามลำดับ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันผู้บริหารและครู เห็นว่าการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษานั้นยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรในทุกด้าน โดยอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษายังขาดการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร และขาดการกระตุ้นให้บุคลากรปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานที่ยังมีข้อบกพร่อง เพื่อให้จัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่สภาพที่พึงประสงค์นั้นต้องการในด้านการจัดการมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูเล็งเห็นว่าการที่บุคลากรไม่ได้รับการนิเทศติดตาม และให้ปรับปรุงแก้ไขงาน อาจมาจากกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีผลการวิจัยว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือด้านบุคลากร รองลงมา คือด้านการจัดการ สอดคล้องกับ จีรพันธ์ พิมพ์พันธ์ (2546: 59) ที่กล่าวว่า กระบวนการบริหารจัดการบุคลากรจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น และคนมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานให้โรงเรียนได้สำเร็จตามเป้าหมาย ขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญ คือการติดตามและประเมินผล การบริหารบุคคล โดยติดตามการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ จัดทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อทราบผลการทำงานของแต่ละบุคคล โดยให้มีผู้รับผิดชอบการประเมิน ให้มีการประเมินตามที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และให้มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2552: 48) ที่สรุปไว้ว่า การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลถือเป็นสิ่งสำคัญในสถานศึกษาเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ดูแลการรักษาสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของบุคลากร ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม และพัฒนาความรู้ความสามารถให้กับบุคลากร โดยการจัดการปฐมนิเทศเพื่อให้ทราบภาระงาน จัดการนิเทศภายในเพื่อทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบ จัดการประชุมสัมมนาศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนทักษะและศักยภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากร และจัดระบบประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Fedotova, Tikhonov and Novikov (2018: 466-468) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพการจัดการ คือ ผลรวมลักษณะของระบบการบริหารงานบุคคลที่สะท้อนถึงระดับการบรรลุเป้าหมายในแง่ของการเปลี่ยนแปลงในระบบ และสภาพแวดล้อม ซึ่งหมายถึงลักษณะโดยรวมของความสามารถในการปรับตัวและความเหมาะสมในการแก้ปัญหาขององค์กร ในทางปฏิบัติประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรอาจกำหนดเป็นอัตราส่วนของประสิทธิภาพที่แท้จริงต่อประสิทธิภาพสูงสุดที่เป็นไปได้

2. ผลการสร้างรูปแบบ โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ผลการยกร่างรูปแบบ ผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิจัยระยะที่ 1 ได้รูปแบบประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ และ 38 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 บุคลากร (Man) มี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 งบประมาณ (Money) มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 วัสดุอุปกรณ์ (Materials) มี 10 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 การจัดการ (Management) มี 9 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบ ดำเนินการบริหารจัดการโดยใช้กระบวนการ PDCA ในการขับเคลื่อน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(2550: 4) ที่ระบุไว้ว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และมีคุณภาพ เพื่อจัดแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ทุกคนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิตอย่างกว้างขวางตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัด โดยไม่จำกัดอายุ เพศ เวลา สถานที่ หลักสูตร ชั้น และวิธีการเรียนรู้ แนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการใช้ในการจัดการเรียนการสอน จะต้องคำนึงถึงหลักการบริหารจัดการสำคัญที่เรียกว่า “หลักการบริหาร 4” และสอดคล้องกับ สุนน อมรวิวัฒน์ (2544: 11-24) ที่กล่าวว่า วงจรคุณภาพเดิม จะช่วยให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ โดยมีขั้นตอนที่ผ่านกิจกรรมการร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ ติดตามประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข ในการพัฒนาการศึกษาต้องอาศัยบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษา ตลอดจนครอบครัวและชุมชนแวดล้อม ในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของสถานศึกษา ในการจัดแหล่งเรียนรู้นั้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องร่วมกันทำงานโดยอาศัยวงจรคุณภาพเดิม เพื่อขับเคลื่อนระบบการบริหารแหล่งเรียนไปสู่การพัฒนาเด็ก และเยาวชนไทย

การพัฒนาแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ใช้การสนทนากลุ่ม ผลจากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบ และได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ 44 ตัวบ่งชี้ และ 46 กลไก ซึ่งรูปแบบเดิมนั้นยังขาดในส่วนของกลไก ทั้งนี้จากการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจึงได้เพิ่มกลไกในการขับเคลื่อนแต่ละตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบหลัก ทำให้รูปแบบมีความสมบูรณ์มากขึ้น ในด้านของการนำไปสู่การปฏิบัติ เพราะผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 4-5) ที่ได้สรุปไว้ว่า บุคลากรทุกคนมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ และเป็นผู้ให้การช่วยเหลือดูแล เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ สุนน อมรวิวัฒน์ (2544: 11-24) ที่กล่าวถึงหลักการที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการแหล่งเรียนรู้ คือการปรึกษานักวิชาการ เพื่อแสวงหารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังได้ให้แนวคิดว่ารูปแบบควรมีความชัดเจน และรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ แนวคิด และกระบวนการในการนำรูปแบบไปใช้ สอดคล้องกับ บรรเจิด มีกุล (2555: 88-89) ได้ทำวิจัยการนำเสนอรูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ารูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) หลักการ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการจัดการเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมาย ได้แก่ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรักท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และเห็นคุณค่าในชุมชน ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย มีจิตสาธารณะและสร้างสิ่งที่ดีงามในชุมชน 3) แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่นำมาใช้ได้ ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ด้านสังคม และแหล่งเรียนรู้ด้านธรรมชาติ และ 4) กระบวนการ ได้แก่ การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีอยู่จริง การจัดทำแผนฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการโดยการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา และจัดให้มีการเรียนการสอนจริงในโรงเรียนในแต่ละแห่ง โดยการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาให้ความรู้ และสอดคล้องกับ Stoten (2019: 12-23) ได้ศึกษาการใช้ แพลตฟอร์ม e-book เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นเครื่องมือการจัดการสารสนเทศสำหรับโรงเรียนธุรกิจภาษาอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการแนะนำแพลตฟอร์มการเรียนรู้ของ e-textbook สำหรับนักเรียนเอเชียที่เรียนออนไลน์ แพลตฟอร์มนี้มีรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งช่วยให้ครูได้ทราบว่านักเรียนได้ตอบกับสื่อการเรียนรู้อย่างไร มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการโต้ตอบของนักเรียนกับแพลตฟอร์มการเรียนรู้ e-book ตลอดจนข้อมูลจากความคิดเห็นของนักเรียนผ่านแบบสอบถาม ข้อมูลที่สร้างขึ้นจะนำเสนอในรูปแบบของไดอะแกรม ผลการวิจัยจะแปลผลโดยเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการควบคุมตนเอง กับวิธีที่นักเรียนใช้หนังสือเรียนอิเล็กทรอนิกส์ การค้นพบนี้ทำให้ได้ผลการวิจัยที่ให้การสนับสนุนเบื้องต้นสำหรับการใช้แพลตฟอร์ม e-book เป็นทั้งแหล่งเรียนรู้ และยังเป็นกลไกในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงวิเคราะห์

2.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบจากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน นำไปสู่การปรับปรุง และได้รับแบบประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ 44 ตัวบ่งชี้ และ 46 กลไก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 บุคลากร (Man) มี 11 ตัวบ่งชี้ และ 13 กลไก องค์ประกอบที่ 2 งบประมาณ (Money) มี 9 ตัวบ่งชี้ และ 9 กลไก องค์ประกอบที่ 3 วัสดุอุปกรณ์ (Materials) มี 11 ตัวบ่งชี้ และ 11 กลไก และองค์ประกอบที่ 4 การจัดการ (Management) มี 13 ตัวบ่งชี้ และ 13 สอดคล้องกับ วุฒิไกรคำแฝง (2557: 200-203) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนภูเก้าสิงห์ประชาสรรค์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ารูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ เด่นวิช ชูคันหอม, สุชาติ บางวิเศษ และฉลาด จันทรมสมบัติ (2558: 153-166) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่ารูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน 2) การดำเนินงานจัดกิจกรรมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 16 กิจกรรม ผลการประเมินรูปแบบ มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ พยุง ใบแย้ม, พนม พงษ์ไพบูลย์ และกรณียพล วิวรรณมงคล (2558: 28-29) ศึกษาการพัฒนาแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา พบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบการใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในระดับมากที่สุด

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ฯ ได้กำหนดตัวบ่งชี้ การมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์สภาพความต้องการจำเป็น กำหนดแนวทางการใช้ การบำรุงรักษา และกำหนดแนวทางการกำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการใช้วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ซึ่งมีความครอบคลุมการดำเนินงานทุกขั้นตอนและมีความเป็นไปได้สูง ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ได้ตามตัวบ่งชี้ดังกล่าว ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ อีระ รุญเจริญ (2550: 33) ที่กล่าวว่า การบริหารงานจัดการวัสดุและอุปกรณ์ในสถานศึกษามีความสำคัญกับบริบทและทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เกิดความสมบูรณ์ทุก ๆ ด้าน เพราะวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งผู้บริหารมุ่งเน้นให้การเรียนการสอนบรรลุผลอย่างสมบูรณ์มากเพียงใดก็ยิ่งจำเป็นต้องจัดวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดี มีความพร้อม เหมาะสม เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลการวิจัย พบว่าทุกองค์ประกอบของการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสภาพปัจจุบันยังมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านบุคลากร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เพราะการจัดการแหล่งเรียนรู้ มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู และการเรียนรู้ให้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน

1.2 ผลการวิจัย พบว่าองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุดคือ ด้านการจัดการ ดังนั้นผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานในการจัดการ แหล่งเรียนรู้ ของบุคลากรให้เป็นไปด้วยความต่อเนื่อง และควรมีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ การมีส่วนร่วมของบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้

1.3 ผลการวิจัย พบว่าด้านบุคลากร มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือด้านการจัดการ ดังนั้นผู้บริหาร การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านบุคลากร และการจัดการ โดยควรให้น้ำหนักไปกับการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร และควรให้มีการสะท้อนผลการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วม ของบุคลากร เพื่อการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งกระตุ้นให้มีกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบุคลากร และองค์กรภายนอก อย่างเป็นระบบ เพื่อการดำเนินงานจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 ในการนำรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ไปใช้ควรศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่ต้องการพัฒนา ผู้บริหารสามารถปรับตัวบังคับหรือกลไกของแต่ละองค์ประกอบให้เหมาะสมกับบริบท ของแต่ละสถานศึกษา เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการแหล่งเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการนำรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ไปสู่การปฏิบัติจริง

2.2 ควรมีการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในระดับประถมศึกษา เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาให้ครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จิรพันธ์ พิมพ์พันธ์. (2546). *เอกสารประกอบการสัมมนาเทคนิคการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนการกุศล*. นครปฐม: สำนักพิมพ์บริหารวัดไร่ขิง.
- เด่นวิษ ชูคันหอม, สุชาติ บางวิเศษ และฉลัด จันทรมบัติ. (2558). รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 9(พิเศษ), 1-11.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส.
- บรรเจิด มีกุล. (2555). *การนำเสนอรูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
- พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- พยุ่ง ใบแย้ม, พนม พงษ์ไพบูลย์ และกรณีย์พล วิวรรณมงคล. (2558). การพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม
เพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา. *วารสารสารสนเทศ*, 14(1), 23-34.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วุฒิไกร คำแฝง. (2557). *รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกรณีศึกษา
โรงเรียนกุ๊กกึ่งสังฆประชาสรรค์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แหล่งเรียนรู้โรงเรียนดีใกล้บ้าน*. กรุงเทพฯ: เสนาธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้
จากแหล่งเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน*. กรุงเทพฯ: ศุภาสลาดพร้าว.
- สุนม อมรวิวัฒน์. (2544). *หลักสูตรและการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Fedotova, M. A., Tikhonov, A. and Novikov, S. V. (2018). Estimating the effectiveness of personnel
management at aviation enterprises. *Russian engineering research*, 38(6), 466-468.
- Joy, S., O'Neill, O. and Howie, J. (2005). *Implementing learning resource management systems*. The COLIS
project: collaborative online learning and information services. Adelaide: MELCOE.
- Stoten, D. W. (2019). Using an e-book platform as a learning resource and information management
tool the case study of the “K” e-book platform at an English business school. *On the Horizon*,
27(1), 12-23.

ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

Instructional Leadership in 21st Century of School Administrators Affecting of Academic
Affairs Administration of Schools under Roi Et Primary Educational Service Area Office 1

พัฒนวิทย์ ยีสารพัฒน์¹, ภัทรวรรณ คำแปล² และ ยูวติดา ชาปัญญา³

Pattanawit Yeesarapat¹, Pattarawan Kamplae² and Yuvatida Chapanya³

Received : 18 ก.ค. 2566

Revised : 10 พ.ย. 2566

Accepted : 14 พ.ย. 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และ 4) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร จำนวน 33 คน และครู จำนวน 277 คน รวมทั้งหมด 310 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของโรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 2 มี 5 ด้าน มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 และตอนที่ 3 มี 5 ด้าน มีค่าความเชื่อมั่น 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครู ด้านการพัฒนาศักยภาพครู และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ โดยตัวแปรทั้ง 4 รวม กันพยากรณ์ความแปรปรวนของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 84.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: pattanawit18@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: iis.qim@gmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: yuvatidacha@gmail.com

¹ Student, Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: pattanawit18@gmail.com

² Assistant Professor, Ph.D., Lecturer in Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: iis.qim@gmail.com

³ Assistant Professor, Ed.D., Lecturer in Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: yuvatidacha@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to 1) examine the level of academic affairs administration in schools; 2) investigate the instructional leadership of school administrators in the twenty-first century; 3) examine the relationship between academic affairs administration and instructional leadership in the twenty-first century; and 4) investigate the impact of instructional leadership on academic affairs administration in schools. The research utilized a sample group consisting of 33 school administrators and 227 government instructors, totaling 310 individuals. Stratified random sampling was employed, classifying the individuals based on the size of their respective schools. The sampling table developed by Krejcie & Morgan was used for this purpose. The research was divided into three sections. Part 1 consisted of a checklist, while parts 2 and 3 involved a rating scale questionnaire with levels ranging from 1 to 5. The confidence value for part 2 was 0.91, and for part 3 it was 0.94. The statistics used in the data analysis were Percentage, Mean, and Standard Deviation. The statistics used to test the hypothesis were Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression. The findings indicated that: 1) school administrators demonstrated a high level of instructional leadership in the 21st century, 2) the administration of academic affairs in schools also exhibited a high level of proficiency, 3) there was a strong positive correlation between the instructional leadership of school administrators in the 21st century and the administration of academic affairs in schools. The correlation coefficient reached a statistical significance at a level of .01, 4) the instructional leadership of school administrators in the 21st century has a significant impact on the administration of academic affairs in schools. This impact is manifested through four crucial aspects: defining a vision, goal, and mission for learning, fostering student development, promoting teacher development, and creating a conducive learning atmosphere. The four factors accurately predicted 84.50% of the variance in academic affairs administration of schools, with a statistical significance level of .01.

Keywords: Instructional Leadership in 21st Century, School Administrators, Academic Affairs Administration of Schools

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร ที่ทำให้โลกทั้งโลกสามารถเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว การศึกษาเป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมในวินพุ่นนี้ถูกกำหนดโดยทักษะและความรู้ที่ต้องการในปัจจุบัน ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ชนะจากระบบทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่ระบบทัศน์ใหม่ มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำหาย และซับซ้อนเป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557: 1) การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ประสบความสำเร็จนั้นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในเชิงบริหารจัดการก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้นำที่ดี มีทักษะความเป็นผู้นำ มีปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีความฉลาดทางอารมณ์ มีความกล้าหาญทางจริยธรรม และมีทักษะในการใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งสถานศึกษา

โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกระดับเป็นสำคัญ การบรรลุเป้าหมายด้านคุณภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืน จึงต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดก็คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (บุญช่วย สายราม, 2561: 1)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน มุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครู ซึ่งจะเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน การจัดทำเป้าหมายโดยรวมของโรงเรียน การบริหารจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมบรรยากาศของโรงเรียน การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การนิเทศ การประเมินครู การประสานงานโครงการ การพัฒนาบุคลากร รวมถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้บริหารโรงเรียนตลอดจนเพื่อนครู นักเรียน และชุมชน (ไชยา ภาวะบุตร, 2560: 115)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจึงเป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษาเป็นหน้าที่หลัก เป็นหัวใจสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จะต้องร่วมกันปฏิบัติตามภารกิจ สถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการว่าจะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพมีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการเพื่อให้นักเรียนได้นำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม และยังเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จ ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำขององค์กรด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 33)

การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะของผู้เรียน และเพื่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีความก้าวหน้าตามเป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทั้งหมดในโรงเรียนผนึกกำลังเป็นหนึ่งเดียว ประสานสัมพันธ์ให้มีพลัง ผลักดันให้เกิดการปฏิรูปทั้งโรงเรียน บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะต้องเป็นผู้นำและประสานความร่วมมือทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ให้ร่วมกันจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ในการประเมินสภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาไทย เนื่องจากผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่จะสร้างบรรยากาศและสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา การสร้างสรรค์คุณภาพการเรียนการสอน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานวิชาการ ที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจทั้งเรื่องหลักสูตรและการปฏิรูปการศึกษา บทบาทผู้บริหารจึงเป็นบทบาทที่ละเอียดอ่อนและมีความสำคัญ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถกระตุ้นและเสริมสร้างทั้งทางด้านวิชาการและด้านขวัญและกำลังใจ (อัจฉรา นิยมมาภา, 2561: 50-63)

รายงานการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2564 พบว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.65 รายวิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.13 และรายวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 47.29 จะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่กล่าวมาข้างต้น อยู่ในเกณฑ์ไม่ผ่าน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2564: ออนไลน์) ซึ่งยังไม่บรรลุตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ข้อที่ 3.1 ที่กำหนดให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาหลัก จากการทดสอบระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 108-109) ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีโครงการหลายโครงการที่ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนางานทางวิชาการและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2564: 36-39) จึงพอที่จะสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องดำเนินการบริหารงานวิชาการอย่างจริงจัง ทั้งการกระตุ้นและส่งเสริมครูผู้สอนให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพ อันจะส่งผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 และผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการนำมาปรับปรุงพัฒนาด้านวิชาการของสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศด้านวิชาการ มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนของประเทศชาติต่อไป

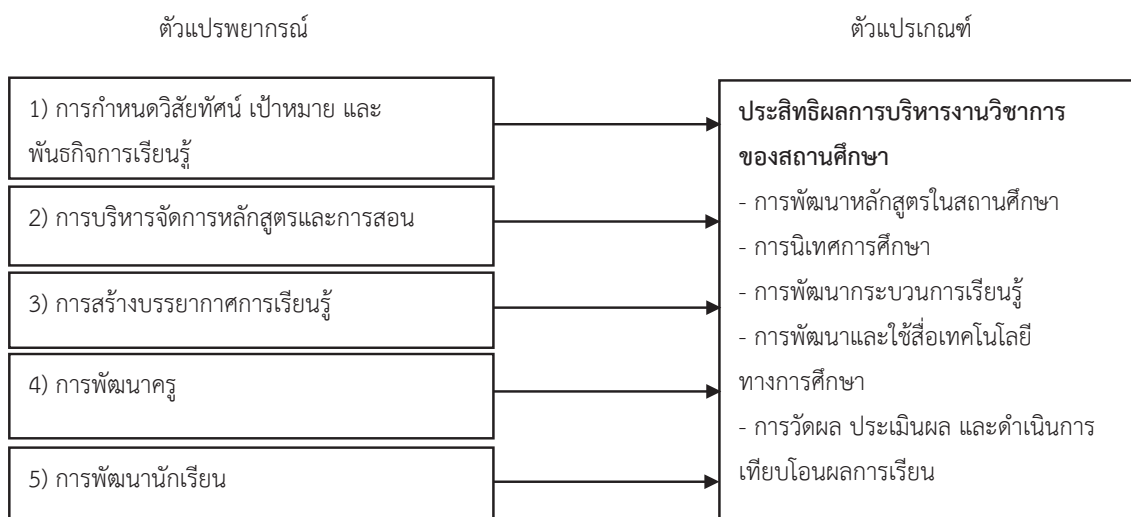
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผลการสังเคราะห์พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ 2) การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอนการสอน 3) การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 4) การพัฒนาครู 5) การพัฒนานักเรียน

และได้สังเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยผลการสังเคราะห์ พบว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การนิเทศการศึกษา 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

สมมติฐาน

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1
2. ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ การเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครู และด้านการพัฒนา นักเรียน อย่างน้อย 2 ด้าน ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,610 แบ่งเป็นผู้บริหารจำนวน 171 คน และครูจำนวน 1,439 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้นจำนวน 310 คน แบ่งเป็นผู้บริหารจำนวน 33 คน และครูจำนวน 277 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของโรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1980, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 43) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็น ข้าราชการครูจำนวน 317 คน การสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 จำแนกสถานศึกษา 1 ออกเป็น 5 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ

ขั้นที่ 2 เทียบสัดส่วนขนาดตัวอย่างจากตารางของ (Krejcie & Morgan) ทำการสุ่มอย่างง่ายให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่คำนวณได้

ขั้นที่ 3 สุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืนจากประชากรในแต่ละกลุ่ม ตามขนาดของโรงเรียนตามจำนวนที่ต้องการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา และตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert's Scale เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากการไปทดลองใช้ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (1990: 202-204) ซึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.91 และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยขอหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษา ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 310 ฉบับ และสามารถเก็บข้อมูลกลับคืนมาได้ 310 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ และนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

สรุปผล

จากผลการวิจัย เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนานักเรียน และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการพัฒนาครู และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ (X_1)	4.39	0.66	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน (X_2)	4.36	0.70	มาก
3. ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ (X_3)	4.32	0.80	มาก
4. ด้านการพัฒนาครู (X_4)	4.35	0.65	มาก
5. ด้านการพัฒนานักเรียน (X_5)	4.62	0.45	มากที่สุด
โดยรวม	4.41	0.60	มาก

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	4.56	0.55	มากที่สุด
2. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.31	0.65	มาก
3. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.30	0.75	มาก
4. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.36	0.63	มาก
5. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.38	0.58	มาก
โดยรวม	4.38	0.67	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก ($r_{xy} = 0.906$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = 0.795-0.867$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับสูงสุด ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ (X_1) มีความสัมพันธ์ที่ระดับ 0.867 รองลงมา คือ ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (X_3) มีความสัมพันธ์ที่ระดับ 0.854 ด้านการพัฒนาครู (X_4) มีความสัมพันธ์ที่ระดับ 0.830 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน (X_2)

มีความสัมพันธ์ที่ระดับ 0.823 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนานักเรียน (X_5) มีความสัมพันธ์ที่ระดับ 0.795 ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y	ระดับความสัมพันธ์ ของ x และ y
X1	1.00	-	-	-	-	0.867**	สูงมาก
X2	.856**	1.00	-	-	-	0.823**	สูงมาก
X3	.855**	.910**	1.00	-	-	0.854**	สูงมาก
X4	.782**	.820**	.882**	1.00	-	0.830**	สูงมาก
X5	.720**	.750**	.708**	.722**	1.00	0.795**	สูง
X						0.906**	สูงมาก

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$)

4. ค่า Tolerance ของตัวแปรปัจจัยมีค่าตั้งแต่ .738-.929 ซึ่งมีค่าไม่เข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันน้อย และเมื่อพิจารณาค่า VIF มีค่าตั้งแต่ 1.077-1.355 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรปัจจัยหลักแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันน้อย ซึ่งผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นด้วยค่า Tolerance และค่า VIF สอดคล้องกัน สรุปได้ว่าตัวแปรที่ศึกษาไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมที่จะทำให้เกิด Multicollinearity ดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่า Tolerance และ ค่า VIF ของตัวแปรพยากรณ์

ตัวแปรพยากรณ์	Tolerance	VIF
X1	.738	1.355
X2	.785	1.274
X3	.929	1.077
X4	.910	1.099
X5	.912	1.091

5. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยการคัดเลือกตัวแปรเพื่อพยากรณ์ ใช้วิธีแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ การเรียนรู้ (X_1) ด้านการพัฒนานักเรียน (X_5) ด้านการพัฒนาครู (X_4) และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (X_3) โดยร่วมกันส่งผลได้ดีที่สุด ร้อยละ 84.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตาราง 5

ตาราง 5 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	F	p
X1, X5 X4 X3	.919	.845	402.940**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p < .01)

6. การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ตัวแปรที่ได้รับการเลือกเข้าสมการ คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ (X₁) เป็นตัวพยากรณ์ สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ (X₁) ด้านการพัฒนาครู (X₄) และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (X₃) คือ .331, .332, .166 และ .132 ตามลำดับและมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ .380, .259, .187 และ .181 ตามลำดับ โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้งสี่รวมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ได้ร้อยละ 84.50 ดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

ตัวแปรพยากรณ์	B	SEb	β	t	p-value
X ₁	.331	.041	.380	8.164**	.000
X ₅	.332	.046	.259	7.286**	.000
X ₄	.166	.045	.187	3.367**	.000
X ₃	.132	.043	.181	3.074**	.000

R = .919, R² = .845, a = .103

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p < .01)

ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ (X₁) ด้านการพัฒนาครู (X₅) ด้านการพัฒนาครู (X₄) และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (X₃) โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้งสี่รวมกันพยากรณ์ความแปรปรวนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ได้ร้อยละ 84.50 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y' = .103 + .331X_1 + .332X_5 + .166X_4 + .132X_3$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z'y = .380ZX_1 + .259ZX_5 + .187ZX_4 + .181ZX_3$$

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ได้ผลของการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนานักเรียน และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ การเรียนรู้ 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน 3) ด้านการพัฒนาครู และ 4) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ต้องบริหารงานวิชาการสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายและเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยเฉพาะงานบริหารงานวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องร่วมกับคณะครูกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พัฒนาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน บริหารจัดการหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐาน จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดูแลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีโครงการพัฒนาครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้กับครูอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ด้านการพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไชยา ภาวะบุตร (2560: 115) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของภาวะผู้นำทางวิชาการว่าภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน มุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครู ซึ่งจะเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน การจัดทำเป้าหมายโดยรวมของโรงเรียน การบริหารจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมบรรยากาศของโรงเรียน การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การนิเทศ การประเมินครู การประสานงานโครงการ การพัฒนาบุคลากร รวมถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนเพื่อนครู นักเรียน และชุมชน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Cunningham and Cordeiro (2009: 13) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรพัฒนา 2) กระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง 3) การพัฒนาบุคลากร 4) ประเมินคุณภาพผู้เรียนรวมถึงการวิจัย 5) พัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอน และ 6) การจัดเตรียมแหล่งข้อมูลสารสนเทศ

2. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 2) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 3) ด้านการนิเทศการศึกษา และ 4) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งได้รับการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเน้นในเรื่องของการนิเทศการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารจะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐาน ความแตกต่างระหว่างบุคคล การประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษา ในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันทั่วถึง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา และประสบความสำเร็จในการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้สถานศึกษา มีกระบวนการการจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตร และสร้างเกณฑ์การประเมินที่มีมาตรฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียน และตัดสินผลการเรียนที่มีความชัดเจน ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ และมีการเทียบโอนผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ประสิทธิผลการบริหาร

งานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 28) ที่ได้กำหนดประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ว่าเป็นสภาพความสำเร็จที่ปรากฏอยู่จริงในโรงเรียน ซึ่งเป็นผลมาจากการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน ในการบริหารวิชาการที่สามารถใช้ความคิด ความสนใจ และการตั้งใจ ในการบริหารจัดการต่าง ๆ เกี่ยวกับงานวิชาการ ตามขอบข่ายงานวิชาการ เช่น การนิเทศการศึกษา คือ ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวกับการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ การเรียนการสอน ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ พัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศทางวิชาการ โดยจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึง และต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Robert (1972: 26) ได้กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการ เป็นหน้าที่ที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบทางวิชาการ เริ่มตั้งแต่กำหนดปรัชญาและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียน โดยคำนึงถึงบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ของชุมชนเป็นพื้นฐาน รวมทั้งการประเมินผลโปรแกรมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ตลอดจนการวัดผลเพื่อติดตามการเรียนการสอน ให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครู ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนานักเรียน จากผลการวิจัยจะเห็นว่าการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการพัฒนานักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่การปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ที่สูง ย่อมส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานทุกด้าน รวมถึงงานวิชาการของสถานศึกษาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยการศึกษาของ ผกากรอง ศรีประไหม (2558: 124) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคพลินธุ์ เขต 3 จากการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญลักษณ์ ผาภูมิ (2559: 154) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จากตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร มีตัวแปรที่ทดสอบแล้วส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครู ด้านการพัฒนาครู และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

4.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ เป็นตัวแปรพยากรณ์ตัวแรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ ในด้านการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ ให้เกิดผลตามเป้าหมายของสถานศึกษา มีการสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ของโรงเรียนและสร้างความเข้าใจในวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษา มีการส่งเสริม สนับสนุนการวางแผน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนด มีการสนับสนุนการปฐมนิเทศครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีการวางแผนการติดตามผล ด้านการสอนร่วมกับครูวิชาการ และประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ และมีการวางแผนส่งเสริม สนับสนุน การถ่ายทอดหลักสูตร และนำไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน เพื่อพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ ไซยา ภาวะบุตร (2560: 188) ที่ได้กล่าวว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้เป็นการจัดทำแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษา การเตรียมการเพื่อให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ โดยเป็น ที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่สำคัญแผนนั้นต้องมาจากการวิเคราะห์สถานศึกษาอย่างเป็นระบบ แผนนั้นจะต้องนำไปใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกำกับติดตาม ประเมินผลความก้าวหน้าในการปฏิบัติเป็นระบบ และ Van Deventer and Kruger (2003: 247) ได้กล่าวว่า การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยมและพันธกิจ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และมุ่งเน้นกระบวนการทำงานและประสิทธิภาพ

4.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนานักเรียน เป็นตัวแปรพยากรณ์ ตัวที่สองที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ส่งเสริมให้มีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม นิเทศนักเรียน เพื่อให้เกิดสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ด้านการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อาจจะเป็นตัวแปรที่คอยค้ำจุนเพื่อไม่ให้ครูและนักเรียน เกิดความพึงพอใจต่อการพัฒนานักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรพล บุญมีทองอยู่ (2556: 234) ได้กล่าวว่า การพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ที่แสดงออกทางพฤติกรรมกรปฏิบัติงาน ได้แก่ การส่งเสริมครู ในการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการส่งเสริมการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Gupton (2010: 198) ได้กล่าวว่าการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เป็นบทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกทางพฤติกรรมกรปฏิบัติงาน ได้แก่ การส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ ด้วยตนเอง และการส่งเสริมการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

4.3 ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาคู เป็นตัวแปรพยากรณ์ ตัวที่สามที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน นำหลักการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคู ส่งเสริมให้ สถานศึกษามีการนิเทศ และติดตามผลการปฏิบัติงานของครู ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ส่งเสริมให้สถานศึกษา มีการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้กับครูอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและการเรียนรู้ ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชวนะ ทวีอุทิศ (2559: 55-65) ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาคู เป็นการสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของโรงเรียน จัดให้มีกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนที่ดีที่สุด วางแผนการพัฒนาวิชาชีพครูที่จำเป็นต่อครู และที่ครูต้องการส่งเสริมจัดทำแผนพัฒนาวิชาชีพของครูเป็นรายบุคคล ร่วมกับครูในการจัดอบรมการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียน จัดหาวัสดุอุปกรณ์และแหล่งความรู้ทางวิชาชีพให้แก่ครู จัดตารางเวลาการฝึกอบรมภายในเพื่อให้เกิดความร่วมมือในหมู่ครู นิเทศการสอนประเมินผลการทำงานของครู และสอดคล้องกับแนวคิดของ Rew (2013: 43-44) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่ผู้บริหารปฏิบัติบ่อยและมีความเหมาะสมมากที่สุด มีด้วยกัน 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และด้านการกำกับ ดูแล ครูและนักเรียนและผลการเรียนการสอน

4.4 ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เป็นตัวแปรพยากรณ์ตัวที่สี่ที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสะท้อนผลและแลกเปลี่ยน

ความคิดกับครูและนักเรียน ให้อำนาจแก่นักเรียน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชวนะ ทวีอุทิศ (2559: 55-65) ได้กล่าวว่า การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในสถานศึกษา เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ให้บรรลุ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการปรับปรุงสถานที่ให้เป็นปัจจุบัน ส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมเน้นการบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของสถานศึกษา และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศและมีความรู้สึกรักและเป็นเจ้าของ ตลอดจน การให้ความสำคัญของบุคลากรในสถานศึกษาให้ช่วยและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของ MacNeill, Cavanagh and Silcox (2003: 188) ได้กล่าวว่าการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการสนับสนุนและส่งเสริม ความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนความคิดกับครู และนักเรียน ให้อำนาจแก่นักเรียน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสร้างสัมพันธภาพที่ดี กับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

1.2 จากการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทหน้าที่ บริหารสถานศึกษา โดยการส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองสู่มาตรฐานการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และมีความเหมาะสม กับศักยภาพที่แท้จริง

1.3 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการ หลักสูตรและการสอน ไม่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะ ของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมให้สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการสอน ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนให้เป็นรูปธรรม และมีการกำกับติดตาม ประเมินผลการพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

2.3 ควรศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธี สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ชวนะ ทวีอุทิศ. (2559). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อัญญลักษณ์ ผาภูมิ. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญช่วย สายราม. (2561). *ทักษะภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2564, จาก <http://wetoknows.blogspot.com/2018/04/21-21st-century-leadership-skill-for.html>
- ผกากรอง ศรีประไหม. (2558). *การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. (2564). *ผลทดสอบคะแนน O-NET, NT, RT*. สืบค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2564, จาก https://roiet1.go.th/?page_id=137
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. (2564). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรพล บุญมีทองอยู่. (2556). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง: การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก*. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อัจฉรา นิยมภา. (2561). *การพัฒนาตัวชี้วัดสมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร*. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (สทสม.)*, 24(1), 50-63.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Cunningham, W. G. and Cordeiro, P. A. (2009). *Educational leadership: A Bridge to Improved practice*. Boston: United States of America.
- Gupton, S. L. (2010). *The Instructional Leadership Toolbox A HANDBOOK for Improving Practice*. California: Corwin Press.

- MacNeill, C. N. Cavanagh, R. F. and Silcox, S. (2003). Pedagogic principal leadership. *Management in Education*, 17(4), 14-17.
- Rew, W. J. (2013). *Instructional Leadership Practices and Teacher Efficacy Beliefs: Cross - National Evidence From TALIS*. Doctoral Dissertation Doctor of Philosophy Educational Leadership and Policy Studies. Florida: United States of America.
- Robert, S. F. (1972). *The administration and management of small college*. California: United States of America.
- Van Deventer, I. and Kruger, A. G. (2003). *An educator's guide to school management skills*. Pretoria: South Africa.

การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

Knowledge Management towards Sustainable Development as Stated in the Philosophy of Sufficiency Economy: A Case Study in Kong Thanu subdistrict, Mueang Lop Buri District, Lop Buri Province

สาวตรี จูเจีย¹, จิราวรรณ สมหวัง² และ สอนทยา สุขอิม³

Sawtree Jujia¹, Chirawan Somwang² and Sonthaya Sukim³

Received : 22 มิ.ย. 2566

Revised : 28 พ.ย. 2566

Accepted : 28 พ.ย. 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจ รวบรวม จัดทำฐานข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ และพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการผลิตและการบริโภค 3) พัฒนาตัวแบบการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการผลิตและการบริโภค และ 4) ถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการผลิตและการบริโภค ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีพื้นที่วิจัย ได้แก่ หมู่ที่ 1-14 ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ทีมผู้นำ และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู จำนวน 7 คน ตัวแทนผู้นำชุมชนและชาวบ้าน จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการผลิต และการบริโภค ในชุมชนโก่งธนูนั้น มาจากการเข้าร่วมและดำเนินการดังนี้ 1) โครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” และโครงการ “ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน” ซึ่งช่วยให้ชุมชนโก่งธนูมีความมั่นคงทางอาหาร ชาวบ้านมีสุขภาพดี บริโภคพืชผักปลอดสารพิษ และมีความสุขกับชีวิตที่พอเพียง และ 2) “โก่งธนูโมเดล” การบริหารจัดการขยะชุมชน ตามหลัก 3Rs ชาวบ้านมีวินัย และร่วมมือร่วมใจคัดแยกขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ต้นทาง และนำฝักขาขยะที่ “ธนาคารขยะ” ทำให้ชุมชนสะอาด มีสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมที่ดี และเป็นชุมชนต้นแบบ รวมทั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและโก่งธนูโมเดล สำหรับปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค ได้แก่ “ทีมงานโก่งธนูพลังบวก Change for Good” ซึ่งยึดหลักทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาดำเนินงานต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, การพัฒนาที่ยั่งยืน, ปรัชญาของเศรษฐกิจ

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจดิจิทัล คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
อีเมล: Sawtree.j@lawasri.tru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: Chirawan.s@lawasri.tru.ac.th

³ อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: Sonthaya.s@lawasri.tru.ac.th

¹ Lecturer, Master's Degree Program in Business Administration, Digital Business Management Program, Faculty of Management Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Email: Sawtree.j@lawasri.tru.ac.th

² Assistant Professor, Logistics Management Program, Faculty of Management Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Email: Chirawan.s@lawasri.tru.ac.th

³ Lecturer in Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Email: Sonthaya.s@lawasri.tru.ac.th

Abstract

The aims of this research were to 1) gather, categorize, and establish a sustainable social capital database in accordance with the sufficiency economy philosophy, 2) analyze the factors that influence the management of sustainable development patterns in production and consumption, as outlined in the sufficiency economy philosophy, 3) create a model for managing the patterns of sustainable development in production and consumption, as outlined in the sufficiency economy philosophy, and 4) disseminate knowledge about sustainable development in production and consumption, as outlined in the sufficiency economy philosophy. This study employed a qualitative research methodology. The investigation was conducted in the village numbered 1 to 14, located in Kong Thanu subdistrict, Mueang Lop Buri district, Lop Buri province. The research samples included of the senior management team of Kong Thanu subdistrict administrative organization, as well as representatives of community leaders and villagers. The research methodology employed in this study involved the utilization of in-depth interviews and focus group discussions as the primary data collection instruments. The data were examined using content analysis. The research findings demonstrate that the development of social capital is sustained in accordance with the principles of the sufficiency economy philosophy in both production and consumption. This is evident in the outcomes of the projects "Ban Nee Mee Rak Plook Pak Kin Aeng" (cultivating vegetables for personal consumption) and "Tang Nee Mee Phol Poo Kon Rak Kan" (Share the Love, Share the Veggies), which have contributed to the villagers' food security, good health, access to organic vegetables, and overall well-being in their pursuit of sufficiency living. Additionally, another exemplary approach can be observed in the Kong Thanu concept for community garbage management, which employs the 3Rs principle. The villagers exhibited a high level of discipline and cooperation in order to effectively sort household rubbish. The recyclable rubbish was transported to be sold at the recycling center. Consequently, every village was immaculate. The locals maintained high standards of cleanliness and lived in a healthy environment. Consequently, Kong Thanu subdistrict emerged as the epitome of a model community and a center for learning. The factors that influenced the management of sustainable development patterns, as outlined in the sufficiency economic concept, can be observed in the elements of "leadership team, Boworn teamwork, and positive change". Their successful accomplishment of their work objectives may be attributed to the implementation of His Majesty King Bhumibol Adulyadej's work development principles, which include understanding, obtaining insight and access, and actively participating in development.

Keywords: Knowledge management, Sustainable development, The philosophy of sufficiency economy

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลโก้งธนู อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นศูนย์กลางความรู้ในชุมชนที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการพัฒนาชุมชน ด้วยกระบวนการจัดการความรู้จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลและยั่งยืน มีภูมิคุ้มกันแห่งการดำเนินชีวิตในบริบทของชุมชนชนบทไทย การกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชนได้ใช้กรอบของเครื่องมือธรรมนูญสุขภาพ เป็นตัวขับเคลื่อนการทำงานในพื้นที่

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนูและภาคีเครือข่ายในชุมชน ได้ร่วมกันประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพตำบลโก่งธนู อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ฉบับที่ 1 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 โดยใช้การรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของคนในพื้นที่เป็นเรื่อนำแล้วตามด้วยการออกแบบวิธีการทำงานร่วมกัน จนทำให้เกิดผลที่เห็นเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ชุมชนกลายเป็นโมเดลต้นแบบของตำบลเข้มแข็ง และมีความสำเร็จในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากพลังบรร (บ-บ้าน, ว-วัด, และ ร-โรงเรียน) ร่วมกันทุกฝ่าย เป็นแบบอย่างที่ทำให้มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก จากรางวัลที่รับประกันระบบการจัดการความรู้ขององค์กร ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีหลากหลายรางวัล และเป็นชุมชนที่มีความน่าสนใจในการจัดการความรู้ของชุมชน โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาจนทำให้ชุมชนได้รับคัดเลือกให้เป็นชุมชนต้นแบบ “โก่งธนูโมเดล” (ณวกชิตีศ พลพลากรณโสภณ, มยุรี รัตนเสริมพงศ์ และวาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์, 2565: 105-106)

องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ถือว่าเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการขยะที่ประสบผลสำเร็จ เห็นผลเป็นรูปธรรม มีการส่งเสริมให้ทุกครัวเรือนมีการจัดการคัดแยกขยะ เรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้าน เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการคัดแยกขยะอย่างยั่งยืน ตั้งแต่ต้นทางมีการทำธนาคารขยะประชารัฐ และนำเงินที่ได้มาจัดตั้งสวัสดิการ “เพื่อนช่วยเพื่อน” สวัสดิการที่ช่วยดูแลคุณภาพชีวิตของสมาชิกทุกครัวเรือนในชุมชนในยามเสียชีวิต ถ้าเสียชีวิตจะได้ครอบครัวละไม่น้อยกว่า 85,000 บาท (องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู, 2565: 7) ส่วนขยะเปียกมีการทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์จากขยะ เพื่อลดต้นทุนด้านการผลิต “ถังขยะเปียก ลดโลกร้อน” ประจำครัวเรือน ซึ่งเป็นสารบำรุงดินที่หมักในถังขยะเปียกครัวเรือน นำไปใช้ประโยชน์ในแปลงผักตามโครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” (บ้านเมือง, 2562: ออนไลน์) โดยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมูลนิธิชัยพัฒนาได้มอบเมล็ดพันธุ์ผักให้ชาวบ้านนำไปปลูกทุกบ้านเพื่อแบ่งปัน นอกจากการสร้างความเข้าใจกับคนในชุมชน การนำหลักเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา มาใช้ ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน เช่น การเข้าถึงครัวเรือนเพื่อได้ใกล้ชิด ได้ปรับทัศนคติ สร้างตัวแทนชุมชนด้วยการให้มีจิตอาสา โดยเปิดให้สมัครเป็นอาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก เป็นต้น เมื่อทำชุมชนตัวเองเข้มแข็งแล้ว สิ่งที่ทำหายเป็นอันดับต่อไป คือ ต้องขยายผลไปสู่ที่อื่นให้ทำตาม (Burin, 2022: Online)

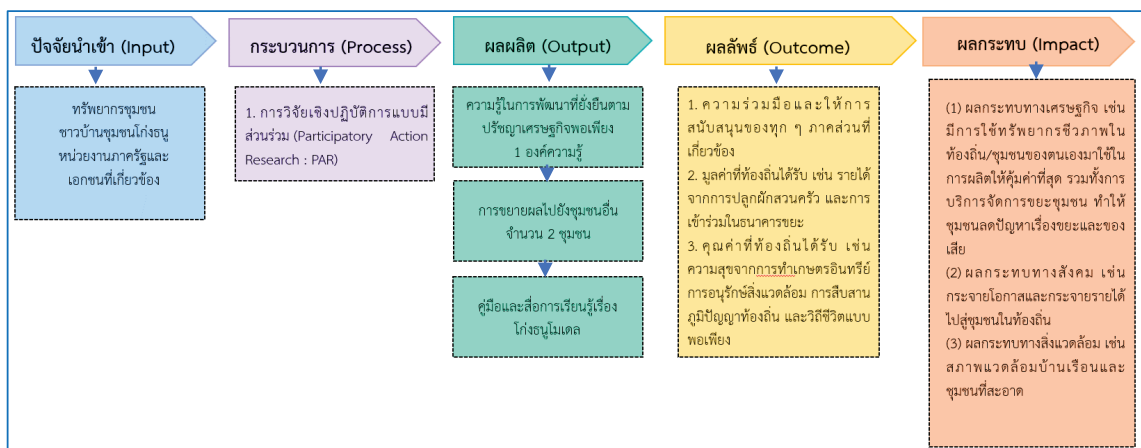
ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรี โดยมีพื้นที่วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ หมู่ที่ 1-14 ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เป็นต้นแบบการดำเนินงาน “โก่งธนูโมเดล” ขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ในการขับเคลื่อนกิจกรรม 3 สร้าง ซึ่งได้แก่ 1) การสร้างความมั่นคงทางอาหาร 2) สร้างสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน 3) สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม และ 4) โครงการส่งเสริมและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง “1 หมู่บ้านสามารถเลี้ยงดูได้ทั้งตำบล” สร้างความมั่นคงทางอาหารด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีฐานการเรียนรู้ “การบริหารจัดการธนาคารขยะหมู่ที่ 5 บ้านเกาะ” และการบริหารจัดการขยะอินทรีย์สู่แปลงผักสวนครัวภายในครัวเรือน การบริหารจัดการขยะ ประเภทขวดพลาสติก/ยางรถยนต์ ในการทำธนาคารน้ำใต้ดิน และการทำนวัตกรรมพวงหรีดจากสานลดปริมาณขยะ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะในชุมชน เพื่อสร้างสวัสดิการในชุมชน ด้วยหลักการ “3ช” และยึดหลักการดำเนินงานด้วยหลักการมีส่วนร่วมและได้รับความร่วมมือจากประชาชนในวงกว้าง มีการจัดตั้งธนาคารขยะประชารัฐ เพื่อรับซื้อขยะหลังจากที่แต่ละครัวเรือนได้คัดแยกจากต้นทางเรียบร้อยแล้ว รายได้จากการขายขยะนำมาแปลงเป็นสวัสดิการชุมชน เช่น กองทุนฌาปนกิจ เป็นต้น ผลจากการดำเนินการยังได้ส่งผลให้เกิดความสะอาดในชุมชน และลดค่าใช้จ่ายในการซื้อถังขยะ เพื่อวางตามจุดต่าง ๆ เนื่องจากครัวเรือนได้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยคัดแยกขยะเปียกลดโลกร้อน และนำไปทำเป็นปุ๋ยในการปลูกผักทุกครัวเรือน ทำให้ได้อาหารปลอดภัย สร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจ รวบรวม จัดทำฐานข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ และพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการผลิต และการบริโภค
3. เพื่อพัฒนาตัวแบบการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค
4. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรี มีกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการจัดการความรู้ในการดำเนินการความสำเร็จ และปัจจัยแห่งความสำเร็จอย่างเป็นระบบ และเตรียมการขยายผลไปยังชุมชนอื่น ๆ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะต่อเนื่องกันดังนี้

ระยะที่ 1 การจัดการความรู้ในการดำเนินการ ความสำเร็จ และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่

1. การจัดการความรู้ในการดำเนินการการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ “โก่งธนูโมเดล” หมู่ที่ 1-14 ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
2. การจัดการความรู้ความสำเร็จของการดำเนินการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ “โก่งธนูโมเดล” หมู่ที่ 1-14 ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

3. การจัดการความรู้ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในชุมชนต้นแบบ “โก่งธนูโมเดล” หมู่ที่ 1-14 ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ตาราง 1 จำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนในตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)		รวม	จำนวน ครัวเรือน
		ชาย	หญิง		
1	บ้านท่าข้าม	139	185	324	102
2	บ้านตาบ	216	252	468	166
3	บ้านคลองวัดตะโก	239	296	535	154
4	บ้านหัววัง	113	146	259	100
5	บ้านเกาะ	110	154	264	84
6	บ้านท่าเกวียน	183	223	406	139
7	บ้านท่ามะขาม	141	175	316	120
8	บ้านท่ามะขาม	100	123	223	80
9	บ้านท่ามะขาม	50	74	124	42
10	บ้านตรองตาซัง	31	40	71	28
11	บ้านโก่งธนู	37	40	77	29
12	บ้านโก่งธนู	43	58	101	40
13	บ้านตาบ	97	121	218	74
14	บ้านท่าข้าม	152	181	333	130
รวม		1,651	2,068	3,719	1,288

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู (2565: 5)

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. คณะผู้วิจัยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ความสำเร็จของการดำเนินการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อทบทวนวรรณกรรมสำหรับการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และตัวแปรที่ต้องการศึกษา เพื่อกำหนดข้อคำถามในการสร้างแบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่องการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรี

2. คณะผู้วิจัยศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การเก็บข้อมูลภาคสนาม ในพื้นที่จริงจากกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเฉพาะการสำรวจพื้นที่และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยศึกษาลักษณะทางภูมิศาสตร์ บริบท ศักยภาพของชุมชนหมู่ที่ 1-14 ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี

จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่ได้รับการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับยอดเยี่ยมดี และเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

2.2 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research (PAR)) โดยจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 7 คน เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในการดำเนินการ ความสำเร็จ และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณ องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

2.3 คณะผู้วิจัยได้สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ได้แก่ ผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 23 คน

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.4.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

2.4.2 สร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดตามกรอบแนวคิดการวิจัย

2.4.3 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน เพื่อเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (Content validity) พิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (item objective congruence index: IOC)

2.5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.5.1 การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Method) ด้วยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่า 1 วิธี ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก 2) การสังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์ และ 3) การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.2 การตรวจสอบข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (Member Checking) คณะผู้วิจัยใช้การสะท้อนข้อมูลกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยขณะที่ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น คณะผู้วิจัยได้ทวนคำตอบของผู้ให้ข้อมูลหลักว่ามีความถูกต้องและสอดคล้องกันกับความเข้าใจของคณะผู้วิจัยหรือไม่ ถ้าพบว่าไม่สอดคล้องกัน คณะผู้วิจัยจะทำความเข้าใจและปรับแก้ไขให้ถูกต้อง ซึ่งเมื่อถอดคำสัมภาษณ์เสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยจะให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้อ่าน และตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก และการตีความของคณะผู้วิจัยอีกครั้ง

ระยะที่ 2 การสรุปองค์ความรู้และนวัตกรรมเป็นรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบจังหวัดลพบุรี และเตรียมการขยายผลไปยังชุมชนอื่น ๆ

1. การพัฒนาและยกระดับเป็น “รูปแบบ” การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบวงจรที่สามารถขยายผลไปยังชุมชนอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การเตรียมการขยายผลไปยังชุมชนอื่น ๆ ได้แก่ 1) การจัดทำเป็นคู่มือและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น วิดีทัศน์ แผ่นพับ ไลน์ เป็นต้น และ 2) การฝึกอบรมและศึกษาดูงาน ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

2.1 คณะผู้วิจัยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพื้นที่และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน และข้อมูลที่ได้จากสนทนากลุ่ม (Focus Group) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดบทเรียน และสรุปองค์ความรู้และนวัตกรรมเป็นรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบจังหวัดลพบุรี

2.2 คณะผู้วิจัยจัดทำเป็นคู่มือและสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้และนวัตกรรมของการจัดการความรู้ ในการดำเนินการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ “โก่งธนูโมเดล”

2.3 คณะผู้วิจัยจัดฝึกอบรมและศึกษาดูงาน ณ ชุมชนต้นแบบ “โก่งธนูโมเดล” ให้แก่ 2 ชุมชนขยายผล และนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านเขาสมคอน ตำบลเขาสมคอน อำเภอนาคู จังหวัดลพบุรี และหมู่บ้านลาวเวียง บ้านหนองแวง ตำบลท่าแค อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่ (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Interviews) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ระยะเวลาการศึกษาวิจัย ตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2565 ถึง 20 มกราคม พ.ศ. 2566

สรุปผล

ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการผลิตและการบริโภคในชุมชน

1.1 โครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” และโครงการ “ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน” ในพระราชดำริของ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีพระราชทานเมล็ดพันธุ์ผักสวนครัวที่มาจากศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริ มูลนิธิชัยพัฒนา ให้แก่ชาวบ้านชุมชนโก่งธนู จำนวน 1,320 หลังคาเรือน ชาวบ้านได้นำมาปลูกในแปลงผักที่ครัวเรือนตนเอง และมีความคิดต่อยอดในการแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์/ต้นกล้าระหว่างครัวเรือน มาขยายพันธุ์นำมาปลูกให้เกิดเป็นผลผลิตกินเองในครัวเรือน มีการแบ่งปันให้แก่เพื่อนบ้าน และถ้ามีผลผลิตเหลือกิน สามารถสร้างรายได้เสริมจากนำผักสดมาขายหรือนำมาผลิตเป็นอาหารแปรรูปขายก็ได้ ทำให้ชุมชนโก่งธนูเกิดความยั่งยืน โดยชาวบ้านได้นำ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพึ่งพาตนเอง” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้ในโครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” ซึ่งการปลูกผักสวนครัวนั้น ชาวบ้านได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทำเกษตรอินทรีย์ ไม่ใช้สารเคมี ดังนั้น ผักอินทรีย์ที่ได้จึงปลอดภัยต่อการบริโภค ทุกบ้านมีความมั่นคงทางอาหาร มีอาหารการกินที่อุดมสมบูรณ์ ทุกบ้านมีการทำบัญชีครัวเรือน ทุกบ้านมีสุขภาพดี บริโภคพืชผักปลอดสารพิษ ได้บริโภคปลาจากแหล่งน้ำที่ปลอดภัย และทุกบ้านมีความสุขกับชีวิตที่พอเพียง นอกจากนี้ ชาวบ้านชุมชนโก่งธนู ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพันธุ์ไม้ผล จากการที่ได้เข้าร่วมโครงการ “ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน” เนื่องจากพระองค์อยากให้ชาวบ้านได้รับประทานไม้ผลที่มีความหลากหลาย ไม่ซ้ำกัน จะได้ไม่น่าเบื่อ มีไม้ผลทานได้ตลอดปี ซึ่งชาวบ้านที่นี่มีความภาคภูมิใจในไม้ผลซึ่งขึ้นชื่อว่า เป็นสายพันธุ์ที่อร่อยที่สุดในประเทศที่ได้รับพระเมตตา และได้รับพระราชทานมาจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1.2 “โก่งธนูโมเดล” การบริหารจัดการขยะชุมชน

“โก่งธนูโมเดล” เป็นการบริหารจัดการขยะชุมชนที่มุ่งเน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ตามหลัก 3Rs หรือ 3ช ได้แก่

ใช้น้อย (Reduce) องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู รมณรงค์ให้ประชาชน ใช้ถุงผ้า ตะกร้า ปิ่นโต แทนการใช้ถุงพลาสติก และใช้ใบตอง ใบบัว จาน ชาม แทนการใช้โฟม โดยชาวบ้านทุกครัวเรือนมีความเต็มใจ มีวินัย และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยชาวบ้านให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

ใช้ซ้ำ (Reuse) ชาวบ้านนำขยะมาใช้ซ้ำให้เกิดประโยชน์และเพิ่มมูลค่า เช่น กระบอง สามารถนำมาทำเป็นกระป๋องและกระช้ำ ขวดพลาสติก สามารถนำมาทำเป็นกระถางต้นไม้ ยางรถยนต์ สามารถนำมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์หรือกระถางต้นไม้ และเป็นวัสดุที่ใช้ในธนาคารน้ำใต้ดิน

นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ชาวบ้านมีความรู้ สามารถคัดแยกขยะมาขายที่ธนาคารขยะ “เพื่อช่วยเพื่อน” อย่างสม่ำเสมอทุกเดือน ตามแนวคิดที่ว่า “ขยะมีค่า อย่าทิ้ง”

สำหรับการบริหารจัดการขยะในชุมชนโก่งธนูนั้น ชุมชนโก่งธนูทุกครัวเรือนทั้ง 14 หมู่บ้าน มีวินัยและความสามารถในการบริหารจัดการขยะ 4 ประเภทของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การจัดการขยะอินทรีย์ เช่นเศษอาหารเหลือทิ้งของครัวเรือนในแต่ละวัน ชาวบ้านจัดทำถังขยะเปียกในครัวเรือน หรือที่เรียกว่า “ถังขยะเปียกกลดโลกร้อน” เพื่อกำจัดขยะเปียก จำพวกเศษอาหาร โดยนำมาทำเป็นปุ๋ย เพื่อประโยชน์ในการบำรุงต้นไม้และแปลงผักสวนครัว ซึ่งมีการเชื่อมโยงการบริหารจัดการขยะเปียกสู่แปลงผักสวนครัว ปลอดภัยและมีสุขภาพดี

2. การจัดการขยะอันตราย ได้แก่ 1) ขยะติดเชื้อ เช่น เข็มฉีดยา แอมพูลของผู้ป่วยติดเชื้อ ผ้าพันแผล หรือหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู ได้ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโก่งธนู ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านนำขยะติดเชื้อมาทิ้งที่จุดรวบรวมขยะติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโก่งธนู และจะมีเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลพระนารายณ์มหาราช มาดำเนินการเก็บรวบรวมขยะติดเชื้อเหล่านี้ ไปทำลายอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างปลอดภัย และ 2) ขยะอันตราย เช่น หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย ยางรถยนต์ หรือแบตเตอรี่ องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู ดำเนินการร่วมมือกับคณะกรรมการบริหารขยะตามแนวทางพระราชบัญญัติจัดตั้งขยะอันตรายไว้ทุกหมู่บ้าน และสถานที่ราชการภายในตำบลทุกแห่ง ชาวบ้านจะคัดแยกขยะอันตรายตั้งแต่ต้นทาง โดยนำไปไว้ที่จุดรวมขยะอันตรายประจำหมู่บ้านของตนเอง จากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู รวบรวมส่งให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี เพื่อดำเนินการส่งบริษัทเอกชนกำจัดตามหลักวิชาการต่อไป

3. การจัดการขยะทั่วไป ซึ่งเป็นขยะที่เอามาขายไม่ได้ ร้านไม่รับซื้อ เช่น ถุงพลาสติกใส่แกง ของบะหมี่สำเร็จรูป ขยะขนม กล่องนม ชุมชนจะมีเครื่องอัดก้อน RDF ที่หมู่บ้าน เมื่อได้ก้อนขยะแล้ว สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะมารับไปทำน้ำมัน (ขยะเชื้อเพลิง)

4. การจัดการขยะ Recycle เช่น ขวดแก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ กระบอง องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู จัดตั้งธนาคารขยะตามแนวทางพระราชบัญญัติใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ หมู่บ้านละ 7 คน ทั้ง 14 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 98 คน ซึ่งในปัจจุบันครัวเรือนทั้งหมด 1,320 ครัวเรือนเข้าร่วมเป็นสมาชิก และไม่มีสมาชิกขาดการนำฝากแม้แต่คนเดียว โดยมีประชาชนมีส่วนร่วมทุกหลังคาเรือน ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกเข้าร่วมโครงการมากกว่า 1,700 คน ทุกคนมีวินัยและร่วมมือร่วมใจคัดแยกขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ต้นทางและนำฝากขายที่ “ธนาคารขยะ” ถ้าสมาชิกเสียชีวิตแล้วทายาทผู้รับผลประโยชน์จะได้รับเงินสวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อน 70,000-80,000 บาทต่อราย ทั้งนี้ การกำจัดขยะ Recycle สามารถช่วยลดปริมาณขยะลงได้จำนวนมากกว่า 600 ตัน คิดเป็นงบประมาณ 1,500,000 บาท และพบว่าตำบลโก่งธนูสามารถลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ 280 ตัน คาร์บอนต่อปี

2. การศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการผลิตและการบริโภค

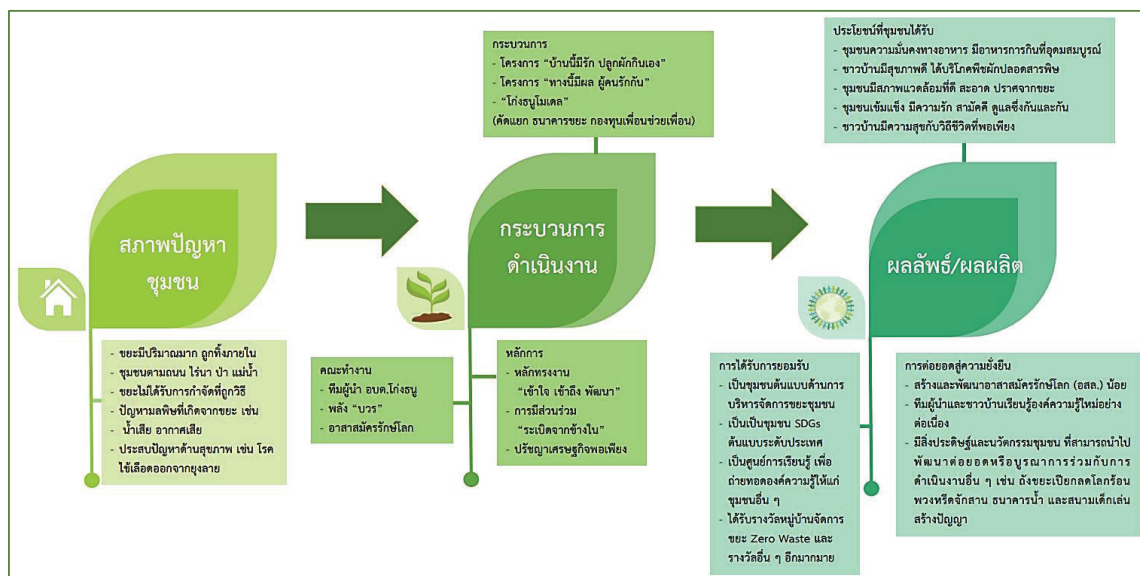
ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภคของพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้านโก่งธนู หมู่ที่ 1-14 ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ได้แก่ “ทีมงานโก่งธนูพลังบวก Change for good” ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ทีมงานไกองธู ประกอบด้วย คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไกองธู (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน รวมทั้งอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.) หมู่บ้านละ 7 คน จำนวน 98 คน โดยทีมผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไกองธู ได้น้อมนำหลักทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาปฏิบัติ

2.2 พลังบวร ประกอบด้วย “บ” คือ บ้าน ได้แก่ ทุกครัวเรือนในชุมชน “ว” คือ วัด ได้แก่ วัดในชุมชน ได้แก่ วัดโบสถ์ วัดบ้านดาด และวัดญาณเสน และ “ร” คือ หน่วยงานราชการทุกหน่วยในตำบลไกองธู เช่น โรงเรียน และโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลไกองธู

2.3 Change for good “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ซึ่งเป็นจิตอาสาทำด้วยหัวใจ ไม่ใช่งบประมาณใด ๆ ของทางราชการ ความสามัคคี เสียสละ และทุ่มเทในการพัฒนาชุมชนไกองธู ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสร้าง การเปลี่ยนแปลงให้แก่ชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ชาวบ้านทุกคนมีสุขภาพดีและมีความสุข และเป็นชุมชนต้นแบบ ทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ

3. การพัฒนาตัวแบบการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค การพัฒนาตัวแบบการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิต และการบริโภค ของชุมชนไกองธูทั้ง 14 หมู่บ้าน

ภาพประกอบ 2 ตัวแบบการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการผลิตและการบริโภคของชุมชนไกองธู

ต้นน้ำ	กลางน้ำ	ปลายน้ำ
โครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง และ โครงการ “บ้านนี้มีผล ผู้คนรักกัน”		
- สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานเมล็ดพันธุ์ผักสวนครัวที่มาจากศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริ มูลนิธิชัยพัฒนา ให้แก่ชาวบ้านชุมชนโก่งธนู ทั้ง 14 หมู่บ้าน จำนวน 1,320 หลักระเบียง - ทีมผู้บริหาร พลัง “บวร” และทีมอาสาสมัครรักษาดินแดน (อส.ด.) ใช้หลักทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ในการให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำ สนับสนุนและให้กำลังใจชาวบ้าน ได้เห็นความสำคัญของการพึ่งพาตนเองและใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต	- ชาวบ้านนำไปปลูกที่บ้านและภายในชุมชน และรู้จักการแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์/ต้นกล้าที่ครัวเรือนตนเองไม่มีกับเพื่อนบ้าน เพื่อมาขยายพันธุ์ และนำมาปลูกให้เกิดเป็นผลผลิตกินเองในครัวเรือน รวมทั้งมีการแบ่งปันให้แก่เพื่อนบ้าน ถือว่าเป็น “การระเบิดจากข้างใน” นอกจากนี้ ชาวบ้านได้น้อมเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพึ่งพาตนเอง ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้ด้วย - ชาวบ้านได้มีการนำองค์ความรู้เรื่องการกำจัดขยะเปียกในครัวเรือน มาบูรณาการเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการขยะ “โก่งธนูโมเดล” ได้อุปกรณ์ เช่น ขังขยะเปียกกลดโลกร้อน มาทำปุ๋ยอินทรีย์ ใส่ในแปลงผักสวนครัว ทำเกษตรอินทรีย์ไม่ใช้สารเคมีทุกครัวเรือน ทั้ง 14 หมู่บ้าน - ชาวบ้านนำองค์ความรู้เรื่องธนาคารน้ำมาใช้ในการแปลงผักสวนครัว ซึ่งมาบูรณาการเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการขยะ “โก่งธนูโมเดล” โดยการนำขยะ Recycle มาเป็นวัสดุในการประดิษฐ์ “ธนาคารน้ำ”	- ชุมชนมีจิตสำนึกด้านวัฒนธรรมการพึ่งพาตนเอง ซึ่งถ่ายทอดไปสู่รุ่นลูกหลานให้ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต - ชุมชนมีความมั่นคงด้านอาหาร ชาวบ้านมีผักปลอดสารพิษกินในครัวเรือน สามารถแบ่งปันให้แก่เพื่อนบ้าน และถ้ามีผลผลิตเหลือกิน สามารถสร้างรายได้เสริมจากนำผักสดมาขายหรือนำมาผลิตเป็นอาหารแปรรูปขายก็ได้ - ชุมชนโก่งธนูมีความเข้มแข็งและความยั่งยืน ชาวบ้านได้พัฒนาและเรียนรู้ถึงความใหม่อย่างต่อเนื่อง - มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้โครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” และโครงการ “ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน” ของชุมชนโก่งธนู ซึ่งชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่สนใจ สามารถเข้ามาเรียนรู้ ศึกษา และดูงานได้

ภาพประกอบ 3 ห่วงโซ่อุปทานรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง และ โครงการ “บ้านนี้มีผล ผู้คนรักกัน”

ต้นน้ำ	กลางน้ำ	ปลายน้ำ
โก่งธนูโมเดล		
- ขยะในชุมชนที่เกิดจากการอุปโภคและบริโภคของชาวบ้าน - ทีมผู้บริหาร พลัง “บวร” และทีมอาสาสมัครรักษาดินแดน (อส.ด.) ใช้หลักทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ในการให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำ สนับสนุนและให้กำลังใจชาวบ้าน ในการเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการขยะในชุมชนร่วมกัน	- ชาวบ้านร่วมมือร่วมใจปฏิบัติตามหลักการ 3Rs หรือ 3ข คือ ใช้ซ้ำ ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ จึงทำให้เกิดประดิษฐ์และนวัตกรรมจากขยะที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างสร้างสรรค์และสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว เช่น ธนาคารน้ำ สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา ดอกไม้ประดับที่ทำมาจากกล่องนม เป็นต้น - ชาวบ้านมีความรู้และสามารถปฏิบัติเพื่อกำจัดขยะเปียก ขยะอันตราย ขยะทั่วไป และขยะ Recycle ได้เป็นอย่างดี - องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนูจัดตั้งธนาคารขยะตามแนวทางพระราชบัญญัติโดยมีชาวบ้านทุกครัวเรือนเป็นสมาชิก เพื่อนำขยะมาฝากขายที่ธนาคารทุกเดือน - ชาวบ้านมีวินัยในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง คือ ในครัวเรือนอย่างเคร่งครัด	- ชุมชนสะอาด มีสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค - ชุมชนไม่มีถังขยะหน้าบ้าน ไม่มีรถเก็บขยะ - ชาวบ้านมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การไม่ใช้ถุงพลาสติก การใช้บันได การใช้กระเป๋าน้ำ เป็นต้น - องค์ความรู้เรื่องการจัดการขยะ ทำให้ผลิตสินค้าชุมชนสร้างรายได้ เช่น พวงหรีดจันทน์ หรือยางรถยนต์ที่นำมาใช้ทำเป็นกระถางปลูกต้นไม้ - กองทุนขยะของคณะกรรมการ สวัสดิการ “เพื่อนช่วยเพื่อน ถ้าสมาชิกเสียชีวิตแล้ว ทายาทผู้รับผลประโยชน์จะได้รับเงินสวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อน 70,000 - 80,000 บาทต่อราย - มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องโก่งธนูโมเดล ซึ่งชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่สนใจ สามารถเข้ามาเรียนรู้ ศึกษา และดูงานได้

ภาพประกอบ 4 ห่วงโซ่อุปทานรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโก่งธนูโมเดล

4. การถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค

คณะผู้วิจัยได้จัดโครงการบริหารจัดการขยะชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 โดยนำประชาชนผู้สนใจจากพื้นที่ขยายผลและใช้ประโยชน์ ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านเขาสมคอน ตำบลเขาสมคอน อำเภอกาบัง จังหวัดลพบุรี จำนวน 13 คน และหมู่บ้านลาวเวียงบ้านหนองแขม ตำบลท่าแค อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 11 คน รวมทั้งนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏเทพสตรี ที่กำลังเรียนในรายวิชาการเปียโนวิธีวิจัยทางโลจิสติกส์ จำนวน 5 คน เข้าศึกษาและดูงานที่ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน
โก่งธนู บ้านเกาะ หมู่ 5 ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ซึ่งการศึกษาดูงานครั้งนี้ จะแบ่งการเรียนรู้ออกเป็นฐานการศึกษา ได้แก่ 1) ฐานการเรียนรู้ ตามแนวพระราชดำริ
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง”
เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร 2) ฐานการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการ “ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน” ซึ่งเป็นฐานที่ทุกคนจะได้ดูตัวอย่างการปลูกผักสวนครัว
ที่เป็นวิถีชีวิตของทุกครัวเรือนในชุมชนโก่งธนู รวมทั้งการปลูกผักไม้ผล บริเวณริมถนน ริมทางสาธารณะในพื้นที่ดูแลโดยคนในชุมชน
และ 3) ฐานการเรียนรู้ “โก่งธนูโมเดล” การบริหารจัดการขยะชุมชน

คณะผู้วิจัย ชาวบ้านจากหมู่ที่ 1 บ้านเขาสมคอน ตำบลเขาสมคอน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดลพบุรี และหมู่บ้าน
ลาวเวียงบ้านหนองแขม ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี รวมทั้งนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีความสุข
และความประทับใจอย่างยิ่งที่ทีมคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู ทีมอาสาสมัครรักษาดินแดน (อส.) และชาวบ้าน
ตำบลโก่งธนูให้การต้อนรับอย่างอบอุ่นและดูแลเป็นอย่างดีดีมาก ทุกคนได้รับความรู้และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งทั้ง 2 ชุมชน จะนำองค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้โครงการ
“บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” และโครงการ “ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน” รวมทั้งโก่งธนูโมเดลไปปฏิบัติและถ่ายทอดให้แก่คนในชุมชนต่อไป

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรี
คณะผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายผลดังนี้

ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิต และการบริโภค
ของพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้านโก่งธนู หมู่ที่ 1-14 ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ได้แก่ “ทีมงานโก่งธนู พลังบวก
Change for Good”

ทีมงานโก่งธนู ประกอบด้วย คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
รองนายกบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน
รวมทั้ง อาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก (ออล.) ได้น้อมนำหลักทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาปฏิบัติดังนี้

หลักการเข้าใจ “การเข้าใจ” ในบริบทชุมชนท้องถิ่นของตนเองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ
ต้องทำงานร่วมกับชาวบ้าน ดังนั้น ในการดำเนินงานใด ๆ จะประสบความสำเร็จได้นั้น ทีมผู้นำจะต้องทำก่อน ทีมผู้นำต้องเป็น
แบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน เพื่อสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นให้แก่ชาวบ้านทุกคนในชุมชน ให้ความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ
ดำเนินงานเพื่อส่วนรวม

หลักการเข้าถึง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู กล่าวว่า “การเข้าถึงชุมชน ให้ความรักมีใจดวงเดียวกัน
เปรียบชาวบ้านเหมือนญาติพี่น้องทุกหลังคาเรือน ซึ่งจะต้องไปดูแลกัน ทำอย่างไรให้พี่น้องคนที่เรารัก อยู่ดีกินดีและมีความสุข
ส่วนใหญ่ที่นี่เราจะใช้วิธีเข้าถึงครัวเรือน ได้ใกล้ชิด ได้ปรับทัศนคติ เนื่องจากแต่ละครอบครัวมีบริบทภูมิสังคมที่แตกต่างกัน จึงต้องมี
วิธีการสร้างความเข้าใจ พูดคุยที่แตกต่างกัน และชาวบ้านยินดีทำตาม 1,700 คน ทุกครัวเรือน ทุกบ้าน”

หลักการพัฒนา การร่วมกันสร้างและพัฒนาทีมอาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก (ออล.) เพราะจะต้องเป็นทีมงาน
ที่มาร่วมและช่วยทำงานอย่างใกล้ชิดกับชาวบ้าน ทีมอาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก (ออล.) ต้องมีทักษะ ความรู้และความสามารถในการ
บริหารจัดการธนาการขยะ รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้แก่คนในชุมชนต่อไป และยังถือว่าเป็นกำลังสำคัญ

ในการขับเคลื่อน “โก่งธนูโมเดล” ให้ประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืน ซึ่งในอนาคต ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงทีมผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู ชาวบ้านทุกครัวเรือนยังสามารถปฏิบัติและดำเนินงานในโครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” และโครงการ “ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน” ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รวมทั้งการดำเนินงานในโก่งธนูโมเดล ที่จะต้องยึดนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

สอดคล้องกับงานวิจัยของงามริ พระสุนิล (2562: 1) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ย้อนรอยพระบาทที่ยาตรา เรียนรู้สู่ศาสตร์พระราชา โดยผลการวิจัยพบว่า ศาสตร์พระราชาหมายถึงหลักคิด พระราชดำริ พระราชดำรัส และพระราชกรณียกิจ โดยน้อมนำหลักการต่าง ๆ มาพัฒนาตนเองและปฏิบัติ โดยเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สัมมาชีพ การพึ่งตนเอง และการถ่ายทอดองค์ความรู้ศาสตร์พระราชาสู่ลูกหลานและชุมชน สามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้สู่ศาสตร์พระราชาของชุมชนพื้นที่ศึกษา ประกอบด้วยด้านการพัฒนามนุษย์ ด้านการพัฒนาและบริหาร และด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟู โดยเริ่มจากหลักการ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชัย แสนภูมิ และวินาغر ที่รัก (2565: 230) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับการวิเคราะห์ปัญหาชุมชนในจังหวัดนครปฐม โดยผลการวิจัยพบว่า หลังการอบรมการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาโดยเฉพาะหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” กลุ่มจิตอาสาได้เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละชุมชน เข้าใจสภาพของชุมชน มีข้อมูลที่ชัดเจน และหลักการเข้าถึง คือ เยี่ยมตามหมู่บ้าน เพื่อถามถึงสภาพปัญหา เข้าไปช่วยเหลืออย่างจริงใจ ด้วยรักแบบไม่มีเงื่อนไข สำหรับหลักการพัฒนา คือ มีจิตอบรมที่ศูนย์เรียนรู้ด้านต่าง ๆ และสอดคล้องกับ Mookpadit (2005: 13) ที่กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ตังสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับยุคบริโภคนิยมในปัจจุบันได้ ทำให้คนในทุกสังคม ทุกอาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามศักยภาพของตนเอง พึ่งพาตนเองได้ เพราะมีความพออยู่ พอกิน ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนและสิ่งแวดล้อม รอบข้างทำให้มีความสุขกายและสุขใจ

พลิง “บวร” ประกอบด้วย บ้านทุกครัวเรือนในชุมชน วัดทุกวัดในชุมชน และหน่วยงานราชการทุกหน่วย ในตำบลโก่งธนู เช่น โรงเรียนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโก่งธนู จะร่วมกันทำงานเป็นทีมด้วยความร่วมมือกันหลายฝ่าย โดยใช้หลักทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

Change for Good “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ซึ่งเป็นจิตอาสา มีความรับผิดชอบ สามัคคี เสียสละ และทุ่มเทในการพัฒนาชุมชนโก่งธนูตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ชาวบ้านทุกคนมีสุขภาพดี และ มีความสุข และเป็นชุมชนต้นแบบทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ

สอดคล้องกับงานวิจัยของเริงวิชญ์ นิลโคตร, นิภาวรรณ เจริญลักษณ์, วงษ์สิริ เรืองศรี และฐิติวัธน์ สุขป้อม (2564: 53-54) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา เพื่อเสริมพลังอำนาจสุขภาวะชุมชน โดยผลการวิจัยพบว่าบริบทและสถานการณ์ด้านสุขภาวะชุมชนทั้ง 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ มีรายละเอียดดังนี้ 1) ชุมชนต้นแบบมีต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรม มีประวัติศาสตร์ มีประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นแบบแผนของการดำเนินชีวิตเป็นอัตลักษณ์ มีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละของชุมชนมีการจัดการชุมชนในรูปแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” เป็นแนวทางพัฒนาชุมชนนำไปสู่สุขภาวะชุมชนที่ดี 2) กลุ่มผู้นำและความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้นำมีบทบาทในการขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาวะของชุมชน และประสานความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชนได้ และ 3) การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาเพื่อเสริมพลังอำนาจสุขภาวะชุมชน มี 4 ระดับในการนำไปใช้ คือ 1) การเข้าใจ 2) การเข้าถึง 3) การพัฒนา และ 4) การยกระดับขยายผล โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การอยู่ร่วมกันแบบสังคมเครือญาติ และความสุขของชุมชน และสร้างมรดกผลสมดุลงบแบบพึ่งพาตนเองให้สมบูรณ์ที่สุด และสอดคล้องกับ Brinkerhoff and Omar (2006: 6) ที่เห็นว่าสมาชิกในชุมชนที่ร่วมมือกันเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างพลัง ในการควบคุมและตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อสมาชิกโดยตรง ภายใต้ผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการทำงานร่วมกันของสมาชิกได้ และสอดคล้องกับ Arifudin and Maswadi (2013: 129-134) ทำวิจัยเรื่องบทบาทชุมชนในการร่วมมือกัน

เพื่อป้องกันไฟฟ้า โดยได้กล่าวว่า การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถสำหรับการเข้าร่วม การพัฒนาชุมชน ให้มีความยั่งยืน ตัวชี้วัดคือ การเพิ่มขีดความสามารถและแรงจูงใจ เพื่อให้พวกเขาแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างอิสระทำให้มีอำนาจ มีทักษะในการวางแผนและนำไปปฏิบัติอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับปัญหา ชีวหวาน (2563: 59) ที่ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเรียนรู้ว่าจะเอื้อให้ประชาชน ได้รับโอกาสการพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยกิจกรรมที่จัด จะสร้างโอกาสให้ประชาชนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ เสนอความคิดเห็น และตัดสินใจที่เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Action learning) ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และสร้างความมั่นใจให้มากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างภาวะผู้นำในชุมชนด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การนำวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices) ของ “โก่งธนู โมเดล” ไปประยุกต์ใช้ในชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติ ดังนี้ 1) ใช้วิธีการหรือกระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง (stakeholders) โดยการสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น มีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นร่วมกันวางแผน เพื่อให้ได้วิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับ ทุนสังคมของชุมชนตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (outcome) ผลกระทบ (impact) ต่อชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ 2) ทีมผู้นำและชาวบ้านทุกคนในชุมชน ต้องร่วมมือ นำนโยบายสู่การปฏิบัติด้วยความเต็มใจ พยายามเต็มความสามารถ มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันอย่างเต็มที่ เพื่อผลประโยชน์ สูงสุดของการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) มีวิธีการประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างไร และทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงาน เพื่อวิเคราะห์และหาวิธีการแก้ไข รวมทั้งการป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ นอกจากนี้ การประเมินผล ทำให้ทราบปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถถอดบทเรียนและพัฒนาเป็นองค์ความรู้ เรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อยอดเป็นชุมชนต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ได้

1.2 การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการถ่ายทอดองค์ความรู้ “โก่งธนู โมเดล” ในระดับหลักสูตรของสถาบัน การศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏเทวสตรี ซึ่งมีรายวิชาอย่างเช่น ท้องถิ่นศึกษา เศรษฐกิจพอเพียง ศาสตร์พระราชา และนวัตกรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นกรณีศึกษาและแหล่งเรียนรู้ เรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” รวมทั้ง เป็นแหล่งพัฒนางานวิจัยท้องถิ่นและสร้างนวัตกรรมชุมชนสำหรับอาจารย์และนักศึกษา และเพื่อสนองพระมหากรุณาธิคุณ และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ที่ทรงแนะนำ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้ทำงานให้เข้าเป้าในการยกระดับการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นในท้องถิ่นของตนเอง

1.3 รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเสนอแนวทางให้องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง สนับสนุนและขยายผล การเรียนรู้และการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้

1.4 ในการประยุกต์ใช้ “โก่งธนูโมเดล” เพื่อการเสริมสร้างการพึ่งตนเองแบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนอื่น ๆ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรพิจารณาและให้ความสำคัญปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเอง โดยเฉพาะการมุ่งเน้นการพัฒนาผู้นำและสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นหลัก ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้ชุมชน เกิดการพัฒนาสู่การพึ่งตนเองได้

1.5 ควรส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงและสนับสนุนกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และข้อมูลระหว่างกันในเรื่องของการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.6 ควรสนับสนุนให้มีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาในพื้นที่ชุมชนขยายผลที่น่า “โก่งธนูโมเดล” ไปเป็นต้นแบบ เพื่อพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ เรื่อง “การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ของชุมชนขยายผล ซึ่งอาจจะเป็นชุมชนต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ในอนาคตได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้เรื่องความสนใจในการเข้าร่วมของผู้บริหารท้องถิ่นเป็นเกณฑ์สำคัญข้อหนึ่งด้วย จึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ครั้งต่อไปควรเป็นการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการเรียนรู้ร่วมกัน

2.2 การทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาจากชุมชนพื้นที่ขยายผลของงานวิจัยครั้งนี้ ว่าชุมชนพื้นที่ขยายผลโดยการนำองค์ความรู้จากการศึกษาดูงาน “โก่งธนูโมเดล” ไปประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเอง แล้วเกิดผลอย่างไร และควรศึกษาเปรียบเทียบเรื่อง “การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ระหว่างชุมชนที่เป็นต้นแบบกับชุมชนที่มาศึกษาดูงานว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

2.3 ควรศึกษาเรื่อง “การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ เช่น หลักทรงงานหรือศาสตร์พระราชาในด้านอื่น ๆ และมีการทำวิจัยเชิงปริมาณคู่ขนานกันไป เช่น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนหรือโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- จามรี พระสุนิล. (2562). ย้อนรอยพระบาทที่ยาตรา เรียนรู้ศาสตร์พระราชา. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*, 36(3), 1-38.
- ณวกษิตศ พลพลากรณ์โสภณ, มยุรี รัตนเสริมพงศ์ และวาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์. (2565). การจัดการความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการนำไปพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอมะนัง จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*, 10(1), 101 - 129.
- บ้านเมือง. (2562). พช. ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2566, จาก <https://www.banmuang.co.th/news/politic/168823>
- บำเพ็ญ เขียวหวาน. (2563). เอกสารการสอนชุดวิชาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม (หน่วยที่ 15). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เริงวิญญ์ นิลโคตร, นิภาวรรณ เจริญลักษณ์, วงษ์สิริ เรืองศรี และจิตติวัตร สุขป้อม. (2564). การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา เพื่อเสริมพลังอำนาจสุขภาวะชุมชน. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 5(2), 54-69.
- สมชัย แสนภูมิ และวินาการ ที่รัก. (2565). การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับการวิเคราะห์ปัญหาชุมชนในจังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการธรรมทศน์*, 22(4), 229-240.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู. (2565). *ข้อมูลพื้นฐาน*. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.kongthanu.go.th/home>
- Arifudin, B. N. and Maswadi. (2013). Program of Community Empowerment Prevents Forest Fires in Indonesian Peat Land. *Procedia Environmental Sciences*, 17(1), 129-134.

- Brinkerhoff, D. W. and Omar, A. (2006). *Decentralization and Community Empowerment: Does community empowerment deepen democracy and improve service delivery?*. Washington DC: International Development Office of Democracy and Governance.
- Burin, J. (2022). *Sustainable Community Model: Klong Thong Noodle*. Retrieved January 21, 2023, From <https://www.passiongen.com/burin-journey/2022/16>
- Mookpadit, M. (2005). *An Analytical Study of H. M. The King's Sufficiency Economy Philosophy and Buddhism. Dissertation Doctor of Philosophy*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงออกแบบ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Development of Learning Activities Using Team Based Learning Model to Encourage
the Design Thinking Skills of Students in the Bachelor of Education, Roi Et Rajabhat
University

ทนันยา คำคุ้ม¹

Tananya Khamkhum¹

Received : 26 มิ.ย. 2566

Revised : 12 พ.ย. 2566

Accepted : 15 พ.ย. 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงออกแบบของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และศึกษาผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบของนักศึกษา หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 หลักสูตรชีววิทยา 1 หมู่เรียน จำนวนนักศึกษา 20 คน เลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน

ผลการวิจัย พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน คือ 1) การทดสอบความรู้ก่อนเรียน 2) การกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ 3) สร้างทีมการเรียนรู้ 4) จัดกิจกรรมระดมสมองภายในทีม 5) สร้างกิจกรรมหรือโครงการภายในทีม 6) การทดสอบความรู้หลังได้รับการจัดกิจกรรมเป็นรายบุคคล 7) สรุปผลการประเมิน และผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบของผู้เรียน หลังเรียนรู้พบว่าผู้เรียนมีทักษะการคิดเชิงออกแบบที่สูงขึ้น และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน คิดเป็นร้อยละ 82 และเมื่อพิจารณาแต่ละทักษะแล้ว พบว่าทักษะขั้นที่ 5 การทดลองใช้ (Test) เป็นทักษะที่ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 3.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม, การคิดเชิงออกแบบ, ทักษะการคิดเชิงออกแบบ

Abstract

The purpose of this research was to develop learning activities using a Team Based Learning model that promoted design thinking skills of students in the Bachelor of Education program Roi Et Rajabhat University and study the results of developing students' design thinking skills after learning activities. The participants in this study consisted of students enrolled in the Bachelor of Education program at Roi Et Rajabhat University. Specifically, the sample included first-year students who were taking the subject of Innovation and Digital Technology for Education during the second semester of the academic year 2022. The participants were selected using purposive sampling, with a total of 20 students chosen from the Biology course 1 group.

¹ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: tanan2526@gmail.com

¹ Lecturer of Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: tanan2526@gmail.com

The research utilized a design thinking skills test, lesson plan, and learner satisfaction questionnaires as instruments.

The findings indicated that the Team Based Learning approach encompassed a total of seven sequential learning activities: 1) initial assessment, 2) identification of learning subject, 3) formation of cohesive group, 4) facilitate brainstorming sessions among team members, 5) develop team-based activities or projects, 6) assess individual knowledge through testing after completing assigned activities, 7) overview of evaluation findings. Upon evaluating the development of learners' design thinking capabilities following the learning process, it was seen that the learners exhibited a notable improvement in their design thinking abilities. Furthermore, 82 percent of the participants successfully met the assessment criteria. Upon analyzing individual skills, it was seen that the learners achieved the highest average score of 3.60 points, equivalent to 90%, in the skill labeled as "Test" at skill level 5.

Keywords: Team Based Learning, Design Thinking, Design Thinking Skills

บทนำ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิต นักศึกษา เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ สามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือการทำงานในอนาคต สามารถสร้างนวัตกรรม อีกทั้งเป็นผู้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และมีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา และดำเนินชีวิตต่อไปได้ในอนาคต (ทนันยา คำคุ้ม, 2563: 37-47) ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีประกาศเรื่องมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 มีประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่ง ที่ระบุว่า ควรมุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ มีความพร้อมทางกาย ใจ สติปัญญา และทักษะศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม เคารพกฎหมาย มีภาวะผู้นำ รู้รักคุณค่าความเป็นไทยและรู้บริบทสากล โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต สร้างวิถีการเรียนรู้ของคนไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สู่การร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 19-21) การจัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาได้ลงมือปฏิบัติการทดลอง การอภิปราย มีประโยชน์กับผู้เรียนมากกว่าการสอนด้วยการบรรยาย โดยเฉพาะการเรียนรู้แบบเป็นทีมเป็นฐาน (Team Base-Learning: TBL) จะสามารถช่วยให้นักศึกษาเกิดทักษะการคิดขั้นสูง และทักษะการทำงาน อันเป็นที่ต้องการของสังคมสมัยใหม่เป็นอย่างดี (Michaelsen & Sweet, 2011: 41-51) สอดคล้องกับ ญัตติสภา ศิริรัตน์ (2551: 37) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เป็นแนวคิดของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน และมีการช่วยเหลือกันในกลุ่มผู้เรียน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียนด้วยกัน

หากพิจารณาถึงความสำคัญของทักษะ ที่นิสิต นักศึกษา จำเป็นจะต้องมีในยุคปัจจุบัน ทักษะการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Skills) เป็นอีกหนึ่งทักษะที่จำเป็นจะต้องพัฒนา เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในทุกด้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนานวัตกรรมด้านต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการคิด เพื่อสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมนั้น ๆ ให้ทันสมัยอยู่เสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่า ทักษะการคิดเชิงออกแบบเป็นทักษะสำคัญที่จะต้องปลูกฝังให้กับนิสิต นักศึกษา ในปัจจุบัน ซึ่งมานิตย์ อาสานอก (2561: 6-12) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า Model Thailand 4.0 จะเน้นการพัฒนานวัตกรรม รวมถึงการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ การผลักดันด้านธุรกิจการผลิตไปสู่ภาคบริการมากขึ้น การจัดการศึกษาและผลิตบัณฑิต จะต้องเป็นกระบวนการที่มุ่งออกแบบเพื่อพัฒนาผลลัพธ์มากกว่าผลสัมฤทธิ์ (Result more than achievement) สร้างผลผลิตที่มีมูลค่า

(Add productive/value) มากกว่าการผลิตซ้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทาย มีความหมาย มีชีวิตชีวา (Active Learning) พัฒนาทั้งทักษะการคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีร่วมกับ การพัฒนาทักษะชีวิตและสังคม ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญ ในศตวรรษที่ 21 อีกทั้ง ผนวก หล่อสมบุรณ์, ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ และ โสมฉาย บุญญานันต์ (2563: 1-11) ได้นำเสนอ เกี่ยวกับการคิดเชิงออกแบบไว้ว่า แนวคิดเชิงออกแบบ เป็นกลุ่มของทักษะหนึ่ง ที่ถูกพัฒนาช่วงกลางศตวรรษที่ 20 ที่เป็นที่ยอมรับ และนิยมอย่างแพร่หลาย เป็นของสถาบันการออกแบบ Stanford (Institute of Design at Stanford) หรือ Stanford D.school ซึ่งระบุว่า แนวคิดเชิงออกแบบ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น (Empathize) 2) การกำหนดปัญหา (Define) 3) ระดมสมอง (Ideate) 4) การสร้างต้นแบบ (Prototype) และ 5) การทดสอบ (Test) ซึ่งมีความสอดคล้องกับรูปแบบ การเรียนการสอน หรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ อาทิ การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการ สืบสอบ (Inquiry-Based Instruction) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด (Thinking-Based Instruction) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม (Group Process-Based Instruction) การเรียนการสอนแบบทีม หรือใช้ทีม เป็นฐาน (Team Based Learning)

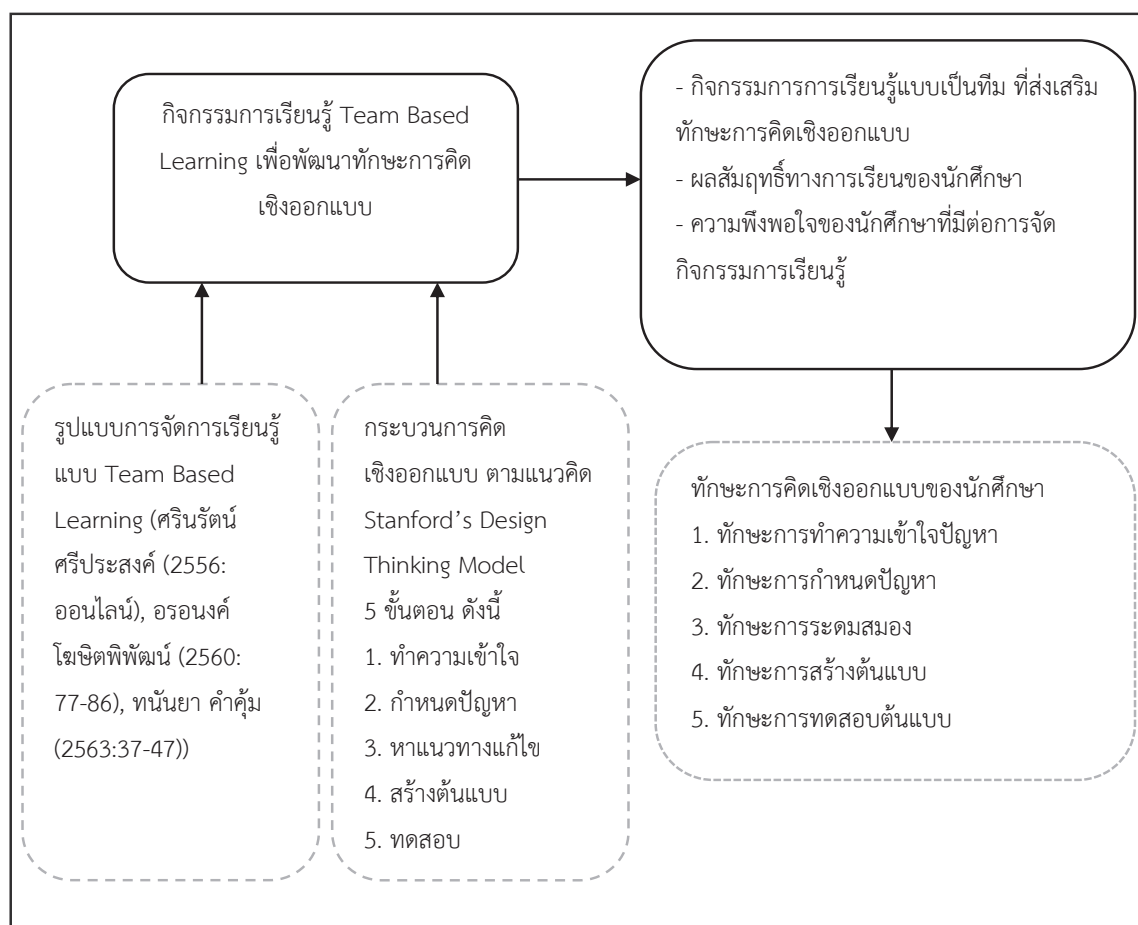
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ได้จัดการเรียนการสอนรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นรายวิชาวิชาชีพครูบังคับ ที่นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตจะต้องผ่านการเรียนทุกคน กระบวนการจัดการเรียน การสอนในรายวิชานี้ มีเป้าหมายเพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ พัฒนาทักษะกระบวนการที่จำเป็น มีการฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ ที่จะสามารถนำไปสู่การสร้าง นวัตกรรมหรือสื่อการสอนที่สร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบเพื่อนำมาใช้ ในการพัฒนานวัตกรรมหรือสื่อการสอนได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปได้ในอนาคต โดยสามารถนำเอาแนวคิดในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน หรือ Team Based Learning (TBL) มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงออกแบบ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา มีการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสอน รูปแบบการสอน การเรียนการสอนแบบทีม Team Based Learning การคิดเชิงออกแบบ และเนื้อหาอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ ต่องานวิจัย สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ตามภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงออกแบบ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7 หลักสูตร จำนวนนักศึกษา 390 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 หลักสูตรชีววิทยา 1 หมู่เรียน จำนวนนักศึกษา 20 คน เลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยได้เป็นอย่างดี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบ เป็นแบบวัดทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบของผู้เรียนหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ในลักษณะของแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 2 สถานการณ์ปัญหา รวมข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ในประเด็นเนื้อหาการออกแบบและพัฒนาสื่อการสอน ดำเนินการพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาข้อมูล เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาแบบวัดทักษะ

2.1.2 ออกแบบและพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบ ในลักษณะของแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 2 สถานการณ์ปัญหา สถานการณ์ปัญหาละ 5 ข้อ รวม 10 ข้อ

2.1.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คือผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) ดำเนินการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง จากผลการวิเคราะห์เมื่อพิจารณาที่ค่าเฉลี่ย (Mean) ซึ่งก็คือค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) หรือความเที่ยงตรงรายข้อของข้อสอบแต่ละข้อ โดยจะพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป พบว่าข้อสอบมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67–1.00 มีข้อสอบที่เข้าเกณฑ์หรือมีความตรง หรือสามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ทุกข้อ

2.1.4 นำแบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบมาวิเคราะห์ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบแต่ละข้อ พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อสอบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ มีค่าความยากตั้งแต่ 0.5 ถึง 0.75 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.25 ถึง 0.75 และมีข้อที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 10 ข้อ ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของข้อสอบอัตนัยที่คัดเลือกจำนวน 10 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.569

2.1.5 นำแบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงออกแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้จะเน้นในลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายตามสถานการณ์ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา รวมถึงศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Team Based Learning

2.2.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้เรียนทำแบบวัดทักษะก่อนเรียน

2. จัดการเรียนการสอน โดย

2.1 ชี้แจงกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2.2 จัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เนื้อหาที่ใช้คือ แนวคิดการออกแบบสื่อการสอนและนวัตกรรมการศึกษา การนำสื่อการสอนและนวัตกรรมการศึกษาไปใช้อย่างเป็นระบบ การพัฒนาสื่อการสอนและนวัตกรรมการศึกษา

2.3 แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นทีมการทำงาน จำนวน 2 ทีม ทีมละเท่า ๆ กัน คละความสามารถให้ผู้เรียนแต่ละคนแบ่งหน้าที่การทำงานให้ชัดเจน ให้แต่ละทีมการทำงานจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและพัฒนาสื่อการสอน โดยใช้โปรแกรมประยุกต์ใดก็ได้ ตามที่แต่ละทีมถนัด เพื่อเป็นการฝึกทักษะการทำความเข้าใจปัญหา กำหนดปัญหา การระดมสมอง

2.4 นักศึกษาแต่ละทีมดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และนำเสนอกิจกรรมเป็นระยะ ๆ จำนวน 3 สัปดาห์ โดยการสะท้อนผลจากการทำงาน เพื่อเป็นการฝึกทักษะการระดมสมอง การสร้างต้นแบบ

2.5 นักศึกษาแต่ละทีมจัดกิจกรรมตามที่ตนเองได้คิดและพัฒนาขึ้น ทีมละ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวม 2 สัปดาห์ เป็นฝึกทักษะการทดสอบต้นแบบ

2.6 หลังจากกิจกรรม ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปถอดบทเรียนความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมของแต่ละทีม

2.7 สรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการอภิปรายร่วมกันในประเด็นที่เกิดข้อสงสัย รวมถึงอภิปรายจุดเด่น/จุดด้อย ปัญหาของแต่ละทีมเพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน

3. ทำแบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบหลังเรียน

2.2.3 นำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไปขอรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดประเมินผล และด้านเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อขอรับคำแนะนำในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ในลักษณะของการสัมภาษณ์ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นของการออกแบบการนำเสนอผลงานของนักศึกษา โดยให้สร้างประเด็นคำถามที่หลากหลายเพื่อให้นักศึกษาเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาสื่อการสอน และในส่วนของ การนำเสนอ กิจกรรมให้น่าสนใจในทุก ๆ วัน หรือ 2 วันต่อ 1 ครั้ง กำหนดระยะเวลาการนำเสนอให้ชัดเจน สามารถนำเสนอในลักษณะของการประชุมออนไลน์ได้ จากนั้นสรุปข้อมูลที่ได้นำมาปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะ

2.2.4 ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

2.2.5 สรุปผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลสรุปจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการเก็บรวบรวมในลักษณะความเรียง และตารางการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม เพื่อนำไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

3.2 ดำเนินการสัมภาษณ์และสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้นำมาจัดทำเป็นตารางสรุป เพื่อนำมาใช้ ในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

3.3 ดำเนินการวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ข้อมูลที่ได้นำมาสรุปเป็นตารางสรุปผลการประเมินทักษะการคิดเชิงออกแบบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์การหาค่า IOC ของข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบ จำนวน 3 สถานการณ์ปัญหา มีข้อคำถาม สถานการณ์ปัญหาละ 5 ข้อ จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีข้อสอบที่เข้าเกณฑ์หรือมีความตรงหรือสามารถวัดได้ตรงตาม จุดประสงค์ทุกข้อ เลือกนำมาใช้ในงานวิจัยจำนวน 2 สถานการณ์ปัญหา

4.2 นำข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบที่ผ่านการหาค่า IOC แล้วไปวิเคราะห์ความยาก และค่าอำนาจจำแนก ของข้อสอบแบบอัตนัย ผลการวิเคราะห์ข้อสอบ จำนวน 10 ข้อ มีค่าความยากตั้งแต่ 0.5 ถึง 0.75 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.25 ถึง 0.75 และมีข้อที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 10 ข้อ

4.3 นำข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบ แบบอัตนัยมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.569

4.4 ผลการทำข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบของนักศึกษารายบุคคล ทำการสรุปผล หาค่าเฉลี่ย

สรุปผล

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงออกแบบ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

1.1 ผู้เรียนทำแบบวัดทักษะก่อนเรียน

1.2 จัดการเรียนการสอน โดย

1.2.1 ชี้แจงกระบวนการจัดการเรียนการสอน

1.2.2 จัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เนื้อหาที่ใช้คือ แนวคิดการออกแบบสื่อการสอนและนวัตกรรมการศึกษา การนำเสนอการสอน และนวัตกรรมการศึกษาไปใช้อย่างเป็นระบบ การพัฒนาสื่อการสอนและนวัตกรรมการศึกษา

1.2.3 แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นทีมการทำงาน จำนวน 2 ทีม ทีมละเท่า ๆ กัน คณะความสามารถ ให้ผู้เรียนแต่ละคน แบ่งหน้าที่การทำงานให้ชัดเจน ให้แต่ละทีมการทำงานจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและพัฒนาสื่อการสอน โดยใช้โปรแกรมประยุกต์ใดก็ได้ตามที่แต่ละทีมถนัด เพื่อเป็นการฝึกทักษะการทำความเข้าใจปัญหา กำหนดปัญหา การระดมสมอง

1.2.4 นักศึกษาแต่ละทีมดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และนำเสนอกิจกรรมเป็นระยะ ๆ จำนวน 3 สัปดาห์ โดยการสะท้อนผลจากการทำงาน เพื่อเป็นการฝึกทักษะการระดมสมอง การสร้างต้นแบบ ซึ่งการนำเสนอจะนำเสนอในรูปแบบของการประชุมออนไลน์สัปดาห์ละ 3 วัน และการนำเสนอหน้าชั้นเรียน สัปดาห์ละ 2 วัน โดยใช้เวลาในคาบเรียนและเวลาคาบกิจกรรม

1.2.5 นักศึกษาแต่ละทีมจัดกิจกรรมตามที่ตนเองได้คิดและพัฒนาขึ้น ทีมละ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวม 2 สัปดาห์ เป็นฝึกทักษะการทดสอบต้นแบบ

1.2.6 หลังจากกิจกรรม ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปถอดบทเรียนความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรม

1.2.7 สรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการอภิปรายร่วมกันในประเด็นที่เกิดข้อสงสัย รวมถึงอภิปรายจุดเด่น/จุดด้อย ปัญหาของแต่ละทีมเพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน

1.3 ทำแบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบหลังเรียน

2. ผลการประเมินทักษะการคิดเชิงออกแบบของนักศึกษา

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบที่สร้างและหาคุณภาพ มาใช้ในการวิจัย เพื่อศึกษาผลการประเมินทักษะการคิดเชิงออกแบบก่อนและหลังเรียน โดยผู้ผ่านเกณฑ์การประเมิน ต้องได้คะแนน 14 คะแนน ขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ตามที่ระบุไว้ในแบบวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบที่ผ่านการหาคุณภาพแล้ว สรุปผลได้ตามตาราง

ตาราง 1 คะแนนรวมก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาจากการวัดทักษะการคิดเชิงออกแบบ

นักศึกษาคนที่	คะแนนก่อนเรียน (20)		คะแนนหลังเรียน (20)	
	คะแนนที่ได้	ผลการประเมิน	คะแนนที่ได้	ผลการประเมิน
1	15	ผ่าน	16	ผ่าน
2	14	ผ่าน	16	ผ่าน
3	16	ผ่าน	17	ผ่าน
4	15	ผ่าน	17	ผ่าน
5	15	ผ่าน	18	ผ่าน
6	11	ไม่ผ่าน	15	ผ่าน
7	17	ผ่าน	19	ผ่าน
8	15	ผ่าน	16	ผ่าน
9	12	ไม่ผ่าน	14	ผ่าน
10	15	ผ่าน	16	ผ่าน
11	15	ผ่าน	17	ผ่าน
12	16	ผ่าน	16	ผ่าน
13	12	ไม่ผ่าน	15	ผ่าน
14	16	ผ่าน	16	ผ่าน
15	15	ผ่าน	16	ผ่าน
16	15	ผ่าน	17	ผ่าน
17	15	ผ่าน	17	ผ่าน
18	16	ผ่าน	18	ผ่าน
19	11	ไม่ผ่าน	14	ผ่าน
20	15	ผ่าน	18	ผ่าน
เฉลี่ย	14.55		16.40	

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนก่อนเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นทีม มีค่าเฉลี่ย 14.55 คะแนน มีนักศึกษาผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 16 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 4 คน หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.40 คะแนน นักศึกษาผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน

ตาราง 2 ผลการประเมินแต่ละขั้นของการคิดเชิงออกแบบของนักศึกษา หลังเรียน

คนที่	ทักษะการคิดเชิงออกแบบแต่ละทักษะ (ทักษะละ 4 คะแนน)					รวม (20 คะแนน)	ร้อยละ	ผล การประเมิน
	ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 2	ขั้นที่ 3	ขั้นที่ 4	ขั้นที่ 5			
1	2	3	3	4	4	16	80	ผ่าน
2	3	3	3	4	3	16	80	ผ่าน
3	4	3	3	3	4	17	85	ผ่าน
4	3	3	4	4	4	17	85	ผ่าน
5	3	3	4	4	4	18	90	ผ่าน
6	3	2	4	3	3	15	75	ผ่าน
7	3	4	4	4	4	19	95	ผ่าน
8	2	3	3	4	4	16	80	ผ่าน
9	3	2	3	3	3	14	70	ผ่าน
10	4	3	3	3	3	16	80	ผ่าน
11	3	3	3	4	4	17	85	ผ่าน
12	2	3	3	4	4	16	80	ผ่าน
13	3	2	3	4	3	15	75	ผ่าน
14	3	3	3	3	4	16	80	ผ่าน
15	3	3	3	3	4	16	80	ผ่าน
16	4	4	3	3	3	17	85	ผ่าน
17	3	4	3	4	4	17	85	ผ่าน
18	4	4	4	3	3	18	90	ผ่าน
19	2	3	3	3	3	14	70	ผ่าน
20	3	4	3	4	4	18	90	ผ่าน
เฉลี่ย	3.00	3.10	3.25	3.55	3.60	16.40	82	
ร้อยละ	75	77.50	81.25	88.75	90	82		

จากตาราง 2 พบว่า ทักษะการคิดเชิงออกแบบที่นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน สามารถพัฒนาได้ดีที่สุด คือ ทักษะขั้นที่ 5 การทดลองใช้ (Test) มีคะแนนเฉลี่ย 3.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมา คือ ขั้นที่ 4 การสร้างต้นแบบ (Prototype) คะแนนเฉลี่ย 3.55 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.75 ส่วนทักษะที่นักศึกษามีการพัฒนาน้อยที่สุด คือ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา (Empathy) มีคะแนนเฉลี่ย 3.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75 เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่า นักศึกษามีทักษะการคิดเชิงออกแบบครบผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ แบบเป็นทีม เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบของนักศึกษา จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบเครื่องมือวัดทักษะ พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้เป็นทีม ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน คือ 1) การทดสอบความรู้ก่อนเรียน 2) การกำหนดหัวข้อการเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าความรู้ตามที่ตนเองต้องการ 3) สร้างทีมการเรียนรู้ในกลุ่มผู้เรียน 4) จัดกิจกรรมระดมสมองและการอภิปรายเป็นกลุ่มเล็กภายในทีม 5) แต่ละทีมสร้างกิจกรรมหรือโครงการ 6) การทดสอบความรู้หลังได้รับการจัดกิจกรรมเป็นรายบุคคล 7) สรุปผลการประเมินผลการทำงานของทีม ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรม จะสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบของนักศึกษาทั้ง 5 ทักษะ ประกอบด้วย ทักษะการทำความเข้าใจปัญหา ทักษะการกำหนดปัญหา ทักษะการระดมสมอง ทักษะการสร้างต้นแบบ และทักษะการทดสอบต้นแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของประภาศรีพรหมประกาย และศิวาพร อูระงาน (2552) ที่ทำการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Team Based Learning ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ประกอบด้วย 1) การทดสอบความรู้ 2) การค้นคว้าด้วยตัวเอง 3) การสร้างทีมการทำงาน 4) การมีปฏิสัมพันธ์ภายในทีม 5) การจัดกิจกรรม/โครงการของทีม 6) การทดสอบหลังจัดกิจกรรมหรือการประเมินผลการทำงานของทีม และ 7) การสรุปผลการประเมินความรู้ อีกทั้ง ศรีรัตน ศรีประสงค์ (2556: ออนไลน์) ที่ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบทีม จะต้องมีการสร้างทีม การให้ทีมได้แสดงความคิดเห็น การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทำโครงการหรือกิจกรรมของทีม การทดสอบความรู้ และการประเมินผล

2. ผลการพัฒนากิจกรรมการคิดเชิงออกแบบของผู้เรียน หลังเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมแบบ Team Based Learning พบว่าผู้เรียนมีทักษะการคิดเชิงออกแบบที่สูงขึ้น และเมื่อพิจารณาแต่ละทักษะแล้ว พบว่าทักษะขั้นที่ 5 การทดลองใช้ (Test) เป็นทักษะที่ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 3.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมา คือ ขั้นที่ 4 การสร้างต้นแบบ (Prototype) คะแนนเฉลี่ย 3.55 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.75 อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมการทำงานเป็นทีม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดเพื่อนำมาพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ในขั้นสุดท้ายของการพัฒนาทักษะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพราะได้ผ่านกระบวนการคิดและการจัดกิจกรรมที่เป็นระบบ เป็นขั้นตอนการพัฒนาที่ชัดเจน เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว พบว่านักศึกษามีทักษะการคิดเชิงออกแบบผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82 สอดคล้องกับ ปวริศร ภูมิสูง และประสาธ เนืองเฉลิม (2564: 99-104) ที่พบว่านักเรียนมีการพัฒนาการคิดเชิงออกแบบสูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนเป็นระบบอย่างชัดเจน ซึ่งใช้แนวทางของ STEAM ในการจัดการเรียนรู้ อีกทั้ง Bennett, Agostinho and Lockyer (2016: 1-100) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบไว้ว่า การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือสนับสนุนผู้สอน เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการเรียน โดยอาศัยแนวคิดหลักเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดด้วยตนเอง การแบ่งปันความรู้ การนำเสนอผลการศึกษา การเปิดโอกาสทางความคิดอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอนชัดเจน จะทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดในการออกแบบหรือพัฒนาผลงานในเชิงสร้างสรรค์ได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทีม ควรศึกษาบริบทของผู้เรียนก่อน เนื่องจากผู้เรียนแต่ละช่วงวัย และแต่ละพื้นที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน จึงอาจส่งผลให้วิธีการเรียนรู้ต่างกัน ซึ่งอาจจะต้องปรับเปลี่ยนบางกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน

1.2 เน้นให้เกิดกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้สถานการณ์ปัญหาที่เป็นปัจจุบันให้เกิดการคิดที่หลากหลาย เพื่อฝึกความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหามาจากสถานการณ์จำลอง หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของ Team Based Learning ในรายวิชาอื่น ๆ

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับวิธีการเรียนรู้ในลักษณะอื่น ๆ ที่สอดคล้องหรือเกี่ยวเนื่องกัน เช่น การเรียนรู้เชิงผลิตภาพ (Productivity Based Learning)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561*. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 199 ง. 19-21. ณชนก หล่อสมบูรณ์, ปุณณรัตน์ พิษณุไพบูลย์ และโสมฉาย บุญญานันต์. (2563). การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษานวัตกรรมการสอนศิลปะ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 31(2), 1-11.
- ณัฐริศา ศิริรัตน์. (2551). *การพัฒนารูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่าย ตามแนวทางการเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง เพื่อการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมสำหรับบุคลากรทางการศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทนันยา คำคุ้ม. (2563). ผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Team Based Learning ในรายวิชา คอมพิวเตอร์ กราฟิกสำหรับครู สำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี. *วารสารครุพิบูล*, 7(1), 37-47.
- ปวีตร ภูมิสูง และประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2564). *การพัฒนาการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง สติศึกษา*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประภาศรี พรหมประกาย และศิวพร ธุระงาน. (2552). *การวิจัยกรณีศึกษาการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการเสริมสร้างมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF)*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- มานิตย์ อาสานอก. (2561). การบูรณาการกระบวนการคิดเชิงออกแบบ เพื่อพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้. *วารสารเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษา*, 1(1), 6-12.
- ศรินรัตน์ ศรีประสงค์. (2556). *การใช้เทคนิคการสอนแบบ Team Based Learning*. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2565, จาก <http://www.elearning.ns.mahidol.ac.th/km/index.php/cops-กลุ่มการศึกษา/97-ถอดบทเรียน-team-based-learning>
- อรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์. (2560). การพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีมด้วยรูปแบบการสอนแบบร่วมมือทำงานเป็นทีม ในรายวิชาสัมมนาวารสารศาสตร์ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศระดับชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ. *วารสารครุพิบูล*, 5(1), 77-86.
- Bennett, S., Agostinho, S. and Lockyer, L. (2016). Investigating University Educators' Design Thinking and the Implications for Design Support Tools. *Journal of Interactive Media in Education*, 2016(1), 1-10.
- Michaelsen, L. K. and Sweet, M. (2011). Team based learning. *New Directions for Teaching and Learning*, 2011(128), 41-51.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

Marketing Mix Factors on Thai Tourists' Behaviors in New Normal Tourism at Tourist Attraction of Mueang District, Ranong

วัชรินทร์ พรหมเกต¹ และ ภรณ์นภัส เบินท์²

Watcharin Phomgate¹ and Pornnapat Berndt²

Received : 22 ส.ค. 2566

Revised : 24 ต.ค. 2566

Accepted : 27 ต.ค. 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง โดยเป็นการศึกษางานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนองจำนวน 400 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยเทคนิควิธี Enter ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่ออธิบายพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal)

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านกระบวนการให้บริการ รองลงมา คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร หรือพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาด ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ภายใต้อิทธิพลของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การท่องเที่ยววิถีใหม่, พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในรูปแบบท่องเที่ยววิถีใหม่

Abstract

The objective of this research was to investigate the Marketing Mix Factors that influence the new normal tourism behavior of Thai tourists in Mueang Ranong District, Ranong Province. This study employed a quantitative research approach, utilizing questionnaires as the data collection tool. The gathered data were analyzed

¹ นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและบริการ วิทยาลัยการจัดการอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อีเมล: watcharin2108@gmail.com

² ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยการจัดการอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อีเมล: pornnapat.be@ssru.ac.th

¹ Master Student, Master of Arts Program in Tourism and Hospitality Management, College of Hospitality Industry Management, Suan Sunandha Rajabhat University, Email: watcharin2108@gmail.com

² Ph.D., Lecturer in College of Hospitality Industry Management, Suan Sunandha Rajabhat University, Email: pornnapat.be@ssru.ac.th

using a statistical program, employing descriptive statistics including percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis with the Enter technique. The behavior of tourists in the new normal tourism setting was elucidated using a confidence level of 95%. The findings revealed that Regarding the assessment of Marketing Mix Factors in the context of new normal tourism among Thai tourists in Mueang Ranong District, Ranong Province, the overall opinion level was found to be the highest. When examining each aspect, it was observed that the factors with the highest average values were process, followed by physical evidence, people, product, place, price, and promotion. The results of the hypothesis testing demonstrated that several Marketing Mix Factors significantly influence the new normal tourism behavior of Thai tourists in Mueang Ranong District, Ranong Province. Specifically, product, price, place, people, process, and physical evidence exhibited statistical significance at the 0.05 level. However, in the context of the COVID-19 crisis, marketing promotion was found to have no effect on new normal tourism behavior.

Keywords: Marketing Mix Factors, New Normal Tourism, Tourist behaviors in New Normal Tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่องในฐานะเป็นกลยุทธิ์สำคัญในการขับเคลื่อน และกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น แม้ว่าทิศทางเศรษฐกิจไทยในปี 2564 จะมีความท้าทายสูง ซึ่งส่งผลต่อกำลังซื้อของนักท่องเที่ยวบางกลุ่มลดลง และยังคงใช้จ่ายกับการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ หลังสถานการณ์การหยุดแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบกับการดำเนินมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแรงช่วยขับเคลื่อนให้กับตลาดไทยเที่ยวไทยได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในส่วนของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับการติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศ ทั้งที่เป็นปัจจัยบวกสำหรับสร้างโอกาสให้กับธุรกิจและปัจจัยลบ เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน รองรับได้ทันทั่วทั้ง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564: ออนไลน์)

ด้านสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง ได้รับการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหลังจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้พฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนไป โดยนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับเรื่องของสุขภาพ ความสะอาด และความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาจังหวัดระนอง จำนวน 494,702 คน สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวกว่า 1,183 ล้านบาท และมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566: ออนไลน์) รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดระนองกำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นจำนวนมากอีกแห่งหนึ่งของประเทศ ขณะเดียวกันยังมีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวผ่านแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยววิถีใหม่ อีกทั้งจังหวัดได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ การฟื้นฟูกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวให้สามารถรองรับรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันในการสร้างความเชื่อมั่นให้การท่องเที่ยวหลังโควิดก้าวต่อไปได้ จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) จึงเป็นโอกาสและความท้าทายต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดระนองที่จะพัฒนารูปแบบด้านการตลาด โดยส่งผลให้บริการของผู้ประกอบการท่องเที่ยวตอบรับกับพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว หลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในการสร้างมาตรฐานใหม่ของการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว

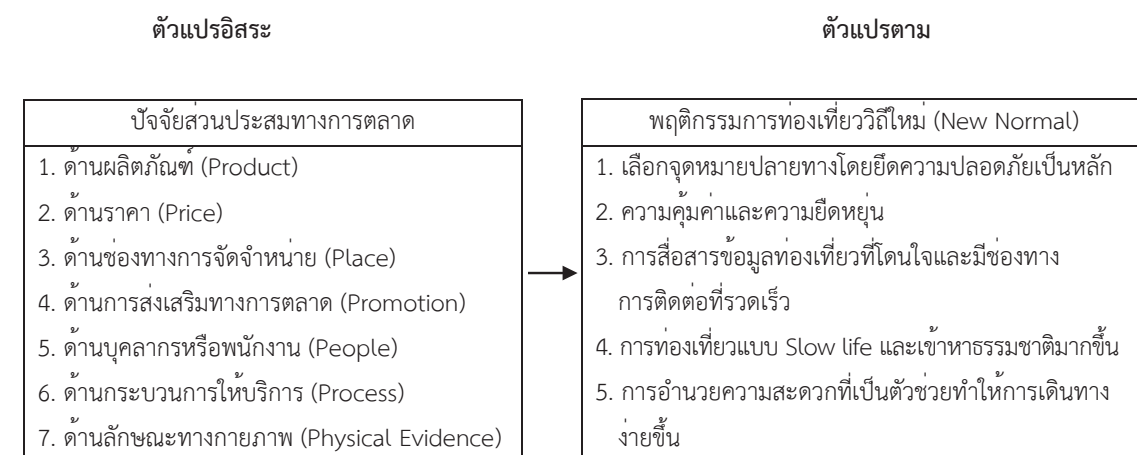
วิถีใหม่ของนักท่องเที่ยว จึงเป็นข้อมูลให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของทุกภาคส่วนในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง
2. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ของ Kotler (2000: 14), ธงชัย สันติวงษ์ (2540: 34), เสรี วงษ์มณฑา (2542: 17), บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 136-37) มาประยุกต์ใช้เป็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ตัวแปรต้น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด 5) ด้านบุคลากรหรือพนักงาน 6) ด้านกระบวนการให้บริการ 7) ด้านลักษณะทางกายภาพและแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของมหาวิทยาลัยมหิดล (2564: ออนไลน์) และ โพสท์ทูเดย์ (2021: ออนไลน์) และพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ตัวแปรตาม 5 พฤติกรรม ได้แก่ 1) เลือกจุดหมายปลายทางโดยยึดความปลอดภัยเป็นหลัก 2) ความคุ้มค่าและความยืดหยุ่น 3) การสื่อสารข้อมูลท่องเที่ยวที่โดนใจและมีช่องทางการติดต่อที่รวดเร็ว 4) การท่องเที่ยวแบบ Slow life และเข้าหาธรรมชาติมากขึ้น 5) การอำนวยความสะดวกที่เป็นตัวช่วยให้การเดินทางง่ายขึ้น โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

สมมติฐาน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดระนอง จากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564: ออนไลน์) ได้ทราบจำนวนของนักท่องเที่ยวชาวไทยช่วงระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม ปี พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง (High Season) ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีจำนวน 47,369 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564: ออนไลน์)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 400 คน โดยได้คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการกำหนดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% โดยมีระดับความเชื่อมั่น 0.05 และมีค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ +5% โดยการใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (Yamane, 1973: 886-887) และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บจากแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ จำนวน 227 คน แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 128 คน และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จำนวน 45 คน ในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง (สำนักงานจังหวัดระนอง, 2563: 111-112)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ข้อมูลระดับความคิดเห็นของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ

ตอนที่ 4 ข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบบ New Normal ภายใต้วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในลักษณะ 5 พฤติกรรม ประกอบด้วย 1) เลือกจุดหมายปลายทางโดยยึดความปลอดภัยเป็นหลัก 2) ความคุ้มค่าและความยืดหยุ่น 3) การสื่อสารข้อมูลท่องเที่ยวที่โดนใจและมีช่องทางการติดต่อที่รวดเร็วทันใจ 4) การท่องเที่ยวแบบ Slow life และเข้าหาธรรมชาติมากขึ้น และ 5) การอำนวยความสะดวกที่เป็นตัวช่วยให้การเดินทางง่ายขึ้น

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale 5 ระดับจากมาตรวัดของ Rensis Likert (Likert, 1967: 90-95)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของ Cronbach (Cronbach, 1990: 202-204) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสามารถวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.981 (ซึ่งมีค่ามากกว่า .80 ขึ้นไป) แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น และเชื่อถือได้ (ธานินทร์ ศิโรตม์, 2548: 112)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามโดยมีจำนวนเท่ากับจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือนธันวาคม 2564 – พฤษภาคม 2565

3.2 ดำเนินการลงพื้นที่และใช้แบบสอบถามออนไลน์ ทำ Google Form ในการเก็บแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับมาวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ เพื่อนำคะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ประมวลผลข้อมูลโดยการนำข้อมูลทำการลงรหัสเรียบร้อยแล้ว มาบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผลข้อมูล

4.3 การแปลความหมายคะแนนได้กำหนดค่าเฉลี่ยคำตอบตามแนวคิดของ (ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์, 2551: 252) ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์เพื่ออธิบายลักษณะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน ในการทดสอบสมมติฐาน และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal)

สรุปผล

ตาราง 1 จำนวน ร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย ต่อเดือน

ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	145	36.25
1.2 หญิง	255	63.75
รวม	400	100.00
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 20 ปี	29	7.25
2.2 20-30 ปี	118	29.50
2.3 31-40 ปี	85	21.25
2.4 41-50 ปี	104	26.00
2.5 51-60 ปี	32	8.00
2.6 60 ปีขึ้นไป	32	8.00
รวม	400	100.00
3. สถานภาพ		
3.1 โสด	235	58.75
3.2 สมรส	121	30.25
3.3 หม้าย/หย่าร้าง	31	7.75
3.4 แยกกันอยู่	13	3.25
รวม	400	100.00
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		
4.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	123	30.75
4.2 ปริญญาตรี	231	57.75
4.3 สูงกว่าปริญญาตรี	46	11.50
รวม	400	100.00
5. อาชีพ		
5.1 นักเรียน/นักศึกษา	61	15.25
5.2 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	52	13.00
5.3 พนักงานเอกชน	107	26.75
5.4 ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	114	28.50
5.5 เกษียณอายุ	31	7.75
5.6 เกษตรกรรม/ประมง	26	6.50

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
5.7 อื่น ๆ ได้แก่ ว่างงาน ลูกจ้างหน่วยงานราชการ ลูกจ้างรัฐบาล ต่างประเทศ และลูกจ้างชั่วคราวรายปี	9	2.25
รวม	400	100.00
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
6.1 ต่ำกว่า 10,000 บาท	44	11.00
6.2 10,000-20,000 บาท	96	24.00
6.3 20,001-30,000 บาท	103	25.75
6.4 30,001-40,000 บาท	82	20.50
6.5 40,001-50,000 บาท	27	6.75
6.6 50,000 บาทขึ้นไป	48	12.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 1 พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 63.75 มีสถานภาพโสด จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.75 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50 มีอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 มีการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ช่วงระหว่าง 20,001-30,000 บาท จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.75

ตาราง 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

พฤติกรรมทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทย	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง		
1. สภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว	98	24.50
2. ท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนในวันหยุด	140	35.00
3. นโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐ	28	7.00
4. มีการจัดกิจกรรมพิเศษที่จัดตามเทศกาลต่าง ๆ	47	11.75
5. ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	52	13.00
6. เยี่ยมญาติ/เพื่อน	19	4.75
7. หลีกเลี้ยงไปยังสถานที่ผู้คนหนาแน่น	10	2.50
8. อื่น ๆ ได้แก่ ทำธุระ อยู่อาศัย ทำงาน และทางผ่าน	6	1.50
รวม	400	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

พฤติกรรมทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทย	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง		
1. รถยนต์ส่วนบุคคล	263	65.75
2. เครื่องบิน	71	17.75
3. รถโดยสารประจำทาง	28	7.00
4. รถเข้ามาเป็นหมู่คณะ	36	9.00
5. อื่น ๆ ได้แก่ รถตู้ (บริษัทขนส่ง) และรถจักรยานยนต์	2	0.50
รวม	400	100.00
ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง		
1. น้อยกว่า 3 วัน	190	47.50
2. จำนวน 3 - 5 วัน	196	49.00
3. มากกว่า 5 วัน	14	3.50
รวม	400	100.00
ช่วงเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง		
1. วันจันทร์-ศุกร์	56	14.00
2. วันหยุดสุดสัปดาห์	262	65.50
3. วันหยุดนักขัตฤกษ์	82	20.50
รวม	400	100.00
บุคคลที่ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวด้วย ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง		
1. คนเดียว	20	5.00
2. ครอบครัว	210	52.50
3. เพื่อน	111	27.75
4. แฟน/คนรัก	42	10.50
5. เพื่อนร่วมงาน	13	3.25
6. อื่น ๆ ได้แก่ญาติ คนรู้จัก	4	1.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 2 พบว่าวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง ของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คือ ท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนในวันหยุด จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 มีลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ รถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 65.75 มีระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 3-5 วัน จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 ช่วงเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ วันหยุดสุดสัปดาห์ จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 65.50 และบุคคลที่ท่านเดินทางท่องเที่ยวด้วยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง ส่วนใหญ่เดินทางกับครอบครัว จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50

ตาราง 3 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทย
ในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

ระดับความคิดเห็นของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านกระบวนการให้บริการ (Process)	4.43	0.50	มากที่สุด	1
2. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	4.31	0.49	มากที่สุด	2
3. ด้านบุคลากรหรือพนักงาน (People)	4.30	0.49	มากที่สุด	3
4. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	4.27	0.50	มากที่สุด	4
5. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	4.21	0.52	มากที่สุด	5
6. ด้านราคา (Price)	4.15	0.48	มาก	6
7. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	4.04	0.55	มาก	7
รวม	4.25	0.39	มากที่สุด	-

จากตาราง 3 พบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นลำดับแรก พบว่าด้านกระบวนการให้บริการ (Process) มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.43$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.31$) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านบุคลากรหรือพนักงาน (People) มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตาราง 4 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบบ New Normal ภายใต้วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ในลักษณะ 5 พฤติกรรม

ระดับความคิดเห็นของพฤติกรรม การท่องเที่ยวแบบ New Normal	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. เลือกจุดหมายปลายทางโดยยึดความปลอดภัยเป็นหลัก	4.60	0.62	มากที่สุด	1
2. การท่องเที่ยวแบบ Slow life และเข้าหาธรรมชาติมากขึ้น	4.37	0.58	มากที่สุด	2
3. การสื่อสารข้อมูลท่องเที่ยวที่โดนใจ และมีช่องทางการติดต่อที่รวดเร็วทันใจ	4.36	0.68	มากที่สุด	3
4. การอำนวยความสะดวกที่เป็นตัวช่วยให้การเดินทางง่ายขึ้น	4.28	0.59	มากที่สุด	4
5. ความคุ้มค่าและความยืดหยุ่น	3.90	0.69	มาก	5
รวม	4.30	0.45	มากที่สุด	-

จากตาราง 4 พบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบบ New Normal ภายใต้วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในลักษณะ 5 พฤติกรรม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นลำดับแรก พบว่าการเลือกจุดหมายปลายทางโดยยึดความปลอดภัยเป็นหลัก

มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.60$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การท่องเที่ยวแบบ Slow life และเข้าหาธรรมชาติมากขึ้น มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.37$) อยู่ในระดับมากที่สุด และการสื่อสารข้อมูลท่องเที่ยวที่โดนใจและมีช่องทางการติดต่อที่รวดเร็วทันใจ มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.36$) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตาราง 5 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง ภายใต้วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	พฤติกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม				
	B	Std.Error	Beta	ค่า t	Sig.
1. ค่าคงที่ (Constant)	.664	.168		3.943	.000*
2. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	.084	.042	.093	2.001	.046*
3. ด้านราคา (Price)	.128	.042	.137	3.031	.003*
4. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	.162	.045	.188	3.595	.000*
5. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	.050	.039	.061	1.288	.198
6. ด้านบุคลากรหรือพนักงาน (People)	.107	.050	.116	2.168	.031*
7. ด้านกระบวนการให้บริการ (Process)	.144	.047	.160	3.094	.002*
8. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	.176	.045	.191	3.914	.000*

R = 0.745, R² = 0.555, Adjuster R Square = 0.547, SEE = .303 F = 69.841

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 5 พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาด ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ภายใต้วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ R = 0.745 มีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 54.70 (Adjuster R Square = 0.547) และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ 0.303 (SEE = .303) โดยด้านที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง มากที่สุด คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\beta = 0.191$) รองลงมา คือด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\beta = 0.188$) ด้านกระบวนการให้บริการ ($\beta = 0.160$) ด้านราคา ($\beta = 0.137$) ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ($\beta = 0.116$) และด้านผลิตภัณฑ์ ($\beta = 0.093$) ตามลำดับ

ตาราง 6 การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

รายการ	(X ₁)	(X ₂)	(X ₃)	(X ₄)	(X ₅)	(X ₆)	(X ₇)
1. Product (X ₁)	1.000	.589	.559	.411	.518	.523	.504
2. Price (X ₂)		1.000	.549	.492	.439	.445	.433
3. Place (X ₃)			1.000	.644	.622	.559	.557
4. Promotion (X ₄)				1.000	.564	.448	.516
5. People (X ₅)					1.000	.692	.625
6. Process (X ₆)						1.000	.645
7. Physical Evidence (X ₇)							1.000

จากตาราง 6 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) (X₁) ด้านราคา (Price) (X₂) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) (X₃) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) (X₄) ด้านบุคลากรหรือพนักงาน (People) (X₅) ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) (X₆) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) (X₇) จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) พบว่า ไม่มีตัวแปรคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันเองสูงเกิน .80 ทั้งนี้ ตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันเองสูงสุด 3 คู่แรก คือ (1) ด้านบุคลากรหรือพนักงาน (People) (X₅) กับด้านกระบวนการให้บริการ (Process) (X₆) มีค่าเท่ากับ .692 (2) ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) (X₆) กับด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) (X₇) มีค่าเท่ากับ .645 และ (3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) (X₃) กับ ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) (X₄) มีค่าเท่ากับ .644

ตาราง 7 การวิเคราะห์ค่า Tolerance และค่า VIF (Variance Inflation Factor)

Variable	Tolerance	VIF
Product (X ₁)	.521	1.919
Price (X ₂)	.555	1.800
Place (X ₃)	.417	2.401
Promotion (X ₄)	.508	1.969
People (X ₅)	.396	2.522
Process (X ₆)	.425	2.351
Physical Evidence (X ₇)	.478	2.092

จากตาราง 7 การตรวจสอบการมีสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระมากกว่า 2 ตัว (Multicollinearity) ตรวจสอบโดยพิจารณาจากค่า VIF (Variance Inflation Factor) และค่า Tolerance สำหรับตัวแปรอิสระในแต่ละตัวนั้นไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันเอง หรือตัวแปรอิสระไม่มีความซ้ำซ้อนในการวัดค่า Variance inflation factor (VIF) และค่า Tolerance มีค่ามากกว่า .10 (Foxall and Yani-de-Soriano, 2005: 518-525) ส่วนค่า VIF ไม่เกิน 10 (Belsley, 1991: 27-28) ทั้งนี้ ค่า Tolerance มีค่าต่ำสุดเท่ากับ .396 และสูงสุด .555 ซึ่งค่าต่ำสุดสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ คือ Tolerance > .10 (Foxall and Yani-de-Soriano,

2005: 518-525) ส่วนค่า VIF มีค่าสูงสุดเท่ากับ 2.522 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 10 (Belsley, 1991: 27-28) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) หรือไม่มีความซ้ำซ้อนกันในการวัด

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) จากการศึกษาพบว่าด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) เป็นภาพลักษณ์อย่างแรกที่นักท่องเที่ยวเข้าถึงก่อนตัดสินใจเลือกใช้บริการ เช่น การมีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว ความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว ความสะอาดของโรงแรม/ที่พัก ความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว ความหลากหลายของร้านอาหาร/ร้านค้า/ของที่ระลึก และการจัดวางแผนผังอย่างเป็นระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวเดือน อินต๊ะชะ, พิมพ์พิศา จันทรมณี และภูติส เหลืองพั่ง (2565: 173) พบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนั้นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ โดยให้ความเห็นว่าร้านอาหาร/ร้านค้ามีความหลากหลาย และสถานที่ท่องเที่ยว มีความสะอาด ความมีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยวการให้บริการของเจ้าหน้าที่/พนักงาน ที่ดีและเหมาะสม

2. ด้านราคา (Price) จากการศึกษาพบว่า ด้านราคา มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง แสดงให้เห็นว่ามีความหลากหลายของราคาที่พัก/โรงแรม และความเหมาะสมของราคาของฝาก/ของที่ระลึก การแบ่งระดับราคาการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวชัดเจน และร้านอาหารมีราคาเหมาะสมตามแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของธนธร มหาพรประจักษ์ (2563: ออนไลน์) การตลาดเปลี่ยนแปลงตามวิถีชีวิตใหม่ เรื่อง Price to Exchange เป็นเรื่องราคาในการซื้อขาย เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป ทำให้ราคาไม่ได้เป็นตัวกำหนดว่าผู้ประกอบการจะสามารถขายสินค้าและบริการได้เสมอไป แต่การทำให้ผู้บริโภครู้สึกถึงความ “คุ้มค่า” ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจที่จะซื้อ รู้สึกถึงคุณภาพเหมาะสมกับราคาที่จ่าย เพื่อแลกกับความสะดวกสบายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำธุรกิจในยุคนี้

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) จากการศึกษาพบว่าด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง แสดงให้เห็นว่าสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก มีระบบการสำรองล่วงหน้าได้ทางโทรศัพท์ หรือผ่านระบบ Internet ระบบการจัดจำหน่ายบัตรตั๋วจัดคัดกรองเข้าแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่สังเกตง่ายและมีบริการที่รวดเร็ว สิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ เช่น ห้องสุขา ถังขยะ บ้ายอกรทางตามจุดต่าง ๆ เพียงพอ และมีระบบการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศที่พร้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริมา แก้วเกิด, ฤทธิพร สุทธิโรจน์ และพิชิตา การิเวท (2564: 84) พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาดด้านกระบวนการ และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจด้านที่พักแรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ตัดสินใจเลือกที่พักแรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และช่วยให้สร้างรายได้ให้กับธุรกิจเพิ่มมากขึ้นผ่านกลยุทธ์ทางการตลาดต่อไป และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler (2003: 321) การจัดจำหน่าย (Place หรือ Distribution) เป็นช่องทางในการทำให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงและเลือกใช้บริการได้ ซึ่งมักจะทำได้ผ่านตัวกลางต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตลาด เช่น บริษัทนำเที่ยว (Tour Operator) และบริษัทตัวแทนท่องเที่ยว (Tour Agent) ต่าง ๆ โดยช่องทางการจัดจำหน่ายต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ได้เป็นเพียงช่องทางในการขายสินค้าหรือบริการเท่านั้น แต่ยังเป็นช่องทางในการกระจายข้อมูลข่าวสารการส่งเสริมการขาย การจอง และการชำระเงินอีกด้วย

4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) จากการศึกษาพบว่า ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิสรา กุลสันติวงศ์ (2564: บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย Generation Y หลังโรคระบาดโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ สุขอนามัย และโรคระบาด ในขณะที่ปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด และปัจจัยความปลอดภัยด้านอาชญากรรมทางร่างกาย ทรัพย์สินและอุบัติเหตุไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวหลังการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

5. ด้านบุคลากรหรือพนักงาน (People) จากการศึกษาพบว่า ด้านบุคลากรหรือพนักงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวมีมนุษยสัมพันธ์และเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว ชุมชนมีความเป็นกันเองกับนักท่องเที่ยว พนักงานต้อนรับในโรงแรม/ที่พัก มีความสุภาพ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก และการท่องเที่ยวให้กับลูกค้าได้ การให้บริการ คำแนะนำ ประสานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว จากผู้นำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และมีจุดบริการข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว/เจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านการท่องเที่ยว ความช่วยเหลือ หรือช่วยแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมพงษ์ บำเรบ (2564: 59-78) พบว่าบทบาทของบุคลากรสำหรับธุรกิจบริการ ผู้ให้บริการนอกจากจะทำหน้าที่ผลิตบริการแล้ว ยังต้องทำหน้าที่ขายผลิตภัณฑ์บริการ ไปพร้อมกับการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า มีส่วนจำเป็นอย่างมากสำหรับการบริการเพื่อสร้างพนักงานให้มีความน่าเชื่อถือ มีทัศนคติที่ดี มีความรับผิดชอบ มีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับลูกค้า มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมถึงมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

6. ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) จากการศึกษาพบว่า ด้านกระบวนการให้บริการมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง แสดงให้เห็นว่าสถานที่ท่องเที่ยวมีความปลอดภัย ระบบการจัดจำหน่ายบัตร ตัว จุดคัดกรองเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ที่จอร์จเพียงพอดต่อความต้องการ และสถานที่ท่องเที่ยวได้รับการจัดระเบียบการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริมา แก้วเกิด, กพล สุนทรโรจน์ และพิชิตา การิเวท (2565: 84) พบว่าด้านปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านกระบวนการและด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดในทุกปัจจัย เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า โดยมีส่วนประสมทางการตลาดเป็นตัวสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อธุรกิจ

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) จากการศึกษาพบว่า ด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนองแสดงให้เห็นว่าบรรยากาศที่ดีเหมาะสำหรับการพักผ่อน และเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สถานที่ท่องเที่ยวมีการแบ่งสัดส่วนพื้นที่สำหรับการค้าขาย ร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม ได้เป็นอย่างดี และมีร้านค้าที่อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในเวลาที่ต้องการ เช่น ร้านสะดวกซื้อ โรงพยาบาล สถานีตำรวจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาธิตา จุนเณียง และสุมาลี สว่าง (2564: บทคัดย่อ) พบว่าด้านลักษณะทางกายภาพ และการนำเสนอ มีผลต่อการเลือกใช้บริการที่พักตากอากาศจังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงโควิด 19 รองจากด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการสถานที่พักตากอากาศ ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่ผู้เข้าพัก หรือหากิจกรรมที่สามารถทำในสถานที่พักตากอากาศได้ เช่น สถานที่พักตากอากาศอยู่ใกล้กับแม่น้ำ สามารถจัดกิจกรรมล่องแพเปียกให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศริมแม่น้ำ และเพื่อลดความกังวลเรื่องความปลอดภัยของทรัพย์สินผู้เข้าพัก ควรวางแผนเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวหรือจำนวนบ้านพักตากอากาศ ที่ผู้ประกอบการมีให้พอต่อจำนวนที่จองรถ และจัดหาพื้นที่สำรองที่จอดรถในกรณีช่วงวันหยุดยาว

8. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง เนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเนืองยาวนานมากกว่า 1 ปี ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวได้รับผลกระทบ ดังนั้น การส่งเสริมทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ต้องคำนึงถึงการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว เพราะพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวมีการระมัดระวัง และคำนึงถึงความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว จึงส่งผลต่อการดำเนินอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแบบเดิม การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป โดยไม่ได้เน้นจำนวนนักท่องเที่ยวเหมือนเดิม แต่ต้องมาเน้นเรื่องคุณภาพและสุขภาพแทน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ภายใต้วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หลายด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ดังนั้นควรส่งเสริมในการพัฒนาและรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น ซึ่งผลจากการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยว โดยนำผลที่ได้จากการวิจัยมาประกอบการพิจารณาในการสร้างนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว และนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ให้ตอบสนองกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป ในการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการ สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเตรียมความพร้อมการปรับตัวเพื่อขับเคลื่อนด้านการตลาดพัฒนาสินค้าและบริการให้ตอบสนองต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ในอนาคตสู่การท่องเที่ยวมูลค่าสูงและยั่งยืนต่อไป

1.2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ภายใต้วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เนื่องจากวิถีการท่องเที่ยวแบบ New Normal ส่งผลต่อการดำเนินอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแบบเดิม ๆ การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป โดยไม่ได้เน้นจำนวนนักท่องเที่ยวเหมือนเดิมแต่ต้องมาเน้นเรื่องคุณภาพและสุขภาพแทน ดังนั้นภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง จำเป็นต้องมีการปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคการท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคตที่มีการคาดการณ์ว่าจะเปลี่ยนไป โดยคำนึงถึงการกำหนดเป้าหมายระยะยาวของการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน ภายใต้การสนับสนุนและขับเคลื่อนจากหน่วยงานภาครัฐ ในการส่งเสริมกระตุ้นด้านการเดินทางท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดระนอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อให้ข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว จังหวัดระนองทั้งภาครัฐและเอกชน นำมาวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งพัฒนาคุณภาพและบริการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมาตรฐานสากลต่อไป

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว/จุดแข็ง จุดอ่อนของการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดระนอง เพื่อคาดการณ์ว่านักท่องเที่ยวจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางใด เพื่อสามารถปรับกลยุทธ์ในการบริหารด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เนื่องจากผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง หลายด้าน

ซึ่งเมื่อมีการศึกษาถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของพื้นที่ จะทำให้รับรู้ทั้งข้อมูลเชิงลึกในระดับพื้นที่ เพื่อนำมาพัฒนาและวางแผนด้านการท่องเที่ยวเชิงนโยบายในอนาคตต่อไป

2.3 ควบคู่กับส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es) ที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). สถิติด้านการท่องเที่ยวปี 2566 (*Tourism Statistics 2023*). สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.mots.go.th/news/category>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). สรุปสถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมชม และรายได้จากผู้เยี่ยมชม เดือนมกราคม-ธันวาคม 2564. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2564, จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=639&fbclid
- ชนิสรา กุลสันติวงศ์. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย Generation Y หลังโรคระบาดโควิด-19. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณรงค์ โพธิ์พูกษานันท์. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัย*. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส.
- ดาวเดือน อินตะชะ, พิมพ์พิศา จันทรมณี และกฤติส เหลืองพิง. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง. ลำปาง: วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงศ์. (2540). *พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนันธร มหาพรประจักษ์. (2563). *ปฏิรูปกิจให้อยู่รอดในยุค New Normal*. ฝายนโยบายการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2564, จาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article_19Oct2020.html
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วี.อินเตอร์ พรินท์.
- ปฐมพงษ์ บำเรบ. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ที่มีผลต่อการเลือกเส้นทางท่องเที่ยววันริมน้ำฝั่งธนบุรี. *วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์*, 15(23), 59-78.
- โพสต์ทูเดย์. (2021). *Klook แนะ 7 เทรนด์ท่องเที่ยวยุคใหม่*. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.posttoday.com/business/663358>
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). *NEO Tourism ท่องเที่ยววิถีใหม่ เจาะอินไซด์นักเดินทาง*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2565, จาก <https://techsauce.co/pr-news/cmmu-study-about-neo-tourism-trends>
- วาธิตา จุนเญียง และสุมาลี สว่าง. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและกลุ่มอ้างอิงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถานที่พักตากอากาศจังหวัดกาญจนบุรีในช่วงโควิด 19. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศิริมา แก้วเกิด, ฤพล สุนทรโรจน์ และพิชิตา การ์เวท. 2565. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- สำนักงานจังหวัดระนอง. (2563). *แผนพัฒนาจังหวัดระนอง พ.ศ. 2566-2570*. ระนอง: สำนักงานจังหวัดระนอง.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). *กลยุทธ์การตลาด การวางแผนการตลาด*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็ก.
- Belsley, D. A. 1991. *Conditioning diagnostics collinearity and weak data in regression*. New York: Willey.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essential of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publisher.

- Foxall, G. R. and Yani-de-Soriano, M. M. (2005). Situational influences on consumers' attitudes and behavior. *Journal of Business research*, 58(4), 518-525.
- Kotler, P. (2003). *Marketing management* (11th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice-Hall.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

The Morale for Job Performance of Teachers in the Secondary Educational Service Area
Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen

เพ็ญยศ ปาปะภา¹, อิดารัตน์ จันทะทิน² และ ชวนคิด มะเสนะ³

Phermyot Pahpapha¹, Thidarat Jantahin² and Chuankid Masena³

Received : 22 ม.ค. 2566

Revised : 29 พ.ค. 2566

Accepted : 31 พ.ค. 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน 2) เปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน และ 3) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 478 คน สุ่มแบบแบ่งชั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่ได้รางวัล จำนวน 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t (t-test) และ F (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์และขนาดโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังนี้ 1) เงินเดือนและสวัสดิการ ควรให้เกิดความเป็นธรรม 2) สภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน ควรพัฒนาสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ 4) นโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ควรเน้นการมีส่วนร่วม 5) ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ควรมีการเสริมแรงทางบวก 6) ความรับผิดชอบในงาน ส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันเป็นทีม และ 7) ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

คำสำคัญ: ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู, ครู, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อีเมล: phermyot.pg63@ubru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Master Student, Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Email: phermyot.pg63@ubru.ac.th

² Assistant Professor, Ph.D., Lecturer in Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

³ Assistant Professor, Ph.D., Lecturer in Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the morale for job performance of teachers in schools, 2) to compare levels of the morale for job performance of teachers in schools, and 3) to study the guidelines for enhancing the morale for job performance of teachers in schools in the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen. The samples included school administrators and teachers under the Office of Secondary Education Service Area, Ubon Ratchathani, Amnat Charoen, consisting of 478 persons by stratified sampling. The target groups for in-depth interviews were 4 school administrators or teachers who received awards by purposive sampling. The research tools were a 5-level rating scale questionnaire and a structured interview form. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings were as follows: 1) A study of the morale for job performance of teachers in schools under the Office of Secondary Education Service Area, Ubon Ratchathani, Amnat Charoen by overall aspects at a high level 2) Comparison of the morale level of teachers in schools under the Office of Ubon Ratchathani Secondary Education Service Area, Amnat Charoen classified by position, work experience, and school size found that the overall performance was a statistically significant difference at the .01 level. 3) Guidelines for enhancing the morale for job performance of teachers in schools in the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen as follows; 1) Salary and welfare should be fair, 2) Working environment and atmosphere, place and environment should be developed, 3) Relationship with colleagues, promote relationship-building activities, 4) Various policies in operation should focus on participation, 5) Operational success should be positive reinforcement, 6) Responsibility in the job, encouraging to work together as a team, and 7) Progress in work, support for professional advancement.

Keywords: Morale for job performance of teachers, Teachers, The Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen

บทนำ

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564) กล่าวว่า การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับ และยกระดับการเรียนรู้โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับระบบการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และพัฒนาระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษาให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 15) การส่งเสริมให้มีการกระจายบริการด้านการศึกษาที่มีคุณภาพให้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้นระหว่างพื้นที่ โดยการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรครูมีการกระจายตัวอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งมาตรการที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน อาทิ สวัสดิการบ้านพักครู เส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพที่ชัดเจน เพิ่มโอกาสในการพัฒนาครู การสร้างระบบความรับผิดชอบ (Accountability) ของการจัดการศึกษา โดยนำผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามาประกอบการประเมินผลครูและโรงเรียน และขยายการจัดการศึกษาทางไกล โดยใช้โครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อช่วยเหลือโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลและขาดแคลนครูผู้สอน

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 78) สิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลนั้นคือ การจัดการศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบหลายอย่างทั้งโครงสร้างการบริหารงาน สถานศึกษา หลักสูตร ครู สื่อการเรียนรู้ เป็นต้น และสิ่งที่เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาบุคคล คือ ครูซึ่งเป็นบุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 2) ดังนั้น ครูจึงต้องได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอน จะปรับเปลี่ยนให้ครูมีบทบาทใหม่หลายประการ เช่น เปลี่ยนความคิดจากครูผู้สอนมาเป็นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ครูต้องมีความสามารถในการออกแบบระบบการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ทั้งมาตรฐานสากล และเรื่องเกี่ยวกับความเป็นไทย นอกจากนี้ต้องมีการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วน อย่างมีประสิทธิภาพเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในการบริหารโรงเรียนนั้น ถ้าผู้บริหารสามารถสร้างขวัญกำลังใจที่ดีแก่ครูได้ การปฏิบัติงานย่อมได้รับผลสำเร็จ ถ้าขวัญกำลังใจของครูดีจะสามารถช่วยทำให้ครูเกิดความร่วมมือร่วมใจกัน ปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น สร้างความรักของครูต่อเพื่อนครู และต่อสถานศึกษา เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคณะครู กับนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ก่อให้เกิดขวัญกำลังใจให้คณะครู เกิดความคิดสร้างสรรค์ในกิจการต่าง ๆ ของสถานศึกษา สร้างความสามัคคีทำให้เกิดพลังร่วมกัน ในหมู่คณะและช่วยกันแก้ไขปัญหาล้มเหลวที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาได้ (เชษฐา ทองยิ่ง, 2559: 1-9)

ในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้นั้น ต้องอาศัยครูซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้นั้น สิ่งสำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพครูก่อน ซึ่งปัจจุบันคุณภาพการปฏิบัติงานของครูยังไม่่าพึงพอใจ การอุทิศตนของครูในปัจจุบันยังไม่อุทิศตนให้กับอาชีพอย่างแท้จริง และยังมี การพัฒนาตนเองน้อย ครูไม่รักศรัทธาต่ออาชีพครู ขาดความกระตือรือร้นและความเสียสละเวลาส่วนตนในการทำงานขาดระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ จึงทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของครูลดน้อยลง และอาจเกิดจากการที่ครูและผู้บริหารมีปัญหาทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน ความพึงพอใจในการทำงาน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ความขัดแย้งในโรงเรียน ภาวะความกดดันในการทำงาน บรรยากาศที่ตึงเครียด งานที่ซ้ำซากและไม่ได้สอนตรงตามสาขาวิชาที่เรียนมา ปัญหาอาคารเรียนไม่เหมาะสม ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และปัญหาส่วนตัวของครู สิ่งเหล่านี้จะบั่นทอนจิตใจของครูก่อให้เกิดผลเสียต่อการทำงาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่สถานศึกษาจะต้องมีการบริหารงานบุคคล เพื่อให้เกิดความคล่องตัวมีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2559: 20-21)

ขวัญกำลังใจถือว่าเป็นที่ยอมรับกันทุกองค์กรหรือหน่วยงาน ว่าการจัดให้ผู้ร่วมงานได้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีย่อมเป็นพลังที่สำคัญอันหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือและการประสานงานขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบุคลากรมีชีวิตจิตใจ มีความรู้สึกนึกคิดมีอารมณ์ และพฤติกรรมที่จะต้องตอบสนองต่อการกระทำของเพื่อนร่วมงาน หรือผู้บังคับบัญชา ดังนั้น การสร้างขวัญกำลังใจจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าด้านธุรกิจอุตสาหกรรม หรือรัฐประศาสนศาสตร์ โดยทั่วไปเชื่อว่าขวัญกำลังใจมีความสำคัญต่อความสำเร็จของงานทุกอย่าง ถ้าคนเราเสียขวัญ และขาดกำลังใจในการทำงาน จะทำให้ผลงานหรือผลสำเร็จของงานตกต่ำลงอย่างมากหรืออาจล้มเหลวในที่สุด (ธนากร รุจิมาลัย, 2559: 2) ดังนั้นการบริหารโรงเรียนที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการ เพื่อเป็นโรงเรียนที่ได้มาตรฐานคุณภาพ โดยเฉพาะการบริหารงานด้านบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น บุคลากรต้องร่วมมือร่วมใจกันจนสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนร่วมในการทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จตามนโยบายของผู้บริหาร และถ้าหากบุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความสุขและมีแรงจูงใจในการทำงานทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ศิริวรรณ อินทโร, 2560: 3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นหน่วยงานราชการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่ตระหนักถึงการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น และตอนปลาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2564: ก) ในปีงบประมาณ 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ประสบปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นปัญหาที่เด่นชัด คือ ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก คือ การขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ต้องใช้ครูวิชาเอกอย่างหนึ่งไปสอนอีกวิชาหนึ่ง ทำให้เกิดปัญหาครูย้ายออกบ่อย ครูขาดขวัญและกำลังใจ และครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้ จึงส่งผลทำให้ประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2564: 57)

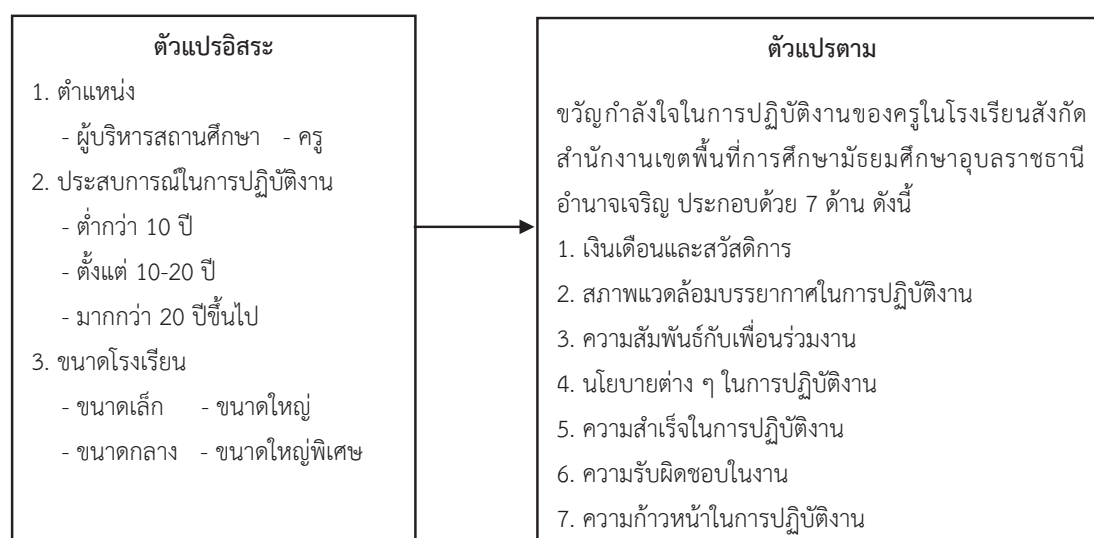
จากสาเหตุที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพของขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน และเพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ซึ่งถ้าครูมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดี จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานและคุณภาพการศึกษา และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่ครูต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน จึงได้สังเคราะห์จากทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (รุ่งทิพา วิบูลพันธ์, 2562: 20-25) และได้ศึกษางานวิจัยของ อุบลรัตน์ ชุณห์พันธ์ (2558: 9), เอกพงศ์ วงศ์สุริยวรรณ (2559: 9), ศิริวรรณ อินทโสโร (2560: 61) และสายสุนีย์ ตรีเหลา (2561: 89) จึงได้กรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

สมมุติฐาน

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ที่มีตำแหน่งต่างกัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน และขนาดโรงเรียนต่างกัน มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 81 โรงเรียน โดยแยกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 192 คน ครู จำนวน 3,438 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,630 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2564: 47-50)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2564 จำนวนโรงเรียน 81 โรงเรียน โดยแยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 132 คน ครู จำนวน 346 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากตาราง Krejcie and Morgan (1970, อ้างถึงใน นคร เสรีรักษ์ และภรณ์ ติราชวรวิเศษ, 2555: 52-53) โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และใช้วิธีการเทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาและครูในแต่ละขนาดโรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 478 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยคัดเลือก จำนวน 4 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน และครู 2 คน เลือกด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยวิธีการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ตามคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้ 1) มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในโรงเรียนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป 2) มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ด้านการยอมรับของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนครู และสังคมว่าเป็นแบบอย่างของจิตวิญญาณแห่งครู เพื่อยกย่องและเชิดชูเกียรติ เช่น รางวัลครูสุดดี รางวัลครูสภา รางวัลผู้บริหาร หรือครูผู้สอนดีเด่น เป็นต้น 3) เข้าประกวดได้รางวัลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน อุทิศตนเพื่อประโยชน์แก่วิชาชีพตลอดระยะเวลาการปฏิบัติงาน เช่น รางวัลทรงคุณค่าของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลศิษย์เก่าดีเด่น ทางการบริหารการศึกษา จากเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert มี 5 ระดับ ได้แก่

5 หมายถึง มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 7 ด้าน

2.2 เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 4 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน และครู 2 คน เลือกด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับ ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง และขอรับคืนด้วยตนเองในรูปแบบเอกสารและรูปแบบออนไลน์ (Google Form) ผ่านระบบ AMSS

3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจนครบตามจำนวน แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามแล้ว ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม

4.2 นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบ มาใส่รหัสและตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.3 แยกแบบสอบถามตามตัวแปรอิสระ คือ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน

4.4 ข้อมูลที่ได้ตอนที่ 1 ตรวจสอบรายการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และร้อยละ (Percentage)

4.5 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์โดยสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.6 นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อใช้ในการแปลความหมายรายข้อรายด้าน และรายรวม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

4.7 นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตามรายการ ดังนี้

4.7.1 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวม รายด้าน และรายข้อเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.7.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูจำแนกตามตำแหน่ง โดยใช้การทดสอบที (t-test independent samples)

4.7.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน โดยใช้ค่าสถิติ F (F-test) เมื่อพบความแตกต่างนำมาเปรียบเทียบกรณีรายคู่ของ Scheffe'

4.8 วิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 3 ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแบบการบรรยาย

4.9 วิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแบบการบรรยาย

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์ความคาดหวังและการปฏิบัติของความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยภาพรวม มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความรับผิดชอบในงาน มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมา คือ ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) และ ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด ระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของครูในโรงเรียน	ระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	เงินเดือนและสวัสดิการ	3.59	0.95	มาก
2	สภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน	3.89	0.83	มาก
3	ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	3.91	0.77	มาก
4	นโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน	3.96	0.77	มาก
5	ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.02	0.82	มาก
6	ความรับผิดชอบในงาน	4.28	0.81	มาก
7	ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน	4.15	0.89	มาก
รวม		3.97	0.83	มาก

2. เปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ขนาดโรงเรียน ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครู		t	p
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1	เงินเดือนและสวัสดิการ	3.88	0.57	3.48	0.82	6.13**	0.00
2	สภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน	4.33	0.63	3.71	0.64	9.47**	0.00
3	ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.32	0.49	3.76	0.62	10.39**	0.00
4	นโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน	4.45	0.54	3.78	0.64	10.70**	0.00
5	ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.40	0.46	3.88	0.75	9.09**	0.00
6	ความรับผิดชอบในงาน	4.59	0.42	4.16	0.79	7.63**	0.00
7	ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน	4.50	0.66	4.01	0.83	6.00**	0.00
รวม		4.35	0.54	3.83	0.73	10.37**	0.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.2 ผลการเปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยมีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน 7 ด้าน คือ 1) เงินเดือนและสวัสดิการ 2) สภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน 3) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 4) นโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน 5) ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 6) ความรับผิดชอบในงาน 7) ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffé ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	p
1	เงินเดือนและสวัสดิการ	ระหว่างกลุ่ม	9.09	2	4.55	7.70**	0.00
		ภายในกลุ่ม	280.42	475	0.59		
		รวม	289.51	477			
2	สภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	13.27	2	6.63	14.38**	0.00
		ภายในกลุ่ม	219.16	475	0.46		
		รวม	236.43	477			
3	ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	ระหว่างกลุ่ม	18.60	2	9.30	24.86**	0.00
		ภายในกลุ่ม	177.67	475	0.37		
		รวม	196.27	477			
4	นโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	25.20	2	12.60	30.32**	0.00
		ภายในกลุ่ม	197.43	475	0.42		
		รวม	222.63	477			
5	ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	19.96	2	9.98	20.52**	0.00
		ภายในกลุ่ม	230.95	475	0.49		
		รวม	250.91	477			
6	ความรับผิดชอบในงาน	ระหว่างกลุ่ม	4.36	2	2.18	4.16*	0.02
		ภายในกลุ่ม	249.10	275	0.52		
		รวม	253.46	477			
7	ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	12.30	2	6.15	9.59**	0.00
		ภายในกลุ่ม	304.79	475	0.64		
		รวม	317.09	477			
รวม		ระหว่างกลุ่ม	13.18	2	6.59	18.24**	0.00
		ภายในกลุ่ม	171.64	475	0.36		
		รวม	184.82	477			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 ผลการเปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยมีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน 7 ด้าน คือ 1) เงินเดือนและสวัสดิการ 2) สภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน 3) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 4) นโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน 5) ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 6) ความรับผิดชอบในงาน 7) ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffé ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	p
1	เงินเดือนและสวัสดิการ	ระหว่างกลุ่ม	15.90	3	5.30	9.18**	0.00
		ภายในกลุ่ม	273.62	474	0.58		
		รวม	289.52	477			
2	สภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.12	3	0.37	0.77	0.51
		ภายในกลุ่ม	231.31	474	0.49		
		รวม	232.43	477			
3	ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	ระหว่างกลุ่ม	10.50	3	3.50	8.93**	0.00
		ภายในกลุ่ม	185.77	474	0.39		
		รวม	196.27	477			
4	นโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	9.68	3	3.23	7.18**	0.00
		ภายในกลุ่ม	212.96	474	0.45		
		รวม	222.64	477			
5	ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	17.12	3	5.71	11.57**	0.00
		ภายในกลุ่ม	233.79	474	0.49		
		รวม	250.91	477			
6	ความรับผิดชอบในงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.18	3	0.40	0.74	0.53
		ภายในกลุ่ม	252.28	474	0.53		
		รวม	253.46	477			

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	ss	df	MS	F	p
7	ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.81	3	0.94	1.41	0.24
		ภายในกลุ่ม	314.28	474	0.66		
		รวม	317.09	477			
	รวม	ระหว่างกลุ่ม	4.95	3	1.65	4.35**	0.01
		ภายในกลุ่ม	179.87	474	0.38		
		รวม	184.82	477			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยสรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 เงินเดือนและสวัสดิการ แนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ในการดำเนินการจะต้องพิจารณาจากภาระงานหลัก คือ การจัดการเรียนการสอน และภาระงานพิเศษอื่น ๆ ในการพิจารณา การเลื่อนเงินเดือนให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับทุกคน และสะท้อนให้หน่วยงานต้นสังกัดรับทราบถึงสภาพของเศรษฐกิจ ในปัจจุบัน ที่มีค่าครองชีพที่สูงขึ้น และความเหลื่อมล้ำในการบริหารจัดการงบประมาณในส่วนของเงินเดือนและสวัสดิการ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการ

3.2 สภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน แนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านสภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน ในการดำเนินการด้านสภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน โรงเรียนจะต้อง มีการวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพราะในปัจจุบันโรงเรียนส่วนใหญ่ อาคาร สถานที่ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา และความปลอดภัยเริ่มเสื่อมลง ต้องหาแนวทางในการซ่อมบำรุงโดยการใช้เงินในโครงการ หรือของงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานส่วนกลาง และควรมีระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม การเรียนการสอน และการดำเนินงานของโรงเรียน

3.3 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน แนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับ เพื่อนร่วมงาน โรงเรียนควรมีการจัดประชุมประจำเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู เพื่อนำความคิดเห็นไปพัฒนาโรงเรียนครูในโรงเรียนมีความเห็นอกเห็นใจกันในการปฏิบัติงาน และควรส่งเสริมการจัดกิจกรรม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกิดความรักความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน จะช่วยทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3.4 นโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน แนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านนโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน โรงเรียนควรนำนโยบายจากต้นสังกัด มากระจายอำนาจในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามโครงสร้าง การบริหารงานสถานศึกษา ตามแผนการพัฒนาศึกษาระสั้นหรือระยะยาว แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา และเน้น

การมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบาย เพื่อให้โรงเรียนขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ที่สำคัญผู้นำนโยบายมากระจายลงสู่ผู้ปฏิบัติจะต้องเน้นเรื่องความชัดเจน ความกระชับในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนต่อผู้ปฏิบัติตามนโยบาย

3.5 ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน แนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน โรงเรียนควรมีการชื่นชม ชมเชย ยกย่อง และมีการเสริมแรงทางบวกให้กับครูที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ และงานพิเศษอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายที่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน ร่วมแสดงความยินดีเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถต่อไป

3.6 ความรับผิดชอบในงาน แนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบในงาน โรงเรียนมีการมอบหมายให้กับครูอย่างมีระบบและชัดเจน ตามความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกันเป็นทีม เกิดความสามัคคี ทำงานอย่างมีอิสระ ไม่ขัดต่อระเบียบหรือข้อบังคับ ทำให้ครูสามารถใช้ความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพ และโรงเรียนควรมีการเชิดชูเกียรติสำหรับครูที่อุทิศตน เสียสละเพื่อส่วนรวม เพื่อให้ครูมีแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น

3.7 ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน แนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน โรงเรียนมีการสนับสนุนช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน ผลงานทางวิชาการ รวมไปถึงการสนับสนุนการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากการจัดการอบรมในโรงเรียน นอกโรงเรียน ทั้งหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานเอกชนอื่น ๆ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพหรือตำแหน่งที่สูงขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองและนำความรู้ที่ได้จากการพัฒนาตนเองมาพัฒนาโรงเรียนต่อไป

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู 7 ด้าน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพราะขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียน มีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้อง เช่น เงินเดือนและสวัสดิการ สภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน นโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบในงาน และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เป็นต้น ซึ่งขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดีจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรียากร เผ่าศิริ (2558: 139-144) ที่พบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อุบลรัตน์ ชุมพันธ์ (2558: 95-104) ที่พบว่าขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เอกพงศ์ วงศ์สุริยวรรณ (2559: 141-156) ที่พบว่าขวัญกำลังใจของบุคลากรและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบบการศึกษา สกลนคร เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเอนกพล กิ่งวิจิต (2563: 66-68) ที่พบว่าจากการศึกษาการส่งเสริมขวัญและกำลังใจข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา โดยภาพรวมพบว่าการส่งเสริมขวัญและกำลังใจข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยภาพรวมเหมือนกัน มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน เพราะตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและตำแหน่งครู ปฏิบัติหน้าที่และภาระงานในมุมมองแตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษา และได้รับสวัสดิการมากกว่า ส่วนครูมีหน้าที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาและได้รับสวัสดิการน้อยกว่า ทำให้การยอมรับจึงแตกต่างกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนทั้ง 7 ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสุนีย์ ตรีเหลา (2561: 131-135) ที่พบว่าระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามสถานภาพและตามขนาดสถานศึกษา มีระดับขวัญกำลังใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลรัตน์ ชุนพันธ์ (2558: 95-104) ที่พบว่า การเปรียบเทียบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านความสำเร็จในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Caldwell (2010: 93-A) ที่พบว่าขวัญกำลังใจของครูและสถานภาพของครูมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน เพราะผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีความต้องการขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเหมือนกัน เช่น ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ด้านสภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านนโยบาย ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบในงาน และด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา บุญเงิน (2559: 96-106) ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานภาพรวมแตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกัน ในด้านสภาพการทำงาน ด้านโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านความพอเพียงของรายได้ ด้านความยุติธรรมของหน่วยงาน และด้านสวัสดิการของหน่วยงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ สุมาลี ลีประโคน (2557: 103-110) ที่พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูอำเภอกระสัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวม และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ทำด้านเงินเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านนโยบายและการบริหาร มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการเปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน เพราะสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ทำให้ความต้องการขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน เช่น ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ปัจจัยที่ได้รับงบประมาณและสวัสดิการที่แตกต่าง ด้านสภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านนโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบในงาน และด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน โดยสถานศึกษาขนาดเล็กมีความต้องการขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานมากกว่าสถานศึกษาขนาดอื่น ๆ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Thomas (2007: 1758-A) ที่พบว่าขวัญกำลังใจของครูมีความแตกต่างกันใน 6 ปัจจัย ได้แก่ ความพึงพอใจ ความสามัคคีระหว่างครู สถานะภาพของครู ความช่วยเหลือจากทางการศึกษาจากชุมชน การอำนวยความสะดวก การให้บริการแก่นักเรียน และความกดดันจากชุมชน และมี 4 ปัจจัยที่มีความแตกต่าง ได้แก่ ความสามัคคีของผู้บริหาร เงินเดือนครู ขวัญกำลังใจของครู และเนื้อหาหลักสูตรสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี ลีประโคน (2557: 103-110) ที่พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ของครูอำเภอกระสัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านเงินเดือนไม่แตกต่างกันส่วนด้านอื่น ๆ นอกนั้นและโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสุนีย์ ตรีเลลา (2561: 131-135) ที่พบว่าระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่าจำแนกตามสถานภาพและตามขนาดสถานศึกษา มีระดับขวัญกำลังใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ได้เสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 เงินเดือนและสวัสดิการ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีข้อเสนอแนะและแนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ในการดำเนินการจะต้องพิจารณาจากภาระงานหลัก คือ การจัดการเรียนการสอน และภาระงานพิเศษอื่น ๆ ในการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับทุกคน และสะท้อนให้หน่วยงานต้นสังกัด รับทราบถึงสภาพของเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีค่าครองชีพที่สูงขึ้น และความเลื่อมล้ำในการบริหารจัดการงบประมาณในส่วน ของเงินเดือนและสวัสดิการ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสุนีย์ ตรีเลลา (2561: 131-135) ที่พบว่าข้อเสนอแนะด้านเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการต่าง ๆ ควรจัดตั้งกองทุนขึ้นในสถานศึกษา เพื่อเป็นค่าสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษา และการเลื่อนเงินเดือน ควรเป็นไปด้วยความยุติธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

3.2 สภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีข้อเสนอแนะและแนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านสภาพแวดล้อมบรรยากาศในการปฏิบัติงาน ในการดำเนินการด้านสภาพแวดล้อม บรรยากาศในการปฏิบัติงานโรงเรียนจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน เกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพราะในปัจจุบันโรงเรียนส่วนใหญ่ อาคาร สถานที่ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา และความปลอดภัยเริ่มเสื่อมลง ต้องหาแนวทาง ในการซ่อมบำรุงโดยการใช้เงินในโครงการ หรือของงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานส่วนกลาง และควรมีระบบ อินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และการดำเนินงานของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิการัตน์ สมสมัย (2557: 127-129) ที่พบว่าข้อเสนอแนะด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน จะต้องมีการจัดเตรียมน้ำดื่มที่สะอาดสำหรับครู สถานศึกษามีห้องพยาบาลที่สะอาดสำหรับครู

3.3 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีข้อเสนอแนะและแนวทางการเสริมสร้าง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โรงเรียนควรมีการจัดประชุมประจำเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนและรับฟัง ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู เพื่อนำความคิดเห็นไปพัฒนาโรงเรียน ครูในโรงเรียนมีความเห็นอกเห็นใจกัน ในการปฏิบัติงาน และควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกิดความรัก ความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยกร เฝาคีรี (2558: 139-144) ที่พบว่าข้อเสนอแนะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ควรมีการจัด กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีภายในหน่วยงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3.4 นโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีข้อเสนอแนะและแนวทางการเสริมสร้าง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านนโยบายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน โรงเรียนควรนำนโยบายจากต้นสังกัด มากระจายอำนาจ ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามโครงสร้างการบริหารงานสถานศึกษา ตามแผนการพัฒนาศึกษาาระสั้นหรือระยะยาว แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา และเน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบาย เพื่อให้โรงเรียนขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ที่สำคัญผู้นำนโยบายมากระจายลงสู่ผู้ปฏิบัติจะต้องเน้นเรื่องความชัดเจน ความกระชับในการขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนต่อผู้ปฏิบัติตามนโยบาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเลี้ยง บุญหาในเมือง (2558: 85-87) ที่พบว่า ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย การจัดการองค์การและการดำเนินงานขององค์การผู้บังคับบัญชาควรแจ้งข่าวสารที่จำเป็นเกี่ยวกับ

การปฏิบัติงาน และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง และผู้บังคับบัญชาควรชี้แจงระบบการทำงาน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างสม่ำเสมอ

3.5 ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีข้อเสนอแนะและแนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน โรงเรียนควรมีการชื่นชม ชมเชย ยกย่อง และมีการเสริมแรงทางบวกให้กับครูที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานในหน้าที่และงานพิเศษอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายที่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน ร่วมแสดงความยินดี เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกพงศ์ วงศ์สุริยวรรณ (2559: 171) ที่พบว่าข้อเสนอแนะด้านความรู้สึกระส่ำพรั่งพร้อมบุคลากรในโรงเรียนควรมีการยกย่อง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เสริมแรงอย่างหลายรูปแบบ เมื่อบุคลากรในโรงเรียนมีผลการปฏิบัติงานดีเด่น สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน

3.6 ความรับผิดชอบในงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีข้อเสนอแนะและแนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบในงาน โรงเรียนมีการมอบหมายให้กับครูอย่างมีระบบและชัดเจน ตามความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกันเป็นทีม เกิดความสามัคคี ทำงานอย่างมีอิสระ ไม่ขัดต่อระเบียบหรือข้อบังคับทำให้ครูสามารถใช้ความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพ และโรงเรียนควรมีการเชิดชูเกียรติสำหรับครูที่อุทิศตน เสียสละเพื่อส่วนรวมเพื่อให้ครูมีแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี สิประโคน (2557: 103-110) ที่พบว่าข้อเสนอแนะด้านลักษณะงานที่ทำ ควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัดของครูแต่ละคน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hoy and Miskel (2011: abstract) ที่พบว่าข้อเสนอแนะ ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง และให้สอดคล้องกับศักยภาพความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของครู มีการวางแผนพัฒนาบุคลากร กำกับติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

3.7 ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีข้อเสนอแนะและแนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน โรงเรียนมีการสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน ผลงานทางวิชาการ รวมไปถึงการสนับสนุนการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากการจัดการอบรมในโรงเรียน นอกโรงเรียน ทั้งหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานเอกชนอื่น ๆ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพหรือตำแหน่งที่สูงขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง และนำความรู้ที่ได้จากการพัฒนาตนเองมาพัฒนาโรงเรียนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรียากร เผ่าศิริ (2558: 139-144) ที่พบว่าข้อเสนอแนะด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอแนวทางและวิธีการทำงานใหม่ ๆ อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยภาพรวม มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความรับผิดชอบในงาน มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และด้านเงินเดือนและสวัสดิการ มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัด ควรจะส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ตระหนักถึงความสำคัญในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มด้านเงินเดือนและสวัสดิการให้เหมาะสมกับวิชาชีพต่อไป

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัด ควรจะจัดกิจกรรมการเสริมสร้างขวัญ

กำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายพร้อมทั้งกลยุทธ์และแผนพัฒนาเกี่ยวกับการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่อไป

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ทั้ง 7 ด้าน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจะตระหนักถึงความสำคัญ และส่งเสริมการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับตามสถานะเศรษฐกิจทุกวัน ในปัจจุบันนี้มีค่าครองชีพที่สูง เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของครูและความจงรักภักดีต่อองค์กรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างเงินเดือน และสวัสดิการกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

2.2 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ชนิตา บุญเงิน. (2559). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล ลูกจ้างประจำและพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชริยากร เผ่าศิริ. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เชษฐา ทองยิ่ง. (2559). *ปัญหาครู: ปัญหาที่รอการปฏิรูป*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ฐิการัตน์ สมสมัย. (2557). *ขวัญกำลังใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอำเภอสนมชัยเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครินทร์.
- ธนากร รุจิมาลัย. (2559). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองนราธิวาส*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นคร เสรีรักษ์ และภรณ์ ติราชวรวิเศษ. (2555). *วิจัยไม่ใช่เรื่องยาก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลี้ยง บุนหาในเมือง. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รุ่งทิวา วิบูลพันธ์. (2562). *ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2*. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศิริวรรณ อินทโสโร. (2560). *แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล*. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- สายสุนีย์ ตรีเหลา. (2561). *การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการจัดการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2563)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2564). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2564 (ฉบับปรับปรุง)*. อุบลราชธานี: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2564). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 2564*. อุบลราชธานี: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุมาลี ลิปะโคน. (2557). *สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู อำเภอกะสัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อุบลรัตน์ ชุณหพันธ์. (2558). *การศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกโรงเรียนสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เอนกพล กิ่งวิจิต. (2563). *การส่งเสริมขวัญและกำลังใจข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เอกพงศ์ วงศ์สุริยวรรณ. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกำลังใจของบุคลากรกับประสิทธิผล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Caldwell, B. J. (2010). The effects of principal succession on teacher morale. *Dissertation Abstract international*, 45(6), 93-A.
- Hoy, W. K. and Miskel, C. (2011). *Educational Administration Theory Research and Practice* (4th ed.). New York: McGraw-Hill Inc.
- Thomas, C. S. (2007). A Comparison of Teacher Morale in Public Elementary School in St. Louis County Missouri. *Dissertation Abstracts International*, 43(June 2007), 1785-A.

โวหารภาพพจน์และรสวรรณคดีในกวีนิพนธ์ เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต Visual stylistics and Literary Flavor in the Anthology Flock of Birds Above the Temple by Chokchai Bundit

สันติ ทิพนานา¹

Santi Thipphana¹

Received : 20 ธ.ค. 2565

Revised : 14 มิ.ย. 2566

Accepted : 21 ก.ค. 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โวหารภาพพจน์รสวรรณคดีในกวีนิพนธ์ เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของโชคชัย บัณฑิต ซึ่งเป็นหนังสือกวีนิพนธ์ที่ได้รับรางวัลดีเด่นด้านกวีนิพนธ์ในการประกวดหนังสือดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 63 บท การวิจัยครั้งนี้ได้อาศัยทฤษฎี โวหารภาพพจน์ และรสวรรณคดีสันสกฤตและรสวรรณคดีไทยมาประมวลสังเคราะห์เป็นเกณฑ์ในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏ 6 ประเภท คือ 1) อุปมา 2) อุปลักษณ์ 3) อธิพจน์ 4) สัทพจน์ 5) บุคลาธิษฐาน และ 6) นามนัย ส่วนรสวรรณคดีที่ปรากฏ 10 รส ได้แก่ 1) ศานตรส เช่น การให้อภัยความสงบ 2) ศฤงคารรสนหรือนารีปราโมทย์ เช่น ความรักของแม่ที่มีต่อลูก การระลึกถึงครูอาจารย์ 3) เราทรสหรือพิโรธวาทัง เช่น อารมณ์โกรธที่มีต่อสัตว์และคน 4) กรุณารสหรือสัลลาปังคพิสัย เช่น การผิดหวังในความรัก ความทุกข์ 5) เสาวรสนี เช่น การชมดอกไม้และธรรมชาติ 6) ภยานกรส เช่น ความกลัว หรือกังวล กับเหตุการณ์ต่าง ๆ 7) วีรรส เช่น ความพากเพียรและความกล้าหาญ 8) อัทภูตรส เช่น ความแปลกใจและความทันสมัย 9) พิภตสรส เช่น ความรู้สึกเบื่อหน่ายการทำงานและสังคมที่ย่ำแย่ และ 10) হাসยรส เช่น อารมณ์ขัน การวิเคราะห์โวหารภาพพจน์รสวรรณคดีในกวีนิพนธ์ เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของโชคชัย บัณฑิต เป็นเพียงการวิเคราะห์ ตามแนวคิดสุนทรียศาสตร์ เพื่อให้เห็นความงามทางวรรณศิลป์

คำสำคัญ: โวหารภาพพจน์, รสวรรณคดี, กวีนิพนธ์

Abstract

This research paper aimed to analyze the visual stylistics and literary flavor in poetry of Chokchai Bundit anthology of Birds Above the Temple, which won the outstanding poetry award in the Outstanding Book Contest in 2021, the Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, total 63 chapters. This research relied on theories, rhetoric, imagery and flavors of Sanskrit literature and flavors of Thai literature to be synthesized as criteria for study. The results showed that there are 6 types of rhetoric that appear: 1) metaphor, 2) metaphor, 3) apocalypse, 4) phonetic, 5) personality, and 6) noun. The 10 flavors of literature are: 1) Shantarass, such as forgiveness and peace, 2) Saringkaras or Naripramot, such as a mother's love for her child, remembering teachers, 3) Anger or anger towards animals and people, 4) Kindness or sallapankpisai, such as disappointment in love, suffering, 5) passion fruit, such as viewing flowers and nature, 6) Bhayankorns,

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: thipphana@reru.ac.th

¹ Lecturer, Major Thai Language Department, Faculty of Education, Roi-Et Rajabhat University, Email: thipphana@reru.ac.th

such as fear or worry about events, 7) heroism such as perseverance and courage, 8) Atphuts, such as surprise and modernity, 9) Pepatsorn, such as feeling bored of poor work and society, and 10) Finding flavors such as humor. The rhetorical analysis of literary imagery in Chokchai Bundit poetry entitled Flock of Birds Nua Viharn is just an analysis according to aesthetic concepts to see the beauty of literature.

Keywords: Visual stylistics, Taste of literature, Poetry

บทนำ

กวีนิพนธ์เป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่แต่งขึ้นอย่างมีศิลปะและมีชั้นเชิงในการใช้ภาษาที่มีวรรณศิลป์ เป็นงานเขียนที่มีความงามด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหา ด้านสุนทรียะ ด้านรสวรรณคดี และด้านอารมณ์ความรู้สึกของกวีที่ถ่ายทอดไปยังผู้อ่านให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกเพลิดเพลิน สะเทือนใจ หรือคล้อยตามไปในบทประพันธ์นั้น ๆ ดังที่ กุสุมา รักษมณี (2549: 16-17) กล่าวถึง ความหมายของกวีนิพนธ์โดยอ้างความหมายของวรรณคดี ตามทัศนะของพระยาอนุมานราชธนสรุปว่างานเขียนประเภทกวีนิพนธ์หมายถึงบทประพันธ์ที่มีลักษณะเด่นในเชิงประพันธ์ มีคุณค่าทางอารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้อ่านผู้ฟังเป็นวรรณคดีที่มีวรรณศิลป์ อาจเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้ สอดคล้องกับ ดวงมน จิตรจันทน์ (2543: 5) กล่าวว่ากวีนิพนธ์เป็นงานสร้างสรรค์แขนงหนึ่งของวรรณคดีที่มีความเข้มข้นทางอารมณ์มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับงานวรรณศิลป์ประเภทอื่น การอ่านกวีนิพนธ์จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างภูมิปัญญาแก่มนุษย์ ช่วยให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิด ได้รับความรู้และประสบการณ์จากผู้อื่นที่แวดล้อมอยู่ในสังคมทั้งใกล้และไกล นอกจากนี้ด้วยศิลปะและความงามทางภาษาที่เปี่ยมไปด้วยวรรณศิลป์ ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความอึดอึ้งในความคิดและอารมณ์ได้เป็นอย่างดี การอ่านบทกวีนิพนธ์ที่มีคุณค่าจะช่วยปลูกฝังความรู้สึกนึกคิด ตามที่กวีต้องการให้เกิดขึ้นในใจของผู้อ่านด้านต่าง ๆ เช่น ความรักอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่สำคัญของมนุษย์ โดยการถ่ายทอดให้เห็นอิทธิพลของความรักได้อย่างลึกซึ้งงดงามทั้งความรักระหว่างหนุ่มสาว ความรักระหว่างบิดามารดากับบุตร และความรักระหว่างมิตรสหาย และความรักที่มีต่อธรรมชาติและมวลมนุษย์

นอกจากนี้กวีนิพนธ์ยังหมายถึงถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้น โดยมีรูปแบบกำหนดตามฉันทลักษณ์ มีความไพเราะด้วยการสรรคำ การใช้เสียงสัมผัสและจังหวะลีลา มีความหมายกว้างลึกและเข้มข้น กระทบอารมณ์ได้ยิ่งกว่าการกล่าวด้วยภาษาธรรมดา บทกวีนิพนธ์จึงยังลึกลงในจิตใจของมนุษย์ได้ดีกว่าและถึงแม้ว่าบทบาทที่ชัดเจนที่สุดของบทกวีนิพนธ์ คือ การสร้างอารมณ์สะเทือนใจและการใช้เสียงเสนาะ แต่กระนั้นบทกวีนิพนธ์ยังมีความเหมาะสมที่จะใช้เล่าเรื่อง แสดงข้อคิด และอื่น ๆ อีกหลายประการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 35) นอกจากนี้ ธเนศ เวศร์ภาดา (2549: 154) กล่าวว่าภาษาในวรรณคดี เกิดจากการสร้างสรรค์ของกวีที่อาศัยความประณีต คัดกรอง และเลือกเฟ้น ดังที่ สรียกานต์ ยี่เก็งเอี่ยม (2564: 226) กล่าวว่า กวีนิพนธ์ในสมัยก่อนเปรียบได้กับงานวิจิตรศิลป์ เพราะกวีมักให้ความสำคัญกับสุนทรียภาพ เช่น ความงามด้านคำ ความงามด้านเสียงคำที่ไพเราะ และความงามด้านภาพพจน์การเปรียบเทียบ ทำให้เห็นถึงความคิดที่ถักทอและชั้นเชิงของกวี ที่ได้นำเสนอผ่านกวีนิพนธ์ทั้งที่เป็นวรรณคดีราชสำนัก วรรณคดีชาวบ้าน และวรรณกรรมชาดก สอดคล้องกับ ปราโมทย์ ชูเดช (2549: 41) กล่าวว่า ภาพพจน์และรสวรรณคดีเป็นสุนทรีย คือ ความงามในภาษา กวีจะใช้ภาพพจน์เพื่อเป็นการเปรียบเทียบหรืออธิบาย สิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ส่วนรสวรรณคดีไทยนั้นเป็นลีลาแห่งความงามของการใช้คำเพื่อสื่ออารมณ์ รสวรรณคดีจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะทำให้กวีนิพนธ์มีความสวยงาม มีความไพเราะ มีสุนทรียะของคำและความหมาย สามารถสื่อสารกับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ดังที่ กุสุมา รักษมณี (2549: 24) กล่าวว่า รส คือปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นในใจของผู้อ่านเมื่อได้รับรู้อารมณ์ที่กวีถ่ายทอดไว้ในวรรณคดี สอดคล้องกับ นอกจากนี้ อารยา ธิรมงคลจิต (2561: 22) กล่าวว่า รสและลีลาในวรรณคดี ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งในการแต่งคำประพันธ์ให้โดดเด่นถึงขั้นวรรณศิลป์ก็คือ รสและลีลารส ในที่นี้คือ รสของคำประพันธ์ เป็นรสในวรรณคดีบาลี และสันสกฤต ส่วนลีลา หมายถึง ท่วงทำนองในการแต่งคำประพันธ์ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ไทยเรานิยามเอง เดิมลีลาใช้เป็นหลักในการแต่งเพลงยาว แต่ต่อมานำมาใช้

ในการแต่งคำประพันธ์ทั่วไป ซึ่งลีลาบางแบบมีลักษณะตรงหรือคล้ายกับวรรณคดีบาลีและสันสกฤต จึงใช้เปรียบเทียบเทียบซึ่งกันและกันได้

โชคชัย บัณฑิต เป็นนามปากกาของ นายโชคชัย บัณฑิตศิลปะศักดิ์ เป็นอาจารย์และนักเขียนรางวัลซีไรต์เรื่องบ้านเก่า ประจำปี พ.ศ. 2544 เริ่มมีผลงานเผยแพร่ตามหน้านิตยสารและวารสารต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2528 ขณะเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับรางวัลบทกวีดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2552 เรื่อง เหตุการณ์ในกองถ่าย รางวัลชมเชยรวมบทกวีหลากหลายในรอยทาง ประจำปี พ.ศ. 2560 ได้รับรางวัลศิลปินแห่งชาติเจ้าพระยา ประจำปี พ.ศ. 2561 รางวัลวรรณกรรมแม่น้ำโขง ประจำปี พ.ศ. 2561 รางวัลราชชมมงคลสรเสริญกิตติมศักดิ์ ประจำปี พ.ศ. 2562 ปัจจุบันรับราชการเป็นอาจารย์สอนวิชาภาษาไทยอยู่ที่ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี จังหวัดสมุทรปราการ โชคชัย บัณฑิต เป็นนักเขียนที่มีผลงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีผลงานรวมเล่ม เช่น กังสดาลดอกไม้ ลมอ่อนตะวันตกเฉียงใต้ บ้านเก่า เขียนกระดากวาดละคร รูปฉายลายซีพี กวีดูโออิทบนเพชบุ๊คของฝากจากแดนไกล หลายร้อยในรอยทาง ไต้เมฆต่างเมือง และฝูงนกเหนือวิหาร

ฝูงนกเหนือวิหารเป็นหนังสือรวมกวีนิพนธ์ของโชคชัย บัณฑิต ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทหนังสือกวีนิพนธ์ ในการประกวดหนังสือดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาโวหารภาพพจน์และวรรณคดี ในกวีนิพนธ์เรื่องฝูงนกเหนือวิหารที่ผู้เขียนได้สะท้อนเรื่องราวต่าง ๆ และอารมณ์ความรู้สึกผ่านสายตาและจินตนาการ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าถึงโวหารภาพพจน์และวรรณคดีของบทกวีที่ผู้เขียนได้สะท้อนผ่านมุมต่าง ๆ ที่สอดแทรกในบทกวีจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะวิเคราะห์โวหารภาพพจน์และวรรณคดีในงานเขียนเรื่องฝูงนกเหนือวิหาร ของโชคชัย บัณฑิต มีโวหารภาพพจน์และวรรณคดีอย่างไร มีอารมณ์ความสะเทือนใจที่ถ่ายทอดผ่านบทกวีอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ในกวีนิพนธ์ เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต
2. เพื่อวิเคราะห์วรรณคดีในกวีนิพนธ์ เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย คือ วิเคราะห์โวหารภาพพจน์และวรรณคดีในกวีนิพนธ์เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต (โชคชัย บัณฑิต, 2564) จำนวน 63 บท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์โวหารภาพพจน์และวรรณคดีในกวีนิพนธ์ เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของโชคชัย บัณฑิต ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีลักษณะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย เช่น การศึกษากวีนิพนธ์เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของโชคชัย บัณฑิต การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกวีนิพนธ์ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกวีนิพนธ์ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับโวหารภาพพจน์และวรรณคดีไทยเพื่อใช้ในการวิจัย และศึกษาประวัติและผลงานของโชคชัย บัณฑิต นักเขียนรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน เรื่อง บ้านเก่า (ซีไรต์) พ.ศ. 2544

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ โดยศึกษารวบรวมเอกสารแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวรรณคดีไทยและสันสกฤต และวิเคราะห์วรรณคดีจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ของ วิเชียร เกษประทุม (2558: 312-314) และวรรณคดีของ นิชาภา กระกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์ (2560: 38) ที่ได้มีการปรับวรรณคดีให้ครอบคลุมกับบริบทของวรรณกรรมไทยได้ทั้งหมด 10 รส ผู้วิจัยจึงใช้เป็นแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์โวหารภาพพจน์และวรรณคดีในกวีนิพนธ์เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต จำนวน 63 บท ดังนี้ (โชคชัย บัณฑิต, 2564)

1. โวหารภาพพจน์ในกวีนิพนธ์เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต

1.1 อุปมา คือ การเปรียบเทียบโดยการนำของ 2 สิ่งที่แตกต่างกันมาเปรียบเทียบกัน มักมีคำว่า เหมือน ดัง ดุจ เถก ราว (กับ) ปาน ประหนึ่ง เพียง กล คล้าย เป็นคำเชื่อม ดังบทกวี ระบายไร้นาง มีการใช้อุปมาในการเปรียบเทียบดังเช่น “ผืนระนาดขาดรางเหมือนนางพราภ” มีการใช้คำบ่งชี้คือคำว่า “เหมือน” โดยเปรียบเทียบความรักของชายหนุ่มที่ต้องพลัดพรากจากนางอันเป็นที่รัก ซึ่งได้เปรียบเทียบถึงเครื่องดนตรีไทยชนิดหนึ่งชื่อระนาด ซึ่งประกอบด้วยผืนระนาดและรางระนาด ถ้าหากขาดเครื่องอุปกรณ์ชิ้นใดชิ้นหนึ่งเครื่องดนตรีนั้นก็ไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถบรรเลงเพลงได้ แต่ทว่าบรรเลงได้ก็ไม่ไพเราะเสนานหู เป็นความเศร้าโศกเสียใจที่ต้องจากกันและใครครวญถึงนาง อีกทั้งยังกล่าวถึงสิ่งที่ต้องจากรังย้อมคิดถึงถิ่นที่อยู่อาศัย คล้ายกับคนที่ต้องจากบ้านเรือน ทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจที่ต้องจากกัน ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณฑิต, 2564: 25)

ผืนระนาดขาดรางเหมือนนางพราภ

เพลงนกจากพราภรักเกินหลังถ้อย

สร้อยสนตัดขาดค่าน้ำต้าย้อย

เพลงนางครวญแสนกร่อยปล่อยชายครวญ

มอญร้องไห้ไม่แข่งก็แปร่งหู

เหมือนไม้คู่ขาดหยาพให้หวน

กรอทำนองขาดเสน่หานางเรรวน

พี่เชชวนแทบทรุดชีพชานชม

1.2 อุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบโดยเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง คำที่ใช้เปรียบเทียบ ได้แก่คำว่า เป็น คือ เท่า หรือเรียกให้เข้าใจง่ายว่า “การเปรียบเป็น” ดังบทกวี ปากกา คือ ระยะทางของความคิดถึง มีการใช้อุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบ ดังเช่น “ปากกา คือ ระยะทางของความคิดถึง” มีการใช้คำบ่งชี้คือคำว่า “คือ” โดยเปรียบเทียบความคิดถึงของชายหนุ่มกับหญิงสาวที่ต้องจากกันไป ถึงแม้ระยะทางนั้นจะไกลขนาดไหนก็ตาม ก็สามารถเขียนความรู้สึกความคิดถึง ความทรงจำที่ดีด้วยปากกาเพื่อฝากไปยังคนที่รักได้ นอกจากนี้ก็ยังใช้อุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบคำว่า “เป็น” เพื่อเปรียบเทียบความคิดถึงเป็นถ้อยคำได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้เกิดความประทับใจและซาบซึ้งกินใจ ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณฑิต, 2564: 16)

ปากกา คือ ระยะทางของความคิดถึง

จากจุดหนึ่งถึงจุดไหนแม่ไกลห่าง

ฝากคำทักจากใจแม่ไกลทาง

ถึงเลื่อนรางอย่างไรก็ไม่ลบ

เขียนและเขียนเปลี่ยนคิดถึงเป็นถ้อยคำ

ความทรงจำแสนดีไม่มีจบ

คือปากกาคิดถึงซึ่งแทบพบ

อาจไม่ครบถ้อยคำจากสำนึก

1.3 อธิพนธ์ คือ การกล่าวเกินความจริงเพื่อเน้นข้อความให้น้ำหนักยิ่งขึ้น และให้ความรู้สึกเพิ่มขึ้น ดังบทกวี
ลุ่ม หลง มีการใช้อธิพนธ์ คือ “กักขังวัยเยาว์เกินเข้าเือน” มีการใช้คำบ่งชี้ที่เป็นอธิพนธ์คือ คำว่า “กักขังวัยเยาว์” ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเราไม่สามารถที่จะไปกักขังวัย หรืออายุของใครได้ เพราะอายุของคนเราเพิ่มขึ้นทุกวันทุกนาที่ นอกจากนี้ยังใช้อธิพนธ์
ที่ว่า “แข่งแข่งความผันหามผันเปลี่ยน” ซึ่งในความจริงก็ไม่สามารถแข่งแข่งความผันได้ กวีอาจจะใช้อธิพนธ์เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็น
ภาพที่ชัดเจนขึ้น ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณทิต, 2564: 26)

แข่งแข่งความผันหามผันเปลี่ยน

วกเวียนเขียนย้าแต่คำเก่า

จงจำความสุขเกินรุกร้า

กักขังวัยเยาว์เกินเข้าเือน

หวงแหนสัมพันธ์ราวกันเขต

ชิงภูมิประเทศขวางเขตเพื่อน

ปิดสนับน้ำรวย้าเดือน

เชือดเดือนเชือนใจหามใครมอง

1.4 บุคคลวัตหรือบุคลาธิษฐาน คือ การทำให้สิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ทำกริยาอาการ หรือมีความรู้สึกเหมือนมนุษย์
ดังบทกวี ลุ่ม หลง มีการใช้บุคคลวัตหรือบุคลาธิษฐาน คือ “มรสุมคลุ้มคลั่งผั่งชีวิต” มีการใช้คำบ่งชี้คือ คำว่า “มรสุมคลุ้มคลั่ง”
โดยกวีใช้กลวิธีบุคลาธิษฐาน มาเปรียบเทียบกับการทำงานที่เป็นงานที่หนักและมีอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ทำให้งานที่ทำนั้น
ไม่ประสบความสำเร็จคล้ายกับทะเลที่ต้องเจอกับลมมรสุม คลื่นสูง ลมแรง เปรียบเทียบชีวิตคนที่ต้องเจอกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ
ซึ่งนำมากับปฏิกิริยาของมนุษย์มาเปรียบเทียบกับมรสุมมีความรู้สึกว่ามีชีวิตในการทำงาน นอกจากนี้กวียังใช้บุคลาธิษฐาน
ในการเปรียบเทียบกับอีกหนึ่งบท คือ “ทรายแตกตื่นคลื่นโทะสะ” กวีใช้บุคลาธิษฐานในการเปรียบเทียบให้ทรายซึ่งไม่มีชีวิต ให้มีชีวิต
มีความรู้สึกเหมือนมนุษย์ ทำให้เข้าใจถึงคนที่ทำงานหนักแล้วมีปัญหาอุปสรรค จนบางคนจากที่เป็นมิตรอาจกลายเป็นศัตรู
ในที่ทำงาน หรืออาจจากเพื่อนที่สนิทกลายเป็นศัตรูในที่สุด ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณทิต, 2564: 49)

ความอ่อนหวานถูกงานหนักพรากไปแล้ว

เหลือเพียงแววหน้าหวาดเกินคาดหวัง

โลกด้านดีที่หมายก็พ่ายพัง

มรสุมคลุ้มคลั่งผั่งชีวิต

โลกด้านลบโถมแรงขึ้นแต่งหาด

ม้วนเกลียวฟาดพาดเกี่ยวความเบียดบีบ

ทรายแตกตื่นคลื่นโทะสะเข้าประชิด

ทำลายมิตรมิตรจอมอารมณ์ร้าย

1.5 สัทพจน์ คือ ภาพพจน์ที่เลียนเสียง (สัท=เสียง) หรือแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ อาจเป็นการเลียนเสียง
ธรรมชาติ เสียงสัตว์ร้อง เสียงเครื่องดนตรี เสียงเครื่องใช้หรือลักษณะอาการต่าง ๆ ดังบทกวี ชีพจรแผ่นดินใจ มีการใช้สัทพจน์
คือ “หรีงเรไรให้เสียงลมเบี่ยงวก” โดยกวีได้กล่าวถึงเสียงหรีงเรไร ซึ่งเป็นเสียงของสัตว์ 2 ชนิด ได้แก่ จิ้งหรีดและเรไร
ซึ่งเป็นจักจั่นชนิดหนึ่ง จึงทำให้เกิดเสียงร้องประสานเสียงของสัตว์ทั้ง 2 ชนิด ซึ่งอาจทำให้เกิดเสียงสูงและต่ำ ในขณะเดียวกัน

ยังมีเสียงไปไม้กระทบเสียดสีกัน เสียงน้ำตก ทำให้เห็นภาพของป่าที่มีเสียงของแมลงรวมถึงสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ มากมาย มีกังวานสลับกันไปมา ประสานเสียงกับเสียงนกกลางคืน ทำให้เกิดเสียงทำนองเพลงของป่าที่แสนจะน่ากลัวและวังเวง ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณฑิต, 2564: 82)

ภูวังก์สังคีตลมตีตลี
เปล่งดนตรีไปไม้สายน้ำตก
หรั่งเรไรให้เสียงลมเปี่ยงวก
सानทำนองของวิหคขึ้นอกฟ้า
กลางดอยดงพงษัฐราชูขบ
ไร้คำตอบของคำถามตามเข่นฆ่า
อิสเรีแห่งชีวา
อาจทำนองของป่าฟังน่ากลัว

1.6 นามนัย คือ การใช้ชื่อส่วนประกอบที่โดดเด่นของสิ่งหนึ่งแทนสิ่งนั้น ๆ ทั้งหมด และส่วนประกอบดังกล่าวกับสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ดังบทกวี ยิ่งรัก มีการใช้นามนัย โดยใช้คำบ่งชี้คือคำว่า “ปวงชน” โดยกวี ใช้นามนัยเพื่ออธิบาย หมายถึง ผู้คนมากมายในประเทศนั้น มิมีมิตรไมตรีต่อกัน หากปวงชนมีความรัก เพราะรักคือการให้ ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณฑิต, 2564: 28)

จากลุ่มหล่งสู่ปลงปลดในสรรัก
ด้วยตระหนักการให้ให้ถ้อยหนี
รักปวงชนล้นหลากมากไมตรี
รักความดีชี้ทิศชีวิตเธอ
รักความดีชี้ทิศชีวิตฉัน
จึงมีกันและกันมันเสมอ
ใช่มีเราเพียงจึงล้ำเลอ
แต่มีเธอรอบทิศชีวิตเรา

2. รสวรรณคดีในกวีนิพนธ์เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต

2.1 ศาตรส คือ รสที่เกิดจากการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกความสงบของตัวละครเช่น การปล่อยวาง เมตตาการให้อภัย ไม่พยายาบท (นิชาภา กระกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์, 2560: 39-40) ตัวอย่างบทกวี ยิ่งรัก มีรสวรรณคดีเกี่ยวกับการให้อภัย หรือการชำระจิตใจให้มีความสุขให้ปราศจากความคับแค้นใจ หรือการแก้แค้นออกจากใจ หากเราให้อภัยเป็นเราก็จะเกิดความสุขทางใจ จิตใจมีความสุขใสสะอาด หากเราอภัยไม่เป็น ความแค้นหรือความพยายาบท มันจะยิ่งฝังลึกและกัดกินชีวิตของคนคนนั้นไปตลอด ทำให้ชีวิตนั้นไม่มีความสุข เช่นเดียวกัน หากเราให้อภัยเป็น หมั่นชำระจิตใจให้ผ่องแผ้ว ชีวิตของคนคนนั้น ย่อมที่จะมีความสุขในชีวิตตลอดไป ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณฑิต, 2564: 35)

เพียงขัดสีสนิมด้วยยัมรับ
รู้เกิดดับสรรพสิ่งสร้างสรรค์
สนิมใจใสกระจ่างเช่นกลางวัน
ขัดถูมันให้จบลบภาพแค้น
ยิ่งสลักลงความทรงจำยิ่งชำระ
ยิ่งกระจะกระจ่างคราบฝังแน่น
ยิ่งขัดถูโคมทองยิ่งส่องแทน

ออกจากแดนแค้นคับเอื้อมจับร้าง

2.2 ศฤงคารส หรือ นารีปราโมทย์ คือ รสที่เกิดจากการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่เกิดจากความซาบซึ้งในความรักระหว่างบุคคล ได้แก่ ความรักของเพื่อน ความรักของพ่อแม่กับลูก ความรักของครูกับลูกศิษย์ ความรักของเจ้านายและลูกน้อง ความรักระหว่างหนุ่มสาว (ฉนิษฐา กระจกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์, 2560: 39-40) ตัวอย่างบทกวี คำแปล มีสรพรรณคดีที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรักของแม่ที่มีต่อลูก คือการส่งภาษารักจากลูกสู่แม่หรือแม่สู่ลูก เวลาหิว เจ็บ กลัว ก็ร้องไห้จนแสบ แต่เสียงร้องไห้นั้นส่งผ่านแม่ผู้ห่วงใย แม่ก็ยังเฝ้าปลอบโยนเลี้ยงดูผู้เป็นลูกอย่างทะนุถนอม เฝ้าห่วงเฝ้าหวงลูกอยู่ทุกวัน ไม่ไกลห่าง เสียงของลูกไม่ว่าจะเป็นเสียงร้องไห้ เสียงหัวเราะ ล้วนมีความหมายความสัมพันธ์ต่อผู้เป็นแม่ ไม่ว่าจะเป็นวันเกิดลูกหรือวันแม่ก็ตาม แต่ละวันล้วนมีความสำคัญเท่ากัน และเป็นการสื่อสารภาษาที่เป็นสากลระหว่างแม่กับลูก เพียงมองตาก็ก็น่าสลดใจได้ถึงความรักที่มีให้ระหว่างแม่กับลูก เพื่อส่งภาษาที่แปลว่ารัก นี่คือการรักที่แท้จริงของผู้เป็นแม่ถ่ายทอดไปสู่ลูก ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณฑิต, 2564: 15)

เสียงของความสัมพันธ์ทุกวันลูก
แม่หมายปลุกผูกพันทุกวันแม่
ทุกวันนี้คือห่วงใยให้ดูแล
คือรักแท้แม่ให้ไม่ห่างเลย
คือภาษาสากลพันภาษา
เพียงมองตาสื่อใจเหนือใดเอ๋ย
รินจากใจไหลหลังข้างคุนเคย
ค่อยค่อยเผยภาษาแปลว่ารัก

2.3 เราทรส หรือ พิโรธวาทัง คือ รสที่เกิดจากการรับรู้ความโกรธของตัวละคร ความโกรธนั้นมีหลายอย่าง เช่น ความโกรธที่เกิดจากการไม่เชื่อฟัง ความโกรธที่เกิดจากการถูกหักหลังทรยศ ความโกรธที่เกิดจากการไม่รักษาสัญญา ความโกรธที่เกิดจากการถูกดูหมิ่นศักดิ์ศรี (ฉนิษฐา กระจกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์, 2560: 39-40) ตัวอย่างบทกวี เรณู และเหล็กในมีสรพรรณคดีที่เกี่ยวกับอารมณ์โกรธที่ฝังตัวย โดยเบื้องต้นผู้เขียนได้กล่าวถึงชั้นขมฝืนฝืนตัวน้อยที่น่ารัก หาดูดเกสรดอกไม้ตามสวนดอกไม้ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มเมฆตั้งเค้าเหมือนมีลมพายุและฝนจะตก ทำให้ผู้ฝืนฝืนแตกกระเจิงและตกใจ และในที่สุดผู้ฝืนฝืนดังกล่าวก็เข้าตอจนได้รับความเจ็บปวดจนเลือดหยด อีกทั้งยังฝืนเหล็กในแสนเจ็บปวด ฝืนซึ่งเป็นแม่หลงที่มีเหล็กในตอ หรืออาจฝืนเหล็กในลงบนผืนหนังด้วย จนทำให้เกิดความรู้สึกคล้ายถูกเข็มแทงอย่างรุนแรง รู้สึกปวดแสบปวดร้อน หรือมีอาการคันบริเวณที่เกิดเป็นตุ่มบวมเป่งขึ้นมา ซึ่งอาจจะมึนตึ๋นแดงอยู่ตรงกลางและมีผิวน้ำสีขาวอยู่โดยรอบ บางคนก็โดนตอแล้วแพ้พิษอาจเสียชีวิตได้ ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณฑิต, 2564: 24)

ยามอารมณ์ไหม้พัดเกินหยัดร้าง
สองปีกบางโบยโบกข้ามโศกเศร้า
ลมอารมณ์โถมถั่งเมฆตั้งเค้า
ปล่อยพายุผ่านเหยาเกินหยุดยั้ง
ผู้ฝืนฝืนน้อยแน่นใจต่างไล่ตอ
กระหน่ำแทงน้ำถ้อยเลือดย่อยหยด
ทิ่มเหล็กในให้อารมณ์โถมประดัง
เจ็บทุกครั้งทีคิดเพราะฤทธิ์ใคร

2.4 ฤณารส หรือ สลลปังกพิสัย คือ รสที่เกิดจากการรับรู้ความทุกข์โศก โดยมีทั้งความทุกข์ในชีวิตที่มีความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น ยากลำบาก ทุกข์จากภัยสงคราม ทุกข์ที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันของสังคม ทุกข์จากการที่ต้องจากลา

บุคคลที่รักทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่และเสียชีวิต ทุกข์ที่เกิดจากการคิดถึงบ้านเกิดเมืองนอน รวมทั้งความทุกข์โศกที่ไม่ได้สมหวังในความรัก (นิชาภา กระกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์, 2560: 39-40) ตัวอย่างบทกวี ละครชาตรี ละครนอก มีรสวรรณคดีที่เกี่ยวกับอารมณ์ ความทุกข์โศกที่ไม่ได้สมหวังในความรัก โดยการเปรียบเทียบแบบอุปมาถึงมีผืนระนาด แต่ไม่มีรางที่จะใส่ผืนระนาด ก็เหมือน พี่กับน้องต้องพรากจากกัน ฟังเพลงนกกจากแล้วคิดถึงคนรักเกินที่จะพรรณนา จนร้องไห้น้ำตาไหลร่วงริน เพลงนางครวญที่เคยฟัง ก็แสนกร่อยไม่มีความไพเราะ ปลอ่ยชายคนรักต้องหวนคิดถึงนางอยู่ฝ่ายเดียว ฟังเพลงมอญร้องไห้ก็ไม่ไพเราะเหมือนที่เคยฟัง หรือเพลงโศกพม่าดนตรีก็เศร้าใจ ต้องฝันทรมาณให้ผ่านคืนวันไปให้ได้ เพราะถึงอย่างไรเขาก็ไม่รัก ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณฑิต, 2564: 25)

มอญร้องไห้ไม่แข่งก็แปร่งหู
เหมือนไม้คู่ขาดหยาบให้หวน
กรอทำนองขาดเสน่หานางเรววัน
พี่เชชวนแทบทรุดชีพชานชม
โศกพม่าสาแแก่ใจจูบไม่หวาน
ทรมาณวันคืนต้องฝันชม
หยิบไม้้นวมตีกระแทกแทนแฝกคม
ให้สาสมแก่ใจเขาไม่รัก

2.5 เสาวรสจัน คือ รสแห่งการชื่นชมความงาม เช่น บทชมความงามของตัวละคร บทชมความงามของบ้านเมือง บทชมความงามของธรรมชาติ บทชมความงามของกองทัพ บทชมความงามของราชรถ และบทชมความงามของสัตว์ (นิชาภา กระกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์, 2560: 39-40) ตัวอย่างบทกวี บทกวี เพลงนภา มีรสวรรณคดีที่เกี่ยวกับการชมธรรมชาติ ยามสนธยา คือ ช่วงเวลาก่อนพระอาทิตย์จะตกหรือลับขอบฟ้าไปแล้ว จะมีเสียงจักจั่นเรไรร้องระงมป่า มีกลิ่นหอมของดอกไม้ ซึ่งเป็นธรรมชาติที่น่ารื่นรมย์เป็นอย่างมาก เมื่อพระอาทิตย์ลับขอบฟ้าไปแล้ว จะมีเสียงจิ้งหรีดหรือแมลงที่ร้องตอนกลางคืน บนท้องฟ้ามีพระจันทร์ และมีกลุ่มดาวส่องแสงระยิบระยับ มีหยานน้ำค้างหยดลงมาบนยอดหญ้าพอให้จิ้งหรีดเรไรได้ดูดดื่มน้ำ ประทับชีวิต บรรยากาศแบบนี้เป็นบรรยากาศที่มีความสุขตลอดคืน ถ้าหากใครได้สัมผัส ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณฑิต, 2564: 101)

สนธยายินห์ดั่งฟ้าสู่ห้วงฟ้า
เลื่อนแสงจาดาววันลมนั่นไหว
โรยสำเนียงโพล่พล่เสียงเรไร
หุบกลีบใบไม้ดอกพลั่วหมอกมา
ดาววันเรืองรอนรอนเริ่มซ่อนแสง
เด่นสำแดงแต่งสรวงห้วงเวหา
สีส้มสุกปลุกค่าพร้อมอาลา
สนธยาอาลัยอีกวัน

2.6 ภัยนารส คือ รสที่เกิดจากการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตัวละครซึ่งเกิดจากความกลัว ได้แก่ ความกลัวที่เกิดจากภัยสงคราม ความกลัวที่จะถูกทำร้าย (นิชาภา กระกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์, 2560: 39-40) ตัวอย่างบทกวี ชาตีหมา มีรสวรรณคดีที่เกี่ยวกับอารมณ์ที่เกิดจากความกลัวกับเหตุการณ์ผู้สนัษัพันธพิบูล กัดขยี้คนแก่จนใบหน้าเป็นแผลเหวอะหวะ แผลฉีกขาด มีคนเข้าไปช่วยแต่ก็ช่วยไม่ได้ เพราะสนัษัพันธนี้ร้ายดุร้าย ถ้าได้กัดแล้วไม่ปล่อยง่าย ๆ พิพบุลทำร้ายคน หรือเจ้าของ จนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตอยู่บ่อย ๆ จนเป็นข่าวหนึ่งอยู่เป็นประจำ ด้านนักข่าวหรือผู้ประกาศก็หาข้อมูลข่าวมาสารพัด มีการวิเคราะห์ต่าง ๆ นานา เช่น สนัษัพันธพิบูลอาจติดสัด หรืออาจถูกขังทำให้มันซึมเศร้า หรือมันคือจำเริญหรือห้วงอาณาเขต

จนต้องเกิดเหตุการณ์สุนัขกัดคนแล้วคนเล่า บางคนบาดเจ็บแต่บางคนอาจเสียชีวิตด้วยการเลี้ยงสัตว์ที่ดูร้ายไว้ในบ้าน แม้แต่เจ้าของอาจตกเป็นเหยื่อก็ได้ ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณจิต, 2564: 38)

มันขยี้แม่เฒ่าโดดเข้าพัด
ทั้งจ้องกัดใบหน้าหมายฆ่าเข่น
คนเข้าช่วยได้เพียงแค่เบี่ยงเบน
ก่อนมันแผ่นเข้าโผนกระโจนจับ
ขวานหน้าหนึ่งตึงเลือดให้เดือดพล่าน
ปลุกสัญชาตญาณให้ด้านกลับ
ปล่อยฝูงหมามากมายเกินไถ่
ทั้งพิพบูลเบียดขับไล่จับเรา

2.7 วีรสต คือ รสที่เกิดจากการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่มีความมุ่งมั่น กล้าหาญ บากบั่น พากเพียร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย เช่น ความกล้าที่จะแบกรับความทุกข์และปัญหาทั้งปวงโดยไม่แพรงพรายหรือร้องขอให้ผู้อื่นมาช่วยเหลือ กล้าคิดริเริ่มในการประกอบกิจการต่าง ๆ กล้าที่จะไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตาลิขิต กล้าที่จะปกป้องในศักดิ์ศรีของตน กล้าที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้องแม้จะนำมาซึ่งอันตรายที่อยู่ข้างหน้า (นิชาภา กระกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์, 2560: 39-40) ตัวอย่างบทกวีการกลายเป็นตัวละครนักเรียน มีสวรรณคดีที่เกี่ยวกับอารมณ์กล้าหาญบากบั่น พากเพียร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยกวีได้กล่าวถึงตนเองที่เป็นนักเขียนที่มีความสามารถในการเขียนบทกวีที่ทำให้คนอ่านมีความสอเคร้า มีความสุข หรือความคิดด้วยถ้อยคำที่กวีรังสรรค์ขึ้น ให้อารมณ์ความรู้สึกผ่านตัวอักษร แม้จะอยู่ที่ไหนก็สามารถเขียนบทกวีได้ แม้ในโลกนี้จะดูเหมือนไร้ญาติขาดมิตร แต่เรื่องราวที่นำมาเขียนหรือตัวละครก็ล้วนมาจากชีวิตจริงและสิ่งที่สังเกตจากโลกออนไลน์ ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณจิต, 2564: 65)

กูคือนักเขียนผู้เปลี่ยนโลก
เปลี่ยนเศร้าเป็นสอด้วยศัพท์แสง
ตัวกู้อยู่ไหนไม่เปลี่ยนแปลง
สำแดงอารมณ์เือนคมคำ
ในโลกเสมือนไร้เพื่อนมิตร
เจ้าคิดเจ้าแค้นแสนต่ำต้อย
ชุกกันคนจริงยังตอแย
เหมือนนำตัวละครมาซ่อนตน

2.8 อัทธุตส คือ รสที่เกิดจากการรับรู้ความน่าพิศวงอารมณ์แปลกใจ ประหลาดใจ (นิชาภา กระกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์, 2560: 39-40) ตัวอย่างบทกวี แอปพลิเคชัน มีสวรรณคดีที่เกี่ยวกับอารมณ์แปลกใจกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะกล้องมือถือ สามารถที่จะถ่ายรูปให้มีความสวยงาม เต็มสีสันปรับแต่งแสงได้ เช่น ถ่ายรูปแล้วหน้าดำก็สามารถปรับแสง หรือแต่งภาพให้หน้าขาววโลได้อย่างสบาย หรือดวงตาเล็กอยากให้ตาโตก็สามารถปรับได้ อยากให้หน้าเรียวเช็กซี สามารถปรับแต่งได้ ปรับแสง ปรับขนาด ปรับสีสัน หรือตรงที่คิดว่าไม่สวยก็สามารถตกแต่งได้ในจอโทรศัพท์มือถือ ภาพที่ทุกคนเห็นในสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คอาจจะไม่ใช่ภาพจริงที่เป็นอยู่ เพราะเมื่อเวลาคนเรารูปก็อยากได้ภาพสวย และดีทั้งนั้น กวีจึงถามในลักษณะเชิงหยอกเย้าว่าภาพที่ถ่ายเป็นภาพจริงของเธอหรือไม่ หรือเป็นภาพที่ตกแต่งแล้ว หรือมีแอปพลิเคชันอะไรที่จะสามารถส่องดูหัวใจของหญิงสาวได้หรือไม่ ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณจิต, 2564: 67)

บังคับแสงแปลงทรงให้ลงช่อง
เดิมที่พร่องเพิ่มที่ขาดราววาดเสริม

หน้าขาวนวลชวนฝันช่วยกันเติม
ตาเล็กตึกก็เพิ่มให้พองโต
หน้าเรียวเล็กเช็กซีเพิ่มหรีแสง
ช่วยปรับเปลี่ยนแต่งทรงตรงที่ไหว
ทุกรูปนามงามมนุษย์สุดมโน
ภาพผุดโผล่โปกส์ชัดและเบลอ

2.9 พิกัดสรรส คือ รสที่เกิดจากการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกความเบื่อ รำคาญ ขยะแขยง เช่น ความเบื่อหน่ายในชีวิตที่ต้องทำงานหนักแต่ไม่มีความก้าวหน้า รำคาญที่ถูกเบียดเบียนโดยที่ตนเองไม่สามารถปฏิเสธได้ (นิชาภา กระจกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์, 2560: 39-40) ตัวอย่างบทกวี เพียงก้มมอง มีสรรพณคดีที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการทำงานหนัก รวมถึงมรสุมชีวิตก็เข้ามาทำลายชีวิตจนพัง อุปสรรคต่าง ๆ เหมือนโกรธเข้าทำลายชีวิตของเขาอย่างหนักจนไม่มีที่พักพิง อาจจะด้วยตำแหน่งงานมีภาวะกดดันทั้งตำแหน่งงาน เพื่อนร่วมงาน ทำให้งานที่ทำนั้นไม่ประสบความสำเร็จ กวีจึงเสียดสีในบทกวีว่าถ้าหากอยากประสบความสำเร็จจะต้องดิ้นรนหรือหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณฑิต, 2564: 47)

ความอ่อนหวานถูกงานหนักพรากไปแล้ว
เหลือเพียงแววหน้าหวาดเกินคาดหวัง
โลกด้านดีที่หมายก็พ่ายพัง
มรสุมคลุ้มคลั่งฝังชีวิต
โลกด้านลบโถมแรงขึ้นแต่งหา
ม้วนเกลียวพาดพาดเกี่ยวความเปี้ยวบิด
ทรายแตกต้นคลื่นโทะสเข้าประชิด
ทำลายมิติมัจฉาอารมณ์ร้าย

2.10 หาสรส คือ รสที่เกิดจากการได้รับรู้อารมณ์ความรู้สึกขบขันที่ตัวละครประพุดหรือพูด (นิชาภา กระจกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์, 2560: 39-40) ตัวอย่างบทกวี ณ มหกรรมประกวดพระเครื่อง มีสรรพณคดีที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกขบขันที่กล่าวถึงพระสงฆ์กลุ่มหนึ่งหันมาสนใจส่องพระเครื่องส่องตะกรุด ซึ่งเป็นสิ่งที่พระพุทธร่องค์ไม่เคยสั่งสอนหรือไม่ใช่กิจของสงฆ์ แทนที่จะหันมาศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า ซึ่งจะมีข่าวให้เห็นอยู่บ่อยครั้งตามข่าว ซึ่งกวีได้กล่าวถึงในบทกวีว่า พระพุทธร่องค์เคยตรัสว่า “ผู้ใดเห็นธรรมอันล้ำค่า ย่อมเห็นศาสดาปรากฏผล” สอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยตรง แต่กลับหันมาส่องพระเครื่องส่องตะกรุด และเป็นเรื่องที่ตลกมากเป็นพระแท้ ๆ กลับต้องถูกชี้หน้าโดยเซียนพระที่ไม่ได้บวช จึงเป็นการกระทำสวนทางกับคำสอนและการปฏิบัติของพระพุทธเจ้านั่นเอง ดังบทกวีที่ว่า (โชคชัย บัณฑิต, 2564: 57)

พระสงฆ์ส่องพระพระเพ่งตะกรุด
พระพุทธร่องค์สั่งสอนสงฆ์
ผ่านถ้อยพระธรรมเจดจำนง
ซึ่งยังคงอยู่ยงอยู่คงทน
ผู้ใดเห็นธรรมอันล้ำค่า
ย่อมเห็นศาสดาปรากฏผล
เห็นทิพย์แห่งธรรมน้อมนำตน
สูงส่งมงคลเห็นตนเอง

สรุปผล

การวิเคราะห์โวหารภาพพจน์และวรรณคดีในกวีนิพนธ์เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต จำนวน 63 บท ตามที่ได้วิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีที่ตั้งเป็นกรอบไว้ ผู้วิจัยจึงขอสรุปผลการวิจัย ดังนี้ (โชคชัย บัณฑิต, 2564)

1. การวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ในกวีนิพนธ์เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต พบว่ามีโวหารภาพพจน์ 6 ประเภท คือ 1) อุปมา 2) อุปลักษณ์ 3) อธิพจน์ 4) สัทพจน์ 5) บุคลาธิษฐาน 6) นามนัย จากการศึกษาวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ในกวีนิพนธ์ เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของโชคชัย บัณฑิต พบว่ามีโวหารทั้งหมด 6 ประเภท มีการใช้โวหารภาพพจน์ในการเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงสิ่งที่กวีต้องการสื่อ มีการกล่าวถึงสิ่งที่กล่าวเกินจริง ทำให้สิ่งที่ไม่มีชีวิตให้มีชีวิตหรือมีความรู้สึกเหมือนมนุษย์ และมีการเปรียบเทียบสิ่งที่โดดเด่นที่สุดเพื่อแทนสิ่งนั้น ๆ

2. การวิเคราะห์วรรณคดีในกวีนิพนธ์เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต ปรากฏวรรณคดี คือ 1) ศานตรส รสแห่งความสงบและการให้อภัย 2) ศฤงคารรสหรือ นารีปราโมทย์ รสแห่งความรักและความซาบซึ้ง 3) เราทรส หรือพิโรธวาทัง รสแห่งความโกรธ 4) กรุณารสหรือสัลลาปังคพิสัย รสแห่งความทุกข์โศก 5) เสาวรสจณี คือ รสแห่งความงาม 6) ภายนอกกรส รสแห่งความกลัว 7) วีรรส รสแห่งความกล้าหาญ 8) อัฏฐตรส รสแห่งความแปลกใจ 9) พิภตสรส รสแห่งความเบื่อรำคาญ และ 10) หาสยรส รสแห่งความขบขัน จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณคดีในกวีนิพนธ์ เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของโชคชัย บัณฑิต พบว่า ปรากฏวรรณคดีทั้ง 10 รส มีคุณค่าทางด้านวรรณคดีที่มีวรรณศิลป์เป็นอย่างดี สอดคล้องกับยุคสมัยใหม่ที่ทุกคนต้องเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช่น สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม ฯลฯ และสื่อสังคมออนไลน์ที่ทันสมัยทันโลกทันเหตุการณ์ อีกทั้งยังสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกตามบทกวีได้ โดยมุ่งเน้นการนำเสนอวรรณคดีที่สื่ออารมณ์ความรู้สึกผ่านบทกวี ซึ่งมีทั้งอารมณ์เกี่ยวกับการให้อภัย อารมณ์ความรัก ความโกรธ ความทุกข์โศก ความงามของดอกไม้ ความกลัว ความกล้าหาญ ความแปลกใจ ความรู้สึกเบื่อ และความขบขัน อีกทั้งยังนำเสนอข้อคิดต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

อภิปรายผล

การวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ในกวีนิพนธ์เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต พบว่ามีโวหารภาพพจน์ อุปมา อุปลักษณ์ อธิพจน์ สัทพจน์ บุคลาธิษฐาน นามนัย สอดคล้องกับ กิระติ ธนะไชย (2557) ซึ่งได้กล่าวถึงกลวิธีทางวรรณศิลป์ว่าประกอบด้วยการสรรคำ เสียงของคำและภาพพจน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กับการส่งสารและรับสาร การสื่อความหมายจากสาร กลวิธีทางวรรณศิลป์ทำให้เข้าใจแนวคิดเรื่องการสืบสรรค์กวีนิพนธ์ ทำให้ทราบถึงความเด่น ความงาม และความเฉพาะตัวของกวีนิพนธ์อีกด้วย อีกทั้งยังสอดคล้องกับ รินฤทัย สัจจพันธุ์ (2555) ที่กล่าวว่า วรรณกรรมที่ดีย่อมประกอบขึ้นด้วยวรรณศิลป์ อันเป็นเครื่องมือที่ผู้ประพันธ์ได้อบรมบ่มเพาะจนชำนาญ และนำมาใช้ในงานวรรณกรรมใน 2 นัยยะ คือ 1) เพื่อส่งสารไปยังผู้อ่านให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้ง 2) เพื่อแสดงชั้นเชิงฝีมือทางกวี นอกจากนี้โชคชัย บัณฑิต ยังใช้กลวิธีสร้างสรรค์บทกวีด้วยการใช้คำไวพจน์ การใช้คำจินตภาพเพื่อให้ผู้อ่านเข้าถึงความหมายของบทกวี แฝงค่านิยมของคนในยุคปัจจุบัน การใช้เทคโนโลยี และยังกล่าวถึงตัวตนเองที่เป็นนักเขียนอีกด้วย

ด้านวรรณคดีประเภทศานตรส ศฤงคารรสหรือนารีปราโมทย์ เราทรสหรือพิโรธวาทัง กรุณารสหรือสัลลาปังคพิสัย เสาวรสจณี ภายนอกกรส วีรรส อัฏฐตรส พิภตสรส และ หาสยรส เป็นวรรณคดีที่ปรากฏในกวีนิพนธ์เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต ซึ่งจะเห็นได้ว่ากวีได้ใช้อารมณ์ความรู้สึกในวรรณคดีแฝงไว้ในบทกวี จำนวน 63 บท ดังที่ สุธัทสน์ วงศ์กระบกถาวร (2565: 33) กล่าวว่า รสนั้นเกิดจากกลวิธีคิดสรรและเรียบเรียงถ้อยคำที่มีความหมายลึกซึ้งกินใจ มีความไพเราะสร้างอารมณ์คล้อยตามด้านใดด้านหนึ่งแก่ผู้อ่าน เช่น รัก ตลกขบขัน สงสาร โกรธ เกลียด กลัว สงบ ซึ่งผู้อ่านได้อ่านและได้เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของกวีผ่านสายตาของโชคชัย บัณฑิต และรับรู้อารมณ์ความรู้สึกผ่านบทกวีนั้น สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564: 19) กล่าวคำประกาศรางวัลหนังสือดีเด่น ประเภทหนังสือกวีนิพนธ์ ในการประกวด

หนังสือดีเด่น ประจำปี พ.ศ.2564 ว่า ฝูงนกเหนียววิหารเป็นหนังสือรวมกวีนิพนธ์ของโชคชัย บัณฑิต ที่สะท้อนมุมมองที่มีต่อสังคมผ่านสายตาและจินตนาการอันลุ่มลึก สื่อความหมายของชีวิตก้าวผ่านวัยเยาว์จนเติบโตด้วยความสุข “เพราะมีเพื่อนเดือนปีจึงมีค้ำร่วมก้าวผ่านกาลเวลาหาความหมาย” (เพื่อน: กับความหลังเบื้องหน้าเรา) ความทุกข์ความหวัง “แนบผ้งน้ำยามหนาวไรดาวเหนือเอาหัวใจเป็นใบเรือเติมเชื้อฝัน” (ผ้งน้ำยามหนาว) ทั้งอดีตและปัจจุบัน สะท้อนภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยี รวมทั้งแผ่ขยายแห่งธรรมะไว้อย่างแนบเนียน ให้ข้อคิดและแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยวิจรรณญาณอย่างมีเหตุผลและน่าสนใจ ด้วยความสมบูรณ์ของเนื้อหาและศิลปะของการประพันธ์ และการใช้ภาษาที่คมคายมีชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ ผู้อ่านจึงรับรู้ได้ถึงสุนทรียภาพของนามธรรม ซึ่งลงตัวกับรูปธรรมของบทกวีที่มีพลังอันสงบแต่ทว่าสง่างาม (สงบสงัด ณ ชั่วครู่ รุ่งดวงกลดแตก แทรกไหว ภายนอกฝูงนกแน่นไพร ภายในวิหารเจียบบ้าง)

จากการวิเคราะห์วรรณคดีในกวีนิพนธ์ เรื่อง ฝูงนกเหนียววิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต ปรากฏวรรณคดีประเภทศานตรสอย่างโดดเด่นที่สุด เนื่องจากรสศานตรสเป็นวรรณคดีที่สื่อถึงอารมณ์ของความสงบจิตสงบใจ การให้อภัย และการปล่อยวาง เพราะสังคมปัจจุบันมีการแข่งขัน การแย่งชิง ค่าครองชีพสูง เกิดเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางสังคมต่าง ๆ มากมาย ผู้เขียนจึงได้แผ่แผ่ธรรมะในการดำรงชีวิตในยุคสังคมออนไลน์ที่มีความก้าวหน้าและมีบทบาทอย่างยิ่งต่อสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับ สุทัศน์ วงศ์กระบกถาวร (2565: 304) กล่าวว่าในปัจจุบันการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านระบบโซเซียลเน็ตเวิร์ก หรือเรียกกันว่าโลกออนไลน์ นับว่าได้รับความนิยมและอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ การติดต่อสื่อสาร การแสดงความคิดเห็นผ่านงานเขียนรูปแบบต่าง ๆ ในยุคโลกไร้พรมแดนนี้ ปรากฏผ่านสื่อออนไลน์ประเภท Facebook หรือ Line อย่างสม่ำเสมอ กวีได้ใช้พื้นที่แสดงความสามารถด้านการเขียนกวีนิพนธ์ และสื่อสารความคิดเห็นออกมาให้ผู้อ่านได้รับรู้ และมีคนติดตามอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะเวลาที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ หรือการสะท้อนถึงปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง บทกวีนิพนธ์ก็ได้ทำหน้าที่ในพื้นที่โลกออนไลน์อย่างทรงพลัง อีกทั้งยังรังสรรค์ต่อบทกวีเรื่องอื่น ๆ ผ่านความเคลื่อนไหวของสังคมยุคปัจจุบัน เพื่อถ่ายทอดวรรณคดีอีกมากมาย โดยเน้นอารมณ์สงบตามชื่อหนังสือที่ชื่อว่า ฝูงนกเหนียววิหารที่กล่าวถึงนกฝูงหนึ่งที่บินมาเกาะยอดวิหาร มีอิสระมีอารมณ์ความรู้สึกดำเนินชีวิตวิถีของนก กระโดดโลดเต้นตามสัญชาตญาณ ออกหากินบินไปมาและพักผ่อนเหนียวเหนียววิหารภายในวิหารเจียบบ้างอย่างสงบ ซึ่งแผ่แผ่อารมณ์สงบ ปล่อยวางและให้อภัยซึ่งก็เปรียบเสมือนชีวิตของมนุษย์ที่ต้องใช้ชีวิตอย่างมีสติรอบคอบ มีความสุขสงบและปล่อยวาง มนุษย์จึงจะสามารถใช้ชีวิตให้มีความสุขในโลกยุคปัจจุบัน

ในด้านวรรณคดีในกวีนิพนธ์ เรื่อง ฝูงนกเหนียววิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต ที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ หาสยรส ซึ่งเป็นรสที่เกิดจากการได้รับรู้อารมณ์ความรู้สึกขบขัน อาจเป็นเพราะเนื้อหาและวรรณคดีหรืออารมณ์ความรู้สึกในบทกวี ที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดออกมานั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่อง รัก โลภ โกรธ หลง ซึ่งเป็นอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ทุกคน สอดคล้องกับ พระมหาจุฑิชัย วชิรเมธี (2566) ที่กล่าวไว้ในรายการธรรมะประจำวันว่า เหตุที่มนุษย์ต้องมีความรักนั้นเพราะว่ามนุษย์เป็น ปุขชนที่มีสัญชาตญาณพื้นฐาน คือ ความรัก ความโลภ ความโกรธและความหลง เพราะมนุษย์ต้องการที่พึ่งพิงหรือต้องการสละ เพราะมนุษย์ต้องการมีความมั่นคงในจิตใจและในชีวิตของตน เพราะมนุษย์มีรากร่วมทางวัฒนธรรมบางอย่างร่วมกัน เช่น สายเลือดเดียวกัน ชาติเดียวกัน ศาสนาเดียวกัน วัฒนธรรมเดียวกัน ภาษาเดียวกัน เพราะมนุษย์ยังรู้สึกพร่องอยู่เสมอกับเหตุนี้ ปัจจัยทั้งหมดนี้เป็นสาเหตุทำให้มนุษย์ยังคงเวียนว่ายในวัฏจักรความรักไม่จบไม่สิ้น เราจะสามารถหลุดพ้นออกจากวัฏจักรของความรักได้ก็ต่อเมื่อเราบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ รักแท้ คือ เมตตา เมตตาที่สากละจะทำให้เรารักคนได้ทั้งโลก

จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณคดีในกวีนิพนธ์ เรื่อง ฝูงนกเหนียววิหาร ของ โชคชัย บัณฑิต ยังพบว่า โชคชัย บัณฑิต เป็นนักเขียนที่ยังเฝ้ามองสังคมในโลกยุคออนไลน์อย่างใกล้ชิด นำเสนอการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การดำรงชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน และยังแผ่แผ่ข้อคิดต่าง ๆ ผ่านบทกวี มีการนำเสนอบทกวีผ่านเฟซบุ๊กอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีอารมณ์ทั้งสงบปล่อยวาง มีรักและขัง โลก โกรธ หลง อย่างเฉกเช่นมนุษย์ทั่วไป เพราะมนุษย์ย่อมมีอารมณ์ความรู้สึกแตกต่างกันออกไปตามสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โชคชัย บัณฑิต มีการนำเสนอบทกวีมีเนื้อหาความเป็นไปของสังคมปัจจุบันที่สังคมต่างต่อสู้และดิ้นรนทำมาหากิน คล้ายดังฝูงนกเหนียววิหาร มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย สะท้อนภาพสังคมยุคปัจจุบัน มีการเสียดสีสังคม โชคชัย บัณฑิต ยังสอดแทรก

คำสอนด้านศาสนา แฝงข้อคิดที่สามารถขัดเกลาจิตใจให้ปล่อยวาง ขัดเกลาอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ อีกทั้งนำเสนอความทันสมัยในยุคโลกออนไลน์ เช่น ระบายอารมณ์ความรู้ผ่านสังคมออนไลน์หรือโซเชียลเน็ตเวิร์กบนจอโทรศัพท์ หรือจอมือถือ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตจริงของคนยุคใหม่ที่สื่ออารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์สามัญชนคนธรรมดาที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีออนไลน์ และนำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันไปแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปบูรณาการ ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวรรณกรรมคดีสรร ในหนังสือเรียน

1.2 สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณคดีไทยกับวรรณคดีสันสกฤตในวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ของโชคชัย บัณฑิต

2.2 ควรมีการศึกษาสุนทรียภาพการใช้คำในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลประเภทอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระติ ธนะไชย. (2557). *ฉันทลักษณ์ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่: การสืบทอด การสร้างสรรค์และความสัมพันธ์กับสุนทรียภาพทางวรรณศิลป์*. วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุสุมา รักษมณี. (2549). *การวิเคราะห์วรรณคดีไทยตามทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤต* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสาร.
- โชคชัย บัณฑิต. (2564). *ฝูงนกเหนือวิหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เค.พี.จันทร์เกษม.
- ณิชาภา กระกรกุล และสุภาพร คงศิริรัตน์. (2560). การศึกษารสวรรณคดีที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องไชน่ามูน ของประภัสสร เสวิกุล. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 5(1), 37-50.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2543). แนวคิดสำคัญของกวีนิพนธ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์. *สงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 6(1), 1-13.
- ธเนศ เวศร์ภาดา. (2549). *หอมโลกวรรณศิลป์การสร้างรสสุนทรีย์แห่งวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: ปาเจรา.
- ปราโมทย์ ชูเดช. (2549). ภาพพจน์และวรรณคดีไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 1(2), 41-47.
- พระมหาอุทัย วชิรเมธี. (2566). *มนุษย์ต้องมีความรัก: คมธรรมประจำวัน โดย ว.วชิรเมธี*. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=rXHvXMNSvY>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2555). *สุนทรียภาพแห่งชีวิต*. กรุงเทพฯ: ณ เพชร.
- วิเชียร เกษประทุม. (2558). *หลักภาษาไทย*. นนทบุรี: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- สรียกานต์ ยี่แก้งเอี่ยม. (2564). กลวิธีทางวรรณศิลป์และภาพความเป็นอื่นในกวีนิพนธ์ของอังคาร จันทาทิพย์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 12(2), 225-241.
- สุทัศน์ วงศ์กระบกถาวร. (2565). *วรรณกวีนิพนธ์ไทย*. กรุงเทพฯ: เค.พี.จันทร์เกษม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คานิยมรางวัลดีเด่นหนังสือกวีนิพนธ์เรื่อง ฝูงนกเหนือวิหาร*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อารยา ถิรมงคลจิต. (2561). *รสและลีลาในวรรณคดี*. กรุงเทพฯ: เติลินวิส.

รูปแบบการจัดวางเรือนกลุ่มชาติพันธุ์แซกในเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Characteristics of Vernacular House for Ethnic Groups Saek in Tha Kaek Khammuan Province, Lao PDR

ลักณา อนงค์ไชย¹ และ อติสร ศรีเสาวนันท²

Lakkana Anongchai¹ and Adisorn Srisaowanunt²

Received : 28 ก.ค. 2566

Revised : 25 ต.ค. 2566

Accepted : 27 ต.ค. 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้เน้นการศึกษา “รูปแบบการจัดวางเรือนกลุ่มชาติพันธุ์แซก” เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องสัมภาระทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์แซก ใช้การศึกษาภาคสนามเก็บข้อมูลงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเกี่ยวกับการวางผังชุมชนและตำแหน่งทิศทางเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์แซกภายใต้บริบทความสัมพันธ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมกับกลุ่มชุมชนที่อาศัยอยู่ในเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ณ สภาพปัจจุบันผ่านพื้นที่หมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์แซกที่ยังคงดำรงอยู่ด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ทางด้านภาษาพูดในระบบเครือญาติจากวิถีดำรงปัจจุบันจำนวน 4 กลุ่ม คือ หมู่บ้านท่าแค หมู่บ้านทอก หมู่บ้านนายอและหมู่บ้านโพนสว่างเพื่อทราบถึงการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงโดยองค์รวมผ่านบริบทกายภาพพื้นที่เกี่ยวกับการวางผังชุมชนและตำแหน่งทิศทางเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์แซก ผลการวิจัยพบว่าการวางผังของกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์แซกยังคงวางแนวสันหลังคาตามแนวแม่น้ำโขงอยู่เป็นส่วนใหญ่และการตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำชุมชนไม่ได้เป็นสิ่งกำหนดให้มีการวางผังชุมชนหรือแนวสันหลังคาเรือนตามแนวสายน้ำไหลแต่อย่างใด หากแต่ชุมชนเลือกหันทิศทางหน้าเรือนเข้าหาพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือวัดตามคติความเชื่อทางวัฒนธรรมสืบทอดเป็นหลักซึ่งถือเป็นลักษณะตามแนวคิดสัมภาระทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ: สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น, อัตลักษณ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น, สัมภาระทางวัฒนธรรม

Abstract

This article examined the architectural arrangement of the houses belonging to the Saek ethnic community, as a component of the investigation into the cultural baggage of the Saek ethnic group. Field studies were conducted to gather data on vernacular architecture, specifically focusing on community planning and the positioning of houses within the Saek ethnic group. The research was carried out in Thakhek city, Khammouane Province, People's Democratic Republic of Laos. The study area encompassed the villages where the Saek ethnic group resides, which still maintains its intangible cultural heritage, including language in

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อีเมล: lakkana11anongchai@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล: srisaowanunt_a@silpakorn.edu

¹ Doctoral Student, Doctor of Philosophy Program in Vernacular Architecture, Faculty of Architecture, Silpakorn University, Email: lakkana11anongchai@gmail.com

² Assistant Professor Dr., Lecturer in Faculty of Architecture, Silpakorn University, Email: srisaowanunt_a@silpakorn.edu

kinship systems. The four villages included in the study were Tha Khae Village, Thok Village, Nayo Village, and Phon Sawang Village. The aim of the research was to gain a comprehensive understanding of the overall adaptation and changes in the physical context of the area, particularly in relation to community planning and the location of houses within the Saek ethnic group. The research findings indicate that the Saek ethnic community's layout predominantly follows the roof ridge line along the Mekong River. Additionally, the proximity of settlements to communal water sources is not considered a necessary requirement for planning. The community or the ridge of the home aligns with the natural water flow, while also choose to orient the front of the house towards the sacred location or temple based on the cultural traditions passed down through generations. This practice is regarded a defining feature of the notion of cultural heritage.

Keywords: Vernacular Architecture, Local identity in Vernacular, Cultural Baggage

บทนำ

การศึกษา “รูปแบบการจัดวางเรือนกลุ่มชาติพันธุ์แสกในเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ถือเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย “สัมภาระทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์แสก จังหวัดนครพนม” ซึ่งเป็นการศึกษาและลงสำรวจพื้นที่ภาคสนามเกี่ยวกับการวางผังชุมชนและตำแหน่งทิศทางเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์แสก ภายใต้บริบทความสัมพันธ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมกับกลุ่มชุมชนที่อาศัยอยู่ในสภาพปัจจุบัน ผ่านพื้นที่กลุ่มหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์แสก ที่ยังคงวิถีดำรงอยู่ด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ทางด้านภาษาพูด กล่าวคือ การสื่อสารพูดคุยของคนในหมู่บ้านนั้น ยังคงปรากฏการใช้ภาษาชาติพันธุ์แสกในระบบเครือญาติจากวิถีดำรงอยู่ ณ สภาพปัจจุบัน ดังนั้นพื้นที่ชุมชนดังกล่าวจึงสามารถระบุคำนิยามที่ใช้เรียกแทนได้ว่า “ชุมชนผู้พูดภาษาแสก”

การศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับถิ่นที่ตั้งของกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์แสก ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่ากลุ่มชุมชนชาติพันธุ์แสกบางกลุ่มได้อพยพย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ตอนล่างของประเทศจีน ข้อมูลดังกล่าวเป็นการอ้างอิงจากผลการศึกษารวบรวมประวัติของกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์แสกในจังหวัดนครพนม (สุรจิตต์ จันทรสาขา, 2520: 6) ดังความว่า “ชาวแสกเป็นชาวไทยเผ่าหนึ่ง ที่อพยพโยกย้ายมาพร้อมกับชาวไทยกลุ่มน้อยเผ่าอื่น ๆ ถิ่นดั้งเดิมนั้นอยู่ณชลยุพนาน (หนองแสตาสีฟู) ครั้นมีสงครามจากการปกครองจึงถูกรุกรานและได้อพยพย้ายลงมาพร้อมกับชาวไทยเผ่าอื่น ๆ (ผู้ไท ข่า กะโซ่ ญ้อ ไทญวน กะเลิง) มาตั้งบ้านเรือนในช่วงแรกอยู่เมืองแสก (ฮาวรอง) อยู่บริเวณพื้นที่ระหว่างจีนและเวียดนาม (อยู่ห่างจากชายแดนเวียดนามประมาณ 20 กิโลเมตรปัจจุบันเป็นเมืองร้าง) ต่อมาเมื่อเห็นว่าภูมิสำเนาเดิมไม่เหมาะสมจึงอพยพย้ายลงมาตามลำแม่น้ำโขง โดย “ท้าวโองมู่ชุกายชา” ได้นำกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์แสกบางส่วนกระจายตัวย้ายมาตั้งถิ่นฐานในเขตเมืองลาว และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านท่าแค” (ปัจจุบันคือบ้านโพธิ์คำ แขวงคำม่วน เมืองท่าแขก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว)

การย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์แสกมีข้อมูลจากการศึกษาของ ดวงพร คำมณี (2544: 15) ที่ศึกษาที่มาของภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์แสก ที่สอดคล้องกับการย้ายถิ่นฐานในลักษณะความหมายของภาษาพูดที่ความคล้ายคลึงกับชุมชนตอนเหนือของประเทศเวียดนาม ระบุว่า “ชาวแสก เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในแถบเมืองรองและเมืองเว้ ต่อมาจึงถูกอำนาจการครอบครองพื้นที่ภายในชุมชนจนทำให้ชาวแสกตกอยู่ภายใต้การปกครองของเวียดนาม และได้อพยพมาทางตอนใต้และตอนกลางของประเทศลาว จากนั้นจึงย้ายที่ตั้งภูมิลำเนาไปยังแถบเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน (ปัจจุบันอยู่ตรงข้ามกับจังหวัดนครพนม ประเทศไทย) กระจายกลุ่มชุมชนตั้งอยู่ตามหมู่บ้านหม้อเพลิง หมู่บ้านทอก หมู่บ้านท่าแค และหมู่บ้านโพธิ์คำ

อีกทั้ง ที่มาของคำว่า “แสก” มาจาก พลเมืองคำเกิด คำม่วน ซึ่งทั้งสองเมืองนี้มีคนหลายกลุ่มรวมกันอาทิ กลุ่มลาวพวน ผู้ไท นอกจากนั้นก็มี กะโซ่ แสก ญวน กะโซ่ และญ้อ สามารถใช้ภาษาลาวเป็นภาษาพูดได้ดี คนเหล่านี้คงเป็นผู้ไท หรือคนไทย

สาขาหนึ่ง ซึ่งถูกเรียกแปลกไป กล่าวคือ สำเนียงแปร่งไป ส่วนชาวเสกนั้นไม่ใช่ลาวหรือไทย แต่เข้ามาแทรกอยู่แทนที่จะเรียกว่าพวกแทรกก็เพี้ยนเป็นแสดไป”

Schliesinger (2003: 151) ได้อธิบายถึงกลุ่มชาติพันธุ์แสดประเทศลาว ตั้งถิ่นฐานตามหมู่บ้านต่าง ๆ แขวงบอลิคำไซ และแขวงคำม่วน หมู่บ้านส่วนใหญ่จะอยู่ห่างไกลกันออกไป ไปมาหาสู่กันลำบาก ชาวแสดส่วนใหญ่จึงมีความใกล้ชิดกับเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียง ได้แก่ กลุ่มชาวลาวและกลุ่มไทอื่น ๆ ส่วนหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณแขวงคำม่วน ใกล้ริมแม่น้ำโขง มีการไปมาหาสู่ญาติพี่น้องที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนครพนมมากกว่าในประเทศลาวด้วยกัน กลุ่มชาติพันธุ์แสดในจังหวัดนครพนมเป็นชนเผ่าที่มาจากเมืองนากายโดยท้าวโองมู่ได้พาอพยพมาตั้งถิ่นฐาน ในปัจจุบันโองมู่ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่คอยปกป้องรักษาชาวแสด (Schliesinger, 2001: 97)

คำอธิบายส่วนใหญ่ของนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์แสด ได้ตรงกันว่า การกระจายตัวของกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์แสดมักอาศัยอยู่ตามบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเป็นเขตพื้นที่ เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงเป็นเหตุผลสำคัญสำหรับการตั้งประเด็นศึกษาการวางผังชุมชนและตำแหน่งทิศทางเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์แสด

วัตถุประสงค์

การศึกษารูปแบบการจัดวางเรือนกลุ่มชาติพันธุ์แสดในเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงมีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

1. เพื่อทราบถึงการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงโดยองค์รวมผ่านบริบทกายภาพพื้นที่เกี่ยวกับการวางผังชุมชนและตำแหน่งทิศทางเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์แสด
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการคงอยู่ สืบสานอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) และการปรับเปลี่ยนตามลักษณะแนวคิดทางด้านสัมภาระทางวัฒนธรรม (Cultural Baggage)

กรอบแนวคิด

1. ใช้แนวคิดสัมภาระทางวัฒนธรรม (Cultural Baggage) ถือเป็นกรอบแนวคิดทางการศึกษาหลักที่นำมาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลของพื้นที่กรณีศึกษา ชุมชนกลุ่มผู้พูดภาษาแสดกลุ่มชาติพันธุ์แสดในพื้นที่จากบริบทชุมชน ในแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (อริศรี ปาณินท์, 2553: 134-135)
2. ใช้แนวคิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion) วิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามเพื่อสร้างความชัดเจนของ (Boas, 1940: 434)
3. จำแนกข้อมูลทางด้านพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมที่แปรเปลี่ยน และสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดวางเรือนกลุ่มชาติพันธุ์แสด

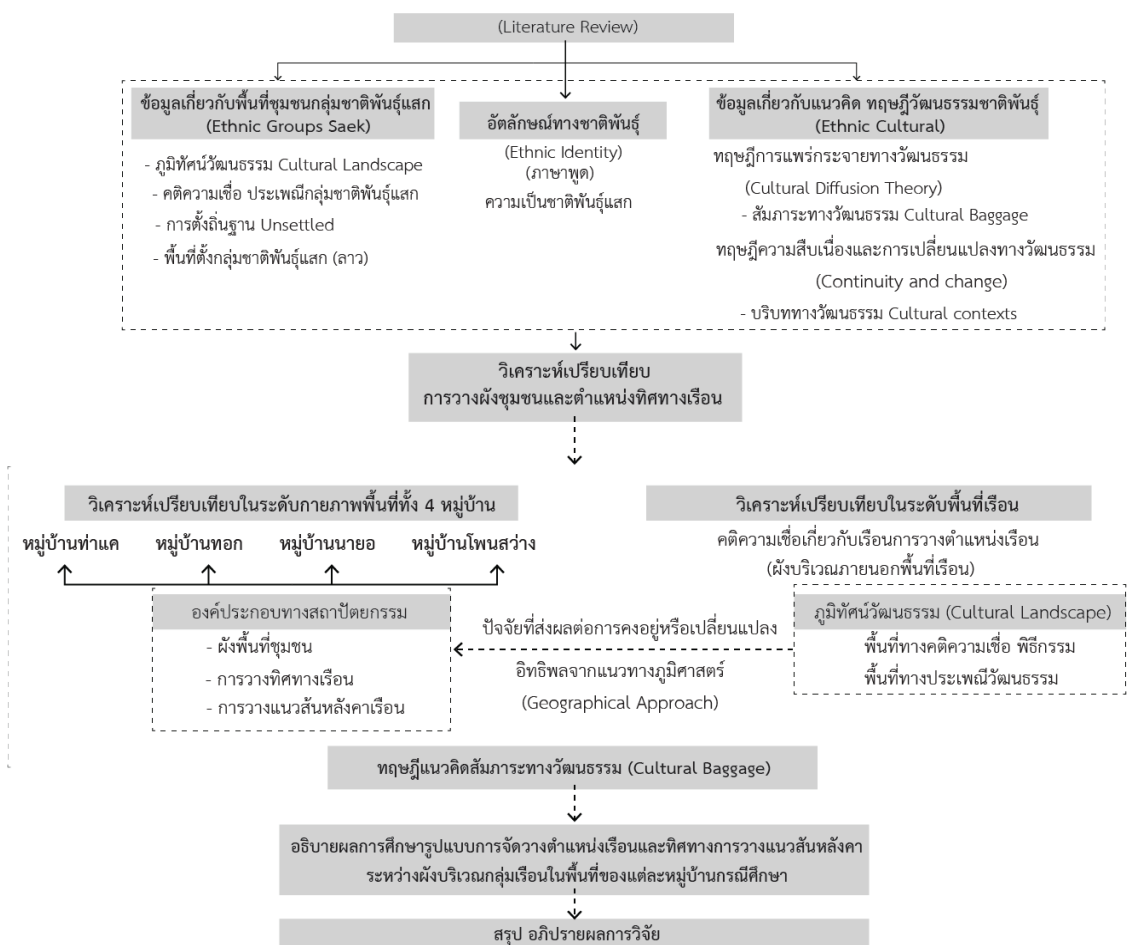
วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัยด้านสัมภาระทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์แสดที่ปรากฏ ณ สภาพปัจจุบันภายใต้ขอบเขตพื้นที่จากบริบทชุมชนในแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มต้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบริบทชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้เข้าใจถึงพื้นฐานความสัมพันธ์เชิงกายภาพพื้นที่ระหว่างบริบททางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์กับภูมิทัศน์วัฒนธรรมกลุ่มชุมชนที่อาศัยอยู่ในเรือน อธิบายข้อมูลรูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นวิธีการสำรวจทางกายภาพเก็บข้อมูลพื้นที่กรณีศึกษารูปแบบสำรวจภาคสนามทางกายภาพ (Physical survey) ตามกระบวนการปฏิบัติงานที่ภาคสนามในงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Field Work of Vernacular Architecture) กำหนดเลือกกลุ่มหมู่บ้าน

กรณีศึกษารูปแบบวิเคราะห์แบบเจาะจง (Purposive sampling) และการสอบถามผู้อยู่อาศัยเรือนจากการสัมภาษณ์แบบไม่กำหนดโครงสร้าง (Non-structure) ผ่านเนื้อหาการสัมภาษณ์ที่สามารถตอบข้อมูลในประเด็น ด้านรูปแบบการจัดวางเรือน จากบริบททางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์แสก ข้อมูลดังกล่าว ถือเป็นข้อมูลพื้นฐานระดับหัตถิภุมิที่ไม่สามารถสืบค้นหรือมีการอธิบายอ้างอิงจากแหล่งเอกสารทางวิชาการในปัจจุบัน

1. เกณฑ์การคัดเลือกกรณีศึกษา การคัดเลือกกรณีศึกษาชุมชนชาติพันธุ์แสก อาศัยอ้างอิงจากการกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาเจาะจงเฉพาะหมู่บ้านที่ยังคงอยู่ด้วยผู้พูดภาษาแสกตามแหล่งที่ตั้งเรือนอยู่อาศัย เพื่อบ่งชี้ให้ทราบถึงการสืบสานอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ รวมถึงการคัดเลือกเรือนที่อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป เพื่อใช้สำหรับการเปรียบเทียบวิเคราะห์ข้อมูลถึงลักษณะรูปแบบการจัดวางตำแหน่งเรือนและทิศทางการวางแนวสันหลังคา ระหว่างผังบริเวณกลุ่มเรือนในพื้นที่ของแต่ละหมู่บ้านกรณีศึกษาสู่ขั้นตอนสรุป อภิปรายผลการวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอาศัยข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามที่ได้ศึกษาเรือนอยู่อาศัยของผู้พูดภาษาแสกในแขวงคำม่วน สปป.ลาว โดยใช้สัณฐานวิทยาวิเคราะห์ (Morphological Analysis) วิเคราะห์ร่วมค้นหาคำตอบด้านกายภาพองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจเกี่ยวกับความเป็นชาติพันธุ์แสก เช่น การรังวัดผังบริเวณชุมชนหมู่บ้าน การเขียนแบบในงานสถาปัตยกรรม รวมถึงภาพถ่ายองค์ประกอบโครงสร้างเรือน กระบวนการวิธีวิเคราะห์ข้อมูลมีลักษณะการวิเคราะห์ในระดับพื้นที่ชุมชน เน้นการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) ซึ่งกระบวนการเปรียบเทียบจะสามารถแสดงข้อมูลให้ทราบถึงข้อมูล พัฒนาการความเปลี่ยนแปลงการวางผังชุมชนและตำแหน่งทิศทางเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์แสกในแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในแต่ละระดับความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ระหว่างหมู่บ้าน ดังภาพประกอบ 1 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยรูปแบบการจัดวางเรือนกลุ่มชาติพันธุ์แสกในเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สรุปผล

ผลการศึกษารายละเอียดของผังหมู่บ้านชาติพันธุ์แสกภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างที่ว่างกับวิถีชีวิตการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานและความแปรเปลี่ยนของยุคสมัยในปัจจุบัน พบสิ่งหนึ่งที่ยังดำรงอยู่สื่อความเป็นตัวตนในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์แสกที่แตกต่างจากอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อื่น ๆ คือ “อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางภาษาพูด” ที่สามารถเชื่อมโยงคนในชุมชนให้มีความสัมพันธ์ร่วมกันจากภูมิโนวัณวัฒนธรรม ระบบความเชื่อในความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ เป็นวัฒนธรรมทางภาษาและโครงสร้างทางสังคม ที่ถือเป็นระบบเครือญาติสร้างการนับถือระหว่างกันและกัน ผ่านพิธีกรรมการแต่งงานและถือเป็นระบบเครือญาติสมมติภายใต้การสืบทอดทางมรดกทางวัฒนธรรม (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2551: 134-139)

พัฒนาการทางวัฒนธรรมด้านภาษามักมาควบคู่กับบริบทการดำรงวิถีชีวิตที่ต้องอาศัยการอยู่ร่วมกันและก่อรูปเป็นชุมชน กล่าวคือ วิถีความเป็นอยู่การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในบริบทเดียวกันย่อมต้องการสื่อสารจากภาษาพูดเป็นหลักจากคติความเชื่อจารีตทางวัฒนธรรมเดียวกัน สิ่งดังกล่าวอาจเป็นเหตุผลสำคัญที่สามารถอธิบายในภาพรวมเกี่ยวกับการเลือกพื้นที่ตั้งเรือนพื้นที่ที่อยู่อาศัยในความสัมพันธ์ต่อกลุ่มชุมชนจากภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape) แต่ยังคงความซับซ้อน

ด้วยระบบสังคมร่วมสมัยจากความหลากหลายในมิติความต่างของวิถีดำรงอยู่ของชุมชน วัฒนธรรมทางภาษาที่ยังคงอยู่ สามารถช่วยส่งเสริมความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการวางผังและการวางทิศทางอาคารในวัฒนธรรมลาว จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ใช้สำหรับการเปรียบเทียบให้เห็นถึงข้อมูลการวางทิศของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนพักอาศัยของชาวลาวที่สัมพันธ์กับการวางทิศของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนพักอาศัยของชาวลาวที่สัมพันธ์กับลุ่มน้ำ และตามทิศทางการไหลของสายน้ำ ผลศึกษาการวางทิศทางของวัดในเมืองประวัติศาสตร์หลวงพระบาง ของ Bounpany (2018: 23) พบว่าการเลือกทิศทางของแนวสันหลังคาสถาปัตยกรรมประเพณีมักปรากฏตำแหน่งทิศทางอยู่ใน 3 ลักษณะคือ 1) การวางผังตามความสัมพันธ์กับทิศทางการไหลของสายน้ำ 2) การวางผังหมู่บ้านตามความสัมพันธ์ด้านคติความเชื่อทางพุทธศาสนา และ 3) การวางผังตามความสัมพันธ์ต่อการเข้าถึงชุมชนจากเส้นทางสัญจร จึงได้ข้อสรุปว่า ตำแหน่งทิศทางการวางทิศทางของวัดในเมืองประวัติศาสตร์หลวงพระบาง มีความสัมพันธ์ด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับการวางผังตามจารีตวัฒนธรรมลาว ส่งผลถึงการวางผังเรือนพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยยังพบความสัมพันธ์เกี่ยวกับการวางทิศการไหลของแม่น้ำสื่อความเข้าใจเป็นความสำคัญของทิศต้นน้ำเป็นหลัก ด้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในอีสาน ระบุว่ากลุ่มพื้นที่ชุมชนในความสัมพันธ์ด้านคติความเชื่อในการวางผังเรือนที่สื่อถึงบริบทวิถีชุมชน ต้องอาศัยการดำรงอยู่ในช่วงสมัยที่แปรเปลี่ยนโดยยึดหลักการสืบทอดภูมิปัญญาความเชื่อในสายแม่น้ำ สิ่งใดที่ส่งผลต่อบัจจัยการวางเรือน สิ่งนั้นคืออิทธิพลจากแนวทางภูมิศาสตร์ (Geographical Approach) ของถิ่นที่ตั้งบริเวณลุ่มน้ำที่ต่างกันของกายภาพพื้นที่ตามบริบทความเป็นอยู่ทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์นั้น ๆ (การณย์ ศุภมิตรโยธิน, 2562: 31)

จากมิติสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมทางภาษาและแนวคิดเกี่ยวกับการวางผังและการวางทิศทางอาคารในวัฒนธรรมลาว ดังที่กล่าวมา พบประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการการลงภาคสนามสำรวจการวางทิศทางเรือนกลุ่มชาติพันธุ์แสก ที่สามารถอธิบายถึงการวางผังชุมชนและทิศการวางเรือนในกลุ่มชุมชนจากวัฒนธรรมทางภาษาเดียวกัน จากจารีต วัฒนธรรม คติ ความเชื่อ การเคารพในพื้นที่สายน้ำและภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมาได้ และมีการก่อรูปลักษณะการเลือกพื้นที่ตั้งเรือนตามความเหมาะสมที่สอดคล้องต่อเรือนอยู่อาศัยในรูปแบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติคงไว้ในพื้นที่บริเวณเดียวกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนสร้างรูปแบบลักษณะการวางผังชุมชนในอีกนัยยะหนึ่ง

ภาพประกอบ 2 แผนที่ตำแหน่งหมู่บ้านชุมชนชาติพันธุ์แสก เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านในการศึกษาประกอบไปด้วย 4 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านท่าแค หมู่บ้านทอก หมู่บ้านนายอ และหมู่บ้านโพนสว่าง ในการศึกษาค้นคว้าประกอบไปด้วยเรื่องการตั้งถิ่นฐาน การวางผัง และระบบสังคม โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มชุมชนชาติพันธุ์แสกหมู่บ้านท่าแค

1.1 การตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านท่าแค ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณทิศตะวันออกของกลุ่มแม่น้ำโขง ลักษณะของผังบริเวณหมู่บ้าน เลือกตั้งถิ่นฐานชุมชนตามเขตพื้นที่ทางทิศเหนือตามขอบลุ่มน้ำโดน หรือที่ชุมชนเรียกว่า “น้ำโดน” ภายภาพพื้นที่เป็นเนินสลับพื้นที่ราบลุ่ม

1.2 การวางผังหมู่บ้านท่าแค เมื่อศึกษาถึงการวางผังหมู่บ้านโดยอาศัยการตั้งข้อสังเกตของการวางทิศทางเรือนจากแนวสันหลังคา พบว่าการวางแนวสันหลังคาของเรือนนั้น ไม่ได้เลือกทิศทางที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสายน้ำที่ไหลผ่านชุมชน หากแต่การวางทิศของเรือนของชุมชนส่วนใหญ่เลือกตั้งแกนแนวสันหลังคา ไปยังทิศใต้และตะวันตกเฉียงเหนือ อีกทั้งยังพบข้อสังเกตบางอย่างที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเลือกวางทิศทางเรือนจากแนวสันหลังคา กล่าวคือ เรือนส่วนใหญ่จะวางแนวสันหลังคาขวางตะวัน ซึ่งต่างจากคติความเชื่อการเลือกวางทิศทางเรือนของชุมชนไท-อีสาน ที่มักถือคติความเชื่อการวางเรือนจะกำหนดเลือกแกนแนวสันหลังคาตามตะวัน (หันด้านสกัดไปทางทิศตะวันออก-ตะวันตก) จากผลสำรวจดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบริบททางวัฒนธรรม คติความเชื่อการตั้งเรือนภายในชุมชนกับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่สื่อความสัมพันธ์ที่สอดคล้องผ่านการวางแนวสันหลังคาตามแนวเดียวกับวัด เป็นการวางผังหมู่บ้านตามความสัมพันธ์ด้านคติความเชื่อทางพุทธศาสนา

1.3 ระบบสังคมในหมู่บ้านท่าแค เมื่อพิจารณารูปแบบการวางผังบริเวณเรือนกับรูปแบบเส้นทางถนน จะพบว่าการเข้าถึงพื้นที่เรือนในแต่ละหลังนั้น จะใช้ทางเดินลัดเลาะตามพื้นที่ด้านข้างเรือนเป็นหลัก แสดงให้เห็นถึงการทำเส้นทางที่ผ่านกลางหมู่บ้านนั้น จะใช้ระบบการเชื่อมต่อพื้นที่ด้วยถนนตามมาทีหลัง สังเกตจากการวางเรือนเป็นกลุ่มเรือน ในลักษณะระบบเครือญาติแทบทั้งสิ้น

ภาพประกอบ 3 แผนที่ตั้งชุมชนชาติพันธุ์สเกหมู่บ้านท่าแค แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

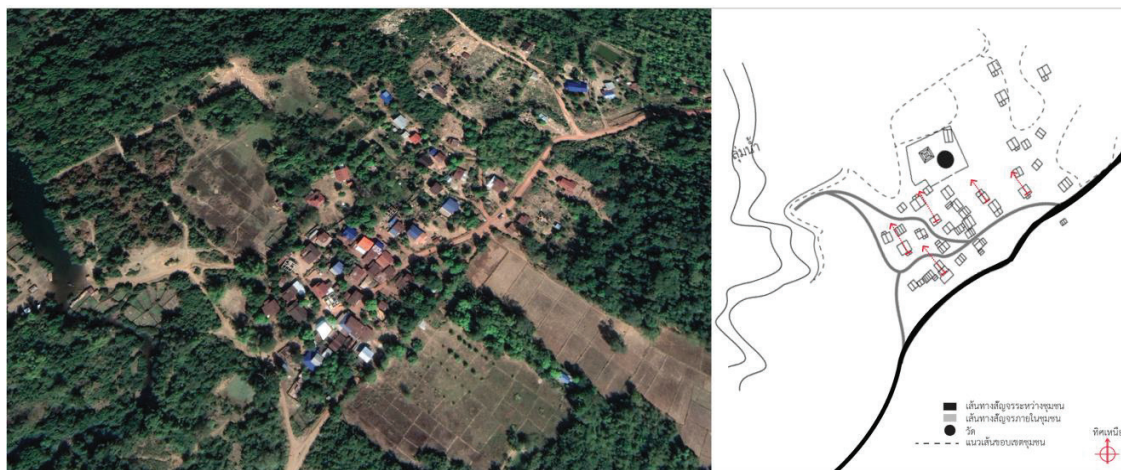
2. กลุ่มชุมชนชาติพันธุ์สเกหมู่บ้านทอก

2.1 การตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านทอก เป็นกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์สเกที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางตอนเหนือของแขวงคำม่วน ซึ่งชุมชนหมู่บ้านทอกเป็นชุมชน 1 ใน 3 ของกลุ่มชุมชนที่อาศัยพื้นที่บริเวณตอนนาเก่าใกล้ต้นลำน้ำโดน เลือกที่ตั้งจะอาศัยความสัมพันธ์ตามถนนเส้นทางการคมนาคมหลักและลำน้ำ

การตั้งถิ่นฐานแต่เดิมมีลักษณะหมู่บ้านกับแบบรวมกลุ่มชุมชนเลือก โดยที่ตั้งเรือนใกล้ลำน้ำ ต่อมาจึงขยายกระจายพื้นที่ตั้งเรือนตามแนวถนนภายในหมู่บ้าน พื้นที่ลานโล่งบริเวณโดยรอบเรือนจะใช้เป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างกลุ่มเรือนที่เป็นเครือญาติกัน

2.2 การวางผังหมู่บ้านทอก การวางทิศทางเรือนนั้นมักกำหนดแนวสันหลังคาไปตามสายน้ำ กล่าวคือ แนวสันหลังคาของเรือนส่วนใหญ่ที่สำรวจพบ จะหันด้านสกัดหรือทิศทางเรือนไปยังทิศตะวันออกเฉียงใต้ เรือนบางหลังที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จะหันหน้าเรือนเข้าหาตำแหน่งวัดภายในหมู่บ้าน (ทิศเหนือ) หากสังเกตการวางเรือนในกลุ่มชุมชนนี้จะมีการวางทิศแนวสันหลังคาไปตามแนวทิศทางที่ขนานกับการไหลของสายน้ำชุมชนอย่างชัดเจน ถือเป็นการวางเรือนลักษณะทิศทางที่ขวางตะวันตก

2.3 ระบบสังคมในหมู่บ้านทอก ส่วนใหญ่เป็นลักษณะระบบครอบครัวขยาย กล่าวคือเมื่อลูกสาวหรือลูกชายแต่งงานแล้ว มักจะเลือกพื้นที่ว่างบริเวณรอบเรือนของพ่อแม่ปลูกเรือนหลังใหม่โดยจะสร้างขนาดเรือนเล็กกว่า ใช้อยู่ชั่วคราวด้วยกัน หากเรือนใดมีพื้นที่ว่างไม่เพียงพอ มักจะทำเกยและเขีย (ขาน) เชื่อมต่อขยายพื้นที่ส่วนด้านข้างออกไปโดยปิดล้อม แอ้มฝาเรือนกันห้อง ดังนั้นระบบสังคมในชุมชนจึงมีความใกล้ชิดกันแบบเครือญาติ ถือความเคารพสูงสุดตามบรรพบุรุษ ก่อรูปจารีตประเพณีที่สืบทอดถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่อกันมา ชุมชนเรียกว่า “ฮีดคึมเฮียน”

ภาพประกอบ 4 แผนที่ชุมชนชาติพันธุ์แสกหมู่บ้านทอก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3. กลุ่มชุมชนชาติพันธุ์แสกหมู่บ้านนายอ

3.1 การตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านนายอ ถือเป็นกลุ่มชุมชนที่มีขนาดเล็กที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับ 2 ชุมชนในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกัน ชุมชนเลือกที่ตั้งถิ่นฐานอาศัยความสัมพันธ์ตามถนนเส้นทางการคมนาคมหลักที่เชื่อมต่อระหว่างชุมชนอื่น การวางตำแหน่งกลุ่มเรือนจะรวมกลุ่มกัน ภายภาพพื้นที่บริเวณด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านเป็นพื้นที่ทุ่งนาว่าง

3.2 การวางผังหมู่บ้านนายอ ซึ่งจากการสำรวจชุมชนพบว่ามีอาคารของหน่วยราชการและโรงเรียนตั้งอยู่ อาจเกิดข้อสังเกตในประเด็นที่ว่าชุมชนแห่งนี้มีความสัมพันธ์ในรูปแบบเฉพาะต่อการปกครองบริหารจัดการที่เข้าถึงมากกว่าชุมชนอื่น แสดงให้เห็นรูปแบบการปรับตัวให้ทันสมัยด้านการจัดผังชุมชนสู่ถึงการพัฒนาด้านพื้นที่ของกลุ่มชุมชน การวางทิศทางเรือนเน้นแนวเส้นหลังคาตามแนวเส้นทางถนน หันด้านสกัดหรือทิศหน้าเรือนไปยังทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ตามทิศทางการวางผังของวัดเป็นหลัก ถือเป็นการวางเรือนลักษณะทิศทางที่ชาวตะวันตก

3.3 ระบบสังคมในหมู่บ้านนายอ ปัจจุบันผู้อาศัยภายในเรือนจะประกอบอาชีพกับหน่วยทางราชการ แสดงให้เห็นบทบาทของลักษณะเรือนที่มีรูปแบบร่วมสมัยสื่อสารผ่านรูปทรงหลังคาและวัสดุก่อโครงสร้างเรือน ถือเป็นการปรับตัวทางกายภาพ ประกอบแสดงออกในผังหมู่บ้านและรูปทรงเรือน ที่ปรับเปลี่ยนทั้งด้านสภาพแวดล้อมของถิ่นฐานการเปลี่ยนแปลงทางนิเวศ สู่ถึงบริบททางวัฒนธรรมที่ปรับตัวเนื่องจากปัจจัยภายใน จากความเจริญทางสังคมที่พัฒนาเข้าสู่ชุมชนผ่านสถานที่ของหน่วยงาน รัฐบาล สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นพัฒนาการของถิ่นฐานอยู่อาศัยที่ได้รับอิทธิพลจากระบบเศรษฐกิจของภาครัฐ

ภาพประกอบ 5 แผนที่ชุมชนชาติพันธุ์แสกหมู่บ้านนายนอ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

4. กลุ่มชุมชนชาติพันธุ์แสกหมู่บ้านโนนสว่าง

4.1 การตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านโนนสว่าง เป็นกลุ่มชุมชนที่มีอายุเรือนที่มากที่สุด หากเปรียบเทียบกับ 3 ชุมชนกรณีศึกษาจากการสำรวจพื้นที่ภาคสนามพบว่า การวางผังชุมชนแต่เดิมได้เลือกพื้นที่ห่างจากเส้นทางสัญจร ซึ่งกลุ่มชุมชนจะรวมตัวกันสร้างเรือนบริเวณใกล้พื้นที่ทุ่งนาเป็นหลัก หลังจากนั้นจึงเริ่มขยายชุมชนวางตำแหน่งที่ตั้งเรือนให้ไกลขึ้นกับเส้นทางถนนที่เชื่อมต่อระหว่างชุมชนเพิ่มมากขึ้น

4.2 การวางผังหมู่บ้านโนนสว่าง การวางทิศทางแนวล้นหลังจากการสำรวจพบว่า เรือนที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จะหันด้านสกัดไปยังทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก ทิศหน้าเรือนหันไปทางทิศเหนือและทิศตะวันออก ถือเป็นชุมชนที่ปรากฏการวางแนวล้นหลังคาตามตะวัน เมื่อสำรวจต่อไปพบข้อสังเกตว่า การวางแนวล้นหลังคาและตำแหน่งที่ตั้งของเรือนในชุมชน มีทิศทางเดียวกับทิศทางการไหลของสายน้ำลุ่มแม่น้ำโขง อาจมีนัยยะในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคติความเชื่อเกี่ยวกับทิศการไหลของสายน้ำ ตามที่ Clement and Clement (2003: 201-202) อธิบายผลการสำรวจว่า พื้นที่การวางผังในชุมชนเรือนลาว มักกำหนดตำแหน่งแนวล้นหลังคาเรียงตามความสัมพันธ์กับการวาง ทิศการไหลของสายน้ำ เป็นหลัก

4.3 ระบบสังคมในหมู่บ้านโนนสว่าง ชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงวัฒนธรรมภาษาแสกในการสื่อสารจากการพูดและการอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติเป็นหลัก สังเกตได้จากการต่อขยายพื้นที่จากเรือนบางหลังที่มีอายุมากกว่า 50 ปี ปรากฏมีพื้นที่ปิดล้อมในส่วนห้องนอนของลูกสาวที่แต่งงานออกเรือน หรือการปลูกเรือนหลังใหม่ในบริเวณขอบเขตพื้นที่เรือนของพ่อแม่ จากการสอบถามคนในชุมชนรุ่นแรก ๆ ได้อธิบายถึงการปรับตัวทางสังคมของชุมชนปรากฏ การเปลี่ยนแปลงบริบทจากเก่าเดิมที่น้อยมากพอสมควร โดยสังเกตจากการเปลี่ยนแปลงของรูปทรงเรือนอยู่อาศัยจากโครงสร้างวัสดุที่เก่าเดิมและการไม่โยกย้ายพื้นที่ปลูกเรือนไปที่แห่งใหม่ รวมถึงการหันทิศหน้าเรือนไปยังทิศตะวันออกหรือทิศเหนือ ตามคติความเชื่อทางวัฒนธรรมการปลูกเรือน

ภาพประกอบ 6 แผนที่ชุมชนชาติพันธุ์แสกหมู่บ้านโพนสว่าง แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

อภิปรายผล

จากแนวคิดการวางทิศทางตำแหน่งเรือนไท-ลาวและการวางทิศทางของวัดในลาวของ ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล และ Nittha Bounpany (2561: 55-70) จะพบคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวางผังในชุมชนเรือนลาวที่สามารถอ้างอิงตามคติความเชื่อกับบริบทวิถีชีวิตชุมชนวัฒนธรรมไท-ลาวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการวางเรือนกับบริบททางคติความเชื่อวัฒนธรรมไท-ลาว ดังกล่าวระบุว่า “การวางเรือนตามทิศการไหลของแม่น้ำสื่อความเข้าใจเป็นความสำคัญ ของทิศต้นน้ำเป็นหลัก รวมถึงการวางโครงสร้างเรือนพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยในองค์ประกอบส่วนส่นหลังคาจะขนานกับแนวทางการไหลของสายน้ำ ที่มีความหลากหลายต่อบัณฑิตการตั้งถิ่นอาศัยในมิติความสัมพันธ์ที่ต่างกัน เรือนในคุ้มลาวจะหันหน้าเข้าหาตะวัน หรือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ตามที่บรรพบุรุษเคารพนับถือ” ส่วนการวางเรือนของแสกบ้านอาสามารถ จังหวัดนครพนมนั้น จะหันหน้าเรือนรับกับถนนใช้เป็นทางเข้าออก ดังนั้นแนวการหันหน้าจึงมีทั้งหันตามทิศเหนือ-ทิศใต้ และทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก (สุวิทย์ จิรมณี, 2545: 215) อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยเรื่องความเชื่อทิศทางการวางเรือนในเรือนบางหลังของชาวแสกมีความเชื่อคล้ายกับเรือนชาวลาวในอีสาน (ชลธิ์ คำเกษ, 2553: 439)

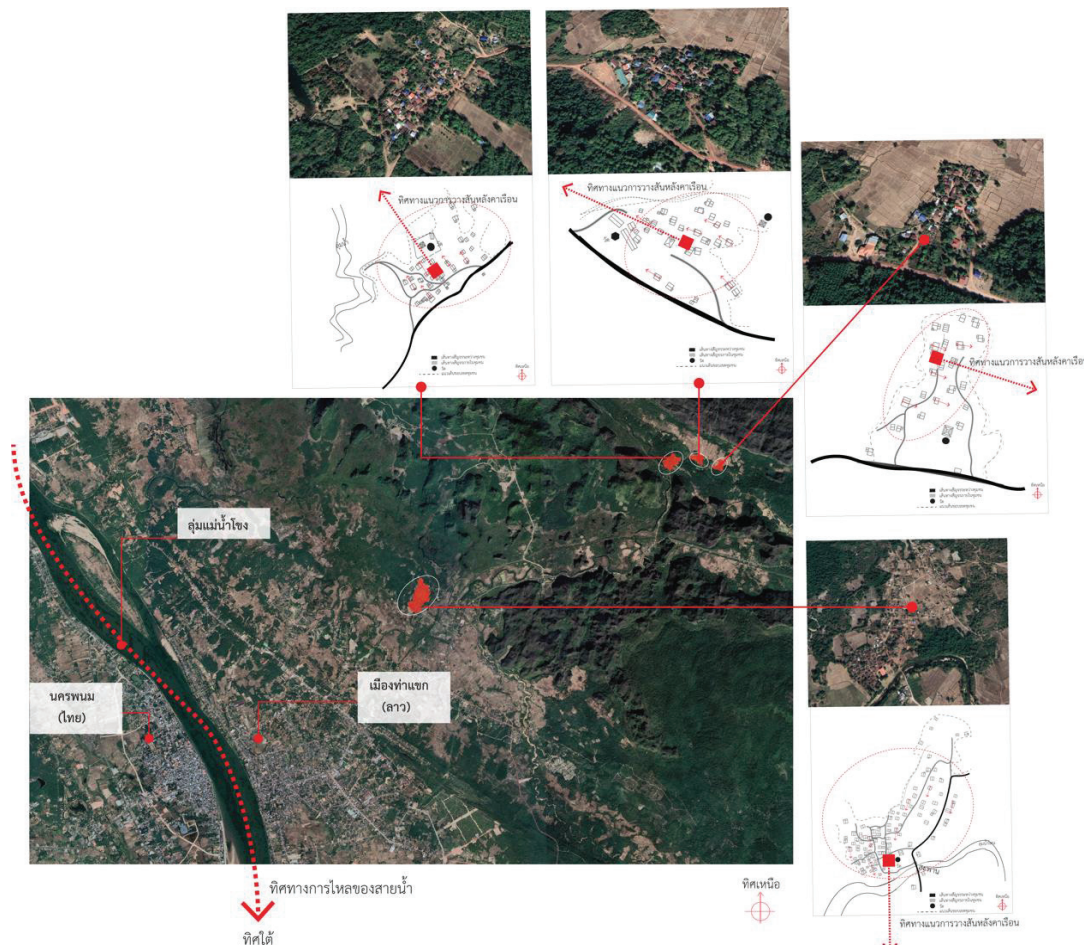
แนวคิดการวางเรือนตามทิศการไหลของแม่น้ำดังกล่าว จึงถูกนำมาใช้สำหรับพิจารณาผลการศึกษาในประเด็นด้านมิติความสัมพันธ์ภายใต้คติความเชื่อ ต่อการวางผังและทิศทางแนวการวางส่นหลังคาเรือนอยู่อาศัยของกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์แสก (กลุ่มชุมชนผู้พูดภาษาแสก) จากการศึกษา พบว่าลักษณะการวางแนวส่นหลังคาของเรือนหลังเก่าที่อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีการวางทิศทางตำแหน่งของเรือน ปรากฏลักษณะรูปแบบการวางแนวส่นหลังคาของเรือนมักอยู่ในทิศทางขวางตะวัน (หันด้านสกัดไปทางทิศใต้-เหนือ) ซึ่งกลุ่มเรือนส่วนใหญ่จะหันทิศหน้าเรือนเข้าหาวัดในชุมชน ลักษณะรูปแบบเช่นนี้จะปรากฏอยู่ในกลุ่มเรือน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านท่าแค หมู่บ้านนายอ และหมู่บ้านทอก ส่วนกลุ่มเรือนหมู่บ้านโพนสว่างนั้น เรือนหลังเก่าที่อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มักจะหันการวางแนวส่นหลังคาของเรือนไปในทิศทางตามตะวัน (หันด้านสกัดไปทางทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก) และหันทิศหน้าเรือนเข้าหาวัดในชุมชนเช่นเดียวกับชุมชนอื่น

จากการศึกษาครั้งนี้ ยังมีข้อสรุปว่าลักษณะรูปแบบการวางผังและทิศทางแนวการวางส่นหลังคาของเรือนกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์แสก เปลี่ยนแปลงตำแหน่งการวางเรือนตามวิถีดำรงอยู่สอดคล้องกับ ภายภาพประกอบตั้งในบริบทสภาพแวดล้อมของชุมชน ส่งผลถึงการปรับตัวผ่านการเลือกที่ตั้งผังชุมชนจากองค์ประกอบของผังหมู่บ้านสู่การตอบสนองความต้องการทางกิจกรรมและพื้นที่ใช้สอยในบริบทใหม่ แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลสังคมชุมชนเก่าต่อการใช้สอยพื้นที่ตามคุณลักษณะที่ต้องการ

เพื่อปกป้องตัวตนจากวัฒนธรรมย่อย (Sub-Culture) สร้างความเป็นส่วนตัวความสัมพันธ์ระหว่างกันจากวัฒนธรรมเฉพาะตน (Importance and Relation for Individual Culture) มากกว่าเรือนของชุมชนในบริบทเมือง ถือเป็นข้อแตกต่างในประเด็นด้านมิติสัมพันธ์จากคติความเชื่อการวางผังและทิศทางแนวการวางสันหลังคาเรือน

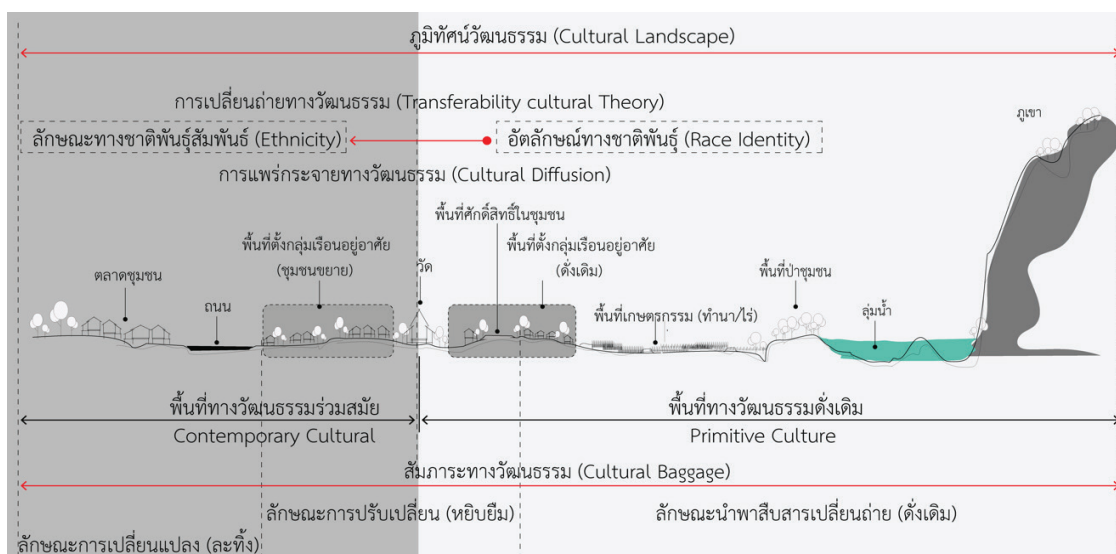
ประเด็นนี้ Rapoport (1990: 29) ได้อธิบายเกี่ยวกับตัวแปรที่จะทำให้คุณลักษณะอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานนั้น มักปรากฏความเหมือนหรือความแตกต่างกันอยู่เสมอ เรียกว่า “ความสัมพันธ์ด้านปัจจัยทางสังคมบริบททางวัฒนธรรมตามสภาพแวดล้อมที่ตั้งของชุมชน”

สำหรับประเด็นการวางทิศทางเรือนในมิติสัมพันธ์กับทิศการไหลของแม่น้ำนั้น หากสังเกตผลการศึกษารวบรวมในพื้นที่ทั้ง 4 หมู่บ้าน พบว่าการวางผังการปลูกเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์แสก ยังคงวางแนวสันหลังคาตามแนวของสายลุ่มแม่น้ำโขงอยู่เป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งในการตั้งถิ่นฐานแต่เดิมที่เลือกบริเวณพื้นที่ตั้งอยู่ใกล้ลุ่มน้ำชุมชนก็ไม่ได้เป็นสิ่งกำหนดให้ต้องตั้งวางผังชุมชนหรือแนวสันหลังคาเรือนตามแนวสายน้ำไหลแต่อย่างใด หากแต่ชุมชนนั้นเลือกที่จะหันทิศทางหน้าเรือนเข้าหาพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือวัด ตามคติความเชื่อทางวัฒนธรรมสืบทอดเป็นหลัก หากสังเกตภาพประกอบ 7 พบว่าทั้ง 4 หมู่บ้านปรากฏลักษณะการวางแนวสันหลังคาชนานตามแนวสายน้ำไหลของลุ่มแม่น้ำโขง ร่วมกับปัจจัยทางกายภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่อันเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการวางผังเส้นทางสัญจรในหมู่บ้านและส่งผลต่อการวางผังของชุมชนที่ค่อยๆขยายออกไป

ภาพประกอบ 7 แผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างทิศทางแนวการวางสันหลังคาเรือนหมู่บ้านชุมชนชาติพันธุ์แสก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กับทิศทางการไหลของสายน้ำลุ่มแม่น้ำโขง แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากข้อค้นพบ ผู้วิจัยจึงให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นด้านลักษณะรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงนี้ว่า เนื่องจากพื้นที่ตั้งถิ่นฐานจะสร้างข้อกำหนดสำหรับการวางเรือนตามคติความเชื่อที่ถ่ายทอดสืบเนื่องจากรุ่นเก่าสุดันปัจจุบัน จึงถือเป็นความสัมพันธ์ตามบริบททางวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะรูปแบบทางวัฒนธรรมดังกล่าวคือ “วัฒนธรรมร่วมสมัยจากการปรับเปลี่ยนสู่รูปแบบวัฒนธรรมร่วม (Contemporary Cultural Changing for Common Culture)” และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion) เพื่อย้ายเข้าหาพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ สิ่งเหล่านี้ก่อรูปความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมเชิงพื้นที่และปรับตัวสู่พื้นที่ทางวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่า “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape)” ซึ่งวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่จะปรากฏนั้น ย่อมมีความสัมพันธ์ต่อบริบทเดิมและบริบทใหม่ ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้น การปรับตัวของคนในชุมชนต่อชุมชน (Dyadic relation) จึงกล่าวได้ว่าเป็น “พื้นที่ทางกายภาพ” และ “พื้นที่ทางสังคม” ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ที่แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สามารถอธิบายได้ว่าระหว่างกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของทุกกลุ่มชาติพันธุ์ที่มักพบลักษณะสืบสาน เปลี่ยนถ่ายจากวัฒนธรรมดั้งเดิม และลักษณะการปรับเปลี่ยนหยิบบ้างจากวัฒนธรรมดั้งเดิมบางส่วนมาใช้ หรือการเปลี่ยนแปลงในบางครั้งอาจพบลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่ถูกละทิ้งวัฒนธรรมดั้งเดิมไปจนหมดสิ้น ลักษณะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมักปรากฏสิ่งที่เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดสัมภาระทางวัฒนธรรม พบใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะความเป็นรูปธรรม ของสัมภาระทางวัฒนธรรม (Cultural Baggage) ที่จับต้องได้ เช่น การวางตำแหน่งเรือนที่หันหน้าเข้าหาพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือวัดเป็นหลัก และลักษณะความเป็นนามธรรมของสัมภาระทางวัฒนธรรม (Non-Cultural Baggage) ที่จับต้องไม่ได้ เช่น การวางผังบริเวณพื้นที่ของกลุ่มชุมชนที่อาศัยระบบเครือญาติ เน้นการปลูกเรือนในพื้นที่ใกล้เคียงกันและสื่อสารพูดคุยกันด้วยภาษาชาติพันธุ์ (อริศิริ ปาณินท์, 2553: 134-135) สิ่งเหล่านี้แสดงถึงมิติความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งถิ่นฐานกับระบบเครือญาติ ที่สื่อผ่านการอยู่อาศัยในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เพื่อการสร้างตัวตนให้คงอยู่อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากผลสรุปและประเด็นข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดวางเรือนกลุ่มชาติพันธุ์แสง ในเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบข้อเสนอแนะสู่การนำข้อมูลไปใช้ ดังนี้

1. ด้านวิชาการ

1.1 ควรนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การวางผังบริเวณพื้นที่ของกลุ่มชุมชนที่อาศัยระบบเครือญาติ ประเด็นการปลูกเรือนในพื้นที่ใกล้เคียงและลักษณะการสื่อสารพูดคุยกันด้วยภาษาชาติพันธุ์แสง ของเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสภาพปัจจุบัน เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับลักษณะ ความคล้ายคลึง หรือความแตกต่างที่ปรากฏในสภาพสังคมบริบททางวัฒนธรรม ตามสภาพแวดล้อมที่ตั้งของชุมชนของกลุ่ม ชาติพันธุ์แสง ที่อาศัยอยู่ภายใต้ขอบเขตพื้นที่ชายขอบลุ่มแม่น้ำโขงฝั่งทิศตะวันออกของประเทศไทย

1.2 ควรนำผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดวางเรือนกลุ่มชาติพันธุ์แสง เข้าสู่กระบวนการจัดเก็บข้อมูล ด้านประวัติศาสตร์ทางสังคมและวัฒนธรรม การอยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ระดับต่างประเทศ เพื่อสร้างพื้นฐานองค์ความรู้ และการรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนเชิงพื้นที่ตั้งถิ่นอาศัย จากวัฒนธรรมการดำรงอยู่รูปแบบร่วมสมัย กับรูปแบบวัฒนธรรมร่วมแบบดั้งเดิม

1.3 ควรนำข้อมูลด้านสังคมวัฒนธรรมประเพณีปฏิบัติของกลุ่มชาติพันธุ์แสงที่ปรากฏอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่มีรูปแบบเฉพาะสืบสานมายาวนาน ได้เผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ทางวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์แสง ผ่านการอธิบายเชิงรูปธรรมถึงรูปแบบการจัดวางเรือนอยู่อาศัย

2. ด้านกายภาพพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรม

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคงอยู่หรือการเปลี่ยนแปลงของกายภาพพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์ ที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเก็บข้อมูลด้านการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ผ่านกระบวนการวิจัย เชิงสำรวจพื้นที่ต่อไป

2.2 ควรกำหนดขอบเขตกระบวนการวิจัยด้านอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ ให้หลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ สู่การพัฒนา องค์ความรู้บูรณาการร่วมศาสตร์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์เกี่ยวกับฐานข้อมูลพื้นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape)” วิเคราะห์เปรียบเทียบผลต่าง หรือผลความคล้ายคลึงด้านความสัมพันธ์ระหว่าง การปรับตัวสู่สังคมร่วมสมัยกับพื้นที่ทางวัฒนธรรมเดิม

เอกสารอ้างอิง

- การุณย์ ศุภมิตรโยธิน. (2562). เรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในอีสาน: การยึดแบบแผนดั้งเดิม การปรับตัว และการผสมผสานทางวัฒนธรรม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ชลธิ์ คำเกษ . (2553). คุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมภายในเรือนพื้นถิ่นชาวแสง กรณีศึกษา บ้านอาจสามารถ ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล และ Nittha Bounpany. (2561). การวางทิศทางของวัดในเมืองประวัติศาสตร์ หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารหน้าจั่ว สถาปัตยกรรมการออกแบบและสภาพแวดล้อม, 33(1), 55-70.
- ดวงพร คำณี. (2544). การศึกษาชุมชนชาวแสง ศึกษากรณีหมู่บ้านอาจสามารถ ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองจังหวัดนครพนม. สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชามนุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2551). นครแพร่จากอดีตมาปัจจุบัน: ภูมิโนควัฒนธรรม ระบบความเชื่อและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- สุรจิตต์ จันทรสาขา. (2520). *จังหวัดนครพนมในอดีต*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- สุวิทย์ จิรมณี. (2545). *ศิลปะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสาน ในวัฒนธรรมไทย-ลาว*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรศิริ ปาณินท์. (2553). การเปลี่ยนถ่ายสัมภาระทางวัฒนธรรมของชาวพวน: จากเชียงขวางสู่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทย. *วารสารหน้าจั่ว ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม และสถาปัตยกรรมไทย*, 7(กันยายน 2553 - สิงหาคม 2554), 133-165.
- Clement, S. and Clement, P. (2003). *Kirdsiri Kreangkrai (Translated in Thai) Ruen Lao: nai khet Vieng Chan and Luang Prabang*. Vientien: Dokket.
- Boas, F. (1940). *Race, Language and Culture*. New york: The Macmillan Company.
- Bounpany, N. (2018). *The Orientation of Temple's Layout Plan in World Heritage Town of Luang Phrabang*. Lao PDR. Bangkok: Silpakorn University.
- Rapoport, A. (1990). *The meaning of the built environment*. Arizona: University of Arizona Press.
- Schliesinger, J. (2003). *Ethnic Groups of Laos: Profile of Austro-Thai-Speaking Peoples* (3rd ed.). Bangkok: White Lotus.
- Schliesinger, J. (2001). *Thi Groups of Thailand: Profile of the Existing Groups* (2nd ed.). Bangkok: White Lotus.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนบทความสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์ลงวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยจะกำหนดทั้งรูปแบบและแนวทางในการพิมพ์บทความ ซึ่งจะใช้ในการจัดทำวารสารในรูปแบบเล่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบ และแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 ชื่อวารสาร : วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

1.2 เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (International Standard Serial Number-ISSN)

ISSN 2985-2110 (Print)

ISSN 2985-2129 (Online)

1.3 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความทั่วไป บทความหนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

1.4 ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วย บทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ บทความวิจัย

1.5 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย สาขาภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.6 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคม และ กันยายน-ธันวาคม)

2. นโยบายการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ สารบทความและแนวการเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวน 3 ท่านต่อบทความ และเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้พิมพ์และผู้ประเมิน (Double-Blinded)

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

2.5 การยอมรับเรื่องที่ตีพิมพ์เป็นสิทธิ์ของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหาหรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

3. รูปแบบการเขียนบทความผลงานวิจัยฉบับเต็ม (Full Paper)

3.1 การเตรียมต้นฉบับ จัดพิมพ์แบบ 1 คอลัมน์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสีขนาด A4 ($8\frac{1}{4} \times 11\frac{3}{4}$ นิ้ว = 21×29.7 ซม.)
เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.18 เซนติเมตร ด้านล่าง ขวามือ และซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร

3.1.2 เค้าโครงหน้ากระดาษ ระยะขอบบน ขนาด 3.18 ซม. ระยะขอบซ้าย ขวา กลาง ขนาด 2.5 ซม.

3.1.3 ตำแหน่งของแท็บหยุด ตั้งค่าเริ่มต้นที่ 1.5 เซนติเมตร และตั้งเพิ่มขึ้นจุดละ 0.5 เซนติเมตร

3.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ระยะห่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

3.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.3 ชื่อผู้เขียน (ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรหนา แบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้ายใต้ชื่อเรื่อง เว้น 1 บรรทัด

3.2.4 หัวข้อใหญ่ในบทความ ขนาด 14 ชนิดตัวอักษรหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย ก่อนขึ้นหัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

3.2.5 หัวข้อย่อย เว้นระยะห่างตามลำดับของแท็บหยุด ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวปกติ

3.2.6 การอ้างอิงในเนื้อหา ให้จัดพิมพ์ดังนี้

1) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หน้าข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

1.1) ภาษาไทย

ชื่อ สกุล (พ.ศ.: หน้า)

1.2) ภาษาอังกฤษ

นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น. อักษรตัวแรกของชื่อกลาง. (ค.ศ.: หน้า)

2) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หลังข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

2.1) ภาษาไทย

(ชื่อ สกุล, พ.ศ. : หน้า)

2.2) ภาษาอังกฤษ

(นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น. อักษรตัวแรกของชื่อกลาง, ค.ศ.: หน้า)

3.2.7 ท้ายกระดาษ แทรกอ้างอิงท้ายเรื่อง ประกอบด้วย

ข้อมูล สังกัดผู้พิมพ์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ครบถ้วนทุกคน

1) นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา อีเมล ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง
ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (กรณีเป็นนิสิต หรือนักศึกษา)

2) ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา ขนาด 12 Point
ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (ข้อมูลที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

3.3 จำนวนหน้า ต้นฉบับควรมีความยาวไม่เกิน 10 หน้า

4. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากคำย่อดังกล่าวจำเป็นต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

4.1 บทความวิจัย

บทความวิจัยจัดเป็นเอกสารทางวิชาการประเภทเดียวกับรายงานการวิจัย (Research report) มีสาระและรูปแบบการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน โดยบทความวิจัยเป็นเอกสารทางวิชาการที่นักวิจัยเขียนขึ้นในรูปบทความวิชาการ เพื่อนำเสนอข้อค้นพบ เชิงประจักษ์และหรือแนวคิดที่เป็นผลงาน บทความวิจัยมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.1.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.1.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.1.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษา

4.1.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (Comma)

4.1.5 บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการ พร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

4.1.6 วัตถุประสงค์ ใช้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

4.1.7 กรอบแนวคิดและสมมติฐาน ระบุ กรอบแนวคิดของงานวิจัย พร้อมทั้งทฤษฎี แนวคิดที่นำมาสร้างกรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี)

4.1.8 วิธีดำเนินการวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.9 สรุปผล สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตาราง แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางเป็นแบบธรรมดาไม่มีการระบายสี และขีดเส้นคู่ กรณีตารางยังไม่สิ้นสุดให้ขีดด้วยเส้นเดี่ยว และเมื่อสิ้นสุดตารางให้ขีดด้วยเส้นคู่ ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพ ขาวดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายได้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

4.1.10 อภิปรายผล การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

4.1.11 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้น ๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

4.1.12 ข้อเสนอแนะ

- 1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
- 2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1.13 เอกสารอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย และคณะ หรือ and others (เอกสารอ้างอิงภาษาไทยให้แปลเป็นภาษาอังกฤษ ควบคู่กัน)

4.2 บทความวิชาการ

บทความวิชาการเป็นการนำเสนอความรู้ ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในเรื่องนั้น ๆ โดยมีหลักฐานทางวิชาการอ้างอิง มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ ให้ผู้อ่านเห็นประเด็นสำคัญอันเป็นสาระประโยชน์ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่าน ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์ส่วนตัว หรือประสบการณ์และผลงานของผู้อื่นมาใช้ มีการเรียบเรียงเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความกระจ่างในความรู้ความคิดที่นำเสนอ อ้างอิงทางวิชาการและใช้แหล่งอ้างอิงทางวิชาการอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ และจรรยาบรรณของนักวิชาการ มีการอภิปรายให้แนวคิด แนวทางในการนำความรู้ ความคิดที่นำเสนอไปใช้เป็นประโยชน์ หรือมีประเด็นใหม่ ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความต้องการสืบเสาะหาความรู้หรือพัฒนาความคิดในประเด็นนั้น ๆ ต่อไป บทความวิชาการมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.2.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.2.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี) กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา

4.2.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (Comma)

4.2.5 บทนำ เขียนจุดให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสามารถใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ตามแต่ผู้เขียนจะเห็นสมควร เช่น อาจใช้ภาษาที่กระตุ้น จูงใจผู้อ่านหรือยกปัญหาที่กำลังเป็นที่สนใจขณะนั้นขึ้นมาอภิปราย หรือตั้งประเด็นคำถามหรือปัญหาที่ท้าทายความคิดของผู้อ่านหรืออาจจะกล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน เป็นต้น

4.2.6 เนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหาสาระ ผู้เขียนควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอ และจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมตามธรรมชาติของเนื้อหาสาระนั้น การนำเสนอเนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย

4.2.7 สรุปผล ควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็นการย่อ คือ การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ มาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท

4.2.8 เอกสารอ้างอิง บทความทางวิชาการ เป็นงานที่เขียนขึ้นบนพื้นฐานของวิชาการที่ได้มีการศึกษาค้นคว้า วิจัยกันมาแล้ว และการวิเคราะห์ วิพากษ์อาจมีการเชื่อมโยงกับผลงานของผู้อื่นจึงจำเป็นต้องมีการอ้างอิงเมื่อนำข้อความ หรือผลงานของผู้อื่นมาใช้ โดยการระบุให้ชัดเจนว่าเป็นงานของใคร ทำเมื่อไร และนำมาจากไหน เป็นการให้เกียรติเจ้าของงาน การอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิง

ภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย และคณะ หรือ and others

4.3 บทวิจารณ์หนังสือ

บทวิจารณ์หนังสือ เป็นการพิจารณาหนังสือเรื่องนั้น ๆ โดยละเอียดเพื่อประเมินคุณค่า ออกมาเป็นข้อเขียน เป็นบทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่าและคุณภาพของหนังสือ บทความ โดยบทวิจารณ์หนังสือจะต้องบอก รายละเอียดของหนังสือ ได้แก่ ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ จำนวนหน้าและเลข ISBN ให้ชัดเจน โดยใช้หลักวิชาการและดุลพินิจอันเหมาะสม บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

4.3.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่องที่เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน เช่น ตั้งชื่อตามชื่อหนังสือที่ต้องการวิจารณ์ ตั้งชื่อตามจุดมุ่งหมายของเรื่อง ตั้งชื่อ ด้วยการให้ประเด็นชวนคิด ชวนสงสัย

4.3.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.3.2 บทนำ เป็นการเขียนนำเกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจารณ์ เช่น ถ้าเป็นการวิจารณ์วรรณคดีต้อง บอก ชื่อวรรณคดี ผู้แต่ง ประเภท ความเป็นมาของเรื่อง และอาจเขียนอธิบายและจุดใจที่ทำให้ผู้วิจารณ์ สนใจวรรณคดีเรื่องนี้

4.3.3 เนื้อเรื่อง เป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอจุดเด่น และจุดบกพร่องของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล หากต้องการเล่าเรื่องย่อของวรรณคดี หรือ วรรณกรรม ที่นำมาวิจารณ์ควรเขียนเล่าเรื่องอย่างสั้น ๆ เพราะการวิจารณ์ไม่ใช่การสรุปเรื่อง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้น ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอะไร มายังผู้อ่านหนังสือและสื่อให้ชัดเจนหรือไม่อย่างไร ถ้าประเด็นในการวิจารณ์มีหลายประเด็น ควรนำเสนอ ตามลำดับ เพื่อให้ผู้อ่านบทวิจารณ์เข้าใจง่ายไม่สับสน ในกรณีที่วรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นมีจุดเด่น และจุดด้อย ควรเขียนถึงจุดเด่นก่อนแล้วจึงกล่าวถึงจุดด้อย เพื่อให้เกิดกับผู้เขียน และแสดงให้เห็นว่าการวิจารณ์ คือ การสร้างสรรค์ไม่ใช่การทำลาย

4.3.4 บทสรุป เป็นย่อหน้าสุดท้ายของบทวิจารณ์ เป็นการเขียนสรุปความคิดทั้งหมดที่วิจารณ์ และให้แง่คิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน นอกจากนี้บทสรุปยังช่วยให้ผู้อ่านได้ทบทวนประเด็น สำคัญของเรื่องและความคิดสำคัญของผู้วิจารณ์ แม้ว่าผู้อ่านอาจจะไม่ได้อ่านบทวิจารณ์ทั้งบท แต่ได้อ่าน บทสรุปก็สามารถทราบเรื่องของวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่นำมาวิจารณ์ รวมทั้งความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นได้

4.4 บทความปริทัศน์

เป็นงานทางวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อมูลวิพากษ์ที่ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป ผู้เขียนควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่นำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้ที่อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ผู้อ่านในสาขาอื่น ๆ หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้ บทความปริทัศน์เป็นการนำเสนอภาพรวมของเรื่องที่นำเสนอโดยในหน้าแรกของบทความปริทัศน์จะประกอบด้วย

4.4.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่องที่เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน

4.4.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.4.2 คำสำคัญ ระบุความสำคัญของเรื่อง (Keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ

4.4.3 ส่วนของเนื้อหาของบทความ ต้องมีบทนำ (Introduction) เพื่อกล่าวถึงความน่าสนใจ ของเรื่อง ที่นำเสนอ ก่อนเข้าสู่เนื้อหาในแต่ละประเด็น

4.4.4 บทสรุป (Conclusion) เพื่อเป็นการสรุปเรื่องโดยย่อให้เข้าใจว่า เรื่องที่ได้นำเสนอน่าสนใจ และความเป็นมาอย่างไร พร้อมขมวดปมเรื่องที่นำเสนอ พร้อมข้อเสนอแนะจากผู้นิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว สำหรับให้ผู้อ่าน ได้พิจารณาประเด็นที่น่าสนใจต่อไป ผู้นิพนธ์ควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่นำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอ จะต้องไม่จำเพาะ เจาะจงเฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ซึ่งผู้อ่าน ในสาขาอื่น หรือนิสิตนักศึกษา ในระดับสูงสามารถเข้าใจได้

5. การส่งบทความ

กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

6. ติดต่อสอบถามข้อมูล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ชั้น 7
113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120
เบอร์โทรศัพท์ 0 4355 6231, 0 4355 6001-8 ต่อ 1027 โทรสาร 0 4355 6231, 0 4355 6009
เว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru> Email : reru.journal101@gmail.com

/แบบฟอร์มการเขียนบทความ...

ชื่อเรื่องภาษาไทย

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

ชื่อ สกุลผู้เขียน (ภาษาไทย)¹, ชื่อ สกุลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย² และ ชื่อ สกุลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย³

ชื่อ สกุล ผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ)¹, ชื่อ สกุล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 1 ² and ชื่อ สกุล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 2 ³

บทคัดย่อ

ใส่เนื้อหา.....กำหนดให้จำนวนคำ ไม่เกิน 250 คำ....

คำสำคัญ: คำที่1, คำที่ 2, คำที่ 3

Abstract

ใส่เนื้อหา.....

Keywords: คำที่1, คำที่ 2, คำที่ 3

บทนำ

ใส่เนื้อหา.....

วัตถุประสงค์

1. ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ใส่เนื้อหา.....

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี.... ของ (ปี: เลขหน้า) และแนวคิดของ ... (ปี: เลขหน้า) มาประยุกต์ใช้เป็น ชื่อต้นตัวแปรต้น..... ก็ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน..... 2) ด้าน..... และชื่อต้นตัวแปรต้น..... ก็ด้าน ได้แก่

1) ด้าน..... 2) ด้าน..... โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ ...

¹ ข้อมูลสังกัด ผู้นิพนธ์ (หากเป็นนักศึกษา ข้อมูลประกอบด้วย นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบัน และ อีเมล (ข้อมูลภาษาไทย)

² ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ และสังกัด) (ข้อมูลภาษาไทย)

³ ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ และสังกัด) (ข้อมูลภาษาไทย)

¹ ข้อมูลสังกัด ผู้นิพนธ์ (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)

² ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)

³ ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)

วิธีดำเนินการวิจัย

ใส่เนื้อหา.....

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**1.1 ประชากร**

ใส่เนื้อหา.....

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ใส่เนื้อหา.....

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เริ่มเนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

2.3 ใส่เนื้อหา.....

2.4 ใส่เนื้อหา.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

3.1 ใส่เนื้อหา.....

3.2 ใส่เนื้อหา.....

3.3 ใส่เนื้อหา.....

3.4 ใส่เนื้อหา.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

4.1 ใส่เนื้อหา.....

4.2 ใส่เนื้อหา.....

4.3 ใส่เนื้อหา.....

4.4 ใส่เนื้อหา.....

สรุปผล

ใส่เนื้อหา.....

1. ใส่เนื้อหา.....

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

อภิปรายผล

ใส่เนื้อหา.....

1. ใส่เนื้อหา.....

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

1.3 ใส่เนื้อหา.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

2.3 ใส่เนื้อหา.....

เอกสารอ้างอิง (ไม่ต้องระบุประเภท ให้เรียงลำดับตามพยัญชนะ)

หนังสือ

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่ ครั้งที่พิมพ์ ให้ระบุ กรณีพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). จังหวัด: สำนักพิมพ์.

วารสาร

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์(ฉบับที่), ช่วงของเลขหน้าของบทความ.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์ ชื่อปริญญา ชื่อเต็ม สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้งสถาบัน: ชื่อสถาบันการศึกษา.

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์. ดุษฎีนิพนธ์ ชื่อปริญญา ชื่อเต็ม สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้งสถาบัน: ชื่อสถาบันการศึกษา.

สื่อออนไลน์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก URL ที่ใช้สืบค้น

รายงานการประชุม

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). ชื่อหัวข้อ หรือเรื่องการประชุม. ชื่อการประชุม สมัย ครั้งที่ ครั้งที่. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด: สำนักพิมพ์. เลขหน้า.

สัมภาษณ์

ชื่อ สกุล. (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). สัมภาษณ์. ตำแหน่ง.

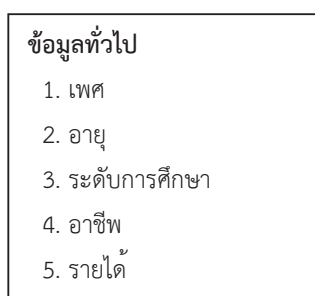
ตัวอย่างตาราง

ตาราง ลำดับของตาราง ชื่อตาราง หากมากกว่า 1 บรรทัด ให้ชื่อตารางตรงกับบรรทัดแรก

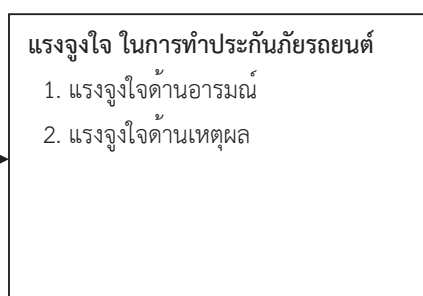
ระบบ	ชื่อ สกุล	ระดับความคิดเห็น	หมายเหตุ
1. การบริหารงาน	สิงหา อยู่สุข	มากที่สุด	
2. การรับรู้	มีนา สุขเจริญ	น้อยที่สุด	

ตัวอย่างภาพประกอบ

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ ลำดับของภาพประกอบ ชื่อภาพประกอบ หากมากกว่า 1 บรรทัด ให้ชื่อภาพประกอบตรงกับบรรทัดแรก